ALLAH DOSTLARININ DÜNYASI

HİLYETU'L-EVLİYÂ

ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ

حلية الأولياء

وطبقات الأصفياء

Hilyetu'l-Evliyâ
(Hadisler Bölümü)
1. baskı – İstanbul
Cilt 12
Ocak 2015
Özgün adı: Takrîbu'l-Buğye bi-tertîbi ehâdîsi'l-Hilye
Yazarı: Nûreddîn Ali b. Ömer el-Heysemî (öl. 807/1404).
Arapça neşir: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 3 cilt, yayına hazırlayan: Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmâîl, Beyrut 1420/1999).
İSBN: 978-605-4659-10-4

Tercüme: Hüseyin Yıldız, Hasan Yıldız ve Zekeriya Yıldız
Redaksiyon: Yusuf Özbek
Kapak: Edib Agagjyshi
Baskı ve Cilt: Step Ajans Matbaacılık Ltd Şti.
Göztepe Mah. Bosna Cad. No. 11
Bağcılar/ İSTANBUL
Tel: 0212.4468846 Matb. Sertifika No: 12266

İsteme ve Haberleşme Adresi
www.ocakyayincilik.com
OCAK YAYINCILIK
Millet Cad. Gülsen Apt.
No. 19 Kat: 4 D. 7
Yusufpaşa
Aksaray, İstanbul
GSM: 05353107416 (Yusuf Özbek)

HİLYETU'L-EVLİYÂ

ve-Tabakâtu'l-Asfiyâ

HADİSLER BÖLÜMÜ

حلية الأولياء

وطبقات الأصفياء

EBÛ NUAYM el-ISBEHÂNÎ

تقريب البغية

بترتيب أحاديث الحلية

Takrîbu'l-Buğye bi-tertîbi

ehâdîsi'l-Hilye

Nûreddîn el-Heysemî

Cilt 12

İÇİNDEKİLER

TÖVBE ve İSTİĞFAR KİTABI	13
Günahlardan Korku Duymak	13
Küçük Günahlardan Sakınmak	17
Dünyada Cezalandırmakla Günahların Bağışlanması	20
Günahlardan Kaçınmanın Fazileti	21
Allah'ın Rahmetinin Genişliği	21
Pişmanlık	28
Tövbenin Fazileti	30
Tövbenin Zamanı	35
Allah'ın, Kulun Tövbesine Sevinmesi	38
Tövbe ve İstiğfara Teşvik	40
İstiğfarın Fazileti	43
Müslüman Olarak Uzun Yaşayıp Hayır Yapanların Fazileti	46
ZÜHD KİTABI	49
Mal Biriktirmenin Yasaklanması	49
Allah Rızası Olan Şeyler Dışındaki Dünyalıkların Yerilmesi	53
Dünyadan Yetecek Mal	60
Az Mala Sahip Olmaya Teşvik	65
Dünyanın Müminden Uzaklaştırılması	71
Dünya Müminin Zindanıdır	74
Dünyanın Âhirete Göre Değeri	76
Tevazu	77
Günahlardan Kaçınmak	77
Zühd'ün ve Susmanın Fazileti	78

Zenginlik Fitnesinden Korkmak 79
Hırs ve Emelin Yerilmesi 81
Selefin Hayatı 88
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Zühdü 90
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ashâbına Az Nimetle Yetinmeyi Emretmesi 111
Verâ ve Takva 116
Diline Sahip Olma ve Uzlet 124
Gizli Yapılan Amel 128
Sabır 131
Nefisle Cihad 132
Tevekkül 133
Hayâ ve İffet 135
Korku ve Ümit 136
Şöhretten Kaçınmak 144
Hasedin Yerilmesi 144
Riya ve Nifakın Yerilmesi 145
Ameli Küçük Görmek 155
Nasihat ve Tavsiyeler 155
Velilerin Özellikleri 180
Fakirlerin Fazileti ve Özellikleri 191
Muhabbet 200
DUALAR ve ZİKİRLER KİTABI 214
Zikir ve Zikredenlerin Fazileti 214
Allah'ı Çok Zikretmek 228
Tehlil'in (Kelime-i Tevhid'in) Fazileti 231
Hamd'in Fazileti 237

Tesbih ve Tekbir'in Fazileti 238
"Lâ Havle velâ Kuvvete İlla Billah" Demenin Fazileti 243
Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Salâvat Getirmenin Fazileti 246
Zikir ve İstiğfar 252
İstiâze 253
Duanın Fazileti ve Kabulü 256
Duaya Hangi Sözle Başlanır? 258
Duada Elleri Kaldırmak 259
Çeşitli Dualar 261
Afiyet İçin Dua Etmek 276
Sıkıntılı Zamanlarda Yapılacak Dua 282
Borçlunun Yapacağı Dua 284
Yolculuk Duası 286
Yolculuktan Dönenin Duası 287
Zalimlere Dua Etmenin Yasaklanması 288
Belaya Maruz Kalanı Görenin Duası 288
Çok Dua Etmenin Fazileti 289
Duanın Kabul Edildiği Vakitler 292
Yatmadan Önce Okunacak Dua 296
Sabah ve Akşam Okunacak Dualar 304
Gece Uyanınca Okunacak Dua 308
Namazdan Sonra Okunacak Dua 309
Evden Çıkanın Okuyacağı Dua 315
Su İçerken Yapılacak Dua 316
Mescide Girerken Yapılacak Dua 316
Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Öğrettiği Bir Dua 317

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Konakladığı Zaman Yaptığı 317
İstihâre Duası 318
DİRİLİŞ ve KIYAMET KİTABI 319
Sûr'a Üflenmesi 319
Haşr (Diriliş) 321
Hesap Günü 325
Hesap ve Mizan 329
Fetret Döneminde Ölenler 342
Allah'la Muhatap Olmak 343
Sırat 345
Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Havz'ı 347
Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Şefaati 350
Salih Kişilerin ve Başkalarının Şefaati 355
Tevhîd Ehlinin Cehennemden Çıkarılması 357
Cehennem ve Cehennemlikler 360
Cennet ve Cehennemde Ebedi Kalınması 367
Cennet ve İçindekiler 370
Cennet Ahalisi 375
Cennetliklerin Özellikleri ve Yerleri 387
Cennet Ahalisine Yapılacak İkramlar 391
YÖNETİCİLİK KİTABI 397
Valilerin Kıyamet Günü Başlarına Gelecekler 397
İdarecinin Halka Karşı Görev ve Sorumlulukları 398
Zalim Yöneticilerin Azabı 400
Sapkın Liderler 400
Valilik/Yöneticilik Talebinde Olmak 400

Halifelerin Kureyşli Olması 403
Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) Sonraki Halifenin Hakkı 406
Görevlinin İhaneti 406
Halka Kapısını Kapatan Yönetici 407
Yöneticiye İtaat 407
Kötü Yöneticiye Destek Olma 410
İyi ve Kötü Yöneticiler 411
CİHAD KİTABI 414
Hicret ile Cihadın İlişkisi 414
Cihadın Fazileti 414
Cihadda Niyet 419
Cihadı Terketmenin Nifaktan Sayılması 424
Cihadı Terketmenin Karşılığı 424
Namaz Kılanların Öldürülmesinin Yasaklanışı 426
Allah'ın İslam'ı Günahkârlar Vasıtasıyla da Desteklemesi 427
Kadınların Cihadı 429
Mücahidin Geride Kalan Ailesinin Gözetilmesi 429
Cihad Yaşı 431
At Terbiyesi ve Yarışı 432
Deveyi Allah Yoluna Adamak 435
Nöbet Tutmak 436
Okçuluk ve Atıcılık 438
Cihad İçin Ebeveynden İzin İsteme 440
Cihad Çeşitleri 443
Cihadın Hile Oluşu 444
Güçsüzlerin Duası Sayesinde Gelen Zafer 444

Müşriklerden Yardım İstemek 445
Kadın ve Çocukları Öldürmek 445
Sancak 447
Savaşsız Dönülen Gazve 448
Ganimetler 448
Kur'ân'ı Düşman Topraklarına Götürmek 451
Müslümanın Eman Verdiği Kişiyi Öldürmek 452
Şehitler 453
Diğer Şehitlik Türleri 456
GİYİM ve SÜSLENME KİTABI 459
Birbirlerine Benzemeye Çalışan Kadın ve Erkekler 459
Güzel Görünmek 459
Giyim Kuşamda Gayr-i Müslimlere Muhalefet Etmek 460
Yasak Bir Giyim Şekli 460
Peştamalı Yerde Sürümek 461
Şöhret İçin Giyinmek 466
İzarın Yeri/Ucu 466
Erkeklerin Aspurlu Kıyafet Giymeleri 467
Kırmızı Giyinmek 468
Beyaz Giyinmek 468
Yeşil Giyinmek 468
İpek Giyinmek 469
Giyim Kuşamda Altın Kullanmak 471
Giyinirken Sağdan Başlamak 472
Yüzüğü Sağ Ele Takmak 473
Yüzüğün Kaşını Avuç İçine Çevirmek 473

Kulağı Geçmeyen Saç Uzunluğu 474
Saçı Uzatıp İkiye Ayırmak 474
Başın Bir Bölümünü Traş Etmek 475
Günaşırı Saç Bakımı Yapmak 475
Saçı Yağlamak 476
Kadınların Saç Kısaltması 476
Sakalların Ucundan Kısaltmak 477
Bıyıkları Kısaltmak 477
Saçları Boyamak 477
Koku İkramını Geri Çevirmemek 479
HADLER (ŞER'İ CEZALAR) KİTABI 480
Şer'i Cezalar Kefaret İçindir 480
Ehl-i Kitab'a Had Uygulamak 480
Had Cezaları Mescidlerde Uygulanmaz 481
Şüpheli Durumlarda Had Cezası 481
Deliye Had Cezası 482
Küçük Suçların Had Cezası Olmaz 482
Kasıtlı Öldürme 482
Müsle Yapmak 483
Ölümü Gerektiren Durumlar 484
Öldürmeye Yardım Etmek 485
Katili Affedip Diyete Razı Olmak 486
İtiraf Durumunda Diyet 487
Zina 487
Zina Eden Evlilerin Taşlanması 488
Kırbaç ve Taşlama Cezasını Birlikte Alanlar 490

Veled-i Zina 491
Kişinin Mahremi ile Zina Etmesi 492
Hırsızlık 493
Hayvanlarla İlişki Kuranın Cezası 495
İçki İçmenin Cezası 495
MUCİZELER KİTABI 496
O'nun Gayba ve Geleceğe Dair Verdiği Haberler 496
Hariciler 504
Kehanet ve Sihir 505
Çeşitli Muhtevalı Bazı Hadisler 506

TÖVBE VE İSTİĞFAR KİTABI

Günahlardan Korku Duymak

٣٦٩٠- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا سَهْلُ بْنُ نَصْرٍ، ثنا ابْنُ السَّمَّاكِ، عَنِ الْهَيْثَمِ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ صَوْتٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ صَوْتِ اللَّهْفَانِ "، قِيلَ: وَمَا اللَّهْفَانُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " عَبْدٌ أَصَابَ ذَنْبًا فَامْتَلأَ جَوْفُهُ مِنْ خَوْفِ اللَّهِ فَإِذَا ذَكَرَهُ، قَالَ: يَا رَبَّاهُ " [٢١٦/٨]

3690- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah katında hiçbir ses, üzüntülü olanın sesi kadar sevimli değildir."* Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): **"Ey Allah'ın Resûlü! Bu üzüntü nedir?" diye sorulunca:** *"Günah işlediği için, Allah korkusuyla dolan ve Onu hatırlayıp: «Ey Rabbim!» diyen kişinin sesidir"* **cevabını verdi.**

٣٦٩١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ أَبَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَبَّاسِ، ثنا مُضَرُ بْنُ نُوحٍ السُّلَمِيُّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ لَيَرْفَعُ الْعَبْدَ بِالذَّنْبِ يُذْنِبُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ نَافِعٍ، وَعَبْدِ الْعَزِيزِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُضَرَ، ثنا عَالِيًا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا أَبُو طَاهِرِ بْنُ نُفَيْلٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَبَّاسِ، مِثْلَهُ [١٩٨/٨]

3691- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah kulun işlediği günah sebebiyle derecesini yükseltir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٦٩٢/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا الْحَمِيدِ، ثنا أَبُو الأَحْوَصِ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، ثنا أَبُو شِهَابٍ، قَالُوا: عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ سُوَيْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ، حَدِيثَيْنِ أَحَدُهُمَا عَنْ

رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَالآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ، قَالَ: " إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَأَنَّهُ قَاعِدٌ تَحْتَ جَبَلٍ يَخَافُ أَنْ يَقَعَ عَلَيْهِ، وَإِنَّ الْفَاجِرَ يَرَى ذُنُوبَهُ كَذُبَابٍ مَرَّ عَلَى أَنْفِهِ، فَقَالَ لَهُ هَكَذَا " [١٢٩/٤]

3691/a- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mümin günahı dibinde oturduğu bir dağ gibi görür, hemen üzerine yıkılacağından korkar. Facir ise günahı burnuna konmuş ve eliyle şöyle kovaladığı zaman uçacak olan bir sinek gibi görür."*

٣٦٩٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عُيَيْنَةَ بْنِ مَالِكٍ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الْحَارِثِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيُحِبَّنَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُؤْخَذَ عَنْهُ أَدْنَى ذُنُوبِهِ فِي نَفْسِهِ "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ بِهَذَا اللَّفْظِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النَّضْرِ إِلا ابْنَ الْمُبَارَكِ، وَكَانَ مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ وَضُرَبَاؤُهُ مِنَ الْمُتَعَبِّدِينَ لَمْ يَكُنْ مِنْ شَأْنِهِمُ الرِّوَايَةَ، كَانُوا إِذَا أَوْصُوا إِنْسَانًا أَوْ وَعَظُوهُ، ذَكَرُوا الْحَدِيثَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِرْسَالا [٢٢٥/٨]

3692- Muhammed b. en-Nadr el-Hârisi'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"(Kıyamet gününde) kişi, canına karşılık olsa dahi küçük günahlarının kendisinden alınmasını temenni edecektir."*

٣٦٩٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَوْنٍ، ثنا عَمْرٌو النَّاقِدُ، ثنا وَكِيعٌ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَلَكَ الْمُتَقَذِّرُونَ، يَعْنِي: الْمَرَقَ يَقَعُ فِيهِ الذُّبَابُ فَيُهْرَاقُ "، تفرد به عَبْدُ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ [٣٧٩/٨]

3693- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(En ufak şeylerden dahi) iğrenenler helak olmuştur"* buyurdu. Bunlardan kasıt, çorbaya düşen bir sinek sebebiyle onu dökenlerdir.

٣٦٩٤- ثنا أَبُو الْحَسَنِ بْنُ سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التُّسْتَرِيُّ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، وَعِمْرَانُ بْنُ مُوسَى، قَالا: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، قَالَ: ثنا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيُّ، قَالَ: ثنا أَبِي وَاللَّفْظُ لَهُ، قَالَ: ثنا قَتَادَةُ، سَمِعَ

عُقْبَةَ بْنَ عَبْدِ الْغَافِرِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يُحَدِّثُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ " ذَكَرَ رَجُلا فِيمَنْ سَلَفَ، أَوْ قَالَ: فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، رَاشَهُ اللَّهُ ﷻ مَالا وَوَلَدًا، وَقَالَ أَبُو عَوَانَةَ: رَغَسَهُ اللَّهُ مَالا، فَلَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ، قَالَ لِبَنِيهِ: أَيَّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ؟ فَقَالُوا: خَيْرُ أَبٍ، قَالَ: فَإِنَّهُ لَمْ يُبْتَأَرْ لِي عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ، قَالَ: فَسَرَّهَا قَتَادَةُ، لَمْ يُدَّخَرْ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ قَطُّ وَإِنْ يَقْدِرِ اللَّهُ عَلَيَّ يُعَذِّبْنِي، فَإِذَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي، حَتَّى إِذَا صِرْتُ حُمَمًا فَاسْحَقُونِي، ثُمَّ إِذَا كَانَ يَوْمُ رِيحٍ عَاصِفٍ فَاذْرُونِي فِيهَا، قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ ﷺ: فَأَخَذَ مَوَاثِيقَهُمْ عَلَى ذَلِكَ فَفَعَلُوا بِهِ، وَرُوِي: لَمَّا مَاتَ، قَالَ اللَّهُ: كُنْ، فَإِذَا هُوَ رَجُلٌ قَائِمٌ، فَقَالَ: مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا فَعَلْتَ؟ قَالَ: يَا رَبِّ مَخَافَتُكَ، أَوْ قَالَ: فَرَقٌ مِنْكَ، فَمَا تَلافَاهُ أَنْ رَحِمَهُ "، قَالَ: فَحَدَّثَ بِهِ أَبَا عُثْمَانَ، فَقَالَ: سَمِعْتُ هَذَا مِنْ سَلْمَانَ، غَيْرَ أَنَّهُ زَادَ فِيهَا: ثُمَّ اذْرُونِي فِي الْبَحْرِ، أَوْ كَمَا حَدَّثَ، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٢/٢٦٢]

3694- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **geçmiş zamanlardan bir adamdan bahsedip şöyle buyurdu:** *"Sizden önce, Allah'ın kendisine mal ve çocuk verdiği bir adam vardı. Adam vefat edeceği zaman çocuklarına: «Ben size karşı nasıl bir babaydım?» diye sordu. Çocuklar: «Hayırlı bir babaydın» deyince, adam şöyle karşılık verdi: «Allah katında hiçbir hayrım kalmadı. Öldüğüm zaman, beni kömür haline gelinceye kadar yakınız. Sonra öğütüp savurunuz. Eğer Allah bana güç yetirirse, daha önce kimseye etmediği şekilde azab eder.» Adam onlardan bu konuda söz aldı ve çocuklar da verdikleri sözü yerine getirdiler. Adam vefat edince, Allah: «Ol!» buyurdu ve adam (külleri bir araya gelip) ayağa dikiliverdi. Allah: «Neden böyle yaptın?» diye sorunca, adam: «Ey Rabbim! Senden korktuğum için» cevabını verdi. Bunun üzerine Allah ona merhamet etti."*

Ravi der ki: Bunu Ebû Osmân'a bildirdiğimde dedi ki: Bunun aynısını Selmân'dan *"Sonra beni(m küllerimi) denize savurun"* **ziyadesiyle rivayet ettiğini işittim**

Sahih sabit bir hadistir.

٣٦٩٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا ابْنُ شَوْذَبٍ، ثَنَا مَطَرٌ الْوَرَّاقُ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِ الْغَافِرِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كَانَ فِيمَنْ سَلَفَ مِنَ النَّاسِ رَجُلٌ رَغَسَهُ اللَّهُ

مَالا وَوَلَدًا فَلَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ دَعَا بَنِيهِ، فَقَالَ: يَا بَنِيَّ أَيُّ أَبٍ كُنْتُ لَكُمْ؟ قَالُوا: خَيْرُ أَبٍ، قَالَ: فَإِنَّهُ وَاللَّهِ مَا لَنَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ قَطُّ، وَإِنَّ رَبِّي ﷻ إِنْ قَدَرَ عَلَيَّ عَذَّبَنِي انْظُرُوا إِذَا أَنَا مِتُّ فَاحْرِقُونِي، ثُمَّ اسْحَقُونِي، ثُمَّ ذَرُونِي فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ، فَأَخَذَ عَلَى ذَلِكَ مَوَاثِيقَهُمْ فَفَعَلُوا، فَقَالَ لَهُ رَبُّهُ ﷻ: احْيَ، فَإِذَا هُوَ رَجُلٌ قَائِمٌ، قَالَ لَهُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى الَّذِي صَنَعْتَ؟، قَالَ: أَيْ رَبِّ خِفْتُ جَزَاءَكَ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا تَلافَاهُ غَيْرَ أَنْ غَفَرَ لَهُ [١٣٢/٦] "

3695- Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizden önce, Allah'ın kendisine mal ve çocuk verdiği bir adam vardı. Adam vefat edeceği zaman çocuklarına: «Ben size karşı nasıl bir babaydım?» diye sordu. Çocuklar: «Hayırlı bir babaydın» deyince, adam şöyle karşılık verdi: «Vallahi; Allah katında hiçbir hayrım kalmadı. Öldüğüm zaman, beni kömür haline gelinceye kadar yakınız. Sonra öğütüp savurunuz. Eğer Allah bana güç yetirirse, daha önce kimseye etmediği şekilde azab eder.» Adam onlardan bu konuda söz aldı ve çocuklar da verdikleri sözü yerine getirdiler. Adam vefat edince, Allah: «Diril!» buyurdu ve adam (külleri bir araya gelip) ayağa dikiliverdi. Allah: «Neden böyle yaptın?» diye sorunca, adam: «Ey Rabbim! Cezandan korktuğum için» cevabını verdi. Muhammed'in canı elinde olana yemin adam başka bir söz söylemeden Allah onu bağışladı."*

٣٦٩٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ رَوَاحَةَ الرَّامْهُرْمَزِيُّ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، وَشَيْبَانَ، عَنْ فِرَاسٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَقَدْ دَخَلَ رَجُلٌ الْجَنَّةَ مَا عَمِلَ خَيْرًا قَطُّ، قَالَ لأَهْلِهِ حِينَ حَضَرَهُ الْمَوْتُ: إِذَا أَنَا مُتُّ فَأَحْرِقُونِي، ثُمَّ اسْحَقُونِي، ثُمَّ ذَرُّوا نِصْفِيَ فِي الْبَرِّ، وَنِصْفِيَ فِي الْبَحْرِ، فَأَمَرَ اللَّهُ الْبَرَّ وَالْبَحْرَ فَجَمَعَاهُ، فَقَالَ: مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ؟ فَقَالَ: مَخَافَتُكَ، فَغَفَرَ لَهُ بِذَلِكَ "، زَادَ سُفْيَانُ فِي حَدِيثِهِ: قَالَ: " وَكَانَ الرَّجُلُ نَبَّاشًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُعَاوِيَةُ [١٣٤/٧]

3696- Ebû Saîd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir adam hiç hayır yapmadan cennete girdi. Bu kişi vefat edeceği zaman ailesine: «Öldüğüm zaman, beni kömür haline gelinceye kadar yakınız. Sonra öğütüp külümün yarısını karaya, diğer yarısını denize savurunuz» dedi. Allah karaya ve denize emredip bu adamın küllerini bir araya getirdi ve: «Neden böyle*

yaptın?» diye sordu. Adam: «Ey Rabbim! Senden olan korkum sebebiyle» dedi. Bunun üzerine Allah o kişiyi affetti."[1]

٣٦٩٧- حَدَّثَنَا أَبِي، وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " كَانَ رَجُلٌ يُسِيءُ الظَّنَّ بِعَمَلِهِ، فَقَالَ لأَهْلِهِ: إِذَا أَنَا مِتُّ فَاحْرِقُونِي، ثُمَّ اطْحَنُونِي، ثُمَّ ذَرُونِي فِي الْبَحْرِ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ، فَإِنَّ رَبِّي إِنْ قَدَرَ عَلَيَّ لَمْ يَغْفِرْ لِي، فَلَمَّا مَاتَ فَعَلُوا بِهِ ذَلِكَ، فَجَمَعَهُ اللَّهُ ﷻ فَقَالَ: " مَا حَمَلَكَ عَلَى الَّذِي فَعَلْتَ؟ "، قَالَ: مَا حَمَلَنِي إِلا مَخَافَتُكَ، فَغَفَرَ لَهُ "، رَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ الشَّافِعِيُّ عَنْهُ، مَوْقُوفًا، وَتَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ عَنِ الْفُضَيْلِ، إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ [١٢٤/٨]

3697- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir adam amelleri hakkında kötü düşünüyordu ve bu sebeple ailesine: «Öldüğüm zaman, beni kömür haline gelinceye kadar yakınız. Sonra öğütüp rüzgarlı bir günde külümü denize savurunuz. Eğer Allah bana güç yetirirse, daha önce kimseye etmediği şekilde azab eder» dedi. Adam öldüğü zaman dediği gibi yaptılar. Allah, adamın küllerinin toplanmasını emretti ve ona: «Neden böyle yaptın?» diye sordu. Adam: «Ey Rabbim! Senden olan korkum sebebiyle» deyince Allah o kişiyi affetti."*[2]

Küçük Günahlardan Sakınmak

٣٦٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْجَارُودِ أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَعْمَشَ يَذْكُرُ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، قَالَ: قَالَ حُذَيْفَةُ: " إِذَا أَذْنَبَ الْعَبْدُ نُكِتَ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، فَإِنْ أَذْنَبَ نُكِتَ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءُ، حَتَّى يَصِيرَ قَلْبُهُ كَالشَّاةِ الرَّبْدَاءِ " [٢٧٣/١]

---

[1] Ahmed (3/17).

[2] Buhârî (6480), Nesâî (4/113) ve Ahmed (5/407).

3698- Huzeyfe der ki: "Kul günah işlediği zaman kalbine siyah bir nokta konur. Bir daha günah işleyince siyah bir nokta daha konur ve böylece sonunda bu kişinin kalbi boz renkli koyun gibi olur.[1]

٣٦٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، ثنا ابْنُ بَكَّارٍ، ثنا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ هِلالٍ، قَالَ: قَالَ عُبَادَةُ بْنُ قُرْصٍ: " إِنَّكُمْ لَتَعْمَلُونَ أَعْمَالا هِيَ أَدَقُّ فِي أَعْيُنِكُمْ مِنَ الشَّعْرِ، كُنَّا نَعُدُّهَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْمُوبِقَاتِ " [١٦/٢]

3699- Ubâde b. Kurs der ki: "Bazen öyle işler yapıyorsunuz ki bunlar gözünüze bir kıldan daha önemsiz geliyor; ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında aynı şeyleri biz büyük günahlardan sayardık."[2]

٣٧٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ، وَحَدَّثَنَا فَارُوقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا الْقَعْنَبِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ بَانِكَ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يَا عَائِشَة، إِيَّاكِ وَمُحَقَّرَاتِ الذُّنُوبِ، فَإِنَّ لَهَا مِنَ اللَّهِ طَالِبًا "، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدٌ، عَنْ عَامِرٍ [١٦٨/٣]

3700- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Âişe! Küçük günahlardan sakın. Çünkü Allah tarafından onu bir taleb eden, peşine düşen vardır."*[3]

٣٧٠١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ، ثنا أَبُو إِبْرَاهِيمَ التَّرْجُمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْيَشْكُرِيُّ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَذْنَبَ وَهُوَ يَضْحَكُ دَخَلَ النَّارَ وَهُوَ يَبْكِي " [٩٦/٤]

3701- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gülerek günah işleyen, ağlayarak cehenneme girer"* buyurdu.

٣٧٠٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا عُمَرُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَلَبِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَامِلِ بْنِ مَيْمُونٍ الزَّيَّاتُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعُكَّاشِيُّ،

---

[1] Ahmed (2/297), Tirmizî (3331), İbn Mâce (4244), Hâkim (1/517) ve Beyhakî (10/188).

[2] Ahmed (5/79).

[3] Ahmed (6/70, 151), İbn Mâce (4243) ve İbn Hibbân (2497).

حَدَّثَنِي الأَوْزَاعِيُّ، حَدَّثَنِي حَسَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا كَبْشَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ، يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " لا تَنْظُرُوا فِي صِغَرِ الذُّنُوبِ وَلَكِنِ انْظُرُوا عَلَى مَنِ اجْتَرَأْتُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ حَسَّانَ تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَفِيهِ ضَعْفٌ وَمَشْهُورٌ مِنْ قِبَلِ بِلالِ بْنِ سَعْدٍ [٦/٧٨]

3702- Amr b. el-Âs, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu nakleder: *"Siz günahların küçüklüğüne değil, kime karşı haddinizi aştığınıza bakınız."*

٣٧٠٢/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُفْيَانَ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ، عَنْ شَهْرٍ، قَالَ: أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَأَيْتُ رَجُلا طَوِيلا يَكَادُ رَأْسُهُ يَنَالُ عَنِ السَّمَاءِ، فَقَالَ: أَتَصَارِعُنِي؟ فَهِبْتُهُ ثُمَّ صَارَعْتُهُ، فَصَرَعْتُهُ، ثُمَّ أَتَانِي آخَرُ لَوْ نَفَخْتُ عَلَيْهِ لَطَارَ، فَقَالَ: أَتُصَارِعُنِي؟ فَقُلْتُ: صَرَعْتُ هَذَا الَّذِي لا يُرَى رَأْسُهُ وَأَنْتَ لا أُصَارِعُكَ، فَأَخَذَنِي وَطَرَحَنِي فِي النَّارِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ هَذَا الطَّوِيلَ الْعَظِيمَ الْكَبَائِرُ هَالَتْكَ فَنُصِرْتَ عَلَيْهَا وَإِنَّ هَذَا الصَّغِيرَ الْمُحَقَّرَاتُ فَإِيَّاكَ أَنْ تَحْمِلَكَ فَتُلْقِيَكَ فِي النَّارِ " [٦/٦٣]

3702/a- Şehr der ki: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelip şöyle anlattı: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben (rüyamda) başı neredeyse göğe değen uzun boylu bir adam gördüm. Bana: «Benimle güreşir misin?» dedi. Önce ondan korktum. Sonra güreşe tutuştuk ve onu yendim. Sonra bana üflesem uçacak kadar küçük bir adam geldi. O da bana: «Benimle güreşir misin?» dedi. Ona: «Ben şu başı görünmeyen adamı yendim. Seninle güreşmem» dedim. O da beni tutup ateşe attı." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gördüğün uzun boylu adam büyük günahlardır. Seni korkuttu, ama sen ona galip geldin. Gördüğün küçük adam ise küçümsenen günahlardır. Bunların seni omuzlayıp ateşe atmasından sakın"* buyurdu.

٣٧٠٢/أ- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ مُبَشِّرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ الْمُجَاهِرِينَ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْمُجَاهِرُونَ؟ قَالَ: " الَّذِي يُذْنِبُ الذَّنْبَ بِاللَّيْلِ فَيَسْتُرُهُ اللَّهُ عَلَيْهِ،

فَيُصْبِحُ فَيُحَدِّثُ بِهِ النَّاسَ، فَيَقُولُ: فَعَلْتُ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، فَيَهْتِكُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ.رَوَاهُ عَنِ الزُّهْرِيِّ، ابْنُ أَخِيهِ، وَغَيْرُهُ، وَمُبَشِّرٌ هُوَ السَّعْدِيُّ كُوفِيٌّ، غَرِيبُ الْحَدِيثِ، يُجْمَعُ حَدِيثُهُ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ [٢/١٩٧]

3702/a- Ebû Hureyre der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların en şerlilerinden biri de, izhar edenlerdir?"* buyurunca, sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! İzhar edenler de nedir?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gece günah işleyince, Allah'ı o günahı örtmesine rağmen sabah olunca kişinin o günahı insanlara anlatması ve: «Dün şöyle şöyle yaptım» diyerek üzerindeki Allah'ın perdesini yırtmasıdır."*

Dünyada Cezalandırmakla Günahların Bağışlanması

٣٧٠٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ، قَالَ: ثنا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا عَجَّلَ بِهِ عُقُوبَةَ ذَنْبِهِ فِي الدُّنْيَا، وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ شَرًّا أَمْسَكَ عَلَيْهِ عُقُوبَةَ ذَنْبِهِ حَتَّى يُوَافِيَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُ عَيْرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يُونُسَ، عَنِ الْحَسَنِ، تَفَرَّدَ بِهِ حَمَّادٌ، وَعَيْرٌ: جَبَلٌ بِالْمَدِينَةِ شَبَّهَ النَّبِيُّ ﷺ عِظَمَ ذُنُوبِهِ وَكَثْرَتِهَا بِهِ [٣/٢٥]

3703- Abdullah b. Muğaffel'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah bir kul hakkında hayır isterse, günahının cezasını dünyada verir. Bir kulun kötülüğünü de murad ederse, dünyadayken onu cezalandırmaz ve kıyamet gününde* -Medine'de bir dağ olan- *Ayr dağı gibi olan günahlarının cezasını tam olarak verir."*[1]

٣٧٠٣/أ- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَعَمْرُو بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَفْصٍ الْمُعَدِّلَانِ، قَالَا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا مُوسَى بْنُ عَامِرٍ، ثنا عِيسَى بْنُ خَالِدٍ الْيَمَانِيُّ، ثنا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ الذَّنْبَ، فَإِذَا ذَكَرَهُ أَحْزَنَهُ، فَإِذَا نَظَرَ

---

[1] Ahmed (4/87), İbn Hibbân (2455) ve Hâkim (1/349).

اللَّهُ ﷻ إِلَيْهِ قَدْ أَحْزَنَهُ، غَفَرَ لَهُ مَا صَنَعَ قَبْلَ أَنْ يَأْخُذَ فِي كَفَّارَتِهِ بِلا صَلاةٍ وَلا صِيَامٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ صَالِحٍ عَنْهُ [٦/٢٧٤]

3703/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kul günah işler ve bu günahı hatırlayınca üzülürse, Allah onun üzüldüğünü görür ve bu kişi günahına kefaret için namaz kılıp oruç tutmadan önce Allah o günahı bağışlar."*

Tek kanallı bir hadistir.

Günahlardan Kaçınmanın Fazileti

٣٧٠٤- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مَعْبَدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَسْبِقَ الدَّائِبَ الْمُجْتَهِدَ فَلْيَكُفَّ عَنِ الذُّنُوبِ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ يُوسُفُ عَنْ عَطَاءٍ [١٠/٤٠٠]

3704- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi, devamlı salih amel yapmak için çalışan birini geçmek isterse, günahlardan kaçınsın"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Allah'ın Rahmetinin Genişliği

٣٧٠٥- ثنا فَهْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ فَهْدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْغَلابِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَكَمُ بْنُ أَسْلَمَ، قَالَ: ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَدَّثَ: أَنَّ رَجُلا، قَالَ: وَاللَّهِ لا يَغْفِرُ اللَّهُ لِفُلانٍ، وَإِنَّ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى قَالَ: " مَنِ الَّذِي يَتَأَلَّى عَلَيَّ أَنْ لا أَغْفِرَ لِفُلانٍ؟ فَإِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لِفُلانٍ وَأَحْبَطْتُ عَمَلَكَ "، أَوْ كَمَا قَالَ، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ، حَدَّثَ بِهِ التَّابِعِيُّ، عَنِ التَّابِعِيِّ، سُلَيْمَانُ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ، وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ مَوْقُوفًا، وَتَفَرَّدَ سُلَيْمَانُ بِرَفْعِهِ [٢/٣١٦]

3705- Cundub b. Abdillah el-Becelî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir adam: «Vallahi, Allah falanı*

bağışlamayacak» deyince, Allah şöyle buyurdu: «Falan kişiyi affetmeyeceğime dâir Benim adıma yemin eden şu adam da kim oluyor!?» Ben (bağışlamayacağımı söylediğin) bu kişiyi bağışladım ve senin amellerini boşa çıkardım."[1]

Sahih sabit bir hadistir. Sahabi sözü olarak ta rivayet olunmuştur.

٣٧٠٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا أَبُو مِسْهَرٍ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ آلِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَلا أُحَدِّثُكُمْ عَنْ رَجُلَيْنِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ؟ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى بَنُو إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ أَفْضَلُهُمْ فِي الدِّينِ وَالْعِلْمِ وَالْخُلُقِ، وَأَمَّا الآخَرُ فَرَأَى أَنَّهُ مُسْرِفٌ عَلَى نَفْسِهِ، فَذُكِرَ عِنْدَ صَاحِبِهِ، فَقَالَ: لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ، فَقَالَ اللَّهُ ﷻ: أَلَمْ تَعْلَمْ أَنِّي أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ؟ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ رَحْمَتِي سَبَقَتْ غَضَبِي، وَأَنِّي أَوْجَبْتُ لِهَذَا الرَّحْمَةَ وَلِهَذَا الْعَذَابَ؟ " قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَلا تَأَلَّوْا عَلَى اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ [٨/٢٧٥]

3706- Ebû Katâde el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Size İsrail oğullarından olan iki adamdan bahsedeyim mi? Bunlardan biri kendini İsrail oğullarının en dindarı, âlimi ve ahlaklısı olarak gördü. Diğeri ise kendine zulmettiğini (günah işlediğini) gördü. Bu kişinin durumu dindar olduğunu iddia edenin yanında anılınca, adam: «Allah onu bağışlamaz» dedi. Allah: «Benim merhametlilerin en merhametlisi olduğumu bilmiyor musun? Rahmetimin gazabımı geçtiğini bilmiyor musun? Şuna (günahları olduğunu gören) kişiye rahmetimi, diğerine ise azabımı vacip kıldım» buyurdu."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etti: *"Allah adına siz karar vermeyin."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٠٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا الْفِرْيَابِيُّ.ح وَثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، ثنا قَبِيصَةُ، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يُنَجِّيهِ عَمَلُهُ "،

---

[1] Müslim (2621) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/1679).

قَالُوا: وَلا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " وَلا أَنَا، إِلا أَنْ يَتَغَمَّدَنِيَ اللَّهُ مِنْهُ بِرَحْمَةٍ وَفَضْلٍ "، زَادَ قَبِيصَةُ: وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ، وَزَادَ الْفِرْيَابِيُّ: " وَلَوْ يُؤَاخِذُنِي بِمَا جَنَى هَؤُلاءِ لأَوْبَقَنِي "، وَأَشَارَ بِيَدِهِ [٧/١٢٩]

3707- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden hiç kimseyi ameli kurtarmaz"* buyurunca, sahabe: "Seni de mi ey Allah'ın Resûlü?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beni de; ancak, Allah beni rahmeti ve fazlıyla garketti"* buyurdu. (Ravi) Kabîsa "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elini başına koyup şöyle dedi"; Firyâbî ise: *"Eğer şunların (başındaki organların) yaptıkları dolayısıyla beni kınasaydı helak ederdi"* buyurdu ve eliyle işaret etti" ibaresiyle aktarmıştır.[1]

٣٧٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا نُوحُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا سَلْمُ بْنُ جُنَادَةَ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يُنَجِّيهِ عَمَلُهُ، قَالُوا: وَلا أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟، قَالَ: وَلا أَنَا إِلا أَنْ يَتَغَمَّدَنِي اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ [٨/٣٧٩]

3708- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden hiç kimseyi ameli kurtarmaz"* buyurunca, sahabe: "Seni de mi ey Allah'ın Resûlü?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beni de; ancak, Allah beni rahmeti ve fazlıyla garketti"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْحَافِظُ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْفَرَائِضِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زُرَيْقٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي بِالْحَقِّ، لَيَرَيَنَّ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ شَيْئًا لَمْ يَخْطُرْ عَلَى قَلْبِ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ، وَلا نَبِيٍّ مُرْسَلٍ، وَلا عَبْدٍ صَالِحٍ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٥٤]

3709- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah beni hak olarak gönderdi. Kıyamet günü insanlar Allah'ın rahmetinden öyle*

---

[1] Ahmed (2/264, 319, 344, 390, 495, 514), Buhârî (6463) ve Müslim (2816).

şeyler görecekler ki; ne mukarreb bir meleğin, ne mürsel olan bir nebinin, ne de salih bir kulun bile aklına gelmez" buyurdu.

٣٧١٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَاسِبُ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابٍ كَتَبَهُ عَلَى نَفْسِهِ فَهُوَ مَرْفُوعٌ تَحْتَ الْعَرْشِ، إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَرَوَاهُ عَنْهُ وَكِيعٌ، وَمُصْعَبُ بْنُ الْمِقْدَامِ، وَأَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ، وَقَبِيصَةُ فِي آخَرِينَ [٨٧/٧]

3710- Ebû Hureyre Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu nakleder: *"Allah mahlukatı yarattığı zaman Arş'ın altında olan bir kitaba: "Rahmetim gazabımı geçmiştir» yazdı."*[1]

٣٧١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حَكِيمِ بْنِ حَمَّادٍ، ثنا خَلْفُ بْنُ يَاسِينٍ، ثنا أَبِي، وَمِسْعَرٌ، وَشُعْبَةُ، عَنْ وَاصِلٍ، عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ تَعَالَى، قَالَ: " مَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ ذِرَاعًا، وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بَاعًا، وَمَنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً، وَلَوْ أَنَّ عَبْدًا عَمِلَ مِلْءَ الأَرْضِ خَطَايَا لَمْ يُشْرِكْ بِي شَيْئًا غَفَرْتُ لَهُ مِلْءَ الأَرْضِ خَطَايَاهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٦٨/٧]

3711- Ebû Zer Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu nakleder: *"Allah: «Kim bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşırım. Kim bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırım. Kim bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak giderim. Bir kul yeryüzü dolusunca günah işlese, ancak bana hiç bir şeyi ortak koşmasa, yeryüzü dolusunca olan günahlarını bağışlarım» buyurur."*[2]

٣٧١٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ النَّسَائِيُّ، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا جَابِرُ بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ

---

[1] Ahmed (2/242, 258, 260, 313), Buhârî (3194), Müslim (2751) ve İbn Mâce (4295).

[2] Ahmed (2/413).

الْعَزِيزِ الْعُمَرِيُّ، عَنْ أَبِي طُوَالَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَعَلِمَ أَنَّ اللَّهَ إِنْ شَاءَ أَنْ يُعَذِّبَهُ عَلَيْهِ عَذَّبَهُ، وَإِنْ شَاءَ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ غَفَرَ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ " [٨/٢٨٥]

3712- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim bir günah işler ve kendisini dilerse bu günahı sebebiyle azab edecek, dilerse bağışlayacak bir Rabbi olduğunu bilirse, Allah'ın onu bağışlaması haktır."*

٣٧١٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقَطَّانُ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ، حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ: قُدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِسَبْيٍ، فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ تَسْعَى إِذْ وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ، فَأَخَذَتْهُ وَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا، وَأَرْضَعَتْهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَرَوْنَ هَذِهِ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ؟ " قُلْنَا: لا، وَاللَّهِ وَهِيَ تَقْدِرُ أَنْ لا تَطْرَحَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنَ الْمَرْأَةِ بِوَلَدِهَا "، هَذَا حَدِيثٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، وَأَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، عَنِ الْحُلْوَانِيِّ، وَمُحَمَّدِ بْنِ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ، عَنْ سَعِيدٍ [٣/٢٢٨]

3713- Ömer b. el-Hattâb der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) esirler getirilince, bir kadının esirler arasında bir çocuk görünce koştuğunu gördüler. Kadın çocuğu alıp göğsüne bastırıp emzirdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizce bu kadın çocuğunu ateşe atar mı?"* diye sonunca biz: "Hayır vallahi; atmamak elinden geldiği sürece atmaz" cevabını verdik. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşte Allah, kullarına bu kadının çocuğuna acımasından daha merhametlidir"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٧١٤- مَا ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا قُتَيْبَةُ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ الْجَعْدِيِّ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِيمَا يَرْوِي، عَنْ رَبِّهِ ﷻ قَالَ: " إِنَّ رَبَّكُمْ تَعَالَى رَحِيمٌ: مَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ

---

[1] Buhârî (5999), Müslim (2754) ve Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/98).

يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةً، فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرَ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ فِي أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةً، فَإِنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ عَلَيْهِ وَاحِدَةً أَوْ يَمْحُوهَا، وَلا يَهْلِكُ عَلَى اللَّهِ ﷻ إِلا هَالِكٌ "، حَدِيثٌ صَحِيحٌ، حَدَّثَ بِهِ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، عَنْ قُتَيْبَةَ مِثْلَهُ، وَحَدَّثَ بِهِ أَيْضًا الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ مِثْلَهُ، حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي بِهِ [٢/٣٠٧]

3714- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Yüce Rabbinden naklen şöyle buyurdu: *"Rabbiniz merhametlidir. Kim bir iyilik yapmak ister, ama yapamazsa, ona bir sevap yazılır. O iyiliği yaparsa ona on katından yedi yüz katına kadar sevap yazılır. Kim, bir kötülük yapmak ister de bundan vazgeçerse ona bir sevap yazılır. Eğer o kötülüğü yaparsa ona bir günah yazılır veya Allah o günahı siler (affeder). Bütün bunlardan sonra Allah'a karşı, ancak kendisini helak etmek isteyen helak olur."*[1]

İmam Ahmed ile Müslim'in rivayet ettikleri sahih bir hadistir.

٣٧١٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقَاشِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالا: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنِي الْجَعْدُ أَبُو عُثْمَانَ، فذكر مثله ، ولكنه قال: إِنَّ رَبَّكُمْ يَقُولُ ، وقال: أَوْ مَحَاهَا والباقي سواء . [٦/٢٩٢]

3715- Bu hadis başka bir kanalla Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) nakledilmiştir.

٣٧١٥/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي يَحْيَى، ثنا حَامِدُ بْنُ الْمَسْبُورِ، ثنا أَزْهَرُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مِنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةً، وَمَنْ عَمِلَهَا كُتِبَتْ لَهُ عَشْرَ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ [١٠/٣٩٣]"

[1] Ahmed (2519, 2828), Buhârî (6491), Müslim (131) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/161).

3715/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)**:** *"Kim bir iyilik yapmak ister, ama yapamazsa, ona bir sevap yazılır. O iyiliği yaparsa ona on katından yedi yüz katına kadar sevap yazılır"* **buyurdu.**

٣٧١٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرَائِضِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْجَرَّاحِ، ثنا حَرْبُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ حَيَّانَ الْمَازِنِيُّ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: " حَسَنَةُ ابْنِ آدَمَ عَشْرٌ، وَأَزِيدُ، وَالسَّيِّئَةُ وَاحِدَةٌ، وَأَغْفِرُهَا، وَمَنْ لَقِيَنِي بِقُرَابِ الأَرْضِ خَطَايَا لَقِيتُهُ بِمِثْلِهَا مَغْفِرَةً مَا لَمْ يُشْرِكْ بِي شَيْئًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٧/٢٤٨]

3716- Ebû Zer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu nakleder:** *"Allah şöyle buyurdu: Âdemoğlunun bir iyiliğine on sevap veya daha çok veririm. Günaha da bir günah yazarım veya bağışlarım. Bana hiçbir şeyi ortak koşmadıkça, dünya dolusu günahla huzuruma çıkanı aynı şekilde mağfiretle karşılarım."*

٣٧١٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ هِشَامٍ، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا أَوْ أَزِيدُ، وَمَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَمِثْلُهَا أَوْ أَغْفِرُ، وَمَنْ عَمِلَ قُرَابَ الأَرْضِ خَطِيئَةً ثُمَّ أَتَانِي لا يُشْرِكُ بِي شَيْئًا جَعَلْتُ لَهُ مِثْلَهَا مَغْفِرَةً ". هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مِنْ عَوَالِي حَدِيثِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ الأَئِمَّةُ وَالنَّاسُ، عنه [٥/٥٥]

3717- Ebû Zer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu nakleder:** *"Allah: «Âdem oğlunun bir iyiliğine on sevap veya daha çok veririm. Günaha da bir günah yazarım veya bağışlarım. Bana hiçbir şeyi ortak koşmadıkça, dünya dolusu günahla huzuruma çıkanı aynı şekilde mağfiretle karşılarım» buyurdu."*

Sahih hadistir.

٣٧١٧/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ نَصْرٍ الطَّبَرِيُّ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمِ بْنِ مَرْزُوقٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي قَيْسٍ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ نَبْهَانَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَجَدْتُ الْحَسَنَةَ نُورًا فِي

الْقَلْبِ، وَزَيْنًا فِي الْوَجْهِ، وَقُوَّةً فِي الْعَمَلِ، وَوَجَدْتُ الْخَطِيئَةَ سَوَادًا فِي الْقَلْبِ، وَشَيْنًا فِي الْوَجْهِ، وَوَهْنًا فِي الْعَمَلِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ، وَأَبُو سُفْيَانَ اسْمُهُ عَبْدُ رَبِّهِ، [٢/١٦١]

3717/a- Enes, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu nakleder: *"Sevabı kalpte bir nur, yüzde güzellik, amelde kuvvet olarak gördüm. Günahı da kalpte karalık, yüzde çirkinlik, amelde de gevşeklik olarak gördüm."*

Tek kanallı bir hadistir.

Pişmanlık

٣٧١٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ، حَدَّثَنَا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " النَّدَمُ تَوْبَةٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، وَرَوَاهُ عَنْ مَالِكٍ جَمَاعَةٌ [٨/٢٥١]

3718- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Pişmanlık tövbedir"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧١٩- ثنا الْحَسَنُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، وَعَمْرُو بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا مُوسَى بْنُ عَامِرٍ، ثنا عِيسَى بْنُ خَالِدٍ الْيَمَانِيُّ، ثنا صَالِحٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْعَبْدَ لَيَعْمَلُ الذَّنْبَ فَإِذَا ذَكَرَهُ أَحْزَنَهُ، فَإِذَا نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ قَدْ أَحْزَنَهُ غُفِرَ لَهُ مَا صَنَعَ قَبْلَ أَنْ يَأْخُذَ فِي كَفَّارَتِهِ بِلا صَلاةٍ وَلا صِيَامٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ، وَصَالِحٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ عِيسَى [٦/١٧٦]

3719- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kul günah işler ve bu günahı hatırlayınca üzülürse, Allah onun üzüldüğünü görür ve bu kişi günahına kefaret olması için namaz kılıp oruç tutmadan önce Allah o günahı bağışlar."*

---

[1] Ahmed (1/376, 423, 433), İbn Mâce (4252) ve Hâkim (4/243).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٢٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا جَدِّي أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ زِيَادِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ، يقول: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " النَّدَمُ تَوْبَةٌ " [٣١١/٨]

3720- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Pişmanlık tövbedir"* buyurdu.

٣٧٢١- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ مِنْ أَصْلِهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الرَّاعِي، ثنا دُحَيْمٌ، ثنا ابْنُ قُدَيْدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " النَّدَمُ تَوْبَةٌ، وَالتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لا ذَنْبَ لَهُ " [٣٩٨/١٠]

3721- İbn Ebî Saîd'in, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Pişmanlık tövbedir. Günahına tövbe eden günah işlememiş gibidir"* buyurdu.[1]

٣٧٢٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا مُعَلَّى بْنِ أَسَدٍ، ثَنَا وُهَيْبٌ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لا ذَنْبَ لَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، لَمْ يَصِلْهُ، عَنْ مَعْمَرٍ إِلا وُهَيْبٌ [٢١٠/٤]

3722- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Günahına tövbe eden günah işlememiş gibidir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٢٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، قَالَ: ثنا سُنَيْدُ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ.ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (22/775).

[2] İbn Mâce (4250) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/185).

قَالَ: ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: ثنا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ أَكْثَرَ مِنْ عِشْرِينَ مَرَّةً، يَقُولُ: " كَانَ ذُو الْكِفْلِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ، لا يَتَوَرَّعُ عَنْ شَيْءٍ، فَهَوَى امْرَأَةً رَاوَدَهَا عَنْ نَفْسِهَا وَأَعْطَاهَا سِتِّينَ دِينَارًا، وَلَمَّا جَلَسَ مِنْهَا بَكَتْ وَارْتَعَدَتْ، فَقَالَ لَهَا: مَالَكِ، فَقَالَتْ: وَاللَّهِ إِنِّي لَمْ أَعْمَلْ هَذَا الْعَمَلَ قَطُّ، وَمَا عَمِلْتُ إِلا مِنَ الْحَاجَةِ، قَالَ: فَنَدِمَ ذُو الْكِفْلِ وَقَامَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَكُونَ مِنْهُ شَيْءٌ، وَأَدْرَكَهُ الْمَوْتُ لَيْلَتَهُ، وَلَمَّا أَصْبَحَ وُجِدَ عَلَى بَابِهِ مَكْتُوبٌ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى: قَدْ غُفِرَ لِذِي الْكِفْلِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا الأَعْمَشُ، وَلا عَنْهُ إِلا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ وَأَسْبَاطٌ، وَرَوَاهُ غَيْرُهُمَا، عَنِ الأَعْمَشِ، فَقَالَ بَدَلَ سَعِيدٍ: عَنْ سَعْدٍ مَوْلَى طَلْحَةَ [٤/٢٩٧]

3723- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yirmi defadan fazla şöyle dediğini işittim: *"İsrail oğullarından Zu'l-Kifl her türlü günahı rahatlıkla işleyen biriydi. Bir kadını arzuladı ve onunla birlikte olmak için kendisine altmış dinar verdi. Onunla ilişkiye gireceği zaman kadın titreyip ağlamaya başlayınca: «Neden ağlıyorsun?» diye sordu. Kadın: «Vallahi, böyle bir şeyi hiç yapmadım. Şimdi de mecburiyetten yapıyorum» deyince, Zu'l-Kifl pişman olup kadına dokunmadan kalktı ve o gece vefat etti. Sabah olunca kapısında: «Zu'l-Kifl bağışlandı» yazılı olduğu görüldü."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Tövbenin Fazileti

٣٧٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْبَلْخِيُّ، بِسَمَرْقَنْدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ الْخُزَاعِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ أَبِي سُلَيْمَانَ اللَّيْثِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ الْمُؤْمِنِ وَالإِيمَانِ كَمَثَلِ الْفَرَسِ فِي أَجَمَتِهِ تَجُولُ، ثُمَّ تَرْجِعُ إِلَى أَجَمَتِهِ، وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ يَسْهُو ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى الإِيمَانِ، فَأَطْعِمُوا طَعَامَكُمُ الأَتْقِيَاءَ، وَوَلُّوا مَعْرُوفَكُمُ الْمُؤْمِنَ "،

---

[1] Ahmed (2/23), Tirmizî (2496) ve Hâkim (4/254).

هَذَا لا يُعْرَفُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي سَعِيدٍ بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَأَبُو سُلَيْمَانَ اللَّيْثِيُّ قِيلَ إِنَّ اسْمَهُ عِمْرَانُ بْنُ عِمْرَانَ [١٧٩/٨]

3724- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Müminle iman, kazık ile ona bağlanmış at gibidir. At kazığın etrafında dolanır. Sonra bağlı olduğu yere geri döner. Mümin de yanılır, ama imana geri döner. Yemeğinizi takva sahiplerine yediriniz ve iyilik yaparken müminlere öncelik tanıyınız."*[1]

٣٧٢٤/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، حدَّثَنِي أَبِي، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حدَّثَنَا مَعْمَرٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " النَّاسُ كَالإِبِلِ الْمِائَةِ لا تُوجَدُ فِيهَا رَاحِلَةٌ " [٢٣١/٩]

3724/a- Sâlim'in babasından (İbn Ömer'den) bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar, üzerlerinde hiçbir yük (iyilik ve salih amel) olmayan develer gibidir (yani salih ve dost edinilecek insanlar azalmıştır)"* buyurdu.

٣٧٢٤/ب- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَهْلٍ الْبَرْكَانِيُّ الْقَاضِي، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شَبِيبٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سالم، عَنِ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّمَا النَّاسُ كَإِبِلٍ مِائَةٍ لا تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ مُتَّصِلا لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ سَلَمَةَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ [٣٣٤/٦]

3724/b- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar, üzerlerinde neredeyse hiçbir yük (iyilik ve salih amel) olmayan develer gibidir (yani salih ve dost edinilecek insanlar azalmıştır)"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٢٤/ج- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بَكْرِ بْنِ الشَّرُودِ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،

---

[1] Ahmed (3/55), Ebû Ya'lâ (1332) ve İbn Hibbân (2451).

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا النَّاسُ كَإِبِلٍ مِائَةٍ، لا تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَسُهَيْلٍ، تَفَرَّدَ بِهِ بَكْرُ بْنُ الشَّرُودِ الصَّنْعَانِيُّ [١٣٩/٧]

3724/c- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar, üzerlerinde neredeyse hiçbir yük (iyilik ve salih amel) olmayan develer gibidir"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٢٤/ح- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثَنَا أَبُو عُبَيْدٍ الْقَاسِمُ بْنُ سَلامٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا زُهَيْرٌ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا النَّاسُ كَإِبِلٍ مِائَةٍ، لا تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً " [٢٣/٩]

3724/d- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar, üzerlerinde neredeyse hiçbir yük (iyilik ve salih amel) olmayan develer gibidir"* buyurdu.

٣٧٢٥- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثَنَا نَصْرُ بْنُ أَبِي نَصْرٍ الشِّيرَازِيُّ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ، ثَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، عَنْ كُلْثُومِ بْنِ جَوْشَنٍ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَصِيرِ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ، أَنَّهُ قَالَ: " إِنَّ عَرْضَ بَابِ التَّوْبَةِ سَبْعُونَ عَامًا أَوْ قَالَ أَرْبَعُونَ عَامًا لا يُغْلَقُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا "

3725- Safvan b. Assâl der ki: "Tövbe kapısının genişliği yetmiş –veya kırk- yıllık yol mesafesi kadardır. Güneş batından doğmadan da kapanmaz."

٣٧٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَرْزُوقٍ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ الْمُرَادِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " فَتَحَ اللَّهُ بَابًا لِلتَّوْبَةِ مِنَ الْمَغْرِبِ، عَرْضُهُ مَسِيرَةُ سَبْعِينَ عَامًا، لا يُغْلَقُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ نَحْوِهِ "، عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَرْزُوقٍ الدِّمَشْقِيُّ تَفَرَّدَ بِالرِّوَايَةِ عَنْهُ سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ عَنْهُ، هَذَا الْحَدِيثُ رَوَاهُ الأَئِمَّةُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَإِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئِ عَنْ سَعِيدٍ عَنْهُ

3726- Safvan b. Assâl el-Murâdî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah batıdan, genişliği yetmiş yıllık yol mesafesi*

olan tövbe kapısını açtı. Güneş aynı yönden (batıdan) doğmadıkça bu kapı kapanmaz."

٣٧٢٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الصُّوفِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عِمْرَانَ الْفَرَائِضِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِسْحَاقَ الرَّازِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عِيسَى، ثَنَا مالك، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا تَقُولُ فِي الْقَلِيلِ الْعَمَلِ الْكَثِيرِ الذُّنُوبِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ ابْنِ آدَمَ خَطَّاءٌ، فَمَنْ كَانَتْ لَهُ سَجِيَّةُ عَقْلٍ، وَغَرِيزَةُ يَقِينٍ لَمْ تَضُرَّهُ ذُنُوبُهُ شَيْئًا "، قِيلَ: وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " لأَنَّهُ كُلَّمَا أَخْطَأَ يَلْبَثُ أَنْ يَتُوبَ تَوْبَةً تَمْحُو ذُنُوبَهُ، وَيَبْقَى لَهُ فَضْلٌ يَدْخُلُ بِهِ الْجَنَّةَ، فَالْعَقْلُ أَدَاةُ الْعَامِلِ بِطَاعَةِ اللَّهِ وَحُجَّةٌ عَلَى أَهْلِ مَعْصِيَةِ اللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ سُلَيْمَانُ بْنُ عِيسَى وَهُوَ الْحِجَازِيُّ وَفِيهِ ضِعْفٌ [٦/٣٣٣]

3727- Enes b. Mâlik anlatıyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Az ameli ve çok günahı olan hakkında ne dersin?" dediğimde: *"Her insan hata eder. Ancak aklı ve yakini olan kişiye günahının bir zararı olmaz"* cevabını verdi. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Bu nasıl olur, ey Allah'ın Resûlü?" denilince ise şöyle buyurdu: *"Çünkü her günah işlemesinde, vakit geçirmeden günahlarının silinmesine sebep olacak bir tövbe eder. Geriye kalan iyi amelleriyle de cennete girer. Akıl da Allah'a itaat edenin ameli için bir araçken Allah'a isyan edenlerin aleyhinde de hüccettir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاذِ بْنِ عِيسَى بْنِ ضِرَارٍ الْهَرَوِيُّ، ثنا أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجُوبَارِيُّ، ثنا وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ جِيءَ بِالتَّوْبَةِ فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ وَأَطْيَبِ رِيحٍ، وَلا يَجِدُ رِيحَهَا إِلا مُؤْمِنٌ، فَيَقُولُ الْكَافِرُ: يَا وَيْلَتَاهُ، أَتَاكَ هَؤُلاءِ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ يَجِدُونَ رِيحًا طَيِّبَةً، وَلا نَجِدُهَا، قَالَ: فَتُكَلِّمُهُمُ التَّوْبَةُ، فَتَقُولُ: لَوْ قَبِلْتُمُونِي فِي الدُّنْيَا لأَطَبْتُ رِيحَكُمُ الْيَوْمَ، قَالَ: فَيَقُولُ الْكَافِرُ: أَنَا أَقْبَلُكِ الآنَ، قَالَ: فَيُنَادِي مَلَكٌ مِنَ السَّمَاءِ: لَوْ أُتِيتُمْ بِالدُّنْيَا

---

[1] İbn Ebî Şeybe (3/187).

وَمَا فِيهَا وَكُلِّ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ، وَبِكُلِّ شَيْءٍ كَانَ فِي الدُّنْيَا مَا قُبِلَ مِنْكُمْ تَوْبَةٌ، فَتَتَبَرَّأُ مِنْهُمُ التَّوْبَةُ، وَتَتَبَرَّأُ مِنْهُمُ الْمَلائِكَةُ وَتَجِيءُ الْخَزَنَةُ ، فَمَنْ شَمَّتْ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً تَرَكَتْهُ، وَمَنْ لَمْ تَشَمَّ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً أَلْقَتْهُ فِي النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَرَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى التَّيْمِيُّ نَحْوَهُ، عَنْ مِسْعَرٍ، وَالْجُوبَارِيُّ، وَإِسْمَاعِيلُ كِلاهُمَا مَتْرُوكَانِ [٦٦/٥] [٢٣٤/٧]

3728- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü tövbe çok güzel bir suret ve kokuyla getirilir. Onun kokusunu ancak mümin olanlar hisseder. Kâfir: «Vay halime! Şunlar gelip güzel bir koku hissettiklerini iddia ediyorlar, ama bir hissetmiyoruz» der. Tövbe onlarla konuşup: «Dünyadayken beni kabul edip tövbe etseydiniz, bugün sizin de kokunuzu güzel yapardım» karşılığını verir. Kâfir: «Şimdi kabul ederim» deyince, semadan bir melek onlara: «Dünyayı ve tüm içindekileri, tüm altınını, gümüşünü ve içinde bulunan ne varsa hepsini getirseniz artık tövbeniz kabul edilecek değildir» diye seslenir. Bu şekilde tövbe de, melekler de onlardan uzaklaşır. Sonra cehennem bekçileri gelir. Kendisinden (tövbeden dolayı) güzel koku gelenleri bırakırken, kendisinden bu kokunun gelmediği kişileri de alıp cehennem ateşine atar."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٢٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْلَى، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ صُبْحٍ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ التَّوْبَةَ تَغْسِلُ الْحَوْبَةَ، وَإِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ، وَإِذَا ذَكَرَ الْعَبْدُ رَبَّهُ فِي الرَّخَاءِ أَنْجَاهُ فِي الْبَلاءِ، ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: لا أَجْمَعُ لِعَبْدِي أَبَدًا أَمْنَيْنِ، وَلا أَجْمَعُ لَهُ خَوْفَيْنِ، إِنْ هُوَ أَمِنَنِي فِي الدُّنْيَا خَافَنِي يَوْمَ أَجْمَعُ فِيهِ عِبَادِي، وَإِنْ هُوَ خَافَنِي فِي الدُّنْيَا أَمَّنْتُهُ يَوْمَ أَجْمَعُ فِيهِ عِبَادِي فِي حَظِيرَةِ الْقُدُسِ، فَيَدُومُ لَهُ أَمْنُهُ، وَلا أَمْحَقُهُ فِيمَنْ أَمْحَقُ " [٢٧٠/١]

3729- Şeddâd b. Evs'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Tövbe günahı temizler. İyilikler kötülükleri defeder. Kul, rahat bir anında Rabbini anarsa, Allah da onu dar zamanında kurtarır. Çünkü Allah şöyle buyurur: Kulum için iki emniyeti ve iki korkuyu bir araya getirmem. Eğer kulum dünyada benden emin olursa, kullarımı topladığım günde onu*

korkuturum. Eğer dünya hayatında benden korkarsa, kullarımı topladığım o günde kendisini emniyette kılarım."

٣٧٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَطَّارُ، حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُسْلِمٌ الرَّازِيُّ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الْبَجَلِيِّ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سُفْيَانَ الثَّقَفِيِّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ الْمُفْتَقِرَ التَّوَّابَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِيَّةِ، تَفَرَّدَ بِهِ دَاوُدُ الْعَطَّارُ [٣/١٧٨]

3730- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, kendisine el açıp tövbe eden mümin kulu sever"* **buyurdu.**[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٣١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَاشِمٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ يَقْظَانَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْمُؤْمِنَ خُلِقَ مُفَتَّناً تَوَّابًا نَسِيًّا، إِذَا ذُكِّرَ ذَكَرَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ دَاوُدَ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ غَيْرَ ابْنِ نُمَيْرٍ، عَنْ عُتْبَةَ، عَنْهُ [٣/٢١١]

3731- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin imtihana maruz kalacak, unutacak ve hatırlatılınca kendine gelecek şekilde yaratılmıştır"* **buyurdu.**

Tek kanallı bir hadistir.

Tövbenin Zamanı

٣٧٣٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ، وَعَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ

---

[1] Ahmed (1/80, 103).

جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يُغَرْغِرْ " [١٩٠/٥]

3732- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canı boğazına gelmedikçe Allah kulun tövbesini kabul eder"* **buyurdu.**[1]

٣٧٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ بْنِ الْمَهْرَجَانِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَطَاءً، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَا مِنْ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى قَبْلَ الْمَوْتِ بِشَهْرٍ إِلا قَبِلَ اللَّهُ مِنْهُ وَأَدْنَى مِنْ ذَلِكَ، وَقَبْلَ مَوْتِهِ بِيَوْمٍ أَوْ سَاعَةٍ يَعْلَمُ اللَّهُ مِنْهُ التَّوْبَةَ وَالإِخْلاصَ إِلا قَبِلَ اللَّهُ مِنْهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ [٣٢٠/٣]

3733- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Ölümünden bir ay önce tövbe eden hiçbir mümin kul yoktur ki; Allah onu affetmesin. Hatta bundan daha az bir sürede, ölümünden bir gün veya bir saat önce samimiyetle tövbe ederse Allah onun tövbesini kabul eder."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٣٤- حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَفْصٍ التُّسْتَرِيُّ، قَالَ: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ قَتَادَةَ، سَمِعَ أَبَا الصِّدِّيقِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " إِنَّ رَجُلا قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ نَفْسًا، فَجَعَلَ يَسْأَلُ هَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ، فَأَتَى رَاهِبًا فَسَأَلَهُ، فَقَالَ: لَيْسَتْ لَكَ تَوْبَةٌ، فَقَتَلَ الرَّاهِبَ، ثُمَّ تَابَ، فَخَرَجَ مِنْ قَرْيَتِهِ إِلَى قَرْيَةٍ فِيهَا قَوْمٌ صَالِحُونَ، فَلَمَّا كَانَ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ، فَنَاءَ بِصَدْرِهِ ثُمَّ مَاتَ، فَنَزَلَتْ مَلائِكَةُ الرَّحْمَةِ، وَمَلائِكَةُ الْعَذَابِ، وَكَانَ مِنَ الْقَرْيَةِ الصَّالِحَةِ أَقْرَبَ بِشِبْرٍ، فَجُعِلَ مِنْ أَهْلِهَا "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ رَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ، هِشَامٌ، وَهَمَّامٌ [١٠١/٣]

---

[1] Ahmed (6160, 6408), Tirmizî (3603, 3604), İbn Mâce (4253), İbn Hibbân (2449) ve Hâkim (4/257).

3734- Ebû Saîd, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu nakleder: *"Bir adam doksan dokuz kişiyi öldürdü ve tövbesinin kabul edilip edilmeyeceğini sormaya başladı. Bir rahibe gidip sorunca, rahip: «Senin tövben kabul edilmez» dedi. Bunun üzerine adam rahibi öldürdükten sonra tövbe edip köyünü terk ederek salih insanların yaşadığı bir köye gitmek üzere yola çıktı. Yolda adamın eceli gelince göğsünü gideceği köye doğru çevirip vefat etti. Bunun üzerine rahmet ve azab melekleri indi. Adam salihlerin oturduğu köye bir karış daha yakın olduğu için, o köyün ahalisinden (salihlerden) sayıldı."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٧٣٥- حَدَّثَنَا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا جَعْفَرُ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ.ح وَحَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ الْجَوْنِيُّ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفَّى، ثنا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ، قَالُوا: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ عُبَيْدَةَ بْنِ أَبِي الْمُهَاجِرِ، أَنَّهُ حَدَّثَهُ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، أَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ رَجُلا كَانَ يَعْمَلُ السَّيِّئَاتِ، وَقَتَلَ سَبْعًا وَتِسْعِينَ نَفْسًا، كُلُّهَا يَقْتُلُ ظُلْمًا بِغَيْرِ حَقٍّ، فَأَتَى دَيْرَانِيًّا، فَقَالَ: يَا رَاهِبُ، إِنَّ الآخَرَ لَمْ يَدَعْ شَيْئًا مِنَ الشَّرِّ إِلا قَدْ عَمِلَهُ، إِنَّهُ قَتَلَ سَبْعًا وَتِسْعِينَ نَفْسًا، كُلُّهَا قَتْلٌ ظُلْمًا بِغَيْرِ حَقٍّ، فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ قَالَ لا فَضَرَبَهُ فَقَتَلَهُ،: فَقَتَلَهُ، ثُمَّ أَتَى آخَرَ، فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِصَاحِبِهِ، فَقَالَ: لَيْسَ لَكَ تَوْبَةٌ، فَقَتَلَهُ، ثُمَّ آخَرَ، فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لَهُمَا، فَرَدَّ عَلَيْهِ، فَقَتَلَهُ أَيْضًا، ثُمَّ أَتَى رَاهِبًا آخَرَ، فَقَالَ لَهُ إِنَّ الآخَرَ لَمْ يَدَعْ شَيْئًا مِنَ الشَّرِّ إِلا قَدْ عَمِلَهُ، إِنَّهُ قَتَلَ مِائَةَ نَفْسٍ كُلُّهَا ظُلْمًا يَقْتُلُ بِغَيْرِ حَقٍّ، فَهَلْ لَهُ مِنْ تَوْبَةٍ؟ فَقَالَ: وَاللَّهِ لَئِنْ قُلْتُ لَكَ: إِنَّ اللَّهَ لا يَتُوبُ عَلَى مَنْ تَابَ إِلَيْهِ لَقَدْ كَذَبْتُ، هَهُنَا دَيْرٌ فِيهِ قَوْمٌ مُتَعَبِّدُونَ فَائْتِهِمْ فَاعْبُدِ اللَّهَ مَعَهُمْ، فَخَرَجَ تَائِبًا حَتَّى إِذَا كَانَ بِبَعْضِ الطَّرِيقِ بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ مَلَكًا فَقَبَضَ نَفْسَهُ، فَحَضَرَتْ مَلائِكَةُ الْعَذَابِ وَمَلائِكَةُ الرَّحْمَةِ، فَاخْتَصَمُوا فِيهِ، فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكًا، فَقَالَ لَهُمْ: أَيُّ الدَّيْرَيْنِ كَانَ أَقْرَبَ فَهُوَ مِنْهُمْ، فَقَاسُوا بَيْنَهُمَا، فَوَجَدُوهُ أَقْرَبَ إِلَى دَيْرِ التَّوَّابِينَ بِقَيْسِ أُنْمُلَةٍ، فَغَفَرَ اللَّهُ لَهُ ".تَفَرَّدَ بِهِ عُبَيْدَةُ

---

[1] Buhârî (3470), Müslim (2766), İbn Mâce (2622) ve Ahmed (3/72).

بْنُ عَبْدِ رَبِّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ، وَرَوَاهُ جَمَاعَةٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، وَرَوَاهُ ابْنُ عَائِذٍ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ، وَرَوَاهُ ابْنُ أَنْعَمَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، وَرَوَاهُ ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، عَنْ أَبِي زَمْعَةَ الْبَلَوِيِّ، وَرَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ [١٦٣/٥]

3735- Muâviye der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Bir adam çok günah işlerdi ve doksan yedi kişiyi haksız yere öldürmüştü. Bir manastıra gidip rahibe: «Ey rahip! Bir kişinin işlemediği kötülük kalmadı. Bu kişi hepsi haksız yere olmak üzere doksan yedi kişiyi öldürdü. Bunun tövbesi kabul edilir mi?» diye sordu. Rahip: «Hayır» cevabını verince, adam onu da öldürdü. Sonra başka bir rahibe gitti ve aynı şeyleri söyledi. O da: «Senin tövben kabul edilmez» deyince, adam onu da öldürüp başka bir rahibe giderek aynı şeyleri anlattı. O da tövbesinin kabul edilmeyeceğini söyleyince, adam onu da öldürdü. Sonra başka bir rahibe gidip: «Bir kişinin işlemediği kötülük kalmadı. Bu kişi hepsi haksız yere olmak üzere yüz kişiyi öldürdü. Bunun tövbesi kabul edilir mi?» diye sordu. Rahip: «Vallahi, Allah tövbe edeni bağışlamaz dersem yalan söylemiş olurum. Şurada, içinde kendilerini ibadete veren kişilerin olduğu bir manastır var. Sen git ve onlarla beraber Allah'a ibadet et» dedi. Adam tövbe etmiş bir şekilde yola çıkıp yolun bir kısmına gelince, Allah ona ölüm meleğini gönderip ruhunu aldı. Azab ve rahmet melekleri adamın yanına gelip hangisinin onu alacağını tartışınca, Allah onlara bir melek gönderdi. Bu melek: «Hangi manastır daha yakınsa, bu kişi onlardan sayılır» dedi. Melekler mesafeyi ölçünce adamın tövbe eden kişilerin manastırına bir parmak boğumu daha yakın olduğunu gördüler ve Allah onu bağışladı."*

Bu hadis farklı kanallarla Ebû Saîd, Mikdâm b. Ma'dîkerib, Ebû Zem'a el-Belevî, Abdullah b. Amr ve Ebû Hureyre kanallarıyla da rivayet olunmuştur.

Allah'ın, Kulun Tövbesine Sevinmesi

٣٧٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الطَّبَّاعِ، ثنا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ أَشَدُّ فَرَحًا بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ

مِنْ أَحَدِكِمْ يَسْقُطُ عَلَى بَعِيرِهِ وَقَدْ أَضَلَّهُ بِأَرْضِ فَلاةٍ "، رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ، عَنْ أَبِي عَوَانَةَ، مِثْلَهُ [١٢٩/٤]

3736- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kulunun tövbe etmesinden dolayı Allah'ın duyduğu memnuniyet, sizden birinin ıssız çölde kaybettiği devesini bulduğu zamanki sevincinden çok daha fazladır."*[1]

٣٧٣٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، ثنا أَبُو الأَحْوَصِ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، ثنا أَبُو شِهَابٍ، قَالُوا: عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ، حَدِيثَيْنِ أَحَدُهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَالآخَرُ عَنْ نَفْسِهِ، قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ الْعَبْدِ مِنْ رَجُلٍ نَزَلَ بِدَوِيَّةٍ مُهْلِكَةٍ مَعَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ، فَوَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ نَوْمَةً، فَاسْتَيْقَظَ وَقَدْ ذَهَبَتْ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ، فَانْطَلَقَ فِي طَلَبِهَا حَتَّى اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ أَوِ الْجُوعُ "، شَكَّ أَبُو شِهَابٍ، قَالَ: " أَرْجِعُ إِلَى مَكَانِي، فَأَمُوتُ فِيهِ، فَرَجَعَ إِلَى مَكَانِهِ فَوَضَعَ رَأْسَهُ، فَاسْتَيْقَظَ فَإِذَا هُوَ بِرَاحِلَتِهِ عِنْدَهُ وَعَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ "، السِّيَاقُ لأَبِي شِهَابٍ، وَلَمْ يَذْكُرْ أَبُو الأَحْوَصِ ذِكْرَ ذُنُوبِ الْمُؤْمِنِ وَالْفَاجِرِ، رَوَاهُ مُقْتَصِرًا عَلَى ذِكْرِ التَّوْبَةِ، وَمِمَّنْ رَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ: شُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ، وَقُطْبَةُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، وَأَبُو أُسَامَةَ، وَجَرِيرٌ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، فِي آخَرِينَ، وَالْحَدِيثُ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ [١٢٩/٤]

3737- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah, kulunun tövbesine şu adamın sevinmesinden daha çok sevinir: Bir adam (düşünün) ıssız bir çölde üzerinde yiyeceği ve içeceği olan devesiyle mola verip uyur. Uyandığında ise üzerinde yiyeceği ve içeceği olan devesi gitmiştir. Adam gidip açlık ve susuzluktan bitkin düşünceye kadar onu arar. Sonra: «Yerime dönüp orada öleyim» der. Yerine dönüp uykuya dalar ve uyanınca, başucunda devesinin yiyecek ve içeceğiyle durduğunu görür. "(İşte Allah kulunun tövbesine bu kişinin sevincinden daha çok sevinir)"*[2]

---

[1] İbn Mâce (4247).

[2] Ahmed (1/383), Buhârî (6308), Müslim (2744) ve Beyhakî (10/189).

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Tövbe ve İstiğfara Teşvik

٣٧٣٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بُرْدَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا مِنْ جُهَيْنَةَ يُقَالُ لَهُ: الأَغَرُّ يُحَدِّثُ ابْنَ عُمَرَ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، تُوبُوا إِلَى بَارِئِكُمْ، فَإِنِّي أَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ " [١/٣٤٨]

3738- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey insanlar! Sizi yaratana tövbe edin. Ben Ona günde yüz defa tövbe ediyorum"* buyurdu.[1]

٣٧٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنِ الأَغَرِّ بْنِ مُزَيْنَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " لَيُغَانُ عَلَى قَلْبِي حَتَّى أَسْتَغْفِرَ اللَّهَ مِائَةَ مَرَّةٍ " [١/٣٤٨]

3739- Ağar b. Muzeyne'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim de kalbime gaflet çöker ve ben de (her gün) yüz defa Allah'tan bağışlanma dilerim"* buyurdu.[2]

٣٧٤٠- حدثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، نا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، نا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو عَلِيٍّ الْحَنَفِيُّ، قَالا: ثنا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سُوقَةَ يَذْكُرُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: إِنْ كُنَّا لَنَعُدُّ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي الْمَجْلِسِ الْوَاحِدِ، يَقُولُ: " رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ " مِائَةَ مَرَّةٍ، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ نَافِعٍ [٥/١٢]

3740- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bir mecliste yüz defa: *"Rabbim! Beni bağışla ve tövbemi kabul et. Şüphesiz ki sen tövbeleri kabul eden ve merhametli olansın"* dediğini sayardık.[1]

---

[1] Müslim (2027/42), Ahmed (4/211) ve İbn Mâce (78, 1081).

[2] Müslim (2027/41), Ebû Dâvud (1515), Taberânî, *M. el-Kebîr* (1/280) ve Beyhakî (7/52).

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٧٤١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ مَنْصُورُ بْنُ سَلَمَةَ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَاللَّهِ إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنْ يَزِيدَ [٣٢٥/٧]

3741- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vallahi ben, günde yetmiş defadan fazla Allah'tan bağışlanma dileyip tövbe ediyorum"* buyurdu.[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٧٤٢- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَخِي، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ، وَمُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً ".رَوَاهُ عُقَيْلٌ، وَغَيْرُهُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، وَلَمْ يَرْوِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، إِلا سُلَيْمَانُ [١٨٨/٢]

3742- Ebû Hureyre der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben, günde yetmiş defadan fazla Allah'tan bağışlanma dileyip tövbe ediyorum"* buyurduğunu işittim.[3]

٣٧٤٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ الدَّوْرَقِيُّ، حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الْمُغِيرَةِ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: شَكَوْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ذَرَبَ لِسَانِي، فَقَالَ: " أَيْنَ أَنْتَ مِنَ الاسْتِغْفَارِ؟ إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ﷻ كُلَّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ "، رَوَاهُ عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، عَنْ حُذَيْفَةَ [٢٧٦/١]

---

[1] Ahmed (2/21, 5/371), Ebû Dâvud (1516), Tirmizî (3434) ve İbn Mâce (3814).

[2] İbn Mâce (3815) ve Ahmed (2/450).

[3] İbn Mâce (3815) ve Ahmed (2/450).

3743- Huzeyfe der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) dilimin bozukluğundan şikayet edince: *"Neden istiğfar etmiyorsun? Ben, günde yüz defa Allah'a istiğfar ediyorum"* buyurdu.[1]

٣٧٤٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ ثَابِتٍ قال وجدت في كتاب جدِّي: حَدَّثَنَا ابن السَّمَّاك ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ "

3744- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben, günde yüz defa Allah'tan bağışlanma dileyip tövbe ediyorum"* buyurdu.[2]

٣٧٤٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مِهْرَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ الْمُلائِيُّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ لِي لِسَانًا ذَرِبًا عَلَى أَهْلِي قَدْ خَشِيتُ أَنْ يُدْخِلَنِي النَّارَ، قَالَ: " فَأَيْنَ أَنْتَ مِنَ الاسْتِغْفَارِ؟ إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي كُلِّ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ " [١/٢٧٦]

3745- Huzeyfe der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim dilim aileme karşı çok bozuk. Bu sebeple cehenneme girmekten korkuyorum" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neden istiğfar etmiyorsun? Ben, günde yüz defa Allah'a istiğfar ediyorum"* buyurdu.

٣٧٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ أَشْعَثَ السَّمَّانُ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: ثنا الْحَجَّاجُ بْنُ فُرَافِصَةَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَغْفِرُوا، قَالَ: فَاسْتَغْفَرْنَا، قَالَ: أَكْمِلُوا سَبْعِينَ مَرَّةً، قَالَ: فَأَكْمَلْنَا، قَالَ: " إِنَّهُ مَنِ اسْتَغْفَرَ سَبْعِينَ مَرَّةً غُفِرَ لَهُ سَبْعَ مِائَةِ ذَنْبٍ، وَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ مَنْ عَمِلَ فِي يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِ مِائَةِ ذَنْبٍ " [٣/١٠٩]

3746- Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstiğfar edin"* buyurunca, istiğfar ettik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu istiğfarı yetmişe tamamlayın"* buyurunca da yetmişe tamamladık. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem):

---

[1] Ahmed (5/394, 396, 402).

[2] Hilye'de yoktur. Sadece Takrîbu'l-buğye'de vardır.

"Yetmiş defa istiğfar edenin yedi yüz günahı bağışlanır. Bir gün ve gecede yedi yüz günahtan fazlasını işleyen hüsrana uğramış ve zarar etmiştir" buyurdu.

٣٧٤٧- ثنا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّرِيِّ الْقَنْطَرِيِّ، ثنا أَبُو عَلِيٍّ الْمَفْلُوجُ، عَنْ مَعْرُوفٍ الْكَرْخِيِّ، عَنْ بَكْرِ بْنِ خُنَيْسٍ، عَنْ ضِرَارِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَجُلا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: " لا تَغْضَبْ، قَالَ: فَإِنْ لَمْ أُطِقْ ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: تَسْتَغْفِرُ اللَّهَ كُلَّ يَوْمٍ بَعْدَ صَلاةِ الْعَصْرِ سَبْعِينَ مَرَّةً يَغْفِرُ لَكَ ذُنُوبَ سَبْعِينَ عَامًا، قَالَ: يَغْفِرُ لأُمِّكَ، قَالَ: إِنْ مَاتَتْ أُمِّي وَلَمْ يَأْتِ عَلَيَّ ذُنُوبُ سَبْعِينَ عَامًا، قَالَ: يَغْفِرُ لأَقَارِبِكَ " [٣٦٧/٨]

3747- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir adam gelip: "Bana, beni cennete sokacak bir ameli öğret" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sinirlenme"* buyurdu. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Eğer buna gücüm yetmezse" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her gün ikindi namazından sonra Allah'tan yetmiş defa bağışlanma dilersin, Allah senin yetmiş yıllık günahını bağışlar"* buyurdu. Adam: "Eğer yetmiş yıllık günahım yoksa" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Anneni bağışlar"* buyurdu. Adam: *"Annem, yetmiş yıllık günah işlemeden vefat ederse"* deyince ise Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabalarını bağışlar"* buyurdu.

İstiğfarın Fazileti

٣٧٤٨- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا كَثِيرُ بْنُ فَائِدٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدٍ السَّمَّاكُ، قَالَ: سَمِعْتُ بَكْرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، يَقُولُ: ثنا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: يَا ابْنَ آدَمَ، لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ السَّمَاءِ، ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي، لَغَفَرْتُ لَكَ وَلا أُبَالِي، يَا ابْنَ آدَمَ، لَوْ أَتَيْتَ بِقُرَابِ الأَرْضِ خَطَايَا، ثُمَّ لَقِيتَنِي لا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لأَتَيْتُكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ سَعِيدُ بْنُ عُبَيْدٍ

3748- Enes b. Mâlik der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü işittim: *"Allah şöyle buyurur: Ey Âdemoğlu! Senin günahların göğün bulutlarına ulaşsa bile sen de benden bağışlanma dilesen, seni bağışlarım ve hiçbir şeye aldırış etmem. Ey Âdemoğlu! Sen bana dünya dolusu kadar '*

gelip bana hiçbir şeyi ortak koşmamış olsan şüphesiz seni dünya dolusu bağışlanma ile karşılarım."[1]

٣٧٤٩- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " قَالَ إِبْلِيسُ لِرَبِّهِ: بِعِزَّتِكَ وَجَلالِكَ، لا أَبْرَحُ أُغْوِي بَنِي آدَمَ مَا دَامَتِ الأَرْوَاحُ فِيهِمْ، فَقَالَ لَهُ رَبُّهُ: بِعِزَّتِي وَجَلالِي، لا أَبْرَحُ أَغْفِرُ لَهُمْ مَا اسْتَغْفَرُونِي "، يَزِيدُ هَذَا عِنْدِي فِيمَا أَعْلَمُ، يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ [٨/٣٣٢]

3749- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şu sözünü işittim:** *"İblis Rabbine: «İzzetin ve Celaline yemin ederim ki; canları bedenlerinde olduğu müddetçe Âdem oğullarını yoldan çıkarmaya devam edeceğim» deyince, Allah: «İzzetim ve Celalime yemin olsun ki; Benden bağışlanma diledikleri müddetçe de onları bağışlamaya devam edeceğim» buyurdu."*[2]

٣٧٥٠- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ الشَّغَوِيُّ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ مُصْعَبٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ لَزِمَ الاسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجًا، وَمِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا، وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لا يَحْتَسِبُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْحَكَمُ بْنُ مُصْعَبٍ [٣/٢١١]

3750- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah, istiğfara devam eden kimsenin her kederi için bir ferahlık ve her sıkıntısı için bir çıkış yolu sağlar. Onu hiç beklemediği bir yerden rızıklandırır."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî (3540).

[2] Ahmed (3/76) ve Hâkim (4/261).

[3] Ebû Dâvud (1518), İbn Mâce (3819), Hâkim (4/262), Ahmed (1/248) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/342).

٣٧٥١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ، ثَنَا ابْنُ عَيَّاشٍ، ثَنَا عَاصِمُ بْنُ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ صَاحِبَ الشِّمَالِ لَيَرْفَعُ الْقَلَمَ سِتَّ سَاعَاتٍ عَنِ الْعَبْدِ الْمُسْلِمِ الْمُخْطِئِ، فَإِنْ نَدِمَ وَاسْتَغْفَرَ اللَّهَ مِنْهَا أَلْقَاهَا عَنْهُ، وَإِلا كَتَبَهَا وَاحِدَةً "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، وَعُرْوَةَ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ [١٢٣/٦]

3751- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Sol taraftaki melek, hata eden veya günah işleyen Müslümandan altı saat kalemi kaldırır (günahını yazmaz). Kişi eğer pişman olup Allah'a istiğfar ederse yapmış olduğu günah yazılmaz. Eğer pişman olup tövbe etmezse, kendisine bir günah yazılır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٥٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ، ثنا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ الْعَنْبَرِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بَلْجٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ لَمْ تُذْنِبُوا لِخَلْقَ اللَّهُ خَلْقًا يُذْنِبُونَ ثُمَّ يَغْفِرُ لَهُمْ " [٢٠٤/٧]

3752- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer günah işlemeseniz, Allah günah işleyecek olanları yaratır, sonra onları bağışlardı"* **buyurdu.**

٣٧٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيَرْفَعُ الدَّرَجَةَ لِلْعَبْدِ فِي الْجَنَّةِ، فَيَقُولُ: أَيْ رَبِّ أَنَّى لِي هَذَا؟، فَيَقُولُ: " بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ " لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مَوْقُوفًا، وَهُوَ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَمَّادٍ، وَعَاصِمٍ [٢٥٥/٦]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/218).

3753- Ebû Hureyre der ki: Allah cennette kulun derecesini yükseltince, kul: "Ey Rabbim! Bu dereceyi nasıl kazandım?" diye sorar. Allah: "Çocuğunun senin için istiğfar etmesi sebebiyle" buyurur.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Müslüman Olarak Uzun Yaşayıp Hayır Yapanların Fazileti

٣٧٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْعَامِرِيُّ الْفَقِيهُ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُقْرِئُ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ، ثنا حُسَيْنٌ الْجُعْفِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ عَائِذِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ بَلَغَ الثَّمَانِينَ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ لَمْ يُعْرَضْ وَلَمْ يُحَاسَبْ، وَقِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ " [٨/٢١٥]

3754- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ümmetten seksen yıl yaşayan kişiye amelleri arz olunmadan ve hesaba çekilmeden kendisine: «Cennete gir» denir"* buyurdu.

٣٧٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ النَّيْسَابُورِيُّ بِبَغْدَادَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ الأَرْغِيَانِيُّ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَلا أَدُلُّكُمْ عَلَى أَشْرَافِ أُمَّتِي؟ "، قَالُوا: بَلَى، يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " مَنْ طَالَ عُمْرُهُ، وَحَسُنَ عَمَلُهُ، وَرُجِيَ خَيْرُهُ، وَأُمِنَ شَرُّهُ، أَلا أَدُلُّكُمْ عَلَى شِرَارِ أُمَّتِي؟ " قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: " مَنْ طَالَ عُمْرُهُ، وَسَاءَ عَمَلُهُ، وَأُيِسَ مِنْ خَيْرِهِ، وَلَمْ يُؤْمَنْ شَرُّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ [٦/٣٥٣]

3755- İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Size ümmetimin en şereflilerini bildireyim mi?"* diye sordu; sahabe: "Olur, ey Allah'ın Resûlü!" karşılığını verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ömrü uzun, ameli çok, hayrı umulan, şerrinden emin olunan kişilerdir. Ümmetimin en şerlilerini size bildireyim mi?"* buyurup ta sahabe: "Evet" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ömrü uzun, ameli kötü olan, hayrından ümit kesilen ve şerrinden emin olunmayandır"* buyurdu.

---

[1] Ahmed (2/509) ve İbn Mâce (3660).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٥٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَتَمِيمٌ الْعَزَوِيُّ الربيعي، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ الْقَاضِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنِي عَمِّي أَبِي الْحُسَيْنِ بْنِ مُوسَى، عَنْ عَمِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ، عَنْ أَبَانَ بْنِ تَغْلِبَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ أَبِيهِ، رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ ﷻ يُحِبُّ أَبْنَاءَ السَّبْعِينَ، وَيَسْتَحِي مِنْ أَبْنَاءِ الثَّمَانِينَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، وَأَبَانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَأَبَانُ بْنُ تَغْلِبَ هُوَ مِنْ تَابِعِي الْكُوفَةِ [٣/١٩٨]

3756- Câfer b. Muhammed, babasından, o da dedesinden, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah yetmiş yaşındakileri sever, seksen yaşındakilerden (onlara azab etmekten) utanır"* buyurduğunu nakleder.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٥٧- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ عَمَّرَهُ اللَّهُ سِتِّينَ سَنَةً، فَقَدْ أَعْذَرَ إِلَيْهِ فِي الْعُمُرِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْنٍ الْغِفَارِيِّ، عَنِ الْمَقْبُرِيِّ [٣/٢٥٨]

3757- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, altmış yaşına kadar ömür verdiği (ve bu süre zarfında salih ameli olmayan) kişinin mazaret gösterme imkanını ortadan kaldırmıştır."*[1]

Buhârî'nin rivayet ettiği sahih bir hadistir.

٣٧٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، أَوْ غَيْرِهِ رَفَعَهُ، قَالَ: " إِذَا بَلَغَ الْعَبْدُ أَوْ قَالَ إِذَا عَمَّرَ الْعَبْدُ سِتِّينَ سَنَةً فَقَدْ أَبْلَغَ اللَّهُ إِلَيْهِ، وَأَعْذَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ فِي الْعُمُرِ " [٦/٢٦٥]

---

[1] Buhârî (6419), Ahmed (2/320, 417) ve Beyhakî (3/370).

3758- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, altmış yaşına kadar ömür verdiği kişiye yeteri kadar ömür vermiş ve mazaret gösterme imkanını ortadan kaldırmıştır."*

٣٧٥٨/أ- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ السِّنْدِيُّ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الصَّبَّاحِ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ خِذَامِ بْنِ مَنْصُورٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زِيَادٍ أَبُو سَلَمَةَ الأَنْصَارِيُّ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَخْبَرَنِي جِبْرِيلُ، عَنِ اللَّهِ تَعَالَى أَنَّ اللَّهَ ﷻ يَقُولُ: " وَعِزَّتِي وَجَلالِي وَوَحْدَانِيَتِي وَفَاقَةِ خَلْقِي إِلَيَّ وَاسْتُوَائِي عَلَى عَرْشِي وَارْتِفَاعِ مَكَانِي، إِنِّي لأَسْتَحِي مِنْ عَبْدِي، وَأَمَتِي يَشِيبَانِ فِي الإِسْلامِ، ثُمَّ أُعَذِّبُهُمَا "، وَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَبْكِي عِنْدَ ذَلِكَ، فَقُلْتُ: مَا يُبْكِيكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: " بَكَيْتُ لِمَنْ يَسْتَحِي اللَّهُ مِنْهُ وَلا يَسْتَحِي مِنَ اللَّهِ تَعَالَى "، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ مَالِكٍ، إِلا أَبُو سَلَمَةَ الأَنْصَارِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ يَحْيَى بْنُ خِذَامٍ[٢/٣٨٦]

3758/a- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cibrîl bana Allah'ın şöyle buyurduğunu söyledi: «İzzetim, Celalim, Vahdaniyetim, yarattıklarımın bana ihtiyacı, Arş'a istiva etmem, makamımın yüceliğine yemin olsun ki; Ben, müslüman olarak saçlarını ağartan (ihtiyarlayan) erkek ve kadın kuluma azab etmekten utanırım."* Enes der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bunu söylerken ağladığını gördüm ve: "Neden ağlıyorsun ey Allah'ın Resûlü?" diye sordum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın kendisinden utanmasına rağmen Allah'tan utanmayana ağlıyorum"* buyurdu.

ZÜHD KİTABI

Mal Biriktirmenin Yasaklanması

٣٧٥٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُهَاجِرٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: حَدَّثَتْنِي أَسْمَاءُ بِنْتُ يَزِيدَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ تَرَكَ دِينَارَيْنِ تَرَكَ كَيَّتَيْنِ " [٢/٧٧]

3759- Esmâ binti Yezîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki dinar bırakan ateşten iki kor bırakmış demektir"* buyurdu.

٣٧٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَدِمَ عَلَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ مَالٌ مِنَ الْعِرَاقِ فَأَقْبَلَ يَقْسِمُهُ، فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، لَوْ أَبْقَيْتَ مِنْ هَذَا الْمَالِ لِعَدُوٍّ إِنْ حَضَرَ أَوْ نَائِبَةٍ إِنْ نَزَلَتْ؟ فَقَالَ عُمَرُ: " مَا لَكَ قَاتَلَكَ اللَّهُ، نَطَقَ بِهَا عَلَى لِسَانِكَ شَيْطَانٌ، لَقَّانِي اللَّهُ حُجَّتَهُ، وَاللَّهِ لا أَعْصِيَنَّ اللَّهَ الْيَوْمَ لِغَدٍ، لا وَلَكِنْ أُعِدُّ لَهُمْ مَا أَعَدَّ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ [١/٤٥]

3760- İbn Ömer der ki: Hz. Ömer'e Irak'tan mal gelince onu taksim etmeye başladı. Bir adam kalkıp: "Ey müminlerin emiri! Bu maldan bir kısmını düşman(la mücadele) ve gelecek bir felaket (sıkıntı) için ayırsan" deyince, Hz. Ömer şöyle karşılık verdi: "Neyin var? Allah canını alsın, şeytan bunu senin dilinden söylüyor. Allah bana hüccetini vermiştir. Vallahi, Ben yarın için bugün Allah'a isyan etmem. Ben (bu söylediğin şeylere) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yaptığı gibi hazırlık yaparım."

٣٧٦١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى بِلالٍ، وَعِنْدَهُ صُبَرٌ مِنْ تَمْرٍ، فَقَالَ: " مَا هَذَا يَا بِلالُ؟ "، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ادَّخَرْتُهُ لَكَ وَلِضَيْفَانِكَ، قَالَ: " أَمَا تَخْشَى أَنْ تَكُونَ لَهُ بُخَارٌ فِي النَّارِ، أَنْفِقْ بِلالُ وَلا تَخْشَ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلالا " [١/١٤٩]

3761- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'in yanına girince yanında bir yığın hurma gördü ve: *"Bu nedir ey Bilâl?"* diye sordu. Bilâl: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunu misafirleri için kaldırdım" cevabını verince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunlardan dolayı, Cehennem ateşinin dumanına maruz kalmaktan korkmuyor musun? Ey Bilâl! Bunları infak et ve Arş sahibi varken kıtlıktan yana bir korkun olmasın"* buyurdu.

٣٧٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّايِغُ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ، حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ بَنَانٍ، حَدَّثَنَا طَلْحَةُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ سِنَانٍ، عَنْ أَبِي الْمُبَارَكِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنْ بِلالٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا بِلالُ، " مُتْ فَقِيرًا، وَلا تَمُتْ غَنِيًّا "، قُلْتُ: فَكَيْفَ لِي بِذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " مَا رُزِقْتَ فَلا تُخَبِّئْ، وَمَا سُئِلْتَ فَلا تَمْنَعْ "، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ لِي بِذَلِكَ؟ قَالَ: " هُوَ ذَلِكَ أَوِ النَّارُ " [١/١٤٩]

3762- Bilâl der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Bilâl! Zengin değil, fakir olarak öl"* deyince, ben: "Bunu nasıl yapabilirim, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana verilen rızkı saklama, senden isteneni vermemezlik yapma"* cevabını verince, ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunu nasıl yapabilirim?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ya böyle ya da ateş"* buyurdu.

٣٧٦٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَرْزُوقٍ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ صُهَيْبٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: " لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلا مَنْ قَالَ بِالْمَالِ هَكَذَا وَهَكَذَا "، يُمْنَةً وَيُسْرَةً [١/١٥٣]

3763- Suheyb'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Malını şöyle şöyle infak edenler dışında kimse cennete giremez"* buyurup eliyle sağa ve sola verme işareti yaptı.

٣٧٦٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، قَالا : حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ : " إِنَّ خَلِيلِي ﷺ عَهِدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ، أَيُّمَا ذَهَبٌ أَوْ فِضَّةٌ أُوكِيَ عَلَيْهِ فَهُوَ جَمْرٌ عَلَى صَاحِبِهِ حَتَّى يُنْفِقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

3764- Ebû Zer der ki: Dostum Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Üzeri kapatılan (biriktirilen) her altın ve gümüş, onu Allah yolunda infak edene kadar sahibi için kor ateştir"* buyurdu.

٣٧٦٥- حَدَّثَنَا أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ يَعْقُوبَ الْكِنْدِيُّ، ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ كَثِيرٍ، ثَنَا أَبُو غَسَّانَ، ثَنَا أَبُو حَازِمٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِذَهَبِ سَبْعَةِ دَنَانِيرَ "، أَوْ تِسْعَةِ دَنَانِيرَ، شَكَّ أَبُو حَازِمٍ، فَشَغَلَنِي مَا رَأَيْتُ مِنْ مَرَضِهِ، قَالَ: فَأَفَاقَ، فَقَالَ: هَلْ فَعَلْتِ؟ فَقُلْتُ: لَقَدْ شَغَلَنِي مَا رَأَيْتُكَ بِهِ، قَالَ: " هَبِيهَا مَا ظَنُّ مُحَمَّدٍ لَوْ لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى وَهَذِهِ عِنْدَهُ؟ " أَوْ مَا يُغْنِي هَذِهِ مِنْ مُحَمَّدٍ لَوْ لَقِيَ اللَّهَ ﷻ وَهِيَ عِنْدَهُ؟ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، لا أَعْلَمُهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي غَسَّانَ عَنْهُ [٣/٢٥٧]

3765- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana yedi veya dokuz -ravi Ebû Hâzım emin değil— altın sadaka olarak vermemi emretti; ancak hastalığıyla meşgul olduğum için ihmal ettim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendine gelince: *"Dediğimi yaptın mı?"* diye sordu. Ben: "Senin durumun sebebiyle yapamadım" karşılığını verince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onları infak et. Muhammed Allah'ın huzuruna bunlar yanındayken çıkarsa hali ne olur"* veya *"Muhammed, bunlar yanındayken Allah'ın huzuruna çıkarsa kendisine ne faydaları dokunur"* buyurdu.

٣٧٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو عَلِيٍّ بِشْرُ بْنُ سَيْحَانَ، ثَنَا حَرْبُ بْنُ مَيْمُونٍ صَاحِبُ الأَغْمِيَةِ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَادَ بِلالا فَأَخْرَجَ لَهُ ضَبْرًا مِنْ تَمْرٍ، فَقَالَ: " مَا هَذَا يَا بِلالُ؟ "، قَالَ: تَمْرٌ ادَّخَرْتُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " مَا خِفْتَ أَنْ تَسْمَعَ لَهُ بُخَارًا فِي نَارِ جَهَنَّمَ، أَنْفِقْ بِلالُ وَلا تَخْشَ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلالا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ تَفَرَّدَ بِهِ حَرْبٌ [٦/٢٧٤]

3766- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'i ziyaret edince, Bilâl ona bir yığın hurma çıkardı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu nedir ey Bilâl?"* diye sordu. Bilâl: "Azık olarak kaldırılmış hurma, ey Allah'ın Resûlü!" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunlardan dolayı, Cehennem ateşinin buharını görmekten korkmuyor musun? Ey Bilâl!*

Bunları infak et ve Arş sahibi varken kıtlıktan yana bir korkun olmasın!" buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٦٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أَسْلَمَ بْنِ الْحَافِظِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ سَيْحَانَ، قَالَ: ثنا حَرْبُ بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَنْفِقْ بِلالُ وَلا تَخْشَ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلالا " [٢/٢٨٠]

3767- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Bilâl! İnfak et ve Arş sahibi varken kıtlıktan yana bir korkun olmasın!"* buyurdu.

٣٧٦٨- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ في جماعة، قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا بَكَّارٌ السِّيرِينِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَخَلَ عَلَى بِلالٍ وَعِنْدَهُ صُبَرٌ مِنْ تَمْرٍ، فَقَالَ: " مَا هَذَا يَا بِلالُ؟ " فَقَالَ: تَمْرٌ أَدَّخِرُهُ، فَقَالَ: " وَيْحَكَ يَا بِلالُ، أَمَا تَخَافُ أَنْ يَكُونَ لَهُ بُخَارٌ فِي النَّارِ، أَنْفِقْ يَا بِلالُ وَلا تَخْشَ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلالا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عَوْنٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، وَرَوَاهُ هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ حَرْبُ بْنُ مَيْمُونٍ [٢/٢٨٠]

3768- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'in yanına girince yanında bir yığın hurma gördü ve: *"Bu nedir ey Bilâl?"* diye sordu. Bilâl: "Azık olarak kaldırdığım hurma" cevabını verince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazık sana ey Bilâl! Bunlardan dolayı, Cehennem ateşinin buharını görmekten korkmuyor musun? Ey Bilâl! Bunları infak et ve Arş sahibi varken kıtlıktan yana bir korkun olmasın!"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٦٩- ثنا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ، قَالَ: ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، وحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ خُلَيْدٍ الْعَصْرِيِّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا طَلَعَتْ شَمْسٌ قَطُّ، إِلا بَعَثَ اللَّهُ بِجَنْبَتَيْهَا مَلَكَيْنِ يُنَادِيَانِ يُسْمِعَانِ الْخَلائِقَ [٢/٢٣٤] كُلَّهَا

إِلا الثَّقَلَيْنِ: اللَّهُمَّ عَجِّلْ لِمُنْفِقٍ خَلَفًا، وَأَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا، وَلا غَرَبَتْ شَمْسٌ قَطُّ إِلا بَعَثَ بِجَنْبَتَيْهَا مَلَكَيْنِ يُنَادِيَانِ يُسْمِعَانِ الْخَلائِقَ إِلا الثَّقَلَيْنِ: مَا قَلَّ وَمَا كَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَأَلْهَى ".رَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ، سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، وَأَبُو عَوَانَةَ وَشَيْبَانُ، وَسَلامُ بْنُ مِسْكِينٍ، وَعَبَّادُ بْنُ رَاشِدٍ، وَالْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

3769- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Güneş'in doğduğu her gün Allah onun yanında insanlar ve cinler dışında bütün mahlukatın duyacağı şekilde şöyle bağıran iki melek gönderir: «İnfak edene hemen karşılığını ver.» Diğeri: «Allahım! Cimrilik edene de telef ver (malını yok et)» Güneş batarken de, onun yanında insanlar ve cinler dışında bütün mahlukatın duyacağı şekilde şöyle bağıran iki melek gönderir: «Az olup yeten, çok olup oyalayandan daha hayırlıdır.»"*[1]

Allah Rızası Olan Şeyler Dışındaki Dünyalıkların Yerilmesi

٣٧٧٠- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْفَضْلِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْجَرَّاحِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو الْعَقَدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ، مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلا مَا كَانَ مِنْهَا لِلَّهِ ﷻ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، وَالثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْجَرَّاحِ [٣/١٥٧] [٧/٩٠]

3770- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dünya lanetlenmiştir. Allah için olan dışında, ondaki her şey de lanetlenmiştir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٧١- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عُثْمَانَ التَّنُوخِيُّ، قَالَ: ثنا ابْنُ أَبِي السَّرِيِّ، قَالَ: ثنا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ ابْنِ أَبِي عَرُوبَةَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى، عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَاجِرُوا مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا "، كَذَا رَوَاهُ التَّنُوخِيُّ، عَنِ ابْنِ

---

[1] Ahmed (5/197), İbn Hibbân (476, 814) ve Hâkim (2/444).

أَبِي السَّرِيِّ، فَإِنْ كَانَ مَحْفُوظًا فَهُوَ غَرِيبٌ، وَصَوَابُهُ مَا رَوَاهُ سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، وَأَبُو عَوَانَةَ، عَنْ قَتَادَةَ وَبِإِسْنَادِهِ: " رَكْعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا " [٢/٢٦١]

3771- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünya ve içindekileri terk edin"* buyurdu. Katâde'nin aynı isnâdla olan başka rivâyetinde: *"Sabah namazının iki rekatı, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır"* ibaresi vardır.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٧١/أ- (٦٦٣٦)- [٥/٩٧] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنَّهُ قَالَ: " يَا مَعَاشِرَ الْعَرَبِ، كَيْفَ تَصْنَعُونَ بِثَلاثٍ: دُنْيَا تَقْطَعُ أَعْنَاقَكُمْ، وَزَلَّةِ عَالِمٍ، وَجِدَالِ مُنَافِقٍ بِالْقُرْآنِ، قَالَ: فَسَكَتُوا، فَقَالَ: أَمَّا الْعَالِمُ فَإِنِ اهْتَدَى فَلا تُقَلِّدُوهُ دِينَكُمْ، وَإِنْ فُتِنَ فَلا تَقْطَعُوا مِنْهُ آمَالَكُمْ، فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ يُفْتَنُ ثُمَّ يَتُوبُ، وَأَمَّا الْقُرْآنُ فَمَنَارٌ كَمَنَارِ الطَّرِيقِ، لا يَخْفَى عَلَى أَحَدٍ، فَمَا عَرَفْتُمْ مِنْهُ فَلا تَسْأَلُوا عَنْهُ أَحَدًا، وَمَا شَكَكْتُمْ فِيهِ، فَكِلُوهُ إِلَى عَالِمِهِ أَوْ كِلُوا عِلْمَهُ إِلَى اللَّهِ تعالى، وَأَمَّا الدُّنْيَا فَمَنْ جَعَلَ اللَّهُ الْغِنَى فِي قَلْبِهِ فَقَدْ أَفْلَحَ، وَمَنْ لا فَلَيْسَ بِنَافِعَةٍ دُنْيَاهُ "، كَذَا رَوَاهُ شُعْبَةُ مَوْقُوفًا وَهُوَ الصَّحِيحُ وَرُوِيَ بَعْضُ هَذِهِ الأَلْفَاظِ مَرْفُوعًا عَنْ مُعَاذٍ

3771- Amr b. Murre, Abdullah b. Seleme'den bildirir: Muâz b. Cebel: "Ey Araplar! Birbirinizin boyunlarını vurmanıza sebep olacak dünyalıklar, âlimin hataları ve Kur'ân konusunda çekişen münafık olmak üzere üç şey karşısında ne yapacaksınız?" diye sordu. Herkes susunca Muâz şöyle devam etti: "Âlim konusunda, doğru yolda olduğunda dininiz konusunda tamamen ona bağlanmayın. Fitneye maruz kaldığı zaman da ümidinizi ondan tamamen kesmeyin. Zira mümin kişi fitneye düşüp sonrasında tövbe edebilir. Kur'ân'a gelince yol feneri gibi yolunuzu aydınlatır ve hiç kimseye gizli kalmaz. Kur'ân'dan bildiğiniz şeyleri başkalarına sormayın. Tereddüt ettiğiniz konuları ise onu bilenlere veya bu konuların size öğretilmesini Allah'a havale edin. Dünyalıklar konusunda gelince, Allah'ın zenginliği gönlünde kıldığı kişi kurtuluşa ermiş demektir. Aksi takdirde dünyanın bir faydasını görmeyecektir."

Şu'be bunu bu şekilde mevkûf olarak rivayet etmiştir ve doğrusu da budur. Fakat bazı lafızları yine Muâz tarafından merfû olarak da rivayet edilmiştir.

٣٧٧٢- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ سُلَيْمَانَ أَخُو فُلَيْحٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ، مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ أَبَدًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ [٢٥٣/٣]

3772- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah katında dünyanın bir sinek kanadı kadar değeri olsaydı, hiç bir zaman ondan bir kâfire bir yudum su bile vermezdi"* buyurdu.[1]

٣٧٧٣- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ الْمُعَافَى، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لَوْ وَزَنَتِ الدُّنْيَا عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَكَمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الْكَبِيرِ، عَنْ أَبِيهِ [٣٠٤/٣] [٢٩٠/٨]

3773- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah katında dünyanın bir sinek kanadı kadar değeri olsaydı, ondan bir kâfire bir yudum su bile vermezdi"* buyurdu.[2]

٣٧٧٣/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ الْمُهَاجِرِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ، قَالَ: ثنا الأَوْزَاعِيُّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ مَرَّ بِشَاةٍ مَيْتَةٍ، فَقَالَ: " لَلدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ عَلَى أَهْلِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ [١٨٩/٢]

3773/a- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ölü bir oğlağın yanından geçerken: *"Allah katında dünyanın değeri, şu oğlağın sahibinin yanındaki değerinden daha azdır"* buyurdu.[1]

---

[1] Tirmizî (2422).

[2] İbn Mâce (4110)

٣٧٧٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِمْلاءً، قَالَ: ثَنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالَ: ثنا آدَمُ بْنُ إِيَاسٍ، قَالا: ثنا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: اضْطَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى حَصِيرَةٍ فَأَثَّرَ الْحَصِيرُ فِي جِلْدِهِ، فَجَعَلْتُ أَمْسَحُهُ عَنْهُ وَأَقُولُ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَلا آذَنْتَنَا أَنْ نَبْسُطَ لَكَ شَيْئًا يَقِيكَ مِنْهُ تَنَامُ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ: " مَالِي وَلِلدُّنْيَا، مَا أَنَا وَالدُّنْيَا، إِنَّمَا أَنَا وَالدُّنْيَا كَرَاكِبٍ اسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا ", غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو وَإِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْمَسْعُودِيُّ، وَرَوَاهُ الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، وَوَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ، وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، عَنِ الْمَسْعُودِيِّ مِثْلَهُ، وَحَدَّثَ بِهِ جَرِيرٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ وَهُوَ غَرِيبٌ [٢/١٠١] [٤/٢٣٤]

3774- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir hasır üzerinde uyurken hasırın izi yan tarafına çıkmıştı. Bunun üzerine izin yerini silerek gidermeye çalıştım ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Annem babam sana feda olsun. Senin için hasır üstüne, seni on(un iz yapmasın)dan koruyacak bir şey serseydik" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyadan bana ne! Dünya ile benim misâlim, bir ağacın altında gölgelenip sonra terk edip giden yolcunun misâli gibidir"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٧٥- حَدَّثَنَاهُ نَازُوكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَارَةَ بْنِ صُبَيْحٍ، قَالَ: ثنا حَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْعُرَنِيُّ، قَالَ: ثنا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا أَنَا وَالدُّنْيَا، إِنَّمَا مَثَلِي وَالدُّنْيَا كَمَثَلِ رَاكِبٍ، قَالَ فِي ظِلِّ شَجَرَةٍ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا "، قَالَ يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ: غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، مَا سَمِعْنَاهُ إِلا مِنْهُ [٤/٢٣٤]

3775- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dünya ile benim misâlim, bir yaz gününde bir ağacın altında gölgelenip sonra terk edip giden yolcunun misâli gibidir"* buyurdu.

---

[1] İbn Mâce (4110)

[2] Tirmizî (2377), İbn Mâce (4109) ve Ahmed (1/7-8).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٧٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، وَالْفَضْلُ بْنُ دَاوُدَ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، حَدَّثَنَا أَسْلَمُ، عَنْ مُرَّةَ الطَّيِّبِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ اسْتَسْقَى فَأُتِيَ بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ وَعَسَلٌ، فَلَمَّا أَدْنَاهُ مِنْ فِيهِ بَكَى وَأَبْكَى مَنْ حَوْلَهُ، فَسَكَتَ وَمَا سَكَتُوا، ثُمَّ عَادَ فَبَكَى حَتَّى ظَنُّوا أَنْ لا يَقْدِرُوا عَلَى مُسَاءَلَتِهِ، ثُمَّ مَسَحَ وَجْهَهُ وَأَفَاقَ، فَقَالُوا: مَا هَاجَكَ عَلَى هَذَا الْبُكَاءِ؟ قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ وَجَعَلَ يَدْفَعُ عَنْهُ شَيْئًا، وَيَقُولُ: " إِلَيْكَ عَنِّي، إِلَيْكَ عَنِّي "، وَلَمْ أَرَ مَعَهُ أَحَدًا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَاكَ تَدْفَعُ عَنْكَ شَيْئًا وَلا أَرَى مَعَكَ أَحَدًا؟ قَالَ: " هَذِهِ الدُّنْيَا تَمَثَّلَتْ لِي بِمَا فِيهَا، فَقُلْتُ لَهَا: إِلَيْكِ عَنِّي، فَتَنَحَّتْ، وَقَالَتْ: أَمَا وَاللَّهِ لَئِنِ انْفَلَتَّ مِنِّي لا يَنْفَلِتُ مَنْ بَعْدَكَ "، فَخَشِيتُ أَنْ تَكُونَ قَدْ لَحِقَتْنِي، فَذَاكَ الَّذِي أَبْكَانِي [٣٠/١]

3776- Zeyd b. Erkam anlatıyor: Ebû Bekr su isteyince, kendisine içinde su ve bal olan bir kap getirildi. Kabı ağzına götürünce hem kendisi ağladı, hem etrafındakileri ağlattı ve kendisi susmasına rağmen onlar ağlamaya devam etti. Sonra Ebû Bekr tekrar ağlamaya başladı ve oradakiler sebebini soramayacaklarını zannedecek kadar ağlaması sürdü. Sonra yüzünü silip kendine gelince: "Neden böyle ağladın?" diye sordular. Ebû Bekr şöyle cevap verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberken, elleriyle bir şeyi uzaklaştırmaya çalışır gibi yaptı ve: *"Yanımdan git, yanımdan git"* dedi. Ben yanında kimseyi göremedim ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Elinle bir şeyi uzaklaştırmaya çalıştığını gördüm; ama yanında kimseyi göremiyorum" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dünya bana içindekilerle görününce: «Yanımdan uzaklaş» dedim ve dünya uzaklaşarak: «Vallahi sen benden kurtulsan da senden sonrakiler kurtulamayacak» dedi."* Ben de peşimden gelmiş olmasından korktum ve işte bu sebeple ağladım.

٣٧٧٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ، ثَنَا قُرَّةُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، ثَنَا أَسْلَمُ الْكُوفِيُّ، عَنْ مُرَّةَ الطَّيِّبِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ أَنَّهُ اسْتَسْقَى فَأُتِيَ بِمَاءٍ وَعَسَلٍ، فَلَمَّا وُضِعَ عَلَى يَدِهِ بَكَى وَرَدَّ الإِنَاءَ، وَانْتَحَبَ فَمَا زَالَ يَبْكِي، حَتَّى بَكَى مَنْ حَوْلَهُ، حَتَّى ظَنُّوا أَنَّهُ لا يَسْكُنُ، ثُمَّ سَكَنَ، فَلَمَّا ذَهَبَ يَمْسَحُ

عَنْ وَجْهِهِ ذَهَبُوا يَسْأَلُونَهُ فَعَادَ وَانْتَحَبَ وَبَكَى، حَتَّى يَئِسُوا مِنْهُ أَنْ يَسْأَلُوهُ يَوْمَهُمْ ذَاكَ فَمَسَحَ عَنْ وَجْهِهِ، فَذَهَبُوا يَسْأَلُونَهُ فَعَادَ وَانْتَحَبَ وَبَكَى حَتَّى يَئِسُوا مِنْهُ أَنْ يَسْأَلُوهُ، ثُمَّ سَكَنَ فَأَقْبَلُوا عَلَيْهِ، فَقَالُوا: يَا أَبَا بَكْرٍ ظَنَنَّا أَنْ سَنَقُومُ الْيَوْمَ مِنْ عِنْدِكَ مِنْ غَيْرِ أَنْ نَسْأَلَكَ فَمَا الَّذِي هَيَّجَكَ عَلَى مَا هَيَّجَكَ؟ قَالَ: بَيْنَا أَنَا ذَاتَ يَوْمٍ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَدْفَعُ عَنْ نَفْسِهِ شَيْئًا بِيَدِهِ، وَيَقُولُ: " إِلَيْكَ عَنِّي إِلَيْكَ عَنِّي "، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي مَا الَّذِي أَرَاكَ تَدْفَعُ عَنْ نَفْسِكَ وَلا أَرَى شَيْئًا، قَالَ: " يَا أَبَا بَكْرٍ الدُّنْيَا تَطَاوَلَتْ لِي بِعُنُقِهَا وَرَأْسِهَا، فَقُلْتُ: إِلَيْكِ عَنِّي إِلَيْكِ عَنِّي، فَقَالَتْ: أَمَا إِنَّكَ لَئِنِ انْفَلَتَّ مِنِّي فَلَنْ يَنْفَلِتَ مِنِّي مَنْ بَعْدَكَ "، قَالَ: فَظَنَنْتُ أَنَّهَا أَدْرَكَتْنِي وَحَالَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَهُوَ الَّذِي هَيَّجَنِي عَلَى مَا هَيَّجَنِي عَلَيْهِ [١٦٤/٦]

3777- Zeyd b. Erkam bildiriyor: Ebû Bekr su isteyince, kendisine içinde su ve bal olan bir kap getirildi. Kabı eline alınca ağlayıp tekrar verdi. O kadar ağladı ki etrafındakiler de ağladılar ve sakinleşmeyeceğini zannettiler. Ebû Bekr sakinleşip yüzünü silmeye başlayınca, ona neden ağladığını sordular. Ebû Bekr tekrar ağlamaya başladı ve ona neden ağladığını soramayacaklarını zannedecek kadar ağlaması uzun sürdü. Sonra yüzünü silince, yine sormak istediler, ancak tekrar ağlamaya başladı ve artık ona nedenini sormayacaklarını zannettiler. Sakinleşince ona döndüler ve: "Ey Ebû Bekr! Bugün yanından ağlama nedenini soramadan kalkacağımızı zannettik. Seni bu denli etkide bırakan şey nedir acaba?" dediler.

Şu karşılığı verdi: Bir gün Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken elleriyle bir şeyi uzaklaştırmaya çalışır gibi yaptı ve: *"Yanımdan git, yanımdan git!"* dedi. Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Annem babam sana feda olsun. Kendinden uzaklaştırmaya çalıştığın, ancak göremediğim şey nedir?" diye sordum. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Ebû Bekr! Dünya bana boynunu ve başını uzatınca: «Yanımdan git, yanımdan git» dedim. Dünya: «Sen benden kurtulsan da senden sonrakiler kurtulamayacak» dedi."* Ben, dünyanın bana yetiştiğini ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile arama girdiğini zannettim ve bu sebeple ağladım.

٣٧٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا أَبُو الطَّاهِرِ أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْعُكْبَرِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلامُ: " إِذَا كَانَ يَوْمُ

الْقِيَامَةِ أَتَتِ الدُّنْيَا بِأَحْسَنِ زِينَتِهَا، ثُمَّ قَالَتْ: يَا رَبِّ، هَبْنِي لِبَعْضِ أَوْلِيَائِكَ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى لها: اذْهَبِي فَأَنْتِ لا شَيْءَ، أَنْتِ أَهْوَنُ عَلَيَّ أَنْ أَهَبَكِ لِبَعْضِ أَوْلِيَائِي، فَتُطْوَى كَمَا يُطْوَى الثَّوْبُ الْخَلِقُ فَتُلْقَى فِي النَّارِ "، وَكَانَ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا فَكُشِفَ لَهُ الْغَطَا، وَهُدِيَ وَبَصَرَ، فَأُزِيلَ عَنْهُ الْعَمَى [٧١/١]

3778- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Kıyamet günü dünya en güzel süsleriyle gelir ve: "Ey Rabbim! Beni bazı veli kullarına ver" der. Allah ona şöyle buyurur: "Git, sen hiçbir şey değilsin. Sen, seni veli kullarıma vermeyecek kadar değersizsin." Sonra dünya, eski giysinin dürüldüğü gibi dürülüp cehenneme atılır.

٣٧٧٩- حَدَّثَنَا أَبِي ثنا إِسْحَاقَ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الْفَرَجِ، ثنا سَعِيدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّنَافِسِيُّ، ثنا ابْنُ فُضَيْلٍ، ثنا أَبَانُ بْنُ أَبِي عَيَّاشٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يُجَاءُ بِالدُّنْيَا مُصَوَّرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَتَقُولُ: يَا رَبِّ اجْعَلْنِي لِرَجُلٍ مِنْ أَدْنَى أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً، فَيَقُولُ اللَّهُ: " أَنْتِ أَنْتَنُ مِنْ ذَلِكَ بَلْ أَنْتِ وَأَهْلُكِ فِي النَّارِ [٧٣/١٠]

3779- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kıyamet günü dünya getirilince: «Ey Rabbim! Beni Cennetliklerin en aşağı derecesinde olana ver» der. Allah: «Sen, buna bile verilmeyecek kadar pissin. Sen ve senin ehlin cehennemdedir» buyurur."*

٣٧٧٩/أ- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ وَهْبٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ السُّلَمِيُّ، عَنْ شُرَيْحٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي الْبَدْرِيُّونَ، مِنْهُمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: مَا مِنْ شَابٍّ يَدَعُ لَذَّةَ الدُّنْيَا وَلَهْوَهَا وَيَسْتَقْبِلُ بِشَبَابِهِ طَاعَةَ اللَّهِ، إِلا أَعْطَاهُ أَجْرَ اثْنَيْنِ وَسَبْعِينَ صِدِّيقًا، ثُمَّ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: " أَيُّهَا الشَّابُّ التَّارِكُ لِشَهْوَتِهِ لِي، الْمُبْتَذِلُ شَبَابَهُ لِي، أَنْتَ عِنْدِي كَبَعْضِ مَلائِكَتِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُرَيْحٍ، تَفَرَّدَ بِهِ يَحْيَى، عَنْ عَبْدِ الْجَبَّارِ [١٣٨/٤]

3779/a- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dünya lezzetini ve meşguliyetini terk edip Allah'a itaate yönelen hiçbir genç yoktur ki; Allah ona yetmiş iki sıddik sevabı vermesin."* Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle ekledi: *"Allah: «Ey benim*

için şehvetini terk eden genç! Sen benim yanımda bazı meleklerim gibisin» buyurur."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٧٩/ب- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا عَبْدُ الْحَكَمِ بْنُ ذَكْوَانَ، عَنْ شَهْرٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مِنْ شَرِّ النَّاسِ مَنْزِلَةً مَنْ أَذْهَبَ آخِرَتَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهِ " [٦/٦٥]

3779-b- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların en kötüsü, başkasının dünyası için âhiretini kaybedendir"* buyurdu.

Dünyadan Yetecek Mal

٣٧٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، ثَنَا عَفَّانُ، ثَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوَلَةَ، عَنْ بُرَيْدَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَكْفِي أَحَدَكُمْ مِنَ الدُّنْيَا كَزَادِ الرَّاكِبِ " [٦/٢٠٦]

3780- Bureyde'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinize, dünyadan yolcunun azığı kadarı yeter"* buyurdu.[1]

٣٧٨١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، حَدَّثَنَا مَيْسَرَةُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ وَدَاعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ لِلَّهِ ﷻ خَوَاصَّ يُسْكِنُهُمُ الرَّفِيعَ مِنَ الْجِنَانِ، كَانُوا أَعْقَلَ النَّاسِ "، قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ كَانُوا أَعْقَلَ النَّاسِ؟ قَالَ: " كَانَتْ هِمَّتُهُمُ الْمُسَابَقَةَ إِلَى رَبِّهِمْ ﷻ وَالْمُسَارَعَةَ إِلَى مَا يُرْضِيهِ، وَزَهِدُوا فِي فُضُولِ الدُّنْيَا وَرِيَاسَتِهَا وَنَعِيمِهَا، وَهَانَتْ عَلَيْهِمْ فَنَصِبُوا قَلِيلا وَاسْتَرَاحُوا طَوِيلا "، [١/١٧]

3781- Berâ b. Âzib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın, Cennetin yüksek derecelerine yerleştireceği has ve insanların en akıllıları olan kulları vardır"* buyurunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Nasıl insanların en akıllıları oldular?" diye sorduğumuzda Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Onların tek gayesi, Rablerine koşmak ve Onu razı edecek şeyler yapmaktı. Onlar dünyanın geçici nimetlerinden ve makam hevesinden uzak*

---

[1] Ahmed (5/260).

durdular ve dünya onlara değersiz göründü. Kısa bir zaman sabrettiler, uzunca dinlenmeyi hak ettiler."

٣٧٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو ذَرٍّ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ يُوسُفَ الْوَرَّاقُ، حَدَّثَنَا ابْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَفْصٍ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ الْعَبْسِيُّ، حَدَّثَنَا نُصَيْرُ بْنُ حَمْزَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلامُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا عَلَّمَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِلا تَعَلُّمٍ، وَهَدَاهُ بِلا هِدَايَةٍ، وَجَعَلَهُ بَصِيرًا، وَكَشَفَ عَنْهُ الْعَمَى، [٧١/١]

3782- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kim dünyaya rağbet etmezse Allah ona okumadan ilim, yol gösteren olmadan hidayet verip basiret ihsan eder ve (manevi) körlüğünü giderir."*

٣٧٨٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَقَلَهُ اللَّهُ ﷻ مِنْ ذُلِّ الْمَعَاصِي إِلَى عِزِّ التَّقْوَى، أَغْنَاهُ بِلا مَالٍ، وَأَعَزَّهُ بِلا عَشِيرَةٍ، وَآنَسَهُ بِلا أَنِيسٍ، وَمَنْ خَافَ اللَّهَ، أَخَافَ اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ كُلَّ شَيْءٍ، وَمَنْ لَمْ يَخْفِ اللَّهَ، أَخَافَهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ كُلِّ شَيْءٍ، وَمَنْ رَضِيَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى بِالْيَسِيرِ مِنَ الرِّزْقِ، رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ بِالْيَسِيرِ مِنَ الْعَمَلِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَحِي مِنْ طَلَبِ الْمَعِيشَةِ، خَفَّتْ مُؤْنَتُهُ، وَرَخِيَ بَالُهُ، وَنَعِمَ عِيَالُهُ، وَمَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا، ثَبَّتَ اللَّهُ الْحِكْمَةَ فِي قَلْبِهِ، وَأَنْطَقَ اللَّهُ بِهَا لِسَانَهُ، وَأَخْرَجَهُ مِنَ الدُّنْيَا سَالِمًا إِلَى دَارِ الْقَرَارِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَمْ يَرْوِهِ مَرْفُوعًا مُسْنَدًا إِلا الْعِتْرَةُ الطَّيِّبَةُ، خَلْفُهَا عَنْ سَلَفِهَا، وَمَا كَتَبْنَاهُ إِلا عَنْ هَذَا الشَّيْخِ [١٩١/٣]

3783- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah kimi masiyet zilletinden takva izzetine taşırsa, malsız olarak onu müstağni kılar. Soy sop olmadan aziz ve hiç dost göndermeden onu kendine dost edinir. Kim Allah'tan korkarsa Allah her şeyi ondan korkutur. Allah'tan korkmayanı ise her şeyden korkutur. Allah kendisinden az rızka razı olanın az amelinden razı olur. Maişet talebinden utanmayanın ihtiyacı azalır ve fikri rahat olur ve çocukları nimet içinde yaşar. Dünyada zahid olanın Allah*

kalbine hikmeti yerleştirir ve dilini hikmetle konuşturur. Dünyadan âhiret yurduna salim olarak çıkarır."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٧٣/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ التُّسْتَرِيُّ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ أَبِي تَوْبَةَ النُّمَيْرِيِّ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ كَرَامَةِ الْمُؤْمِنِ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى نَقَاءُ ثَوْبِهِ، وَرِضَاهُ بِالْيَسِيرِ " [٢/٧]

3783/a- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin giysisinin temiz olması ve azla yetinmesi, Allah katındaki değerini gösterir"* buyurdu.

٣٧٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، حَدَّثَنَا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مِسْعَرٍ، وَحَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا مُتَوَكِّلُ بْنُ أَبِي سَوْرَةَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ زَيْدٍ وَهُوَ الْعُمَرِيُّ ، قَالا: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّ رَجُلا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ أَحَبَّنِي اللَّهُ وَأَحَبَّنِي النَّاسُ، قَالَ ﷺ: " ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللَّهُ، وَازْهَدْ فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ مُتَّصِلا مَرْفُوعًا، إِلا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَرَوَاهُ عَنْ سُفْيَانَ: ابْنُ قَتَادَةَ الْحَمَامِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الصَّنْعَانِيُّ، مِثْلَهُ [٢٥٢/٣] [١٣٦/٧]

3784- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana, yaptığım takdirde Allah'ın beni seveceği ve insanların da seveceği bir ameli öğret" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Dünyaya rağbet gösterme ki Allah seni sevsin ve insanların ellerinde bulunan şeylerden yüz çevir ki insanlar seni sevsin "* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Mâce (4102), Taberânî, *M. el-Kebîr* (6/237) ve Hâkim (4/213).

٣٧٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ زَيْدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي بِلالٍ الْمُقْرِئُ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْهَمْدَانِيُّ بِالْكُوفَةِ، ثنا أَبُو حَفْصٍ عُمَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْمُسْتَمْلِيُّ، ثنا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ أَبِي السَّفَرِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ يُونُسَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ رَجُلا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ إِذَا أَنَا عَمِلْتُهُ أَحَبَّنِي اللَّهُ ﷻ وَأَحَبَّنِي النَّاسُ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " ازْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبُّكَ اللَّهُ، وَأَمَّا النَّاسُ فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ هَذَا يُحِبُّوكَ "، ذِكْرُ أَنَسٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ وَهُمٌ مِنْ عُمَرَ، أَوْ أَبِي أَحْمَدَ، فَقَدْ رَوَاهُ الأَثْبَاتُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الرَّبِيعِ، فَلَمْ يُجَاوِزْ فِيهِ مُجَاهِدًا [٨/٤١]

3785- Enes der ki: Bir adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdi ve: "Bana, yaptığım takdirde Allah'ın beni seveceği ve insanların da seveceği bir ameli öğret" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Dünyaya rağbet gösterme ki Allah seni sevsin ve insanlara şunu (dünya malını) at ki insanlar seni sevsin "* buyurdu.

٣٧٨٦- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ أَبُو عَلِيٍّ الْبَجَلِيُّ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ يُونُسَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، أَنَّ رَجُلا، جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يُحِبُّنِي اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ، وَيُحَبُّنِي النَّاسُ عَلَيْهِ، فَقَالَ: " أَمَّا مَا يُحِبُّكَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَالزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا، وَأَمَّا مَا يُحِبُّكَ النَّاسُ عَلَيْهِ فَانْبُذْ إِلَيْهِمْ هَذَا الْغُثَاءَ "، قَالَ الْحَسَنُ: قَالَ الْمُفَضَّلُ: لَمْ يُسْنِدْ لَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ حَدِيثًا غَيْرَ هَذَا، وَرَوَاهُ طَالُوتُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، فَلَمْ يُجَاوِزْ بِهِ إِبْرَاهِيمَ، وَقَالَ: " فَانْظُرْ مَا كَانَ فِي يَدَيْكَ مِنْ هَذَا الْحُطَامِ فَانْبِذْهُ إِلَيْهِمْ فَإِنَّهُمْ سَيُحِبُّونَكَ "، وَهُوَ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، وَمُجَاهِدٍ، عَزِيزٌ مَشْهُورُهُ مَا رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ [٨/٤٢]

3786- Mücâhid der ki: Bir adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana, yaptığım takdirde Allah'ın beni seveceği ve insanların da seveceği bir ameli öğret" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyaya rağbet gösterme ki Allah seni sevsin ve insanlara şu çerçöpü (dünya malını) at ki insanlar seni sevsin "* buyurdu.

٣٧٨٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عِيسَى بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّازِيُّ، ثنا وَاقِدُ بْنُ مُوسَى الْمِصِّيصِيُّ، ثنا ابْنُ كَثِيرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ أَرْطَاةَ يَعْنِي ابْنَ الْمُنْذِرِ، قَالَ:

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي عَمَلا يُحِبُّنِي اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَيُحِبُّنِي النَّاسُ، قَالَ: " أَمَّا مَا يُحِبُّكَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ فَالزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا، وَأَمَّا مَا يُحِبُّكَ النَّاسُ عَلَيْهِ فَمَا كَانَ فِي يَدِكَ فَانْبِذْهُ إِلَيْهِمْ "، كَذَا رَوَاهُ ابْنُ كَثِيرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، فَقَالَ عَنْ أَرْطَاةَ، وَالْمَشْهُورُ مَا رَوَاهُ الْمُفَضَّلُ بْنُ يُونُسَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، وَرَوَاهُ خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ أَيْضًا، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مَنْصُورٍ، فَخَالَفَ الْمُفَضَّلَ،

3787- Ertâ'a b. el-Münzir der ki: Bir adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana, yaptığım takdirde Allah'ın beni seveceği ve insanların da seveceği bir ameli öğret" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyaya rağbet gösterme ki Allah seni sevsin ve insanlara elindekileri (dünya malını) at ki insanlar seni sevsin "* buyurdu.

٣٧٨٨- حَدَّثَنَاهُ أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خَيْثَمٍ، قَالَ: أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَذَكَرَ مِثْلَهُ [٨/٥٢]

3788- Bu hadis başka bir kanalla Rabî b. Huseym'den: "Bir adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi ve..." şeklinde başlayarak mürsel olarak nakledilmiştir.

٣٧٨٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ الْبُخَارِيُّ، ثنا ابْنُ أَبِي رِزْمَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، ثنا أَبُو حَمْزَةَ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ أَبِي فَزَارَةَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَا فَوْقَ الإِزَارِ، وَجِلْفُ الْخُبْزِ، وَظِلُّ الْحَائِطِ، وَجَرَّةُ الْمَاءِ، فَضْلٌ يُحَاسَبُ بِهِ، أَوْ يُسْأَلُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَمْزَةَ، عَنْ لَيْثٍ، وَأَبُو حَمْزَةَ هُوَ السُّكَّرِيُّ الْمَرْوَزِيُّ وَاسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ مَيْمُونٍ [٤/١٠٠]

3789- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişi, sahip olduğu bir peştamaldan, bir parça ekmekten, duvar gölgesinden ve bir testi sudan fazlası için hesaba çekilecektir"* veya: *"Kıyamet günü bunların hesabı kendisinden sorulacaktır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٨٩/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِي، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، ثنا عَمَّارُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا كَانَ لِلْمُؤْمِنِ عُشُّ كَعُشِّ الطَّيْرِ، وَمَاءٌ، وَخُبْزٌ، وَمِلْحٌ، فَذَلِكَ مِنَ النَّعِيمِ "

3789/a- Süfyân es-Sevrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Müminin kuş yuvası gibi bir yuvası, suyu, ekmeği ve tuzu varsa, bunlar (hesabını vereceği) nimetlerdendir."*

Az Mala Sahip Olmaya Teşvik

٣٧٩٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَاصِمٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حَسَّانَ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى أَصْحَابِهِ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ: " هَلْ مِنْكُمْ أَحَدٌ يُرِيدُ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ عِلْمًا بِغَيْرِ تَعَلُّمٍ؟ وَهُدًى بِغَيْرِ هِدَايَةٍ؟ هَلْ مِنْكُمْ أَحَدٌ يُرِيدُ أَنْ يُذْهِبَ اللَّهُ عَنْهُ الْعَمَى وَيَجْعَلَهُ بَصِيرًا؟ أَلا مَنْ رَغِبَ فِي الدُّنْيَا، وَطَالَ أَمَلُهُ فِيهَا أَعْمَى اللَّهُ قَلْبَهُ عَلَى قَدْرِ ذَلِكَ، وَمَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا وَقَصَّرَ أَمَلُهُ فِيهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى عِلْمًا بِغَيْرِ تَعَلُّمٍ، وَهُدًى بِغَيْرِ هِدَايَةٍ، أَلا سَيَكُونُ بَعْدَكُمْ قَوْمٌ لا يَسْتَقِيمُ لَهُمُ الْمُلْكُ إِلا بِالْقَتْلِ وَالتَّجَبُّرِ، وَلا الْغِنَى إِلا بِالْعَجْزِ وَالْبُخْلِ، وَلا الْمَحَبَّةُ إِلا بِالاسْتِخْرَاجِ فِي الدِّينِ وَاتِّبَاعِ الْهَوَى، أَلا فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ الزَّمَانَ مِنْكُمْ فَصَبَرَ لِلْفَقْرِ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْغِنَى، وَصَبَرَ لِلذُّلِّ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْعِزِّ، وَصَبَرَ لِلْبُغْضَةِ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْمَحَبَّةِ، لا يُرِيدُ ذَلِكَ إِلا وَجْهَ اللَّهِ أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ خَمْسِينَ صِدِّيقًا "، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ بِهَذَا اللَّفْظِ إِلا الْفُضَيْلُ، عَنْ عِمْرَانَ، وَعِمْرَانُ يُعَدُ فِي أَصْحَابِ الْحَسَنِ لَمْ يُتَابِعْ عَلَى هَذَا الْحَدِيثِ [٨/١٣٥]

3790- Hasan(-ı Basrî) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün ashâbının yanına çıkıp şöyle buyurdu: *"Sizin içinizden hanginiz, Allah'ın kendisine hiç okumadan ilim vermesini ve yol gösteren olmadan hidayet bulmasını ister? Sizin içinizden hanginiz Allah'ın kendisinden körlüğü gidermesini ve kendisini basiretli (ileri görüşlü) yapmasını ister? Dikkat edin! Şüphesiz ki, kim dünyaya meyl ederse ve hakkında uzun uzun düşünürse, dünyaya olan meyli oranında Allah gözlerini kör eder. Kim dünyaya rağbet etmez ve dünya hakkında uzun uzun düşünmezse, Allah ona öğrenmeden ilim verir ve yol gösteren olmadan doğru yola erdirir. Uyanık olun! Muhakkak sizden*

sonra bir topluluk bulunacak ki, insanları haksız yere öldürmeden ve kibirlenmeden mülk ve saltanat elde edemeyecekler. Böbürlenme ve cimrilik olmadan zengin olamayacaklar. Nefislerinin arzularına uyup dinden çıkmadan da kendilerini sevdiremeyecekler. Bilin ki; sizlerden herhangi biriniz o zamana ulaşır da zenginliği elde etmeye gücü yettiği halde fakirliğe sabrederse, izzete (güçlü olmak) elinde olduğu halde zillete (güçsüzlüğe) tahammül ederse, sevilmeye kadir iken milletin nefretine tahammül ederse ve bunları yalnız Allah rızası için yaparsa, Allah ona elli sıddık sevabı verir."

٣٧٩١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شَقِيقٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ نحوه . [٦/٣١٢]

3791- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٧٩٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا ذِئْبَانِ ضَارِيَانِ فِي غَنَمٍ بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حُبِّ ابْنِ آدَمَ الشَّرَفَ، وَالْمَالَ فِي دِينِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٢١٩]

3792- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Koyun sürüsüne saldıran iki kurt, Âdem oğlunun, yüksek mevkiye ve mala sahip olma isteğinin dinine verdiği zarar kadar zarar vermez."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٩٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْكَرَابِيسِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ، عن مَرْوَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَأَةَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا زَانَ اللَّهُ الْعِبَادَ بِزِينَةٍ أَفْضَلَ مِنْ زَهَادَةِ الدُّنْيَا وَعَفَافٍ فِي بَطْنِهِ وَفَرْجِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَأَةَ، وَابْنُ الْمُبَارَكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٨/١٧٦]

3793- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, kulları dünyaya rağbet etmeme ve karnıyla cinsel organına sahip olma kadar güzel bir süsle süslememiştir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٩٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّلالُ، ثنا قُطْبَةُ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا ذِئْبَانِ ضَارِيَانِ أُرْسِلا فِي غَنَمٍ أَغْفَلَهَا أَهْلُهَا، بِأَسْرَعَ فِيهَا فَسَادًا مِنْ طَلَبِ الشَّرَفِ وَالْمَالِ فِي دِينِ الْمُسْلِمِ "، تَفَرَّدَ بِهِ قُطْبَةُ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَاخْتُلِفَ فِيهِ عَلَى الثَّوْرِيِّ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ [٨٩/٧]

3794- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sahiplerinin gafil olduğu koyun sürüsüne saldıran iki kurt, müslümanın, yüksek mevkiye ve mala sahip olma arzusunun dinine verdiği zarar kadar zarar veremez."*

٣٧٩٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الذِّمَارِيُّ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْحَجَّافِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا ذِئْبَانِ ضَارِيَانِ أُرْسِلا فِي زَرِيبَةِ غَنَمٍ، بِأَسْرَعَ فِيهَا فَسَادًا مِنْ حُبِّ الشَّرَفِ وَالْمَالِ فِي دِينِ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ "، تَفَرَّدَ بِهِ الذِّمَارِيُّ وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ [٨٩/٧]

3795- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sahiplerinin gafil olduğu koyun sürüsüne saldıran iki kurt, müslümanın, yüksek mevkiye ve mala sahip olma arzusunun dinine verdiği zarar kadar zarar vermez."*[1]

٣٧٩٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ الزُّبَيْدِيُّ، بِهَا ثنا أَبُو جُمَّةَ، ثنا أَبُو قُرَّةَ مُوسَى بْنِ طَارِقٍ، قَالَ: ذَكَرَ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا ذِئْبَانِ ضَارِيَانِ بَاتَا فِي حَظِيرَةِ غَنَمٍ، يَفْتَرِسَانِ وَيَأْكُلانِ، بِأَسْرَعَ فَسَادًا فِيهَا مِنْ طَلَبِ الْمَالِ وَالشَّرَفِ فِي دِينِ الْمُسْلِمِ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو قُرَّةَ [٨٩/٧]

3796- Usâme b. Zeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Koyun ağılında geceleyip koyunları yakalayıp yiyen iki kurt,*

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (4920) ve *M. el-Kebîr* (19/96).

müslümanın, yüksek mevkiye ve mala sahip olma arzusunun dinine verdiği zarar kadar zarar veremez."

٣٧٩٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوَحَاظِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَلَمَةَ الْجُمَحِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ وَكَانَ رِزْقُهُ كَفَافًا وَصَبَرَ عَلَى ذَلِكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ [١٢٩/٦]

3797- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Müslüman olup rızkı kendine yetecek kadar olan ve buna sabreden kişi kurtuluşa ermiştir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا هَمَّامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ خُلَيْدٍ الْقِصْرِيِّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ إِلا بُعِثَ بِجَنْبَيْهَا مَلَكَانِ، يُنَادِيَانِ: مَا قَلَّ وَكَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَأَلْهَى " [٦٠/٩]

3798- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneşin her doğuşunda yanında iki melek gönderilir ve bu melekler: «Az olup yeten, çok olup oyalayandan daha hayırlıdır» diye seslenirler"* buyurdu.

٣٧٩٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ خُلَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْعَصَرِيِّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا طَلَعَتْ شَمْسٌ إِلا وَبِجَنْبَتَيْهَا مَلَكَانِ يُنَادِيَانِ، يُسْمِعَانِ الْخَلائِقَ غَيْرَ الثَّقَلَيْنِ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، هَلُمُّوا إِلَى رَبِّكُمْ ﷻ مَا قَلَّ وَكَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَأَلْهَى " رَوَاهُ عِدَّةٌ، عَنْ قَتَادَةَ، مِنْهُمْ سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ وَشَيْبَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ النَّحْوِيُّ وَأَبُو عَوَانَةَ وَسَلامُ بْنُ مِسْكِينٍ، وَغَيْرُهُمْ [٢٢٦/١]

3799- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Güneşin doğduğu her gün Allah onun yanında insanlar*

---

[1] Müslim (1054) ve Ahmed (2/168).

ve cinler dışında bütün mahlukatın duyacağı şekilde şöyle bağıran iki melek gönderir: «Ey insanlar! Rabbinize geliniz. Az olup yeten, çok olup oyalayandan daha hayırlıdır."

٣٨٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقَاضِي، ثنا أَبُو بَشِيرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمَّادٍ الدُّولابِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَانِي بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَقْدِسِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَصْبَحَ مُعَافًى فِي بَدَنِهِ، آمِنًا فِي سِرْبِهِ، عِنْدَهُ قُوتُ يَوْمِهِ، فَكَأَنَّمَا حِيزَتْ لَهُ الدُّنْيَا بِحَذَافِيرِهَا، يَا ابْنَ جُعْشُمٍ يَكْفِيكَ مِنْهَا مَا سَدَّ جُوعَكَ، وَوَارَى عَوْرَتَكَ، وَإِنْ كَانَ بَيْتًا يُوَارِيكَ فَذَاكَ، فَلَقُ الْخُبْزِ، وَمَاءُ الْجَرِّ، وَمَا فَوْقَ ذَلِكَ حِسَابٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ أَخِيهِ عَنْهُ [٢٤٩/٥]

3800- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim, vücudu sıhhat ve afiyette, canı emniyet içinde, günlük azığı da yanında olduğu halde sabahlarsa, sanki bütün dünya kendisine verilmiş gibidir. Ey İbn Cu'şum! Açlığını giderecek, avretini örtecek az bir mal sana yeter. Eğer başını sokacağın bir ev olursa o zaman tamam olur. Bir de bir parça ekmek, bir testi sudan fazlasından hesaba çekileceksin."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٠١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَنَابٍ الْمِصِّيصِيُّ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَخْلاقَكُمْ كَمَا قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَمَنْ لا يُحِبُّ، وَلا يُعْطِي الآخِرَةَ إِلا مَنْ يُحِبُّ ". وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زُبَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، مِثْلَهُ مَرْفُوعًا، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ زُبَيْدٍ، مِثْلَهُ مَوْقُوفًا، وَزَادَ: " فَمَنْ جَبُنَ عَنِ الْمَالِ أَنْ يَنْفِقَهُ، وَخَافَ الْعَدُوَّ أَنْ يُجَاهِدَهُ، وَاللَّيْلَ أَنْ يُكَابِدَهُ فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ عَنِ ابْنِ زَيْدٍ مِثْلَهُ [٣٥/٥]

3801- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, rızkınızı aranızda paylaştırdığı gibi, ahlakınızı*

da aranızda paylaştırdı. Allah, dünyayı sevdiğine ve sevmediğine verir. Âhireti ise sadece sevdiğine verir." Başka bir kanalla İbn Mes'ûd'un sözü olarak rivayet edilen hadiste şu ibare de yer almıştır: "Kim cimrilik edip malı infak etmekten sakınırsa, düşmanla savaşmaktan korkarsa, gece uykusuzluğundan rahatsız olursa «Sübhânallah, Elhamdu lillah, Lâ ilâhe illallâh, Allahu Ekber» sözlerini çok söylesin."

٣٨٠٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، قَالا: ثنا الأَوْزَاعِيُّ، عَنْ عَبْدَةَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِبَعْضِ جَسَدِي، فَقَالَ: " اعْبُدِ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، وَكُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ "، رَوَاهُ الْفِرْيَابِيُّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ مِثْلَهُ [٦/١١٥]

3802- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir yerimden tuttu ve şöyle buyurdu: *"Allah'a, Onu görüyormuşçasına ibadet et. Dünyada da garip veya yolcu gibi ol."*[1]

٣٨٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ مُوسَى الصَّغِيرِ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ: قُلْتُ لَهُ: مَا لَكَ لا تَطْلُبُ لأَضْيَافِكَ كَمَا يَطْلُبُ غَيْرُكَ لأَضْيَافِهِمْ؟ فَقَالَ: لأَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ أَمَامَكُمْ عَقَبَةً كَئُودًا، لا يَجُوزُهَا الْمُثْقَلُونَ "، فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَتَخَفَّفَ لِتِلْكَ الْعَقَبَةِ [١/٢٢٦]

3803- Ümmü'd-Derdâ bildiriyor: Bir defasında Ebu'd-Derdâ'ya: "Neden diğer insanların, misafirlerine yaptıkları ikramları sen de kendi misafirlerine yapmıyorsun?" diye sorduğumda şu karşılığı verdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *«Önünde zorlu bir yokuş vardır ve bu yokuşu yükü ağır olanlar aşamayacaktır!»* İşte ben de o yokuş için yükümü hafif tutmak istiyorum."

٣٨٠٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلَوِيَّةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُعَاذٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّنَافِسِيُّ، عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ نُفَيْعٍ أَبِي دَاوُدَ،، عَنْ

---

[1] Ahmed (2/132).

سِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ غَنِيٍّ وَلا فَقِيرٍ إِلا يَوَدُّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَّهُ تِيَ مِنَ الدُّنْيَا قُوتًا "

3804- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"He zengin ve fakir kıyamet günü dünyadayken kendisine sadece yetecek kada azığın verilmiş olmasını isteyecek"* buyurdu.[1]

٣٨٠٥- حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ عُثْمَانَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا بْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَعَنْ نُفَيْعِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ [٦٩/١٠

3805- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

Dünyanın Müminden Uzaklaştırılması

٣٨٠٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُمَيْرِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ، ا صَالِحُ بْنُ بَيَانٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ لَّهِ ﷺ: " إِنَّ الْعَبْدَ لَيُشْرِفُ عَلَى حَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا فَيَذْكُرُهُ اللَّهُ مِنْ فَوْقِ سَبْعِ نماوَاتٍ، فَيَقُولُ: مَلائِكَتِي، إِنَّ عَبْدِي هَذَا قَدْ أَشْرَفَ عَلَى حَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا، فَإِنْ تَحْتُهَا لَهُ فَتَحْتُ بَابًا إِلَى النَّارِ، وَلَكِنِ ازْوُوهَا عَنْهُ، فَيُصْبِحُ الْعَبْدُ عَاضًّا عَلَى أَنَامِلِهِ، يَقُولُ: نْ سَبَقَنِي؟ ! مَنْ دَهَانِي؟ ! وَمَا هِيَ إِلا رَحْمَةٌ رَحِمَهُ اللَّهُ بِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ صَالِحٌ [٢٠٨/٧]

3806- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem şöyle buyurdu: *"Kul, dünya ihtiyaçlarından birini isteyince Allah yedi ka semadan onu zikreder ve şöyle buyurur: «Ey meleklerim! Kulum, dünyı ihtiyaçlarından birini istedi. Eğer o ihtiyacını giderirsem kendisi için cehennem bir kapı açarım. Ancak ben onu kendisinden uzaklaştırırım ve bu ku (ihtiyaçlarından dolayı) parmaklarını ısıracak hale gelir ve: «Kim beni geçti, kin benden akıllı çıktı» der. Ancak bu Allah'ın ona rahmetinden başka bir şe değildir."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] İbn Mâce (4140).

٣٨٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمَقْدِسِيُّ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ زَكَرِيَّا الْحِمْيَرِيُّ بِغَزَّةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْقَاضِي الْغَزِّيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَقُولُ الْمَلائِكَةُ: يَا رَبِّ، عَبْدُكَ الْمُؤْمِنُ تَرْوِي عَنْهُ الدُّنْيَا، وَتُعَرِّضُهُ لِلْبَلاءِ، وَهُوَ مُؤْمِنٌ بِكَ، فَيَقُولُ: اكْشِفُوا عَنْ ثَوَابَهُ، فَإِذَا رَأَوْا ثَوَابَهُ، تَقُولُ الْمَلائِكَةُ: يَا رَبِّ، مَا يَضُرُّهُ مَا أَصَابَهُ فِي الدُّنْيَا، وَتَقُولُ الْمَلائِكَةُ: يَا رَبِّ، عَبْدُكَ الْكَافِرُ تَبْسِطُ لَهُ فِي الدُّنْيَا، وَتَزْوِي عَنْهُ الْبَلاءَ، وَقَدْ كَفَرَ بِكَ، فَيَقُولُ: اكْشِفُوا عَنْ عِقَابِهِ، فَإِذَا رَأَوْا عِقَابَهُ، قَالُوا: يَا رَبِّ، مَا يَنْفَعُهُ مَا أَصَابَهُ فِي الدُّنْيَا "، قَالَ مُحَمَّدٌ: فَذَكَرْتُهُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ، فَقَالَ لِي: تَرَدَّدْتُ إِلَى الأَعْمَشِ، مِرَارًا أَسْأَلُهُ فَلَمْ يُحَدِّثْنِي، وَقَالَ: إِذَا جَدَّ السُّؤَالُ جَدَّ الْمَنْعُ، كَذَا حَدَّثَنَاهُ هَذَا الشَّيْخُ مَرْفُوعًا مُتَّصِلا وَهُوَ مِنْ مَفَارِيدِ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ الْغَزِّيِّ، وَالْمَشْهُورُ مَا رَوَاهُ النَّاسُ عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، مِنْ قِبَلِهِ [١٢٢/٤]

3807- Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Melekler: «Ey Rabbimiz! Mümin kulundan, Sana iman etmesine rağmen dünyayı uzaklaştırıyorsun ve belalara maruz bırakıyorsun?» deyince, Allah: «Onun sevabını açınız» buyurur. Melekler kulun sevabını görünce: «Ey Rabbimiz! Dünyada karşılaştığı musibetler buna zarar vermez» deyip: «Ey Rabbimiz! Kâfir kuluna, seni inkar etmesine rağmen dünyayı seriyor ve belayı ondan uzaklaştırıyorsun» derler. Allah: «Onun günahlarını açınız» buyurunca, günahlarını görürler ve: «Ey Rabbimiz! Dünyada elde ettiği şey buna hiçbir fayda vermez» derler."*

٣٨٠٨- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَيُّوبَ الطَّبَرَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْجُنْدِيسَابُورِيُّ السُّكَّرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَنَفِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عُمَرَ، وَعَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " شَكَا نَبِيٌّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ إِلَى رَبِّهِ ﷻ فَقَالَ: يَا رَبِّ يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ عَبِيدِكَ يُؤْمِنُ بِكَ وَيَعْمَلُ بِطَاعَتِكَ فَتَزْوِي عَنْهُ الدُّنْيَا، وَتَعْرِضُ لَهُ الْبَلاءَ، وَيَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ عَبِيدِكَ يَكْفُرُ بِكَ وَيَعْمَلُ بِمَعَاصِيَكَ فَتَزْوِي عَنْهُ الْبَلاءُ وَتَعْرِضُ لَهُ الدُّنْيَا فَأَوْحَى اللَّهُ ﷻ إِلَيْهِ: إِنَّ الْعِبَادَ وَالْبِلادَ لِي، وَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ شَيْءٍ إِلا وَهُوَ يُسَبِّحُنِي وَيُكَبِّرُنِي وَيُهَلِّلُنِي، أَمَا عَبْدِي الْمُؤْمِنُ فَلَهُ سَيِّئَاتٌ فَأَزْوِي عَنْهُ الدُّنْيَا وَأَعْرِضُ لَهُ الْبَلاءَ حَتَّى يَأْتِيَنِي فَأَجْزِيَهُ بِحَسَنَاتِهِ، وَأَمَّا عَبْدِي الْكَافِرُ

فَلَهُ حَسَنَاتٌ فَأَزْوِي عَنْهُ الْبَلاءَ وَأَعْرِضُ لَهُ الدُّنْيَا حَتَّى يَأْتِيَنِي فَأَجْزِيَهُ بِسَيِّئَاتِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، وَالأَعْمَشِ لَمْ نَكْتُبْهُ، مَرْفُوعًا إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ فِيمَا أَرَى هُوَ الزُّبَيْدِيُّ الْمُكْتِبُ كُوفِيٌّ حَدَّثَ عَنْهُ، عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ وَأَبُو، يَرْوِي عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، وَابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ [١٢٣/٨]

3808- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Peygamberlerden biri Rabbine şikayette bulunarak: «Ey Rabbim! Bazı kulların sana iman edip itaat etmesine rağmen dünyayı ondan uzaklaştırıp belalara maruz bırakıyorsun. Bazı kâfir kulların da Seni inkar edip isyan etmelerine rağmen belayı ondan uzaklaştırıp dünyayı veriyorsun» dedi. Allah ona şöyle vahyetti: «Kullar ve ülkeler benimdir ve her şey beni tesbih, tekbir ve tehlil etmektedir. Mümin kulumun günahları olduğu için dünyayı ondan uzaklaştırıp belalara maruz bırakıyorum ki; bana gelince sevaplarının karşılığını vereyim. Kâfir kulun ise iyilikleri olduğu için belaları ondan uzaklaştırıp dünyayı veriyorum ki; huzuruma geldiğinde günahlarının cezasını vereyim»."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٠٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ بَزِيعٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ الْحَجَّاجِ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ التَّيْمِيِّ، عَنْ سَاعِدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ حُذَيْفَةَ، أَنَّ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، كَانَ يَقُولُ: مَا مِنْ يَوْمٍ أَقَرَّ لِعَيْنِي، وَلا أَحَبَّ لِنَفْسِي مِنْ يَوْمٍ آتِي أَهْلِي فَلا أَجِدُ عِنْدَهُمْ طَعَامًا، وَيَقُولُونَ: مَا تَقْدِرُ عَلَى قَلِيلٍ وَلا كَثِيرٍ، وَذَلِكَ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَشَدُّ حَمِيَّةً لِلْمُؤْمِنِ مِنَ الدُّنْيَا مِنَ الْمَرِيضِ أَهْلِهِ الطَّعَامَ، وَاللَّهُ تَعَالَى أَشَدُّ تَعَاهُدًا لِلْمُؤْمِنِ بِالْبَلاءِ مِنَ الْوَالِدِ لِوَلَدِهِ بِالْخَيْرِ " [٢٧٧/١]

3809- Huzeyfe şöyle derdi: Hiçbir gün beni, aileme gidip yanlarında yemek bulamadığım ve bana: "Az olsun çok olsun ortaya koyabileceğimiz bir şey yoktur" dedikleri gün kadar sevindirmemiş ve sevimli gelmemiştir. Çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah, mümini, sizden birinin hastasını iyileşmesi için yiyecekten koruduğundan daha*

fazla dünyadan korur. Yine Allah, mümini, babanın oğlu için hayır istemesinden daha fazla musibetle imtihan eder."[1]

٣٨١٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ، قَالَ: ثنا أَزْهَرُ بْنُ جَمِيلٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ رَاشِدٍ، ثنا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْعَلاءِ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيَبْتَلِيَ الْعَبْدَ بِالرِّزْقِ لَيَنْظُرَ كَيْفَ يَعْمَلُ، فَإِنْ رَضِيَ بُورِكَ لَهُ، وَإِنْ لَمْ يَرْضَ لَمْ يُبَارَكْ لَهُ "، قَالَ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ: لَمْ نَسْمَعْ هَذَا الْحَدِيثَ إِلا مِنْ أَزْهَرَ بِهَذَا الإِسْنَادِ، وَاللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى أَعْلَمُ [٢/٢١٣]

3810- Abdullah b. eş-Şıhhîr'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah, kulun nasıl davranacağını görmek için onu rızıkla imtihan eder. Eğer kul razı olursa ona bereket verilir. Razı olmazsa bereket verilmez."*

Dünya Müminin Zindanıdır

٣٨١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، حَدَّثَنِي خَالِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ وَغَيْرُهُ [٦/٣٥٠]

3811- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünya müminin zindanı, kâfirin ise cennetidir"* **buyurdu.**[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨١٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحِ بْنِ حَرْبٍ الْعَسْكَرِيُّ، ثَنَا الْمُهَاجِرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ نَافِعٍ، ثَنَا مالك، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لأَبِي ذَرٍّ: " يَا أَبَا ذَرٍّ، إِنَّ الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَالْقَبْرَ أَمْنُهُ، وَالْجَنَّةَ مَصِيرُهُ، يَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّ الدُّنْيَا جَنَّةُ الْكَافِرِ وَالْقَبْرَ عَذَابُهُ وَالنَّارَ مَصِيرُهُ، يَا أَبَا ذَرٍّ، إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَمْ يَجْزَعْ مِنْ ذُلِّ الدُّنْيَا،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/180).

[2] Müslim (2956), Tirmizî (2324), İbn Mâce (4113) ve Ahmed (2/323).

وَلَمْ يَبْلُ مِنْ أَهْلِهَا وَعِزِّهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ الْمُهَاجِرِ [٦/٣٥٣]

3812- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Zer'e şöyle buyurdu: *"Ey Ebû Zer! Dünya müminin zindanı, kabir güvenli yeri, cennet ise varacağı yerdir. Ey Ebû Zer! Dünya kâfirin cenneti, kabir azabı ve cehennem de varacağı yerdir. Ey Ebû Zer! Mümin, dünya zilletinden korkmaz ve dünya ehliyle izzetine önem vermez."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨١٣- ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ. ح وثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا حَيَّانُ بْنُ مُوسَى، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا وَهَبَةُ اللَّهِ بْنُ جُنَادَةَ، أَنَّ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَسَنَتُهُ، فَإِذَا فَارَقَ الدُّنْيَا فَارَقَ السِّجْنَ وَالسَّنَةَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنَادَةَ [٨/١٧٦]

3813- Abdurrahman b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünya, müminin zindanı ve yokluk yeridir. Ondan ayrıldığı zaman zindandan ve yokluktan kurtulmuş olur"* buyurdu.[1]

٣٨١٣/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدٌ، ثنا إِسْمَاعِيلُ، ثنا فُضَيْلٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جُحَيْفَةَ، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ، يَقُولُ: " مَا شَبَّهْتُ مَا عَبَرَ مِنَ الدُّنْيَا إِلا شِعْبًا شُرِبَ صَفْوُهُ، وَبَقِيَ كَدَرُهُ "، لا أَعْرِفُ لِلْفُضَيْلِ، عَنْ يَزِيدَ غَيْرَهُ [٨/١٣٣]

3813/a- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Dünyayı benzetmek istersem ancak, saf suyu olan ve içilence geriye dibindeki çamuru kalan vadide akan akarsuya benzetirdim."

٣٨١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُوسَى الْجُهَنِيُّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: رَأَيْتُ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ أُكْرِهَ عَلَى طَعَامٍ يَأْكُلُهُ، فَقَالَ: حَسْبِي

---

[1] Ahmed (2/197) ve Hâkim (4/315).

حَسْبِي، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ شِبَعًا فِي الدُّنْيَا أَطْوَلُهُمْ جُوعًا فِي الآخِرَةِ " " يَا سَلْمَانُ إِنَّمَا الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ " [١٩٧/١]

3814- Atiyye b. Âmir bildiriyor: Bir defasında Selmân el-Fârisî'nin yemek yemeye zorlandığını ancak şöyle dediğini gördüm: "Yeter! Yeter! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Ey Selmân! Dünyada en çok doyan kişiler, âhirette en çok aç kalacak kişilerdir. Ey Selmân! Dünya müminin zindanı, kâfirin ise Cennetidir."*

Dünyanın Âhirete Göre Değeri

٣٨١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظِ، ثنا سَلْمُ بْنُ مُعَاذٍ وَعَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَدِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَاكِرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ الْعَبْدِيُّ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ أَخِي بَنِي فِهْرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " :مَا الدُّنْيَا فِي الآخِرَةِ إِلا كَمَا يُدْخِلُ أَحَدُكُمْ أُصْبُعَهُ فِي الْيَمِّ، فَلْيَنْظُرْ بِمَ تَرْجِعُ إِلَيْهِ؟ ! "، هَذَا مِنْ صَحِيحِ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ وَعُيُونِهِ وَإِسْمَاعِيلُ مِنْ تَابِعِي أَهْلِ الْكُوفَةِ مِنَ الطَّبَقَةِ الثَّالِثَةِ، أَدْرَكَ عِدَّةً مِمَّنْ لَهُ صُحْبَةٌ أَوْ رُؤْيَةٌ أَوْ إِدْرَاكُ عَهْدٍ [٢٢٩/٧]

3815- Fihr oğullarına mensub Müstevrid'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhiret nimeti karşısında dünya nimeti; sizden birinizin parmağını denize batırması gibidir. O parmak denizden ne kadar su ile döner ona bir baksın"* buyurdu.[1]

٣٨١٦- أُخْبِرْتُ عَنْ سَهْلِ بْنِ السَّرِيِّ الْبُخَارِيِّ، وَأَذَنَ لِي سَهْلٌ فِي الرِّوَايَةِ عَنْهُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ سَهْلٍ، ثنا النَّضْرُ بْنُ سَلَمَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ الشَّيْبَانِيِّ، وَبَيَانُ ابْنِ بِشْرٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا الدُّنْيَا فِي الآخِرَةِ إِلا كَمَا يَجْعَلُ أَحَدُكُمْ أُصْبَعَهُ فِي الْيَمِّ فَلْيَنْظُرْ بِمَ يَرْجِعُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بَيَانَ، وَصَحِيحُهُ مَا رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، عَنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ فُضَيْلٍ

---

[1] Müslim (2858), İbn Mâce (4108), Tirmizî (2323) ve Ahmed (4/228).

3816- Müstevrid b. Şeddâd'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhiret nimeti karşısında dünya nimeti; sizden birinizin parmağını denize batırması gibidir. O parmak denizden ne kadar su ile döner ona bir baksın"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨١٧- ثنا أَبِي، مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا فُضَيْلٌ، عَنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسٍ، عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ

3817- Bu hadis başka bir kanalla Müstevrid'den nakledilmiştir.

Tevazu

٣٨١٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا خَلِيفَةُ بْنُ خَيَّاطٍ، قَالَ: ثنا يَعْقُوبُ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ فَرْقَدٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لا تَكُونُ زَاهِدًا حَتَّى تَكُونَ مُتَوَاضِعًا "، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَفَعَهُ مِنْ حَدِيثِ عَلْقَمَةَ، إِلا فَرْقَدًا وَهُوَ السَّبَخِيُّ الْبَصْرِيُّ [١٠١/٢]

3818- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mütevazi olmadan zahid olamazsın"* buyurdu.

Günahlardan Kaçınmak

٣٨١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ، عَنْ يُونُسَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " أَلا إِنَّ الزَّهَادَةَ فِي الدُّنْيَا لَيْسَ بِتَحْرِيمِ الْحَلالِ وَلا بِإِضَاعَةِ الْمَالِ، وَلَكِنَّ الزَّهَادَةَ فِي الدُّنْيَا أَنْ لا تَكُونَ بِمَا فِي يَدِكَ أَوْثَقَ مِنْكَ بِمَا فِي يَدِ اللَّهِ وَأَنْ تَكُونَ فِي ثَوَابِ الْمُصِيبَةِ إِذَا أُصِبْتَ بِهَا أَرْغَبَ مِنْكَ فِيهَا لَوْ أَنَّهَا بَقِيَتْ لَكَ " [٢٩٩/٩]

3819- Ebu'd-Derdâ, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu nakleder: *"Dünyada zahid olmak, kişinin helal olanı kendine haram kılması veya malını heba etmesi değildir. Gerçek zahidlik, elinde bulunan şeylere, Allah'ın katında olanlardan daha fazla güvenmemendir. Maruz kaldığın*

musibetlere karşı alacağın sevaptan dolayı, uğradığın musibetin sende devamlı kalmasını temenni etmendir."

٣٨٢٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حُصَيْنٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ الْحَضْرَمِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زِيَادٍ الْعِجْلِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا الْغِنَى؟ قَالَ: " الْيَأْسُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِي بَكْرٍ [٤/١٨٨]

3820- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Zenginlik nedir?" diye sorulunca: *"İnsanların elindekinden ümidini kesmektir"* cevabını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

Zühdün ve Susmanın Fazileti

٣٨٢١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ هانِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، عَنْ أَبِي مُسْهِرٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ هِشَامٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، ثنا أَبُو قُرَّةَ، عَنْ أَبِي خَلادٍ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ قَدْ أُعْطِيَ زُهْدًا فِي الدُّنْيَا وَقِلَّةَ مَنْطِقٍ فَاقْتَرِبُوا مِنْهُ، فَإِنَّهُ يُلَقِّنُ الْحِكْمَةَ " [١٠/٤٠٥]

3821- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Ebû Hallâd'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişiye dünyada zühd ve az konuşma hasleti verilmiş görürseniz ona yakın olun. Çünkü o, hikmet telkin eder."*[1]

٣٨٢٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ طَاهِرِ بْنِ حَرْمَلَةَ، ثنا جَدِّي حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ، قَصِيرٌ مِنْ أَهْلِ مِصْرَ، يُقَالُ لَهُ: عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِذَا رَأَيْتَ الْعَبْدَ يُعْطَى زُهْدًا فِي الدُّنْيَا، وَقِلَّةَ مَنْطِقٍ، فَادْنُوا مِنْهُ، فَإِنَّهُ يُلَقَّى الْحِكْمَةَ "، غَرِيبٌ بِهَذَا الإِسْنَادِ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ

[1] İbn Mâce (4101).

3822- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kula dünyada zühd ve az konuşma hasleti verilmiş olduğunu görürseniz ona yakın ol. Çünkü o, hikmet telkin edilir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٧٢٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْكَرَابِيسِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ، عن مَرْوَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَأَةَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا زَانَ اللَّهُ الْعِبَادَ بِزِينَةٍ أَفْضَلَ مِنْ زَهَادَةِ الدُّنْيَا وَعَفَافٍ فِي بَطْنِهِ وَفَرْجِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَأَةَ، وَابْنُ الْمُبَارَكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٧٦/٨]

3823- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, kulları dünyaya rağbet etmeme ve karnıyla cinsel organına sahip olma kadar güzel bir süsle süslememiştir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Zenginlik Fitnesinden Korkmak

٣٨٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالا: حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مُغِيرَةَ الضَّبِّيِّ، عَنْ رَجُلٍ، مِنْ بَنِي عَامِرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لأَنَا فِي فِتْنَةِ السَّرَّاءِ لأَخْوَفُ عَلَيْكُمْ مِنِّي فِي فِتْنَةِ الضَّرَّاءِ، إِنَّكُمُ ابْتُلِيتُمْ بِفِتْنَةِ الضَّرَّاءِ فَصَبَرْتُمْ، وَإِنَّ الدُّنْيَا حُلْوَةٌ خَضِرَةٌ " [٩٣/١]

3824- Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben sizin için, bollukla imtihan edilmenizden, darlıkla olan imtihanınızdan daha fazla korkuyorum. Darlık fitnesiyle imtihan edildiniz ve sabrettiniz. Dünya hoş ve tatlıdır."*

٣٨٢٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شِبْلٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى ، قَالَ: " إِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ هَذَا الدِّينَارُ وَالدِّرْهَمُ، وَهُمَا مُهْلِكَاكُمْ " ، رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، فَرَفَعَهُ [٢٦١/١]

3825- Ebû Mûsa der ki: "Sizden önceki toplulukları şu dinar ile dirhemler helak etmiştir! Sizin helakınız da bunlardan olacaktır!"

Başka kanalla Hz. Peygamber'in sözü olarak nakledilmiştir.

٣٨٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ هِشَامٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ، فَقَالَ: " كَيْفَ أَصْبَحْتُمْ؟ " قَالُوا: بِخَيْرٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرٌ، وَإِذَا غُدِيَ عَلَى أَحَدِكُمْ بِجَفْنَةٍ، وَرِيحَ بِأُخْرَى، وَسَتَرَ أَحَدُكُمْ بَيْتَهُ كَمَا تُسْتَرُ الْكَعْبَةُ "، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نُصِيبُ ذَلِكَ وَنَحْنُ عَلَى دِينِنَا؟ قَالَ: " نَعَمْ "، قَالُوا: فَنَحْنُ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ، نَتَصَدَّقُ وَنَعْتِقُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا، بَلْ أَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرٌ، إِنَّكُمْ إِذَا أَصَبْتُمُوهَا تَحَاسَدْتُمْ وَتَقَاطَعْتُمْ وَتَبَاغَضْتُمْ "، كَذَا رَوَاهُ أَبُو مُعَاوِيَةُ مُرْسَلا [١/٣٤٠]

3826- Hasan(-ı Basrî) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Suffe ehlinin yanına gelip: *"Nasıl sabahladınız?"* diye sorunca: "Hayır üzere" cevabını verdiler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz bugün hayır üzeresiniz. Ancak sizden birine bir tabağın konup ötekinin kaldırıldığı, evlerinizi Kâbe'nin örtüldüğü gibi örtülere büründürdüğünüz zaman hâliniz nice olur!"* buyurunca: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz dinimiz üzereyken bu duruma mı geleceğiz?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* cevabını verince: "O zaman biz daha hayırlı oluruz. Sadaka verip köle azad ederiz" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır. Siz bugün daha hayırlısınız. Dünyalığı elde ettiğiniz zaman birbirinizi kıskanır, alakanızı keser ve buğzedersiniz"* buyurdu.[1]

٣٨٢٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الرَّازِيُّ، حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا سِنَانُ بْنُ سَيْسَنَ الْحَنَفِيُّ، حَدَّثَنِي الْحَسَنُ، قَالَ: بُنِيَتْ صُفَّةٌ لِضُعَفَاءِ الْمُسْلِمِينَ، فَجَعَلَ الْمُسْلِمُونَ يُوغِلُونَ إِلَيْهَا مَا اسْتَطَاعُوا مِنْ خَيْرٍ، فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَأْتِيهِمْ، فَيَقُولُ: " السَّلامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الصُّفَّةِ "، فَيَقُولُونَ: وَعَلَيْكَ السَّلامُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَيَقُولُ: " كَيْفَ أَصْبَحْتُمْ؟ " فَيَقُولُونَ: بِخَيْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَيَقُولُ: " أَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرٌ مِنْ يَوْمٍ يُغْدَى عَلَى أَحَدِكُمْ بِجَفْنَةٍ وَيُرَاحُ عَلَيْهِ بِأُخْرَى، وَيَغْدُو فِي حُلَّةٍ وَيَرُوحُ فِي أُخْرَى،

---

[1] Beyhakî, *S. el-Kübra* (7/272).

وَتَسْتُرُونَ بُيُوتَكُمْ كَمَا تُسْتَرُ الْكَعْبَةُ "، فَقَالُوا: نَحْنُ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ، يُعْطِينَا اللَّهُ تَعَالَى فَنَشْكُرُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " بَلْ أَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرٌ " [٣٤٠/١]

3827- Hasan(-ı Basrî) der ki: Suffe, müslümanların zayıfları için inşa edilince müslümanlar ellerinden geldiği kadar oraya yardım etmeye başladılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanlarına gider ve: *"Ey Suffe ahalisi! Allah'ın selamı üzerinize olsun"* derdi. Onlar da: "Allah'ın selamı senin de üzerine olsun, ey Allah'ın Resûlü!?" karşılığını verirlerdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nasıl sabahladınız?"* diye sorunca: "Hayır üzere, ey Allah'ın Resûlü! " cevabını verirlerdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz bugün hayır üzeresiniz. Ancak sizden birine bir tabağın konup ötekinin kaldırıldığı, bir giysinin gelip diğerinin gittiği, evlerinizi Kâbe'nin örtüldüğü gibi örtülere büründürdüğünüz zaman hâliniz nice olur!"* buyurdu. Onlar: "O zaman biz daha hayırlı oluruz. Allah bize verdiği için şükrederiz" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aksine, bugün hayır üzeresiniz"* buyurdu.

٣٨٢٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، عَنْ يَزِيدَ بْنَ الأَصَمِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ، وَاللَّهِ مَا أَخْشَى عَلَيْكُمُ الْخَطَأَ، وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمُ الْعَمْدَ، وَمَا أَخْشَى عَلَيْكُمُ الْفَقْرَ، وَلَكِنْ أَخْشَى عَلَيْكُمُ الْغِنَى وَالتَّكَاثُرَ " [٩٩/٤]

3828- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zenginlik, mal çokluğu değildir. Zenginlik, gönül zenginliğidir. Vallahi ben, sizin yanlışlıkla yaptığınızdan değil, kasıtlı olarak yaptıklarınızdan korkarım. Sizin için fakirlikten değil, zenginlikten ve çokluktan korkarım."*[1]

Hırs ve Emelin Yerilmesi

٣٨٢٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلَطِيُّ، وَأَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْغَسِيلِ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ

[1] Ahmed (2/243, 261, 315, 539).

الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ الزُّبَيْرِ، يَقُولُ فِي خُطْبَتِهِ عَلَى مِنْبَرِ مَكَّةَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ: " لَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ أُعْطِيَ وَادِيًا مِنْ ذَهَبٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ ثَانِيًا، وَلَوْ أُعْطِيَ ثَانِيًا أَحَبَّ إِلَيْهِ ثَالِثًا، وَلا يَمْلأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلا التُّرَابُ، وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ تَابَ " [٣٣٧/١]

3829- İbnu'z-Zübeyr, Mekke minberinde hutbe verirken şöyle dedi: "Ey insanlar! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururdu: *"Âdem oğluna bir vadi dolusu altın verilse, ikincisinin verilmesini ister. İki vadi dolusu altın verilse, bir üçüncüsünü ister. Âdem oğlunun karnını (gözünü) ancak toprak doldurur. Allah da tövbe edenin tövbesini kabul eder."*[1]

٣٨٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ، أَخْبَرَنِي زَاذَانُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي عَنِ أَبِيهِ، عَنْ حُصَيْنٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَهْلِكُ ابْنُ آدَمَ، وَيَهْرَمُ، وَيَبْقَى مِنْهُ اثْنَتَانِ: الْحِرْصُ، وَالأَمَلُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٦١/٧]

3830- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanoğlu yıpranıp ihtiyarlar; ancak kendisinde iki şey (genç) kalır: Hırsı ve uzun yaşama arzusu."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٣١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَكْبَرُ ابْنُ آدَمَ وَيَشِبُّ مِنْهُ اثْنَتَانِ، حِرْصٌ عَلَى الْمَالِ، وَعَلَى طُولِ الْعُمُرِ " [٢٧٥/٦]

3831- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanoğlu yıpranıp ihtiyarlar; ancak kendisinde iki şey (genç) kalır: Mal hırsı ve uzun yaşama arzusu."*

---

[1] Buhârî (6436-6437), Müslim (1049) ve Ahmed (1/370).

[2] Buhârî (11/239), Müslim (1047), Tirmizî (2442, 2572), İbn Mâce (4234) ve Ahmed (3/115, 119).

٣٨٣٢- ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ كَيْسَانَ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ، قَالَ: ثنا قَتَادَةُ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: دَفَعَتُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ " يَقْرَأُ هَذِهِ السُّورَةَ: أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ: يَقُولُ ابْنُ آدَمَ مَالِي، وَمَا لَكَ مِنْ مَالِكَ إِلا مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ وَتَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ وَلَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ ".رَوَاهُ عَنْ قَتَادَةَ، سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَهِشَامٌ، وَهَمَّامٌ [٢١١/٢]

3832- Abdullah b. eş-Şıhhîr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tekâsür Sûresini okurken yanına gittim. Sûreyi okuduktan sonra şöyle buyurdu: *"İnsanoğlu: «Malım» der. Malından ancak yiyip bitirdiğin, sadaka verip gönderdiğin ve giyip eskittiğin şey senindir."*[1]

٣٨٣٣- حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُثْمَانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نُوحٍ الْمَكِّيُّ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا حَمَّادُ بْنُ قِيرَاطٍ، عَنْ وُهَيْبِ بْنِ الْوَرْدِ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَهْرَمُ ابْنُ آدَمَ وَيَشِبُّ مَعَهُ اثْنَتَانِ: الْحِرْصُ، وَالأَمَلُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ غَيْرِ طَرِيقٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، وَوُهَيْبٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٦٠/٨]

3833- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanoğlu yıpranıp ihtiyarlar; ancak kendisinde iki şey (genç) kalır: Hırsı ve uzun yaşama arzusu."*

Sahih sabit bir hadistir.

٣٨٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ بُنْدَارِ بْنِ هُرْمُزَ التُّسْتَرِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُثْمَانَ، ثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْمَازِنِيُّ، ثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ، عَنْ صَالِحٍ الْمُرِّيِّ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَرْبَعٌ مِنَ الشَّقَاءِ: جُمُودُ الْعَيْنِ، وَقَسْوَةُ الْقَلْبِ، وَالْحِرْصُ، وَطُولُ الأَمَلِ "، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ مُتَّصِلا، عَنْ صَالِحٍ، حَجَّاجٌ [١٧٥/٦]

---

[1] Müslim (2958), Tirmizî (2342), Ahmed (4/24, 26) ve Hâkim (2/534).

3834- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dört şey bedbahtlıktandır: Gözün kuruması (günahlarına ağlamamak), kalbin katılaşması, hırsı ve uzun yaşama arzusu."*

٣٨٣٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ الضَّحَّاكِ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُصَرِّفٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ، عَنْ جُنَيْدِ بْنِ الْعَلاءِ بْنِ أَبِي وَهْرَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَفَرَّغُوا مِنْ هُمُومِ الدُّنْيَا مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنَّهُ مَنْ كَانَتِ الدُّنْيَا أَكْبَرَ هَمِّهِ أَفْشَى اللَّهُ عَلَيْهِ ضَيْعَتَهُ، وَجَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَمَنْ كَانَتِ الآخِرَةُ أَكْبَرَ هَمِّهِ جَمَعَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ أُمُورَهُ، وَجَعَلَ غِنَاهُ فِي قَلْبِهِ، وَمَا أَقْبَلَ عَبْدٌ بِقَلْبِهِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى إِلا جَعَلَ اللَّهُ ﷻ قُلُوبَ الْمُؤْمِنِينَ تَفِدُ عَلَيْهِ بِالْوِدِّ وَالرَّحْمَةِ، وَكَانَ اللَّهُ إِلَيْهِ بِكُلِّ خَيْرٍ أَسْرَعَ " ، كَذَا حَدَّثَنَاهُ عَنْ زَيْدِ بْنِ الْحُبَابِ، وَهُوَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ الْعَبْدِيِّ، عَنِ الْجُنَيْدِ أَشْهَرُ [٢٢٧/١]

3835- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gücünüz yettiğince dünya meşgalesinden uzak durunuz. Kimin en büyük kaygısı, dünya olursa Allah onun zararını arttırır ve fakirliği iki gözünün arasına yerleştirir. En büyük kaygısı âhiret olanın ise, Allah işlerini toparlar ve ona gönül zenginliği verir. Allah, kendisine kalbiyle yönelen kula, müminlerin kalplerinin dostluk ve rahmetle yaklaşmasını sağlar ve yaptığı her hayra, daha hızlı bir şekilde karşılık verir."*

٣٨٣٥/أ- حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ الْهَمْدَانِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنِ ابْنِ عَزِيَّةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ جَعَلَ هُمُومَ الدُّنْيَا هَمًّا وَاحِدًا، كَفَاهُ اللَّهُ ﷻ هَمَّ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ، وَمَنْ فَرَّقَ هُمُومَهُ، لَمْ يُبَالِ اللَّهُ تَعَالَى بِأَيَّتِهِمَا مَاتَ، أَوْ بِأَيَّتِهِمْ قُتِلَ " [١٥١/٣]

3835/a- Muhammed b. el-Münkedir'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim dünyanın dertlerini yegâne dert kabul ederse, Allah ona hem dünyanın, hem âhiretin dertlerini yükler. Kim dertlerini dağıtırsa, Allah hangisi için öldüğüne veya hangisinin uğrunda öldürüldüğüne aldırmaz."*

٣٨٣٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ وَكَانَ ثِقَةً، مُعَاوِيَةَ النَّصْرِيِّ عَنْ نَهْشَلٍ، عَنِ الضَّحَّاكِ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْعِلْمِ صَانُوا الْعِلْمَ وَوَضَعُوهُ عِنْدَ أَهْلِهِ لَسَادُوا أَهْلَ زَمَانِهِمْ، وَلَكِنْ بَذَلُوهُ لأَهْلِ الدُّنْيَا لِيَنَالُوا مِنْ دُنْيَاهُمْ فَهَانُوا عَلَى أَهْلِهَا، سَمِعْتُ نَبِيَّكُمْ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ جَعَلَ الْهُمُومَ هَمًّا وَاحِدًا، كَفَاهُ اللَّهُ تَعَالَى هَمَّ آخِرَتِهِ، وَمَنْ تَشَعَّبَتْ بِهِ الْهُمُومُ لَمْ يُبَالِ اللَّهُ فِي أَيِّ أَوْدِيَتِهَا وَقَعَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَسْوَدِ، لَمْ يَرْفَعْهُ إِلا الضَّحَّاكُ، وَلا عَنْهُ إِلا نَهْشَلٌ، وَحَدِيثُ الْحَكَمِ تَفَرَّدَ بِهِ مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ، وَحَدِيثُ جَابِرٍ الْجُعْفِيِّ تَفَرَّدَ بِهِ شَيْبَانُ [٢/١٠٥]

3836- Abdullah b. Mes'ûd der ki: İlim ehli ilmi koruyup onu ehline sunsaydı bununla zamanlarındakilerin efendisi olurlardı. Ama dünyalarından bir şey elde etmek için ilimlerini dünya ehli için harcadılar bu yüzden dünya ehlinin gözünde küçüldüler. Peygamberinizin (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dediğini duydum: *"Kimin tasası sadece tek (âhiret) olursa, dünya tasalarına Allah kifayet eder. Kim de dünya tasalarına kendini kaptırırsa, dünyanın hangi vadisinde helak olduğuna Allah aldırmaz."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٣٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، ثَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَتْ نِيَّتُهُ طَلَبَ الآخِرَةِ جَعَلَ اللَّهُ غِنَاهُ فِي قَلْبِهِ وَجَمَعَ شَمْلَهُ وَأَتَتْهُ الدُّنْيَا وَهِيَ رَاغِمَةٌ، وَمَنْ كَانَتْ نِيَّتُهُ طَلَبَ الدُّنْيَا جَعَلَ اللَّهُ الْفَقْرَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، وَشَتَّتَ عَلَيْهِ أَمْرَهُ وَلا يَأْتِيهِ إِلا مَا كُتِبَ لَهُ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ مِثْلَهُ

3837- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kimin arzusu âhiret olursa, Allah onun zenginliğini kalbinde kılar ve işlerini derli toplu yapar, artık dünya istemese de ona gelmeye başlar. Kimin hedefi de dünya olursa, Allah onun fakirliğini iki gözünün arasına koyar ve işlerini darmadağın eder. Dünyadan da kendisine takdir edilmiş olan verilir."*[2]

---

[1] İbn Mâce (257).

[2] Tirmizî (2587) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (5/158).

٣٨٣٨- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ بِهِ [٦/٣٠٧]

3838- Bu hadis başka bir kanalla Enes b. Mâlik'ten nakledilmiştir.

٣٨٣٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، إِمْلاءً سَنَةَ ثَمَانٍ وَأَرْبَعِينَ، ثنا جَبْرُونُ بْنُ عِيسَى الْمِصْرِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْحَفَرِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أُشْرِبَ قَلْبُهُ حُبَّ الدُّنْيَا الْتَاطَ مِنْهُ بِثَلاثٍ، شَقَاءٌ لا يَنْفَدُ، وَحَرْصٌ لا يَبْلُغُ عَنَاهُ، وَأَمَلٌ لا يَبْلُغُ مُنْتَهَاهُ، وَالدُّنْيَا طَالِبَةٌ وَمَطْلُوبَةٌ، فَمَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا طَلَبَتْهُ الآخِرَةُ، وَمَنْ طَلَبَ الآخِرَةَ طَلَبَتْهُ الدُّنْيَا حَتَّى يَسْتَوْفِيَ مِنْهَا رِزْقَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، وَالأَعْمَشِ، وَحَبِيبٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ جَبْرُونَ، عَنْ يَحْيَى [٨/١١٩]

3839- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kimin kalbi dünya sevgisiyle dolarsa şu üç şeyden kurtulamaz. Yakasını bırakmayan şekavet, kendisini zenginliğe kavuşturamayacak hırs, sonu olmayan emel. Dünya isteyen ve istenendir. Kim dünyayı isterse, âhiret kendisini ister. Kim âhireti isterse, kendisine yazılan rızkı tamamlayana kadar dünya onu ister."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٤٠- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالا: ثنا أَبُو هُرَيْرَةَ مُحَمَّدٌ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ قُتَيْبَةَ، قَالَ: ثنا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ مُطَرِّفٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مُثِّلَ ابْنُ آدَمَ وَإِلَى جَنْبِهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ مَنِيَّةً، إِنْ أَخْطَأَتْهُ الْمَنَايَا وَقَعَ فِي الْهَرَمِ حَتَّى يَمُوتَ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ قَتَادَةَ، عِمْرَانُ [٢/٢١١]

3840- Mutarrif'in, babasından bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Âdemoğlu, çevresini kuşatan doksan dokuz bela ve musibetle temsil edildi. Bu tehlikeleri atlatmış olsa bile ihtiyarlık tehlikesiyle karşı karşıya kalır ve neticede ölür gider."*[1]

---

[1] Tirmizî (2150, 2456).

٣٨٤١- مَا حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ، قَالَ: ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: ثنا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الصُّوفِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو خَيْثَمَةَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي يَعْلَى مُنْذِرٍ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: أَنَّهُ خَطَّ خَطًّا مُرَبَّعًا، وَجَعَلَ فِي وَسَطِ الْخَطِّ خَطًّا، وَجَعَلَ خَطًّا خَارِجًا مِنَ الأَرْبَعَةِ دَارَةً، وَجَعَلَ حَوْلَهُ حُرُوفًا وَخَطَّ حَوْلَهَا خُطُوطًا، فَقَالَ: " الْمُرَبَّعُ الأَجَلُ، وَالْخَطُّ الْوَسَطُ الإِنْسَانُ، وَهَذِهِ الدَّارَةُ الْخَارِجَةُ الأَمَلُ، وَهَذِهِ الْحُرُوفُ الأَعْرَاضُ، فَالأَعْرَاضُ تُصِيبُهُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ كُلَّمَا انْفَلَتَ مِنْ وَاحِدَةٍ أَخَذَتْ وَاحِدَةٌ، وَالأَجَلُ قَدْ حَالَ دُونَ الأَمَلِ "، لَفْظُ سُلَيْمَانَ، وَقَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ: هَذِهِ الْخُطُوطُ الَّتِي إِلَى جَانِبِهَا الأَعْرَاضُ تَنْهَشُهُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ، إِنْ أَخْطَأَ هَذَا أَصَابَهُ هَذَا، وَإِنَّ الْخَطَّ الْمُرَبَّعَ الأَجَلُ الْمُحِيطُ بِهِ، وَالْخَطُّ الْخَارِجُ الأَمَلُ، حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَى صِحَّتِهِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ الرَّبِيعِ، إِلا مُنْذِرٌ [٢/١١٦]

3841- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir dörtgen çizdi ve bunun ortasına bir çizgi çizip, bu çizgiyi dörtgenin dışına uzattı. Bu dörtgenin içindeki o çizgiye değişik çizikler çizerek şöyle buyurdu: *"Dörtgen eceldir. Şu ortadaki çizgi, insan oğludur. Dörtgenin dışındaki çizgi ise, kişinin ümid ve hayalleridir. Şu küçük çizgiler ise hayatı boyunca o kimsenin başına gelecek sıkıntılar ve imtihanlarıdır. Kişi bunlardan birinden kurtulsa bir diğeri gelip onu bulacaktır. Ecel de kişi emeline ulaşamadan gelir."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٨٤١/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَلِيٍّ الرِّفَاعِيُّ، حَدَّثَنِي أَبُو الْمُتَوَكِّلِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ غَرَزَ عُودًا بَيْنَ يَدَيْهِ، وَآخَرُ إِلَى جَنْبِهِ وَآخَرُ بَعْدَهُ، فَقَالَ: " أَتَدْرُونَ مَا هَذَا "، قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: " هَذَا الإِنْسَانُ فَيَتَعَاطَى الأَمَلَ فَيَخْتَلِجُهُ الأَجَلُ دُونَ الأَمَلِ "، غَرِيبٌ مِنْ

[1] Buhârî (6417), Tirmizî (2454), İbn Mâce (4231) ve Ahmed (1/385).

حَدِيثِ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ لَمْ يَرْوِهِ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا ابْنُ عَلِيٍّ الرِّفَاعِيُّ وَرَوَاهُ، عَنْ عَلِيٍّ الْكِبَارُ مِنْهُمْ، وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ وَطَبَقَتُهُ[٦/٣١١]

3841/a- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) önüne bir çubuk diktikten sonra onun yanına bir çubuk, ondan sonra da bir çubuk dikti ve: *"Bunun ne olduğunu biliyor musunuz?"* diye sordu. Sahabe: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" karşılığını verince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şu (birinci çubuk) insan, ikincisi onun eceli, üçüncüsü ise emelidir. İnsan emeller peşinde koşup dururken ecel önünü keser ve onu alıp götürür."*

Tek kanallı bir hadistir.

Selefin Hayatı

٣٨٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبِي الأَحْوَصِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: " قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَدِرْعُهُ رَهْنٌ عِنْدَ رَجُلٍ يَهُودِيٍّ بِثَلاثِينَ صَاعًا مِنَ الشَّعِيرِ أَخَذَهُ طَعَامًا لأَهْلِهِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، وَرَوَاهُ عَنْهُ هِلالُ بْنُ حُبَابٍ، وَغَيْرُهُ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، عَنْ هِشَامٍ [٨/١٣٢]

3842- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat ettiği zaman zırhı, ailesi için aldığı otuz sâ arpa karşılığı bir Yahudide rehindi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٤٣- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَارِثِ الْغَنَوِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْقَصِيرُ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَ يَأْتِي عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ الشَّهْرُ مَا يَخْتَبِزُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، عَنِ هِشَامٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ [٨/١٣٢]

3843- Hz. Âişe der ki: "Muhammed'in ailesi, bazen bir ay ekmek pişirmezdi."

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî (1214), Nesâî (7/303) ve Ahmed (1/236).

٣٨٤٤- حَدَّثَنَا أَبِي وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا الْفُضَيْلُ، عَنِ أَبِي حَمْزَةَ، عَنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا شَبِعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْبُرِّ السَّمْرَاءِ ثَلاثَ لَيَالٍ حَتَّى مَاتَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، عَنِ أَبِي حَمْزَةَ، وَاسْمُهُ مَيْمُونُ الأَعْوَرُ كُوفِيٌّ، رَوَاهُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ جَمَاعَةٌ [١٣٧/٨]

3844- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edene kadar buğday ekmeğini üst üste üç gün doyasıya yemedi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٤٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَرْوَزِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، أُرَاهُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: " كَانَ قُوتِي عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ صَاعًا، فَلا أَزِيدُ عَلَيْهِ حَتَّى أَلْقَى اللَّهَ ﷻ " [١٦٢/١]

3845- Ebû Zer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında azığım bir sâ (2,5 litre yiyecek maddesi veya tahıl) idi. Allah'a kavuşana kadar da bunu arttırmam."

٣٨٤٦- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، مثله . وقَالَ: " في كُلِّ شَهر" [١٧٠/١٠]

3846- Bu hadis başka bir kanalla Ebû Zer'den nakledilmiştir, ancak farklı olarak: "Bir aylık azığım" ibaresi yer almıştır.

٣٨٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ الْعَبَّاسِ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى التِّنِّيسِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجَزَرِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي جَالِسًا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تُصَلِّي جَالِسًا ! فَمَا أَصَابَكَ؟ قَالَ: " الْجُوعُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ "، قَالَ: فَبَكَيْتُ، فَقَالَ: " لا تَبْكِ فَإِنَّ شِدَّةَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لا تُصِيبُ الْجَائِعَ إِذَا احْتَسَبَ فِي دَارِ

---

[1] Buhârî (5416), Müslim (2970) ve İbn Mâce (3344).

الدُّنْيَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَإِبْرَاهِيمَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ عِيسَى، عَنِ الْجَزَرِيِّ مُتَّصِلا سَنَدًا [٧/١٠٩]

3847- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturarak namaz kılarken yanına girdim ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Oturarak namaz kılıyorsun; neyin var?" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Açlık sebebiyle, ey Ebû Hureyre"* karşılığını verince ağladım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ağlama! Kıyamet gününün şiddeti, sevabını Allah'tan umarak dünyada aç kalana isabet etmez"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَإِنَّ دِرْعَهُ لَمَرْهُونَةٌ بِثَلاثِينَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، وَالثَّوْرِيِّ [٧/١٢٩]

3848- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat ettiği zaman zırhı, otuz sâ (75 litre) arpa karşılığı rehindi."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Zühdü

٣٨٤٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا أَبُو الطَّيِّبِ الرُّسْغَنِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ رُزَيْقٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ مِسْعَرٍ، وَثنا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْحَافِظُ، ثنا أَبُو الْعَبَّاسِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرَائِضِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ رُزَيْقٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى التَّيْمِيُّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ، قَالَ: نَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَلَى حَصِيرٍ، فَأَثَّرَ فِي جَنْبِهِ، فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا كِسْرَى، وَقَيْصَرُ فِي مُلْكٍ عَظِيمٍ، وَأَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ لا شَيْءَ لَكَ؟ تَنَامُ عَلَى الْحَصِيرِ، وَتَلْبَسُ الثَّوْبَ الرَّدِيءَ؟ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا عَائِشَةُ لَوْ شِئْتُ أَنْ تَسِيرَ مَعِيَ الْجِبَالُ ذَهَبًا لَسَارَتْ، وَلَقَدْ آتَانِي جِبْرِيلُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الدُّنْيَا، فَلَمْ

---

[1] Buhârî 4/433), Müslim (1603), İbn Mâce (2436) ve Ahmed (6/42).

أُوِدْهَا، ارْفَعِي الْحَصِيرَ "، فَرَفَعْتُهُ، فَإِذَا تَحْتَ كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا قَضِيبٌ مِنْ ذَهَبٍ مَا يَحْمِلُهُ الرَّجُلُ، فَقَالَ: " انْظُرِي إِلَيْهَا يَا عَائِشَةُ، إِنَّ الدُّنْيَا لا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْخَيْرِ قَدْرَ جَنَاحِ بَعُوضَةٍ "، ثُمَّ غَارَتِ الْقُضْبَانُ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ، تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَحْيَى [٧/٢٦٢]

3849- Zeyd b. Sâbit der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hasırın üzerinde uyuyunca hasır vücudunda iz bıraktı. Hz. Âişe: "Ey Allah'ın Resûlü! Kisra ve Kayser'in büyük mülkü varken senin hiçbir şeyin yoktur. Hasırın üzerinde yatıyor ve eski giysiler giyiyorsun" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle karşılık verdi: *"Ey Âişe! Dağların altın olarak benimle yürümesini isteseydim yürürlerdi. Cibrîl bana dünya hazinelerinin anahtarlarını verdi, ama ben almadım. Hasırı kaldır."* Hz. Âişe hasırı kaldırınca, her köşesinde bir adamın taşıyamayacağı ağırlıkta birer altın çubuk gördü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bak ey Âişe! Dünya hayır olarak Allah katında bir sinek kanadı kadar bile değere sahip değildir"* buyurdu. Sonra çubuklar yerde kayboldular.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٥٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُمَيْدِ بْنِ مَيْمُونٍ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، ثنا مَوْلانَا، مِنْ فَوْقِ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا أَكَلَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ أَكْلَتَيْنِ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ إِلا وَإِحْدَاهُمَا تَمْرٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ سُفْيَانُ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٦٨]

3850- Hz. Âişe: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ne zaman bir günde iki defa yemek yediyse, bunlardan biri hurmaydı" demiştir.[1]

٣٨٥١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مُطِيعِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ كُرْدُوسٍ الْمَكْعِبِيُّ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنْ طَعَامٍ، حَتَّى مَضَى لِسَبِيلِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ كُرْدُوسٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُطِيعٌ [٨/٣٧٨]

3851- Hz. Âişe: "Muhammed ailesi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edene kadar hiçbir yemeği doyasıya yemedi" demiştir.

---

[1] Buhârî (6455).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٥٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ " ضِجَاعُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَحْشُوًّا لِيفًا " [٨/٣٧٨]

3852- Hz. Âişe: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yatağının içi lifle doldurulmuştu" demiştir.[1]

٣٨٥٣-حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ مَرْوَانَ، أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ مُصْعَبٍ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ: قَالَتْ حَفْصَةُ بِنْتُ عُمَرَ لِعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، " لَوْ لَبِسْتَ ثَوْبًا هُوَ أَلْيَنَ مِنْ ثَوْبِكَ، وَأَكَلْتَ طَعَامًا هُوَ أَطْيَبَ مِنْ طَعَامِكَ، فَقَدْ وَسَّعَ اللَّهُ ﷻ مِنَ الرِّزْقِ، وَأَكْثَرَ مِنَ الْخَيْرِ؟ فَقَالَ: إِنِّي سَأَخْصُمُكِ إِلَى نَفْسِكِ، أَمَا تَذْكُرِينَ مَا كَانَ يَلْقَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ شِدَّةِ الْعَيْشِ؟ فَمَا زَالَ يُذَكِّرُهَا حَتَّى أَبْكَاهَا، فَقَالَ لَهَا: وَاللَّهِ إِنْ قُلْتِ ذَلِكَ، أَمَا وَاللَّهِ لَئِنِ اسْتَطَعْتُ لأُشَارِكَنَّهُمَا بِمِثْلِ عَيْشِهِمَا الشَّدِيدِ، لَعَلَى أُدْرِكُ مَعَهُمَا عَيْشَهُمَا الرَّخِيَّ " [١/٤٨]

3853- Sa'd b. Ebî Vakkâs anlatıyor: Hz. Ömer'in kızı Hafsa, babası Ömer'e: "Ey müminlerin emiri! Allah bizlere bolca nimet verdi. Şu giydiğin giysilerden daha yumuşak giysiler giyip, daha güzel yemekler yesen olmaz mı?" deyince Ömer: "Bunun kararını sana bırakıyorum. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ne kadar geçim sıkıntısı çektiğini hatırlar mısın?" karşılığını verdi ve onu ağlatana kadar Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) çektiği sıkıntıları saymaya başladı. Sonra şöyle dedi: "Sen bunu söylüyorsun, ama Allah'a yemin olsun ki elimden gelse onların çektiği sıkıntıya ortak olup aynı şeyleri ben de çekmek isterim. Belki (kıyamet gününde) onların ereceği rahatlığa ben de kavuşurum."

٣٨٥٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي

---

[1] Buhârî (6456), Müslim (2082), Ebû Dâvud (4146-4147), Tirmizî (1761), İbn Mâce (4151) ve Ahmed (6/48, 56, 73).

الْوَرْدِ، عَنِ ابْنِ أَعْبَدَ، قَالَ: قَالَ لِي عَلِيٌّ: يَا ابْنَ أَعْبَدَ، " هَلْ تَدْرِي مَا حَقُّ الطَّعَامِ؟ "، قَالَ: وَمَا حَقُّهُ يَا ابْنَ أَبِي طَالِبٍ؟ قَالَ: تَقُولُ: " بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيمَا رَزَقْتَنَا "، ثُمَّ قَالَ: " أَتَدْرِي مَا شُكْرُهُ إِذَا فَرَغْتَ؟ "، قُلْتُ: وَمَا شُكْرُهُ؟ قَالَ: تَقُولُ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا "، ثُمَّ قَالَ: " أَلا أُخْبِرُكَ عَنِّي وَعَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَانَتْ أَكْرَمَ أَهْلِهِ عَلَيْهِ، وَكَانَتْ زَوْجَتِي فَجَرَتْ بِالرَّحَى حَتَّى أَثَّرَ الرَّحَى بِيَدِهَا، وَأَشَقَّتْ بِالْقِرْبَةِ حَتَّى أَثَّرَتِ الْقِرْبَةُ بِنَحْرِهَا، وَقَمَّتِ الْبَيْتَ حَتَّى اغْبَرَّتْ ثِيَابُهَا، وَأَوْقَدَتْ تَحْتَ الْقِدْرِ حَتَّى دَنِسَتْ ثِيَابُهَا، فَأَصَابَهَا مِنْ ذَلِكَ ضُرٌّ، فَقَدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَبْيٌ أَوْ خَدَمٌ، فَقُلْتُ لَهَا: انْطَلِقِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَسَلِيهِ خَادِمًا يَقِيكِ ضُرَّ مَا أَنْتِ فِيهِ، فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ شَبَثِ بْنِ رِبْعِيٍّ، عَنْ عَلِيٍّ [٧٠/١]

3853- - İbn A'bed der ki: Hz. Ali bana: "Ey İbn A'bed! Yemeğin hakkının ne olduğunu biliyor musun?" diye sorunca: "Hakkı nedir ey İbn Ebî Tâlib?" karşılığını verdim. Hz. Ali: "Bismillah! Allahım, bize verdiklerine bereket ver" demendir" deyip: "Doyunca onun şükrü nedir?" diye sordu. Ben: "Onun şükrü nedir?" karşılığını verince: "Bizi yediren ve içiren Allah'a hamd olsun" demektir" deyip şöyle devam etti: Sana benden ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Fâtıma'dan bahsedeyim mi? Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ailesi içinde en çok değer verdiği Fâtıma'ydı ve benim hanımımdı. Fâtıma el değirmeniyle un öğütürdü ve değirmen ellerinde iz bırakır, kırbayla o kadar su taşırdı ki kırba göğsünde iz bırakır, evi süpürmekten üstü başı tozlanır, tencerenin altını o kadar yakardı ki giysileri kirlenirdi. Bunlar sebebiyle de rahatsızlandığı bir sırada Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) esir veya hizmetçiler getirildi. Ben Fâtıma'ya: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) git ve seni bu işlerden kurtaracak bir hizmetçi iste" dedim. Ravi hadisin devamında Şebes b. Rib'î'nin, Ali'den naklettiği hadisle aynı manada bir rivayette bulundu.

٣٨٥٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ، وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمُثَنَّى، حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ، قَالا: حَدَّثَنَا أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ يَوْمًا مُعْتَجِرًا، فَقَالَ: جُعْتُ مَرَّةً بِالْمَدِينَةِ جُوعًا شَدِيدًا فَخَرَجْتُ أَطْلُبُ الْعَمَلَ فِي عَوَالِي الْمَدِينَةِ، فَإِذَا أَنَا بِامْرَأَةٍ قَدْ جَمَعَتْ مَدَرًا تُرِيدُ بَلَّهُ، فَأَتَيْتُهَا

فَقَاطَعْتُهَا، كُلُّ ذَنُوبٍ عَلَى تَمْرَةٍ، فَمَدَدْتُ سِتَّةَ عَشَرَ ذَنُوبًا حَتَّى مَجَلَتْ يَدَايَ، ثُمَّ أَتَيْتُ الْمَاءَ فَأَصَبْتُ مِنْهُ ثُمَّ أَتَيْتُهَا، فَقُلْتُ: بِكَفَّيَّ هَكَذَا بَيْنَ يَدَيْهَا، وَبَسَطَ إِسْمَاعِيلُ يَدَيْهِ وَجَمَعَهُمَا، فَعَدَّتْ لِي سِتَّ عَشْرَةَ تَمْرَةً، " فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ فَأَكَلَ مَعِي مِنْهَا "، وَقَالَ حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ فِي حَدِيثِهِ: فَاسْتَقَيْتُ سِتَّةَ عَشَرَ، أَوْ سَبْعَةَ عَشَرَ، ثُمَّ غَسَلْتُ يَدَيَّ فَذَهَبْتُ بِالتَّمْرِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ لِي خَيْرًا، وَدَعَا لِي، وَرَوَاهُ مُوسَى الطَّحَّانُ عَنْ مُجَاهِدٍ، نَحْوَهُ [٧٠/١]

3855 - Mücâhid anlatıyor: Bir gün Hz. Ali başını sarmış bir şekilde yanımıza çıktı ve şöyle dedi: "Bir gün Medine'de çok aç olduğum sırada toprak toplamış onu çamur yapmak isteyen bir kadınla karşılaştım. Yanına gidip her kova su için bir hurma vermesi üzerine anlaştım. Kuyudan on altı kova su çektim. İki elim de kabarmıştı. Sonra suya gidip ellerimi yıkadım ve kadına gidip avucumu açarak: "Bu kadar yeter" dedim. — Ravilerden İsmâîl (bunu naklederken) ellerini açıp toplayarak kapattı — Kadın bana on altı veya on yedi tane hurma saydı. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip olanları anlatınca, o da benimle beraber hurmalardan yedi.

٣٨٥٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الأَوْدِيُّ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ مُوسَى الطَّحَّانِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: جِئْتُ إِلَى حَائِطٍ أَوْ بُسْتَانٍ، فَقَالَ لِي صَاحِبُهُ: دَلْوًا وَتَمْرَةً، فَدَلَوْتُ دَلْوًا بِتَمْرَةٍ، فَمَلأْتُ كَفَّيَّ، ثُمَّ شَرِبْتُ مِنَ الْمَاءِ، ثُمَّ " جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِمِلْءِ كَفَّيَّ فَأَكَلَ بَعْضَهُ وَأَكَلْتُ بَعْضَهُ " [٧٠/١]

3B56 - Mücâhid, Hz. Ali'den nakleder: Bir bahçe veya bostana gelince sahipleri bana: "Bir kovaya karşılık sana bir hurma veririz" dediler. Ben de her kovaya bir hurma almak üzere su çektim. Bir avuç hurma kazandıktan sonra su içip bir avuç hurmayla Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldim. Hurmaların bir kısmını o, bir kısmını ben yedim.

٣٨٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا دُحَيْمٌ، عَنِ ابْنِ أَبِي فُدَيْكٍ، حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ جُنْدُبٍ، عَنْ نَوْفَلِ بْنِ إِيَاسٍ الْهُذَلِيِّ، قَالَ: كَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ لَنَا جَلِيسًا، وَكَانَ نِعْمَ الْجَلِيسُ، وَإِنَّهُ انْقَلَبَ بِنَا يَوْمًا حَتَّى دَخَلْنَا بَيْتَهُ، وَدَخَلَ فَاغْتَسَلَ، ثُمَّ خَرَجَ فَجَلَسَ مَعَنَا، وَأُتِينَا بِصَحْفَةٍ فِيهَا خُبْزٌ وَلَحْمٌ، فَلَمَّا وُضِعَتْ

بَكَى عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ، فَقُلْنَا لَهُ: يَا أَبَا مُحَمَّدٍ، مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ " هَلَكَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَلَمْ يَشْبَعْ هُوَ وَأَهْلُ بَيْتِهِ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ، وَلا أُرَانَا أُخِّرْنَا لِمَا هُوَ خَيْرٌ مِنْهَا " [١/٩٩]

3857 - Nevfel b. İyâs el-Huzelî bildiriyor: Abdurrahman b. Avf bizim en iyi meclis arkadaşlarımızdan birisiydi. Bir defasında onun evine gittiğimizde, içeri girip yıkandı. Sonra tekrar yanımıza çıktı. İçinde ekmek ve et bulunan bir sofra getirilip de önümüze konulduğunda Abdurrahman ağlamaya başladı. Ona: "Ey Ebû Muhammed! Neden ağlıyorsun?" diye sorduğumuzda: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edene dek ne kendisi, ne de ailesi arpa ekmeğine doymuş değillerdi. Oysa gördüğüm kadarıyla bunlardan daha iyi olan Cennet nimetleri bize bu dünyadayken veriliyor" dedi.

٣٨٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، أَنَّهُ أُتِيَ بِطَعَامٍ، قَالَ شُعْبَةُ: أَحْسَبُهُ كَانَ صَائِمًا، فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: " قُتِلَ حَمْزَةُ فَلَمْ نَجِدْ مَا نُكَفِّنُهُ فِيهِ، وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي، وَقُتِلَ مُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي فَلَمْ نَجِدْ مَا نُكَفِّنُهُ، وَقَدْ أَصَبْنَا مِنْهَا مَا قَدْ أَصَبْنَا "، قَالَ شُعْبَةُ: أَوْ قَالَ: أُعْطِينَا مَا أُعْطِينَا، ثُمَّ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: " إِنِّي لأَخْشَى أَنْ يَكُونَ قَدْ عُجِّلَتْ لَنَا طَيِّبَاتُنَا فِي الدُّنْيَا "، قَالَ شُعْبَةُ: وَأَظُنُّهُ قَالَ وَلَمْ يَأْكُلْ [١/١٠٠]

3858 - Sa'd b. İbrâhim, babasından bildiriyor: Bir defasında babam Abdurrahman b. Avf'a yemek getirilmişti. — Ravi Şu'be der ki: Sanırım o zaman Abdurrahman oruçlu idi. — Yemeği görünce şöyle dedi: "Hamza öldürüldüğünde onun için kefen olabilecek bir şey bulamamıştık ve Hamza benden daha hayırlı birisiydi. Yine benden daha hayırlı biri olan Mus'ab b. Umeyr öldürülmüştü ve ona da kefen bulamamıştık. Oysa sonrasında bir sürü mala sahip olduk. — Ravi Şu'be der ki: Veya: Allah bize rızık ihsan etti, dedi— Âhirette iken verilmesi gereken nimetlerimizin henüz dünyada iken verilmiş olmasından korkuyorum!"

٣٨٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَقَدْ أُخِفْتُ فِي اللَّهِ تَعَالَى وَمَا يَخَافُ أَحَدٌ، وَلَقَدْ أُوذِيتُ فِي اللَّهِ وَمَا يُؤْذَى أَحَدٌ، وَلَقَدْ أَتَتْ عَلَيَّ ثَلاثُونَ مِنْ بَيْنِ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مَا لِي وَلا لِبِلالٍ طَعَامٌ يَأْكُلُهُ أَحَدٌ إِلا شَيْءٌ يُوَارِيهِ إِبِطُ بِلالٍ " [١/١٤٩]

3859- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hiç kimse korkutulmazken ben Allah yolunda korkutuluyordum. Hiç kimse eziyet görmezken ben Allah yolunda eziyet görüyordum. Bazen otuz gün ve gece geçer; bu süre içerisinde, Bilâl'in koltuğunun altında sakladığı yiyecek dışında ne benim, ne de Bilâl'in yiyeceği bir şey bulunmazdı."*[1]

٣٨٦٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، حَدَّثَنِي الْمِقْدَادُ بْنُ الأَسْوَدِ، قَالَ: جِئْتُ أَنَا وَصَاحِبَانِ لِي قَدْ كَادَتْ تَذْهَبُ أَسْمَاعُنَا وَأَبْصَارُنَا مِنَ الْجَهْدِ، فَجَعَلْنَا نَعْرِضُ أَنْفُسَنَا عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَمَا يَقْبَلُنَا أَحَدٌ حَتَّى انْطَلَقَ بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى رَحْلِهِ، وَلآلِ مُحَمَّدٍ ثَلاثُ أَعْنُزٍ يَحْتَلِبُونَهَا، فَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُوَزِّعُ اللَّبَنَ بَيْنَنَا، وَكُنَّا نَرْفَعُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ نَصِيبَهُ، فَيَجِيءُ فَيُسَلِّمُ تَسْلِيمًا يُسْمِعُ الْيَقْظَانَ وَلا يُوقِظُ النَّائِمَ، فَقَالَ لِيَ الشَّيْطَانُ: لَوْ شَرِبْتَ هَذِهِ الْجُرْعَةَ فَإِنَّ النَّبِيَّ ﷺ يَأْتِي الأَنْصَارَ فَيُتْحِفُونَهُ، فَمَا زَالَ بِي حَتَّى شَرِبْتُهَا، فَلَمَّا شَرِبْتُهَا نَدَّمَنِي، وَقَالَ: مَا صَنَعْتَ؟ يَجِيءُ مُحَمَّدٌ ﷺ فَلا يَجِدُ شَرَابَهُ فَيَدْعُو عَلَيْكَ فَتَهْلِكَ، وَأَمَّا صَاحِبَايَ فَشَرِبَا شَرَابَهُمَا وَنَامَا، وَأَمَّا أَنَا فَلَمْ يَأْخُذْنِي النَّوْمُ، وَعَلَيَّ شَمْلَةٌ لِي إِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى رَأْسِي بَدَتْ مِنْهَا قَدَمَايَ، وَإِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى قَدَمَيَّ بَدَا رَأْسِي، وَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ كَمَا كَانَ يَجِيءُ فَصَلَّى مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يُصَلِّيَ، ثُمَّ نَظَرَ إِلَى شَرَابِهِ فَلَمْ يَرَ شَيْئًا فَرَفَعَ يَدَهُ، فَقُلْتُ: تَدْعُو عَلَيَّ الآنَ فَأَهْلِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي، وَاسْقِ مَنْ سَقَانِي "، فَأَخَذْتُ الشَّفْرَةَ وَأَخَذْتُ الشَّمْلَةَ وَانْطَلَقْتُ إِلَى الأَعْنُزِ أَجُسُّهُنَّ أَيَّتُهُنَّ أَسْمَنُ كَيْ أَذْبَحَهُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَإِذَا حُفَّلٌ كُلُّهُنَّ، فَأَخَذْتُ إِنَاءً لآلِ مُحَمَّدٍ ﷺ كَانُوا يَطْمَعُونَ أَنْ يَحْلِبُوا فِيهِ فَحَلَبْتُهُ حَتَّى عَلَتْهُ الرَّغْوَةُ، ثُمَّ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَشَرِبَ ثُمَّ نَاوَلَنِي فَشَرِبْتُ، ثُمَّ نَاوَلْتُهُ فَشَرِبَ، ثُمَّ نَاوَلَنِي فَشَرِبْتُ، ثُمَّ ضَحِكْتُ حَتَّى أُلْقِيتُ إِلَى الأَرْضِ، فَقَالَ لِي: " إِحْدَى سَوْآتِكَ يَا مِقْدَادُ "، فَأَنْشَأْتُ أُحَدِّثُهُ بِمَا صَنَعْتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا كَانَتْ إِلا رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ ﷻ لَوْ كُنْتَ أَيْقَظْتَ صَاحِبَيْكَ فَأَصَابَا مِنْهَا "، قُلْتُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ، مَا أُبَالِي إِذَا أَصَبْتَهَا أَنْتَ وَأَصَبْتَ فَضْلَتَكَ مَنْ

---

[1] Tirmizî (2472), İbn Mâce (151), Ahmed (3/120, 286) ve Ebû Ya'lâ (3423).

أَخْطَأْتَ مِنَ النَّاسِ، رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ طَارِقُ بْنُ شِهَابٍ، عَنِ الْمِقْدَادِ نَحْوَهُ [١/١٧٣]

3860- Mikdâd b. el-Esved anlatıyor: İki arkadaşımla, açlıktan neredeyse kulak ve gözlerimizin duyma ve görme yeteneğini kaybedeceği bir halde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından oluşan bir grubun yanına vardık ve halimizi onlara arz ettik. Fakat hiç kimse bizi kabul etmedi, bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bizi evine götürdü. Baktığımızda Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ailesinin sağdığı üç keçi gördük. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sütü aramızda paylaştırır, biz de Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) payını verirdik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gelip, uyanık olanın duyacağı, uyuyanın uyanmayacağı bir sesle selam verirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi götürdüğünde şeytan bana: "Şu sütü sen içsen. Resûlullah Ensâr'ın yanına gidince ona hediye (olarak yemek) verirler" dedi ve sonunda sütü içtim. İçince de içimi pişmanlık kapladı. Şeytan: "Ne yaptın? Şimdi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip içeceğini bulamazsa sana beddua eder ve helak olursun" dedi. İki arkadaşım kendi paylarını içip uyumuşlardı. Ben ise uyuyamıyordum. Yanımda başıma çektiğimde ayaklarımı açıkta bırakan, ayaklarıma serdiğimde başımı açıkta bırakan bir örtü vardı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) her zamanki gibi gelip bir müddet namaz kıldıktan sonra içeceğine baktı. Bir şey göremeyince de ellerini kaldırdı. Ben: "Şimdi bana beddua eder ve helak olurum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Bana yedireni yedir, içireni içir"* diye dua etti. Ben bıçağı ve örtüyü alıp keçilerin yanına gittim ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kesmek için hangisinin semiz olduğuna baktım; ancak hepsinin memelerinin sütle dolu olduğunu gördüm. Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) ailesinin süt sağmak için kullandığı bir kabını alıp sütün köpükleri kaptan taşıncaya kadar sağdım. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gittim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) içtikten sonra bana da verdi ve ben de içtim. Sonra kabı bir daha kendisine verdim, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içip bana verdi, ben de içtim. Sonra gülmekten yere düştüm. Bana: *"Bu senin ayıplarından biridir, ey Mikdâd"* deyince, olanları kendisine anlattım. Bana: *"Bu, Allah'ın sana olan rahmetidir. Arkadaşlarını uyandırsaydın, onlar da içseydi"* buyurdu. Ben: "Seni hak olarak gönderene yemin ederim ki; Seninle birlikte berekete kavuştuktan sonra başkasının buna nail olup olmadığına aldırmam" dedim.[1]

---

[1] Müslim (2055), Tirmizî (1862), Ahmed (6/2, 3, 4) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/572).

٣٨٦١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مَيْسَرَةَ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، عَنِ الْمِقْدَادِ بْنِ الأَسْوَدِ، قَالَ: " لَمَّا نَزَلْنَا الْمَدِينَةَ عَشَّرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَشَرَةً عَشَرَةً، يَعْنِي فِي كُلِّ بَيْتٍ، قَالَ: فَكُنْتُ فِي الْعَشَرَةِ الَّذِينَ كَانَ النَّبِيُّ ﷺ فِيهِمْ، قَالَ: وَلَمْ يَكُنْ لَنَا إِلا شَاةٌ نَتَجَزَّأُ لَبَنَهَا " رَوَاهُ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنِ الأَعْمَشِ، فَقَالَ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقٍ

3861- Mikdâd b. el-Esved der ki: "Medine'de konaklayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizden her on kişiyi bir eve gönderdi. Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) olduğu on kişilik gruptaydım. O zaman sütünü sağabileceğimiz sadece bir koyunumuz vardı."[1]

٣٨٦٢- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ، قَالا: حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ الْبَغَوِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْبَخْتَرِيِّ يُحَدِّثُ، عَنْ رَجُلٍ، مِنْ بَنِي عَبْسٍ، قَالَ: صَحِبْتُ سَلْمَانَ فَذَكَرَ مَا فَتَحَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُنُوزِ كِسْرَى، فَقَالَ: إِنَّ الَّذِي أَعْطَاكُمُوهُ وَفَتَحَهُ لَكُمْ وَخَوَّلَكُمْ لِمُمْسِكٌ خَزَائِنَهُ وَمُحَمَّدٌ ﷺ حَيٌّ، وَلَقَدْ كَانُوا يُصْبِحُونَ وَمَا عِنْدَهُمْ دِينَارٌ وَلا دِرْهَمٌ وَلا مَدٌّ مِنْ طَعَامٍ، ثُمَّ ذَاكَ يَا أَخَا بَنِي عَبْسٍ، ثُمَّ مَرَرْنَا بِبَيَادِرَ تَذْرِي، فَقَالَ: " إِنَّ الَّذِي أَعْطَاكُمُوهُ وَخَوَّلَكُمْ وَفَتَحَهُ لَكُمْ لِمُمْسِكٌ خَزَائِنَهُ وَمُحَمَّدٌ ﷺ حَيٌّ، لَقَدْ كَانُوا يُصْبِحُونَ وَمَا عِنْدَهُمْ دِينَارٌ وَلا دِرْهَمٌ وَلا مَدٌّ مِنْ طَعَامٍ "، ثُمَّ ذَاكَ يَا أَخَا بَنِي عَبْسٍ رَوَاهُ الأَعْمَشُ وَمِسْعَرٌ عَنْ عَمْرٍو مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ نَحْوَهُ [١/١٩٩]

3862- Ebu'l-Bahterî, Abs kabilesinden bir adamdan bildiriyor: Selmân ile birlikte olduğumda bana Allah'ın, Kisra hazinelerini müslümanlara nasib ettiğinden bahsedip şöyle dedi: "Bunu size veren, size emanet eden, onları size fethettiren Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) hayatta iken hazinelerini saklı tutuyordu. Onlar sabaha erdiklerinde yanlarında ne bir dinar, ne bir dirhem, ne de bir müd yiyecek olurdu. Sonra ey Abs oğullarının kardeşi! İşte bu durumdayız." Sonra ekinin savrulduğu harmanlara rastladığımızda şöyle dedi: "Bunu size veren, onu size emanet eden ve bunu size gönderen

---

[1] Ahmed (6/4)

Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) hayatta iken hazinelerini saklı tutmuştu. Onlar sabaha erdiklerinde yanlarında bir müd yiyecek olmazdı. Sonra ey Abs oğullarının kardeşi! İşte bu durumdayız."

٣٨٦٣- حَدَّثَنَا إبراهيم بن عبد الله ثنا محمد بن إسحاق ثنا قتيبة ثنا جرير عن الأعمش عن عمرو بن مرة عن أبي البختري عن شيخ من بني عبس به .

3863- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٨٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ، عَنْ أَبِي حَرْبِ بْنِ أَبِي الأَسْوَدِ الدُّؤَلِيِّ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: " كَانَ الرَّجُلُ إِذَا قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ إِنْ كَانَ لَهُ عَرِيفٌ بِالْمَدِينَةِ نَزَلَ عَلَيْهِ، فَإِذَا لَمْ يَكُنْ لَهُ عَرِيفٌ نَزَلَ مَعَ أَصْحَابِ الصُّفَّةِ، قَالَ: فَكُنْتُ فِيمَنْ نَزَلَ الصُّفَّةَ فَرَافَقْتُ رَجُلا فَكَانَ يَجْرِي عَلَيْنَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كُلَّ يَوْمٍ مَدٌّ مِنْ تَمْرٍ بَيْنَ رَجُلَيْنِ، فَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ مِنَ الصَّلاةِ فَنَادَاهُ رَجُلٌ مِنَّا، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ أَحْرَقَ التَّمْرُ بُطُونَنَا، وَتَخَرَّقَتْ عَنَّا الْخُنُفُ وَالْخُنُفُ بُرُودٌ شِبْهُ الْيَمَانِيَةِ، قَالَ: فَمَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى مِنْبَرِهِ، فَصَعَدَهُ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ ذَكَرَ مَا لَقِيَ مِنْ قَوْمِهِ، فَقَالَ: لَقَدْ مَكَثْتُ أَنَا وَصَاحِبِي بَضْعَةَ عَشَرَ لَيْلَةً مَا لَنَا طَعَامٌ إِلا الْبَرِيرُ وَالْبَرِيرُ ثَمَرُ الأَرَاكِ، قَالَ: فَقَدِمْنَا عَلَى إِخْوَانِنَا مِنَ الأَنْصَارِ وَعِظَمُ طَعَامِهِمُ التَّمْرُ، فَوَاسَانَا فِيهِ فَوَاللَّهِ لَوْ أَجِدُ لَكُمُ الْخُبْزَ وَاللَّحْمَ لأَطْعَمْتُكُمْ، وَلَكِنْ لَعَلَّكُمْ تُدْرِكُونَ زَمَانًا أَوْ مَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ تَلْبَسُونَ فِيهِ مِثْلَ أَسْتَارِ الْكَعْبَةِ، وَيُغْدَى وَيُرَاحُ عَلَيْكُمْ بِالْجِفَانِ "، السِّيَاقُ لِوَهْبِ بْنِ بَقِيَّةَ [٣٧٤/١]

3864- Talha b. Amr anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelen kişi, Medine'de tanıdığı varsa onda misafir olur, tanıdığı yoksa Suffe ahalisinin yanında kalırdı. Ben de Suffe ahalisinin yanında bir adamla beraber kaldım. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında her gün bize her iki kişiye bir müd hurma gelirdi. Bir gün namazı bitirince bizden bir kişi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) seslendi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Hurma karnımızı yaktı ve abalarımız eskidi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minbere yönelip çıktı ve Allah'a hamd ve sena ettikten sonra (Mekke'de vaktiyle) kavminden çektiklerini anlatıp şöyle dedi: *"Ben ve arkadaşım on gece sadece misvak ağacının meyvesini yiyerek geçirdik. Ensâr'dan olan kardeşlerimizin yanına gelince onların yemeğinin çoğu hurmaydı ve onu bizimle paylaştılar. Vallahi,*

eğer sizin için ekmek ve et bulsam yedirirdim. Ancak öyle bir zamana yetişeceksiniz –veya kim sizden yetişirse- Kâbe'nin örtüsü gibi (rengarenk) örtüneceksiniz ve yemek tabakları önünüze gelip gidecek."[1]

٣٨٦٥- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، ثنا حَيْوَةُ، أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِئٍ، أَنَّ أَبَا عَلِيٍّ الْجُنْبِيَّ حَدَّثَهُ، أَنَّهُ سَمِعَ فَضَالَةَ بْنَ عُبَيْدٍ، يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا صَلَّى بِالنَّاسِ يَخِرُّ رِجَالٌ مِنْ قَامَتِهِمْ فِي الصَّلاةِ لِمَا بِهِمْ مِنَ الْخَصَاصَةِ وَهُمْ أَصْحَابُ الصُّفَّةِ، حَتَّى يَقُولَ الأَعْرَابُ: إِنَّ هَؤُلاءِ مَجَانِينَ، فَإِذَا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلاتَهُ انْصَرَفَ إِلَيْهِمْ، فَيَقُولُ: " لَوْ تَعْلَمُونَ مَا لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ لأَحْبَبْتُمْ أَنَّكُمْ تَزْدَادُونَ حَاجَةً وَفَاقَةً "، وَقَالَ فَضَالَةُ: فَأَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَئِذٍ.رَوَاهُ ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي هَانِئٍ مِثْلَهُ [٢/١٧] يأتي في: ٤٠٦٠

3865- Fadâle b. Ubeyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) halka namaz kıldırırken Suffe ahalisinden bazı kişiler açlıktan dolayı bayılıp düşerlerdi. Hatta bedeviler bunları görünce: "Bunlar delidirler" derlerdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazını kılıp bitirince onların yanına gider ve şöyle derdi: *"Allah katında nelere sahip olduğunuzu bir bilmiş olsaydınız ihtiyaç ve sıkıntınızın daha da artmasını isterdiniz."* Fadâle der ki: "Ben o gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdim."[2]

٣٨٦٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا عَمِّي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " كَانَ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ سَبْعُونَ رَجُلا لَيْسَ لِوَاحِدٍ مِنْهُمْ رِدَاءٌ " [١/٣٣٩]

3866- Ebû Hureyre: "Suffe ahalisi, yetmiş kişiydi ve hiç birinin ridâsı yoktu" demiştir.

٣٨٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو أَيُّوبَ الْمُقْرِئُ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/8160).

[2] Tirmizî (2368), Ahmed (6/18-19), İbn Hibbân (2538) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/310).

كُنْتُ فِي الصُّفَّةِ فَبَعَثَ إِلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ عَجْوَةً، فَكُنَّا نَقْرِنُ الثِّنْتَيْنِ مِنَ الْجُوعِ، وَيَقُولُ لأَصْحَابِهِ: إِنِّي قَدْ قَرَنْتُ فَاقْرُنُوا " [٣٣٩/١]

3867- Ebû Hureyre der ki: "Suffe'de kalırken Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize hurma gönderdi. Açlıktan hurmaları ikişer ikişer yiyorduk. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hurmaları ikişer ikişer yediği zaman ashâbına: *«Ben ikişer ikişer yiyorum, siz de öyle yiyin»* buyururdu."

٣٨٦٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَامِرٍ، حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ، حَدَّثَنِي بُسْرُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، قَالَ: " كُنْتُ مِنْ أَصْحَابِ الصُّفَّةِ، وَمَا مِنَّا أَحَدٌ عَلَيْهِ ثَوْبٌ تَامٌّ، وَقَدِ اتَّخَذَ الْعَرَقُ فِي جُلُودِنَا طُرُقًا مِنَ الْوَسَخِ وَالْغُبَارِ " [٣٤١/١]

3868- Vâsile b. el-Eska der ki: "Ben Suffe ashâbındandım. Hiç birimizin tam bir elbisesi yoktu. Ter, derimizde kir ve tozdan bir tabaka oluşturmuştu."

٣٨٦٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا وَاقِدٌ، عَنْ بِشْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، قَالَ: كُنَّا أَصْحَابَ الصُّفَّةِ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَا فِينَا رَجُلٌ لَهُ ثَوْبٌ، وَلَقَدِ اتَّخَذَ الْعَرَقُ فِي جُلُودِنَا طَوْقًا مِنَ الْغُبَارِ، إِذْ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " لِيُبَشِّرْ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ " ثَلاثًا [٢١/٢]

3869- Vâsile b. el-Eska der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inde olan Suffe ashâbı olarak hiç birimizin (tam) bir elbisesi yoktu. Ter, derimizde kir ve tozdan bir tabaka oluşturmuştu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıkınca üç defa: *"Muhacirlerin fakirlerine müjdeler olsun"* derdi.

٣٨٧٠- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا بِسْطَامُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بن قُرَّةَ، قَالَ: قَالَ أَبِي: لَقَدْ " عَمَّرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلا الأَسْوَدَانِ، ثُمَّ قَالَ: هَلْ تَدْرُونَ مَا الأَسْوَدَانِ؟ قُلْتُ: لا، قَالَ: التَّمْرُ وَالْمَاءُ ".رَوَاهُ مِنَ الأَئِمَّةِ عَنْ رَوْحٍ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ: أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَأَبُو خَيْثَمَةَ، وَبُنْدَارٌ، رَوَاهُ جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ بِسْطَامٍ مِثْلَهُ، [١٨/٢]

3870- Muâviye b. Kurre der ki: Babam: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber öyle zamanlar geçirdik ki; bu süre zarfında yiyecek olarak iki siyahtan başka şey yoktu" dedi ve: "İki siyahın ne olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu. Ben: "Hayır" cevabını verince: "Hurma ve su" dedi.[1]

٣٨٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الزِّيَادِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: ثنا بِسْطَامُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بن قُرَّةَ، عَنْ أَبِيهِ مِثْلَهُ [٢/٣٠٢]

3871- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٨٧٢- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ مُكْرَمٍ ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " كَانَ يَمُرُّ بِنَا هِلالٌ وَهِلالٌ وَمَا يُوقَدُ فِي مَنْزِلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ نَارٌ، قُلْتُ: أَيْ خَالَةُ، فَبِأَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ تَعِيشُونَ؟ قَالَتْ: بِالأَسْوَدَيْنِ: الْمَاءُ وَالتَّمْرُ "، كَذَا رَوَاهُ أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عُرْوَةَ، وَصَحِيحُ ذَلِكَ مَا اتَّفَقَ عَلَيْهِ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ، عَنْ عُرْوَةَ،

3872- Urve der ki: Hz. Âişe: "Bazen iki hilal (bir ay) geçerdi ve Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) evinde ateş yakılmazdı" deyince: "Teyzeciğim! Peki nasıl yaşıyordunuz?" diye sordum. Hz. Âişe: "İki siyahla. Hurma ve suyla" cevabını verdi.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٨٧٣- حَدَّثَنَاهُ أَبُو أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ يَمُرُّ بِنَا هِلالٌ وَهِلالٌ، فَذَكَرَهُ [٣/٢٥٦]

3873- Bu hadis Urve'den; Hz. Âişe: "Bazen iki hilal (bir ay) geçerdi..." şeklinde başlayıp başka bir kanalla nakledilmiştir.

٣٨٧٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ، حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ عِكْرِمَةَ، يَقُولُ: قَالَتْ

---

[1] Ahmed (4/19).

عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا: " مَا شَبِعْنَا مِنَ الأَسْوَدَيْنِ حَتَّى أَجْلَى اللَّهُ النَّضِيرَ، وَأَهْلِكَ قُرَيْظَةَ " [٣٤٧/٣]

3874- Hz. Âişe: "Allah Nadîr oğullarını sürgün edip Kurayza oğullarını helak etmeden önce iki siyaha (su ve hurmaya) doymadık" demiştir.

٣٨٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ بْنِ مُوسَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَثْمَةَ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، قَالا: ثنا مُوسَى بْنُ يَعْقُوبَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: " مَا شَبِعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَبْعَتَيْنِ فِي يَوْمٍ حَتَّى مَاتَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، نَحْوَهُ [٢٥٦/٣]

3875- Hz. Âişe: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edene kadar bir günde iki defa doyasıya yemek yemedi" demiştir.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: " مَا شَبِعْتُ بَعْدَ النَّبِيِّ ﷺ مِنْ طَعَامٍ، إِلا وَلَوْ شِئْتُ أَنْ أَبْكِيَ لَبَكَيْتُ، مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ حَتَّى قُبِضَ " [٤٦/٢]

3876- Hz. Âişe der ki: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) vefatından sonra hangi yemeği yiyip doyduysam hep ağlayasım gelmiştir. Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edene kadar ailesinin karnı hiçbir zaman doymamıştır."

٣٨٧٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَحْمَدِ بْنِ حَنْبَلٍ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ سَيْحَانَ الْبَصْرِيُّ، ثَنَا حَرْبُ بْنُ مَيْمُونٍ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " وَبِأَبِي، تَعْنِي النَّبِيَّ ﷺ خَرَجَ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الْبُرِّ " [٢٧٦/٦]

3877- Hz. Âişe der ki: "Babam ona feda olsun; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buğday ekmeğini doyasıya yemeden dünyadan ayrıldı."

٣٨٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ عُبَيْدُ الْعِجْلُ، ثنا يَحْيَى بْنُ طَلْحَةَ الْيَرْبُوعِيُّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: " مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ ﷺ مُنْذُ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ مِنْ طَعَامِ بُرٍّ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ الأَسْوَدِ [١٢٥/٨]

3878- Hz. Âişe der ki: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ailesi o vefat edene kadar üç gün boyunca doyasıya buğday ekmeği yemediler."

٣٨٧٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَالِمٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ السِّنْدِيِّ، قَالا: حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ حَسَّانَ، حَدَّثَنَا الْوَضِينُ بْنُ عَطَاءٍ، حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ، قَالَ: دُعِيَ أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ، إِلَى وَلِيمَةٍ وَأَنَا مَعَهُ، فَرَأَى صُفْرَةً وَخُضْرَةً، فَقَالَ: أَمَا تَعْلَمُونَ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ: " إِذَا تَغَدَّى لَمْ يَتَعَشَّ، وَإِذَا تَعَشَّى لَمْ يَتَغَدَّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، لا أَعْلَمُ عَنْهُ رَاوِيًا إِلا الْوَضِينَ بْنَ عَطَاءٍ [٣٢٣/٣]

3879- Atâ b. Ebî Rebâh der ki: Ebû Saîd el-Hudrî bir ziyafete davet edildi, ben de yanındaydım. Ebû Saîd sofrada yemek ve yeşillik görünce şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sabah yemek yediği zaman akşam yemediğini, akşam yediği zaman sabah yemediğini bilmiyor musunuz?"

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٨٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا أَبُو سَهْلٍ مُعَاذُ بْنُ شُعْبَةَ، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ، عَنْ هِلالِ بْنِ خَبَّابٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: الْتَفَتَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى حِرَاءٍ، فَقَالَ: " مَا يَسُرُّهُ، أَنَّهُ لآلِ مُحَمَّدٍ ذَهَبًا يُنْفِقُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ وَعِنْدَهُ مِنْهُ دِينَارٌ وَلا دِرْهَمٌ "، وَلَقَدْ تَرَكَ دِرْعَهُ الَّتِي كَانَ يُقَاتِلُ فِيهَا مَرْهُونَةً بِثَلاثِينَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: وَلَقَدْ مَاتَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَمَا تَرَكَ دِينَارًا وَلا دِرْهَمًا، وَرُبَّمَا أَتَى عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ لَيَالٍ لا يَجِدُونَ عِشَاءً، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْ عِكْرِمَةَ، فِيمَا أَعْلَمُ إِلا هِلالُ بْنُ خَبَّابٍ [٣٤٢/٣]

3880- İbn Abbâs der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hira'ya dönüp şöyle dedi: *"Muhammed ailesinin, Allah yolunda harcayacak bu dağ kadar altınının olması ve vefat edeceği zaman bundan bir dinarının veya dirheminin yanında olmasından memnun olmaz."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) savaşa giderken giydiği zırhını otuz sâ arpa karşılığı rehin bırakmıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat ettiği zaman geriye ne bir dinar, ne de bir dirhem bırakmadı. Bazen Muhammed ailesinin yiyecek bulamadıkları geceler olurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٨٨١- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَمَّالُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ، ثنا ثَابِتُ بْنُ زَيْدٍ أَبُو زَيْدٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ خَبَّابٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَبِيتُ اللَّيَالِيَ الْمُتَتَابِعَةَ طَاوِيًا، وَأَهْلُهُ لا يَجِدُونَ عِشَاءً، وَكَانَ أَكْثَرُ خُبْزِهِمْ خُبْزَ الشَّعِيرِ "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، وَغَيْرِهِ مِنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا هِلالٌ [٣٤٢/٣]

3881- İbn Abbâs der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) peşpeşe birkaç geceyi aç olarak geçirir; ailesinin de akşam yemeği bile bulamadıkları olurdu. Ekmekleri ise çoğunlukla arpa ekmeği idi."[2]

٣٨٨٢- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ كَيْسَانَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ، ثنا ثَابِتُ بْنُ زَيْدٍ أَبُو زَيْدٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ خَبَّابٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: دَخَلَ عُمَرُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ عَلَى حَصِيرٍ قَدْ أَثَّرَ فِي جَنْبِهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَوِ اتَّخَذْتَ فِرَاشًا أَوْثَرَ مِنْ هَذَا، فَقَالَ: " لا، مَا لِي وَلِلدُّنْيَا، وَمَا لِلدُّنْيَا وَمَا لِي؟ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا مَثَلِي وَمَثَلُ الدُّنْيَا إِلا كَرَاكِبٍ سَارَ فِي يَوْمٍ صَائِفٍ فَاسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ، ثُمَّ رَاحَ وَتَرَكَهَا "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ، رَوَاهُ ابْنُ

---

[1] Ahmed (2724) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (11/269).

[2] Tirmizî (2360), İbn Mâce (3347), Ahmed (1/255, 374) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (11/269).

مَسْعُودٍ، وَغَيْرُهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ هِلالٌ [٣٤٢/٣]

3882- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Ömer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girip hasırın yan tarafında iz bıraktığını görünce: "Ey Allah'ın Resûlü! Bundan daha yumuşak bir döşek edinsen" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyadan bana ne! Canım elinde olana yemin ederim ki; dünya ile benim misâlim, bir yaz gününde bir ağacın altında bir saat (süre) gölgelenip sonra orayı terk edip giden yolcunun misali gibidir"* buyurdu.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٨٨٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ الْبُرْجُمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: أَضَافَ النَّبِيُّ ﷺ ضَيْفًا، فَأَرْسَلَ إِلَى أَزْوَاجِهِ يَبْتَغِي عِنْدَهُنَّ طَعَامًا، فَلَمْ يَجِدْ عِنْدَ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ، فَقَالَ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ، فَإِنَّهُ لا يَمْلِكُهَا إِلا أَنْتَ "، قَالَ: فَأُهْدِيَ إِلَيْهِ شَاةٌ مَص [٢٣٩/٧]لِيَّةٌ، فَقَالَ: " هَذِهِ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ، وَنَحْنُ نَنْتَظِرُ الرَّحْمَةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، وَزُبَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الْبُرْجُمِيُّ

3883- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) birini misafir edince, hanımlarına haber gönderip yemek olup olmadığını sordu; ancak hiç birinde bulamadı ve: *"Allahım! Senin fazlın ve rahmetinden isterim. Ona ancak sen mâliksin"* dedi. Bu duadan sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) pişmiş bir koyun hediye edilince: *"Biz, rahmetini beklerken, bu Allah'ın bize bir fazlıdır"* dedi.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨٨٤- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا عَمْرُو بْنُ بِشْرِ بْنِ سَرْحٍ الْعَبْسِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي السَّائِبِ، ثنا وَاثِلَةُ بْنُ الْخَطَّابِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ، قَالَ: حَضَرْنَا رَمَضَانَ وَنَحْنُ فِي الصُّفَّةِ فَصُمْنَاهُ، فَكُنَّا إِذَا أَفْطَرْنَا أَتَى كُلَّ رَجُلٍ مِنَّا رَجُلٌ

---

[1] Ahmed (1/301) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (11/268).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/263).

فَأَخَذَهُ فَانْطَلَقَ مَعَهُ فَعَشَّاهُ، فَأَتَتْ عَلَيْنَا لَيْلَةٌ لَمْ يَأْتِنَا أَحَدٌ، ثُمَّ أَصْبَحْنَا صِيَامًا، ثُمَّ أَتَتِ الْقَابِلَةُ عَلَيْنَا فَلَمْ يَأْتِنَا أَحَدٌ، فَانْطَلَقْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرْنَاهُ بِالَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِنَا، فَأَرْسَلَ إِلَى كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْ نِسَائِهِ يَسْأَلُهَا هَلْ عِنْدَهَا شَيْءٌ؟ فَمَا بَقِيَتْ مِنْهُنَّ امْرَأَةٌ إِلا أَرْسَلَتْ تُقْسِمُ مَا أَمْسَى فِي بَيْتِهَا مَا يَأْكُلُ ذُو كَبِدٍ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اجْتَمِعُوا "، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ، فَإِنَّهُمَا بِيَدِكَ لا يَمْلِكُهُمَا أَحَدٌ غَيْرُكَ "، فَلَمْ يَكُنْ إِلا وَمُسْتَأْذِنٌ، فَإِذَا شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ وَأَرْغِفَةٌ، فَأَمَرَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَوُضِعَتْ بَيْنَ أَيْدِينَا فَأَكَلْنَا حَتَّى شَبِعْنَا، فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّا سَأَلْنَا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ وَرَحْمَتِهِ وَقَدْ ذَخَرَ لَنَا عِنْدَهُ رَحْمَةً " [٢٢/٢]

3884- Vasile b. el-Eska' der ki: Ramazan ayında Suffe'de oruçluyduk. İftar vakti gelince her birimize bir kişi gelerek bizi alır ve beraberinde götürüp yedirirdi. Bir gece hiç kimse gelmeyince oruçlu olarak sabahladık. İkinci akşam da kimse gelmeyince Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip durumumuzu anlattık. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bütün hanımlarına teker teker haber gönderip yiyecek bir şeyin olup olmadığını sordu. Bütün hanımları da yemin ederek yiyecek bir şey olmadığını söylediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara: *"Toplanın!"* buyurduktan sonra: *"'Allahım! Senin fazlın ve rahmetinden isterim. Ona ancak sen mâliksin"* diye dua etti. Dua biter bitmez biri girmek için izin istedi ve baktığımızda pişmiş bir koyun ve ekmek getirdiğini gördük. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun önümüze konulmasını emretti ve doyana kadar yedik. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize: *"Biz Allah'ın fazlından ve rahmetinden istedik. Bize fazlından verdi, rahmetini ise bizim için sakladı"* dedi.

٣٨٨٥- حَدَّثَنَا فَارُوقُ بْنُ عَبْدِ الْكَبِيرِ الْخَطَّابِيُّ، ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، قَالا: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: مَشَيْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِخُبْزِ شَعِيرٍ، وَإِهَالَةٍ سَنِخَةٍ، وَلَقَدْ رَهَنَ دِرْعَهُ بِشَعِيرٍ وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ، يَقُولُ: " مَا أَصْبَحَ لآلِ مُحَمَّدٍ إِلا صَاعٌ وَمَا أَمْسَى وَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ تِسْعَةُ أَبْيَاتٍ " [٢٨٠/٦]

3885- Enes der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) arpa ekmeği ve katı yağ götürdüm. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arpa karşılığı zırhını rehin bıraktığını ve: *"Muhammed'in ailesinin sadece bir sâ (2,5 litre) yiyeceği kaldı"*

dediğini işittim. O yiyecek te akşam olmadan bitti. O zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dokuz evi vardı.[1]

٣٨٨٦- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا حَازِمٍ، يَقُولُ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: " مَا شَبِعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْكِسَرِ الْيَابِسَةِ حَتَّى تُوُفِّيَ، وَأَصْبَحْتُمْ تَهْدُونَ بِالدُّنْيَا "، كَذَا رَوَاهُ عَبْدُ الْحَمِيدِ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَخَالَفَهُ غَيْرُهُ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي حَازِمٍ فِيهِ: وَلَيْسَ لأَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، سَمَاعٌ وَإِنَّمَا رَآهُ رُؤْيَةً [٣/٢٥٦]

3886- Ebû Hureyre der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edinceye kadar kuru ekmeğe dahi doymuş değildir. Şimdi ise dünyalıkları artık hediye olarak dağıtacak durumdasınız."

٣٨٨٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَرْوَزِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، أُرَاهُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: " كَانَ قُوتِي عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ صَاعًا، فَلا أَزِيدُ عَلَيْهِ حَتَّى أَلْقَى اللَّهَ ﷻ " [١/١٦٢]

3887- Ebû Zer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında azığım bir sâ (2,5 litre yiyecek maddesi) idi. Allah'a kavuşana kadar da bunu arttırmam."

٣٨٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى بْنِ مُعَاوِيَةَ الْكُوفِيُّ الطَّلْحِيُّ،، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ الْعَبَّاسِ.ح وثنا أَبُو طَاهِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ خُزَيْمَةَ النَّيسَابُورِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمِ بْنُ عَدِيٍّ.ح وثنا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ عِلانَ الْوَرَّاقُ، ثنا عُمَرُ بْنُ إِسْحَاقَ قَالُوا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى،، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجَزَرِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي جَالِسًا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تُصَلِّي جَالِسًا، فَمَا أَصَابَكَ؟ قَالَ: " الْجُوعُ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ "، قَالَ: فَبَكَيْتُ، قَالَ: " فَلا تَبْكِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْجُوعِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لا تُصِيبُ الْجَائِعَ إِذَا احْتَسَبَ فِي دَارِ الدُّنْيَا "،

---

[1] Buhârî (2508).

3888- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturarak namaz kılarken yanına girdim ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Oturarak namaz kılıyorsun; neyin var?" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Açlık sebebiyle, ey Ebû Hureyre"* karşılığını verince ağladım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ağlama! Kıyamet gününün şiddeti, sevabını Allah'tan umarak dünyada aç kalana isabet etmez"* buyurdu.

٣٨٨٩- ثنا أَبُو يَعْلَى الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَسَدٍ، [٨/٤٣] ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ حَمْزَةَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا شَقِيقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ يُصَلِّي جَالِسًا، فَذَكَرَ مِثْلَهُ هَذَا حَدِيثٌ تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ، وَتَفَرَّدَ فِيهِ الْجَزَرِيُّ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَحَدِيثُ شَقِيقٌ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَيُعْرَفُ بِالْجُوبَارِيِّ أَحَدُ مَنْ يَضَعُ الْحَدِيثَ [٨/٤١]

3888- Bu hadis başka bir kanalla Ebû Hureyre'den nakledilmiştir.

٣٨٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عُمَيْرٍ الرَّازِيُّ، ثنا جَامِعُ بْنُ الْقَاسِمِ الْبَلْخِيُّ، ثنا نَصْرُ بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْخُرَاسَانِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، قَالَ: أَخْرَجَتْ إِلَيْنَا عَائِشَةُ كِسَاءً مُلَبَّدًا، وَإِزَارًا غَلِيظًا، وَقَالَتْ: " فِي هَذَا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَيُّوبَ، وَحُمَيْدٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ عَنْهُ

3890- Ebû Burde der ki: Hz. Âişe bize yamalı bir giysiyle kalın bir peştamal çıkardı ve: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunları giymişken vefat etti" dedi.[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٨٩١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا خَلْفُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ عَقِيلِ بْنِ مُدْرِكٍ، عَنْ لُقْمَانَ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ، قَالَ: " اسْتَكْسَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَكَسَانِي خَيْشَتَيْنِ، رَأَيْتُنِي أَلْبِسُهُمَا وَأَنَا أَكْسَى أَصْحَابِي " [٢/١٥]

---

[1] Buhârî (5818), Müslim (2080/35), Ebû Dâvud (4036), Tirmizî (1733) ve İbn Mâce (3551).

3891- Utbe b. Abd der ki: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) giysi isteyince bana adi ketenden iki parça elbise giydirdi. Kendimi, bununla arkadaşlarım arasında en iyi giyinmiş olarak gördüm."[1]

٣٨٩٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مِقْلاصٍ، ثنا أَبِي، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، أَخْبَرَنِي بَكْرُ بْنُ سَوَادَةَ، عَنْ حَنَشِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُ، عَنْ أُمِّ أَيْمَنَ: أَنَّهَا غَرْبَلَتْ دَقِيقًا، فَصَنَعْتُهُ لِلنَّبِيِّ ﷺ رَغِيفًا، فَقَالَ: " مَا هَذَا؟ " فَقَالَتْ: طَعَامٌ يُصْنَعُ هَاهُنَا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَصْنَعَ لَكَ مِنْهُ رَغِيفًا، فَقَالَ: " رُدِّيهِ ثُمَّ اعْجِنِيهِ " [٢/٦٧]

3892- Ümmü Eymen bildiriyor: Un eleyip Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir ekmek yapınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu nedir?"* diye sordu. Ümmü Eymen: "Bu, memleketimizde yapılan bir yiyecektir. Bundan sana bir ekmek yapmak istedim" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunu (elenmiş kısmı, elenmiş una) tekrar katıp sonra yoğur"* buyurdu.[2]

٣٨٩٣- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو نَعَامَةَ الْعَدَوِيُّ، عَنْ خَالِدِ بْنِ عُمَيْرٍ، وَشُوَيْسٍ، قَالا: خَطَبَنَا عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ فَقَالَ: " أَلا إِنَّ الدُّنْيَا قَدْ أَذِنَتْ بِصَرْمٍ، وَوَلَّتْ حَذَّاءَ، وَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا إِلا صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الإِنَاءِ، وَإِنَّكُمْ فِي دَارٍ تَنْتَقِلُونَ عَنْهَا، فَانْتَقِلُوا بِخَيْرِ مَا بِحَضْرَتِكُمْ، وَلَقَدْ رَأَيْتُنِي سَابِعَ سَبْعَةٍ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَا لَنَا طَعَامٌ نَأْكُلُهُ إِلا وَرَقَ الشَّجَرِ حَتَّى قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا "، الْحَدِيثَ [٢/٢٥٦]

3893- Hâlid b. Umeyr ve Şuveys şöyle derler: Utbe b. Ğazvân, bir hutbesinde bizlere şöyle dedi: "Dünya gitmekte olduğunu bildirip yolculuk zamanının geldiğini söylüyor. Ömründen geriye kalan, ancak bir kabın dibinde kalan kadardır. Kendisinden mutlaka ayrılacağınız bir mekânda yaşıyorsunuz. Onun için yanınızda hayırlı şeylerle birlikte ayrılmaya çalışın!" Sonrasında Utbe: "Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte yedi kişi iken ağaç yapraklarından başka yiyeceğimizin olmadığı zamanları bilirim. Yaprak yemekten ağızlarımız hep yara olmuştu..." diye bir hadiseyi bize aktardı.[3]

---

[1] Ahmed (4/185) ve Ebû Dâvud (4014).

[2] İbn Mâce (3336) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (25/223).

[3] Müslim (2967) ve Ahmed (4/174).

٣٨٩٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، أَخْبَرَنَا الْمُقْرِئُ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا حَيْوَةُ، أَخْبَرَنِي شُرَحْبِيلُ بْنُ شَرِيكٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيَّ، يَقُولُ: أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ، يَقُولُ: " لَخَيْرٌ أَعْمَلُهُ الْيَوْمَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مِثْلَيْهِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لأَنَّا كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ تَهِمُّنَا الآخِرَةُ وَلا تَهِمُّنَا الدُّنْيَا، وَإِنَّا الْيَوْمَ قَدْ مَالَتْ بِنَا الدُّنْيَا " [٢٨٦/١]

3894- Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: "Bugün yaptığım bir hayrı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberken yaptığım iki hayırdan daha çok severim. Çünkü o zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik ve âhiret bizim için önemli, dünya bizim için önemli değildi. Ancak bugün dünya bize meyletmiş durumda."

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ashâbına Az Nimetle Yetinmeyi Emretmesi

٣٨٩٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا السَّرِيُّ بْنُ يَنْعَمَ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مَرِيحِ بْنِ مَسْرُوقٍ الْهَوْزَنِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لَهُ حِينَ بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ: " إِيَّاكَ وَالتَّنَعُّمَ، فَإِنَّ عُبَّادَ اللَّهِ لَيْسُوا بِالْمُتَنَعِّمِينَ " [١٥٥/٥]

3895- Muâz b. Cebel, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini Yemen'e gönderdiği zaman şöyle dediğini bildiriyor: *"Aşırı bolluktan uzak dur. Allah'ın (halis) kulları, aşırı bollukta olan kişiler değildir."*[1]

٣٨٩٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ التَّاجِرُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الدَّامَغَانِيُّ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: دَخَلَ سَعْدٌ عَلَى سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَعُودُهُ، فَقَالَ: أَبْشِرْ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ، قَالَ: كَيْفَ يَا سَعْدُ، وَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لِيَكُنْ بُلْغَةُ أَحَدِكُمْ مِنَ الدُّنْيَا مِثْلَ زَادِ الرَّاكِبِ "، كَذَا رَوَاهُ الدَّامَغَانِيُّ عَنْ جَرِيرٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ

---

[1] Ahmed (5/244).

أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ وَرَوَاهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ وَغَيْرُهُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ أَشْيَاخِهِ [١٩٥/١]

3896- Câbir der ki: Sa'd, hasta olan Selmân'ı ziyaret edip: "Sevin ey Ebû Abdillah! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) senden razı olarak vefat etti" deyince, Selmân şöyle karşılık verdi: "Ey Sa'd! Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Sizin dünyadaki malınız, bir yolcunun azığı kadar olsun*» buyurduğunu işittiğim halde nasıl sevinirim!"

٣٤٩٦/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا حُرَيْثُ بْنُ السَّائِبِ، حَدَّثَنِي الْحَسَنُ، حَدَّثَنِي حُمْرَانُ بْنُ أَبَانَ، أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ حَدَّثَهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " كُلُّ شَيْءٍ سِوَى جِلْفِ هَذَا الطَّعَامِ وَالْمَاءِ الْعَذْبِ وَبَيْتٌ يُظِلُّهُ فَضْلٌ لَيْسَ لابْنِ آدَمَ فِيهِ فَضْلٌ " [٦١/١]

3896/a- Osmân b. Affan'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şu kuru ekmek, tatlı su ve gölgeleyecek bir ev dışındaki her şey Âdemoğlu için hayrı olmayan bir fazlalıktır."*

٣٨٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ أَشْيَاخِهِ، أَنَّ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ،: دَخَلَ عَلَى سَلْمَانَ يَعُودُهُ فَبَكَى سَلْمَانُ، فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ: مَا يُبْكِيكَ، تَلْقَى أَصْحَابَكَ وَتَرِدُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ الْحَوْضَ، وَتُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ؟ فَقَالَ: مَا أَبْكِي جَزَعًا مِنَ الْمَوْتِ، وَلا حِرْصًا عَلَى الدُّنْيَا، وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَهِدَ إِلَيْنَا فَقَالَ: " لِيَكُنْ بُلْغَةُ أَحَدِكُمْ مِنَ الدُّنْيَا كَزَادِ الرَّاكِبِ "، وَهَذِهِ الأَسَاوِدُ حَوْلِي، وَإِنَّمَا حَوْلَهُ مَطْهَرَةٌ أَوْ إِنْجَانَةٌ وَنَحْوُهَا، فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ: اعْهَدْ إِلَيْنَا عَهْدًا نَأْخُذْ بِهِ بَعْدَكَ، فَقَالَ لَهُ: اذْكُرْ رَبَّكَ عِنْدَ هَمِّكَ إِذَا هُمِمْتَ، وَعِنْدَ حُكْمِكَ إِذَا حَكَمْتَ، وَعِنْدَ يَدِكَ إِذَا قَسَمْتَ، رَوَاهُ وَالْحَسَنُ الْبَصْرِيُّ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ وَعَامِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، مُوَرِّقٌ الْعِجْلِيُّ عَنْ سَلْمَانَ [١٩٥/١]

3897- Ebû Süfyân, hocalarından bildiriyor: Sa'd b. Ebî Vakkâs, hasta olan Selmân'ı ziyarete gitti. Selmân ağlayınca Sa'd ona: "Ölürsen arkadaşlarına kavuşacak ve Havz'ın başında Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) buluşacaksın. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) vefat ederken senden razı bir şekilde vefat etmişti. Hâlâ ne diye ağlıyorsun?" diye sordu. Selmân şu karşılığı verdi:

"Ben ne ölümden korktuğum için, ne de hayatı sevdiğim için ağlıyorum. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere: «*Dünyadayken birinizin mal varlığı bir yolcunun azığı kadar olsun!*» diye öğütte bulunmuştu. Oysa şu etrafımdaki eşyalara bak!" Sa'd der ki: Yanında bir matara veya bir su kabından başka da bir şey yoktu. Kendisine: "Bize bir öğüt ver de senden sonra kendisine tutunalım" dediğimde şöyle bir nasihatte bulundu: "Bir işe kalkışacağın zaman, bir hüküm vereceğin zaman ve bir şeyi taksim edeceğin zaman Allah'ı zikret!"

٣٨٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ حَسَّانَ، حَدَّثَنَا السَّرِيُّ بْنُ يَحْيَى، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: لَمَّا حَضَرَ سَلْمَانَ الْوَفَاةُ جَعَلَ يَبْكِي، فَقِيلَ لَهُ: يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، مَا يُبْكِيكَ؟ أَلَيْسَ فَارَقْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ؟ فَقَالَ: وَاللَّهِ مَا بِي جَزَعُ الْمَوْتِ، وَلَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَهِدَ إِلَيْنَا عَهْدًا: " لِيَكُنْ مَتَاعُ أَحَدِكُمْ مِنَ الدُّنْيَا كَزَادِ الرَّاكِبِ " [١٩٧/١]

3898- Hasan der ki: Selmân vefat edeceği zaman ağlamaya başlayınca: "Ey Ebû Abdillah! Neden ağlıyorsun? Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) ayrıldığın zaman senden razı değil miydi?" denildi. Selmân: "Vallahi bende ölüm korkusu yoktur. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize vasiyette bulunarak: «*izin dünyadaki malınız, bir yolcunun azığı kadar olsun*» buyurdu" dedi.

٣٨٩٩- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا زَكَرِيَّا السَّاجِيُّ، حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، أَنَّ سَعْدَ بْنَ مَالِكٍ، وَعَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ دَخَلا عَلَى سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ يَعُودَانِهِ فَبَكَى، فَقَالا: مَا يُبْكِيكَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ؟ فَقَالَ: عَهْدٌ عَهِدَهُ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَلَمْ يَحْفَظْهُ أَحَدٌ مِنَّا، قَالَ: " لِيَكُنْ بَلاغُ أَحَدِكُمْ كَزَادِ الرَّاكِبِ " [١٩٧/١] [٢٣٧/٢]

3899- Saîd b. el-Müseyyeb der ki: Sa'd b. Mâlik ve Abdullah b. Mes'ûd, hasta olan Selmân'ı ziyaret edince, Selmân ağladı. Onlar: "Ey Ebû Abdillah! Neden ağlıyorsun?" diye sorunca, Selmân şöyle cevap verdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bize yaptığı ve bizden kimsenin tutmadığı bir vasiyeti sebebiyle. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Sizin dünyadaki malınız, bir yolcunun azığı kadar olsun*» buyurdu."

٣٩٠٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِئٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سَلْمَانَ الْخَيْرِ، أَنَّهُ حِينَ حَضَرَهُ الْمَوْتُ عَرَفْنَا فِيهِ بَعْضَ الْجَزَعِ، فَقَالُوا: مَا يُجْزِعُكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، وَقَدْ كَانَ لَكَ السَّابِقَةُ فِي الْخَيْرِ، شَهِدْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَغَازِيَ حَسَنَةً وَفُتُوحًا عِظَامًا؟ فَقَالَ: يَحْزُنُنِي أَنَّ حَبِيبَنَا مُحَمَّدًا ﷺ عَهِدَ إِلَيْنَا حِينَ فَارَقْنَا، فَقَالَ: " لِيَكْفِ الْمُؤْمِنَ كَزَادِ الرَّاكِبِ "، فَهَذَا الَّذِي أَحْزَنَنِي، قَالَ: فَجُمِعَ مَالُ سَلْمَانَ فَكَانَ قِيمَتُهُ خَمْسَةَ عَشَرَ دِينَارًا كَذَا قَالَ عَامِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ دِينَارًا، وَاتَّفَقَ الْبَاقُونَ عَلَى بِضْعَةِ عَشَرَ دِرْهَمًا، وَرَوَاهُ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا [١/١٩٧]

3900- Âmir b. Abdillah, Selmân'dan bildiriyor: Selmân vefat edeceği zaman kendisinde korku alâmetleri gördük. Ona: "Neden korkuyorsun, ey Ebû Abdillah? Hâlbuki hayırda sen öndesin ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile gazvelerde ve büyük fetihlerde bulundun" diye sorduklarında, şöyle cevap verdi: "Beni üzen, sevdiğimiz Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) bizden aldığı sözdür. O bize: «*Mümin için bir yolcunun azığı kadar dünyalık yeterli olsun*» buyurdu. Bu sebeple üzülüyorum." Selmân'ın malı toplandığında, kıymetinin on beş dinar olduğu görüldü. Âmir b. Abdillah dinar olduğunu söylerken, diğerleri on küsur dirhem demiştir.

٣٩٠١- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّازُ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ الْجُرْجَانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى سَلْمَانَ، فَقُلْتُ لَهُ: لِمَ تَبْكِي؟ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَهِدَ إِلَيَّ: " أَنْ يَكُونَ زَادَكَ فِي الدُّنْيَا كَزَادِ الرَّاكِبِ " [١/١٩٧]

3901- Enes b. Mâlik der ki: Selmân'ın yanına girdim ve: "Neden ağlıyorsun?" diye sordum. Selman şöyle cevap verdi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle vasiyet etti: *"Dünyadaki azığın, bir yolcunun azığı kadar olsun."*[1]

٣٩٠٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ، قَالَ: عَادَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ

---

[1] İbn Mâce (4104).

النَّبِيِّ ﷺ خَبَّابًا، قَالُوا: أَبْشِرْ يَا عَبْدَ اللَّهِ، تَرِدُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: كَيْفَ بِهَذَا، وَهَذَا أَسْفَلُ الْبَيْتِ وَأَعْلاهُ، وَقَدْ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّمَا يَكْفِي أَحَدُكُمْ مِنَ الدُّنْيَا كَقَدْرِ زَادِ الرَّاكِبِ " [٣٦٠/١]

3902- Yahyâ b. Ca'de bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından birkaç kişi hasta, olan Habbâb'ı ziyarete gittiklerinde ona: "Müjde ey Ebû Abdillah! (Ölünce) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gideceksin!" dediler. Habbâb ise şöyle karşılık verdi: "Bu nasıl olabilir ki? Şu evimin altına, üstüne ve içindekilere bakın! Oysa Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere: *«Dünyalık olarak size bir yolcunun azığı kadarı yeterlidir!»* buyurmuştu."[1]

٣٩٠٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرْبِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ، ثنا حَشْرَجُ بْنُ نُبَاتَةَ، عَنْ أَبِي نُصَيْرَةَ، عَنْ أَبِي عَسِيبٍ، قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لَيْلا، فَدَعَانِي فَخَرَجْتُ إِلَيْهِ، ثُمَّ مَرَّ بِأَبِي بَكْرٍ فَدَعَاهُ فَخَرَجَ، ثُمَّ مَرَّ بِعُمَرَ فَخَرَجَ إِلَيْهِ، فَانْطَلَقَ حَتَّى دَخَلَ حَائِطًا لِبَعْضِ الأَنْصَارِ، فَقَالَ لِصَاحِبِ الْحَائِطِ: " أَطْعِمْنَا بُسْرًا "، فَجَاءَ بِعِذْقٍ فَوَضَعَهُ فَأَكَلُوا، ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَشَرِبَ، فَقَالَ: " لَتُسْأَلُنَّ عَنْ هَذَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، قَالَ: وَأَخَذَ عُمَرُ الْعِذْقَ فَضَرَبَ بِهِ الأَرْضَ حَتَّى تَنَاثَرَ الْبُسْرُ نَحْوَ وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا لَمَسْئُولُونَ عَنْ هَذَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: " نَعَمْ، إِلا عَنْ ثَلاثٍ: كِسْرَةٍ يَسُدُّ بِهَا جَوْعَتَهُ، أَوْ ثَوْبٍ يَسْتُرُ بِهَا عَوْرَتَهُ، أَوْ جُحْرٍ يَدْخُلُ فِيهِ مِنَ الْحَرِّ وَالْقَرِّ " [٢٧/٢]

3903- Ebû Asîb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece çıkıp beni çağırınca çıkıp yanına gittim. Sonra Ebû Bekr'e gidip çağırınca, o da çıktı. Sonra Ömer'e gidince o da çıktı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'dan birinin bahçesine girdi ve sahibine: *"Bize hurma yedir"* dedi. Adam bir salkım hurma getirince onu yediler. Sonra su isteyip içti ve: *"Kıyamet günü bundan sorulacaksınız"* buyurdu. Ömer hurma salkımını alıp yere vurdu ve hurmalar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzüne doğru dağıldılar. Sonra Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet günü bundan sorulacak mıyız?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet. Ancak üç şey bunun dışındadır: Kişinin açlığını giderdiği bir kırıntı, avret mahallini örttüğü bir giysi, sıcak ve soğuktan içine girdiği bir kovuk"* buyurdu.

---

[1] İbn Ebî Şeybe (13/219).

Vera' ve Takva

٣٩٠٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَالِمٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْخَلِيلِ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْعَنْبَرِ، قَالَ: ثنا نَصْرُ بْنُ ثَابِتٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَنِ اتَّقَى اللَّهَ، عَاشَ قَوِيًّا، وَسَارَ فِي بِلادِهِ آمِنًا " [٢/١٧٥]

3904- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan korkan, güçlü yaşar ve yurdunda emniyet içinde yürür"* buyurdu.

٣٩٠٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنِي جَمِيلُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنِ اتَّقَى اللَّهَ ﷻ دَخَلَ الْجَنَّةَ يَنْعَمُ فِيهَا وَلا يَبْؤُسُ فِيهَا، يَخْلُدُ فِيهَا لا يَمُوتُ، لا يَفْنَى شَبَابُهُ، وَلا تَبْلَى ثِيَابُهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ الْعُقَيْلِيُّ [٦/٢٧٥]

3905- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'tan korkan, cennete girip nimetler içinde yaşar, orada zorluk ve sıkıntı çekmez, orada ebedi olarak kalır, ölmez, gençliği bitmez ve giysileri eskimez."*

٣٩٠٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ مَنْصُورٍ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَسْلَمَ الْكُوفِيِّ، عَنْ مُرَّةَ الطَّيِّبِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، قَالَ: كَانَ لأَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ مَمْلُوكٌ يَغُلُّ عَلَيْهِ، فَأَتَاهُ لَيْلَةً بِطَعَامٍ فَتَنَاوَلَ مِنْهُ لُقْمَةً، فَقَالَ لَهُ الْمَمْلُوكُ: مَا لَكَ كُنْتَ تَسْأَلُنِي كُلَّ لَيْلَةٍ وَلَمْ تَسْأَلْنِي اللَّيْلَةَ؟ قَالَ: حَمَلَنِي عَلَى ذَلِكَ الْجُوعُ، مِنْ أَيْنَ جِئْتَ بِهَذَا؟ قَالَ: مَرَرْتُ بِقَوْمٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَرَقِيتُ لَهُمْ فَوَعَدُونِي، فَلَمَّا أَنْ كَانَ الْيَوْمُ مَرَرْتُ بِهِمْ فَإِذَا عُرْسٌ لَهُمْ فَأَعْطَوْنِي، قَالَ: إِنْ كِدْتَ أَنْ تُهْلِكَنِي، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي حَلْقِهِ فَجَعَلَ يَتَقَيَّأُ، وَجَعَلَتْ لا تَخْرُجُ، فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ هَذِهِ لا تَخْرُجُ إِلا بِالْمَاءِ، فَدَعَا بِطَسْتٍ مِنْ مَاءٍ فَجَعَلَ يَشْرَبُ وَيَتَقَيَّأُ حَتَّى رَمَى بِهَا، فَقِيلَ لَهُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ، كُلُّ هَذَا مِنْ أَجْلِ هَذِهِ اللُّقْمَةِ، قَالَ: لَوْ لَمْ تَخْرُجْ إِلا مَعَ نَفْسِي لأَخْرَجْتُهَا، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " كُلُّ جَسَدٍ نَبَتَ

مِنْ سُحْتٍ فَالنَّارُ أَوْلَى بِهِ "، فَخَشِيتُ أَنْ يَنْبُتُ شَيْءٌ مِنْ جَسَدِي مِنْ هَذِهِ اللُّقْمَةِ.وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ نَحْوَهُ، وَالْمُنْكَدِرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ نَحْوَهُ [٣١/١]

3906- Zeyd b. Erkam der ki: Ebû Bekr es-Sıddîk'in, kendisinden kazanç elde ettiği bir kölesi vardı. Bir gece köle kendisine bir yemekle geldi. Ebû Bekr yemekten bir lokma aldıktan sonra köle ona: "Her gece yemeğin nereden geldiğini sorardın. Bu gece ne oldu ki sormadın?" deyince, Ebû Bekr: "Açlığımdan dolayı soramadım" dedi ve: "Bu yemeği nereden getirdin?" diye sordu. Köle şöyle dedi: "Zamanında Cahiliye ahalisinden bir topluluğa uğramış ve hastalarına efsun yapmıştım. Onlar da bana bunun karşılığını vereceklerini söylemişlerdi. Bugün yanlarına uğradığımda düğünlerinin olduğunu gördüm. Bana da söz verdikleri gibi bunları verdiler."

Bunun üzerine Ebû Bekr, köleye: "Az daha beni helak edecektin!" diye çıkıştı ve parmağını boğazına sokarak yediği lokmayı kusmaya çalıştı. Ancak yediği lokma bir türlü çıkmıyordu. Oradakiler kendisine: "Bu ancak suyla çıkar" deyince bir bardak su getirilmesini istedi. Yuttuğu o lokmayı çıkarana kadar bu sudan içip kustu. Çıkardıktan sonra kendisine: "Allah sana merhamet etsin! Bütün bu çaban sadece bu lokma için miydi!" dediklerinde ise şöyle karşılık verdi: "Bu lokmayla birlikte canımın çıkacağını bilsem dahi yine de çıkarıp atardım! Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Harâm olan şeyle beslenen her cesedin, en fazla hak ettiği şey ateş olur*» buyurduğunu işittim. Ben de bu lokmadan dolayı bedenimin az da olsa beslenecek olmasından çekindim."[1]

Farklı kanallarla Âişe ve Câbir'den aynısı bildirilmiştir.

٣٩٠٧- حدثنا سليمان بن أحمد حدثنا محمد بن محمد التمار قال نا قرة بن حبيب قال حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَسْلَمُ الْكُوفِيُّ ، عَنْ مُرَّةَ الطَّيِّبِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ : لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ جَسَدٌ غُذِّيَ بِحَرَامٍ

[1] Ahmed (3/321, 399) ve Hâkim (4/422).

3907- Ebû Bekr es-Sıddik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Harâmla beslenen beden, cennete giremez"* buyurdu.

٣٩٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَمُحَمَّدُ بْنُ قُدَامَةَ، قَالا: حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ ثَوَّارٍ، حَدَّثَنِي كُرْدُوسٌ، قَالَ: خَطَبَ حُذَيْفَةُ بِالْمَدَائِنِ، فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ، تَعَاهَدُوا ضَرَائِبَ غِلْمَانِكُمْ، فَإِنْ كَانَتْ مِنْ حَلالٍ فَكُلُوهَا، وَإِنْ كَانَتْ مِنْ غَيْرِ ذَلِكَ فَارْفُضُوهَا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّهُ لَيْسَ لَحْمٌ يَنْبُتُ مِنْ سُحْتٍ فَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ " [٢٨١/١]

3908- Kürdûs'un bildirdiğine göre Huzeyfe, Medâin'de kendilerine hutbe verip dedi ki: "Ey insanlar! Kölelerinizin kazançlarını kontrol edin. Eğer helalden ise onlardan yiyin, değilse reddedin. Çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Harâmla büyüyen bedenin cennete girmesi mümkün değildir»* buyurduğunu işittim."

٣٩٠٩- حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْفَقِيهُ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ الرَّقِّيُّ، حَدَّثَتْنِي وَالِدَتِي مَرْوَةُ بِنْتُ مَرْوَانَ، قَالَتْ: حَدَّثَتْنِي وَالِدَتِي عَاتِكَةُ بِنْتُ بَكَّارٍ، عَنْ أَبِيهَا، قَالَ: سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ يُحَدِّثُ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا تَرَكَ عَبْدٌ شَيْئًا لِلَّهِ لا يَتْرُكُهُ، إِلا لَهُ إِلا عَوَّضَهُ اللَّهُ مِنْهُ مَا هُوَ خَيْرٌ لَهُ فِي دِينِهِ وَدُنْيَاهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الزُّهْرِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [١٩٦/٢]

3909- Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir kul bir şeyi sadece Allah rızası için terk ederse, muhakkak ki, Allah ona bu şeyin yerine kendisi için dini ve dünyası için daha hayırlısını verir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩١٠- حُدِّثْتُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ الأَخْرَمِ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ بَشِيرِ بْنِ مَنْصُورٍ السُّلَمِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى الْقُرَشِيُّ، ثُمَّ الزُّبَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْجُنْدِيسَابُورِيِّ، عَنْ حَسَّانَ بْنِ أَبِي سِنَانٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكُونَ الزُّهْدُ رِوَايَةً، وَالْوَرَعُ تَصَنُّعًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ الْحَسَنِ، مَرْفُوعًا فِيمَا أَعْلَمُ إِلا حَسَّانُ [١١٩/٣]

3910- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zühd laftan, verâ da gösterişten ibaret olmadıkça kıyamet kopmaz."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩١١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا أَبُو فَرْوَةَ الرَّهَاوِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ الرَّقِّيُّ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَلَّ مَا يُوجَدُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ دِرْهَمٌ مِنْ حَلالٍ، أَوْ أَخٌ يُوثَقُ بِهِ " [٤/٩٤]

3911- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhiret yaklaşınca helal bir dirhem veya güvenilebilecek bir kardeş azalacak"* buyurdu.

٣٩١٢- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ التَّمِيمِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ الأَرْغِيَانِيُّ، ثَنَا أَسَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخَشَّابُ، بِالْمَصِّيصَةِ، ثَنَا أَبُو حَاجِبٍ الْحَاجِبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا عَقْلَ كَالتَّدْبِيرِ فِي رِضَى اللَّهِ، وَلا وَرَعَ كَالْكَفِّ، عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَلا حَسَبَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ زَيْدٍ تَفَرَّدَ بِهِ الْحَاجِبِيُّ [٦/٣٤٢]

3912- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Tedbir gibi bir akıl, nefsi Allah'ın haramlarından alıkoymak gibi bir verâ ve huy güzelliği gibi bir şeref yoktur."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩١٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ الْوَهَّابِ الْمُقْرِئُ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ رَاشِدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي رُومَانَ، ثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَالا يَرِيبُكَ، فَإِنَّكَ لَنْ تَجِدَ فَقْدَ شَيْءٍ تَرَكْتَهُ لِلَّهِ ﷻ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ أَبِي رُومَانَ، عَنِ ابْنِ وَهْبٍ [٦/٣٥٢]

3913- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Seni şüpheye düşüren şeyi bırak, şüpheye düşürmeyen şeye bak. Sen Allah rızası için terk ettiğin şeyin yokluğunu hissetmezsin"* buyurdu.

---

[1] İbn Mâce (4218).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩١٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَزِيدُ السِّجِسْتَانِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ الرَّمْلِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَسْبُ الْحَلالِ فَرِيضَةٌ بَعْدَ فَرِيضَةٍ " [١٢٦/٧]

3914- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Helal kazanç taleb etmek, farzdan sonra farzdır"* buyurdu.

٣٩١٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو الزِّنْبَاعِ، وَأَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، قَالا: ثنا رَوْحُ بْنُ صَلاحٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ رِبْعِيٍّ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَيَأْتِي عَلَيْكُمْ زَمَانٌ لا يَكُونُ فِيهِ شَيْءٌ أَعَزَّ مِنْ ثَلاثَةٍ: أَخٍ يُسْتَأْنَسُ بِهِ، أَوْ دِرْهَمٍ مِنْ حَلالٍ، أَوْ سُنَّةٍ يُعْمَلُ بِهَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ رَوْحُ بْنُ صَلاحٍ [١٢٧/٧]

3915- Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Öyle bir zaman gelecektir ki, şu üç şeyden daha üstünü olmayacaktır: Ünsiyet kurulabilecek bir kardeş veya helal bir dirhem ya da amel edilecek bir sünnet."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩١٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ.ح وَثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَلَمَةَ، قَالا: ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا حَفْصُ بْنُ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ أَبُو إِسْمَاعِيلَ الأَيْلِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، قَالا ثنا أَبُو السَّفَرِ، ثنا ابْنُ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لأَصْحَابِهِ: " جَدِّدُوا الإِيمَانَ فِي قُلُوبِكُمْ، مَنْ كَانَ عَلَى حَرَامٍ حَوَّلَ مِنْهُ إِلَى غَيْرِهِ، الحديث تقدم في الصلاة [٢٤٠/٧]

3916- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına şöyle buyurdu: *"Kalbinizdeki imanı yenileyiniz. Harâm üzere olan, başka şeyle (helalle) değiştirsin."*

٣٨١٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، وَأَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا قَبِيصَةُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (258).

عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ لا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ، وَلا إِلَى أَجْسَامِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ جَعْفَرٍ، وَلا أَعْلَمُهُ رَوَاهُ عَنْ قَبِيصَةَ [٧/١٢٤]

3917- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah sizin suretlerinize ve bedenlerinize bakmaz. Sizin kalplerinize bakar."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٨١٧/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ الأَصَمِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لا يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ، وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ إِنَّمَا يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ، وَأَعْمَالِكُمْ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ، مِثْلَهُ[٤/٩٨]

3917/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam) şöyle buyurdu: *"Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz. Sizin kalplerinize ve amellerinize bakar."*

٣٩١٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ إِمْلاءً، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا صُهَيْبُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ، ثنا مَهْدِيُّ، ثنا وُهَيْبُ بْنُ الْوَرْدِ الْمَكِّيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زُهَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ لِسَانِ كُلِّ قَائِلٍ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَنْظُرْ مَا يَقُولُ "، غَرِيبٌ، لَمْ نَكْتُبْهُ، مُتَّصِلا، مَرْفُوعًا إِلا مِنْ حَدِيثِ وُهَيْبٍ [٨/١٦٠]

3918- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, her konuşanın dilinin yanındadır. Bu sebeple kişi Allah'tan korksun ve ne dediğine baksın"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩١٨/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ لِسَانِ كُلِّ قَائِلٍ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَنْظُرْ مَا يَقُولُ " [٩/٤٤]

---

[1] Ahmed (2/285,539), Müslim (2564/34) ve İbn Mâce (4143).

3918/a- Ömer b. Zer'in, babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah her konuşanın dilinin yanındadır. Bu sebeple kişi Allah'tan korksun ve ne dediğine baksın"* buyurdu.

٣٩١٨/ب- حَدَّثَنَا أَبُو حَامِدٍ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الطَّيَالِسِيُّ بِهَا، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْحَكَمِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصُّورِيُّ بِصُورٍ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: جَاءَنِي بِشْرُ بْنُ الْحَارِثِ، فَقَالَ: حَدِّثْنِي بِحَدِيثِ النَّبِيِّ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ لِسَانِ كُلِّ قَائِلٍ "، فَقُلْتُ: ثنا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ عِنْدَ لِسَانِ كُلِّ قَائِلٍ "، فَقُلْتُ: مَا بَقِّى امْرُؤٌ عَلِمَ مَا تَقُولُ، فَقَالَ: حَسْبُكُ وَرَجَعَ " [٣٥٢/٨]

3918/b- Ebû Nuaym der ki: Bişr b. el-Hâris bana geldi ve: "Bana Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): «*Allah her konuşanın dilinin yanındadır*» hadisinden bahset" dedi. Ona: "Ömer b. Zer'in babasından naklen bana bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Allah her konuşanın dilinin yanındadır*» buyurmuştur. Ama bugün bu söylediğini bilmeyen tek bir kişi bile kalmış değildir" karşılığını verdiğimde, Bişr: "Bu dediğin yeterlidir" dedi ve gitti.

٣٩١٩- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بَكْرٍ، حدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ الْقُشَيْرِيُّ، حدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عُبَيْدٍ بْنُ عَاصِمٍ الْخُرَاسَانِيُّ، حدَّثَنَا مَضَاءُ بْنُ عِيسَى بِالْكُوفَةِ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ مُغِيرَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، وَعَلْقَمَةَ، وَالأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: " مَنْ ضَبَطَ هَذَا، وَأَشَارَ إِلَى لِسَانِهِ، وَهَذَا وَأَشَارَ إِلَى بَطْنِهِ، ضَمِنْتُ لَهُ الْجَنَّةَ "

3919- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim şuna* -diline işaret etti- *ve şuna* -karnına işaret etti- *sahip olacağı konusunda garanti verirse ben de onun Cennete gireceğine kefil olurum."*[1]

٣٩٢٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْمَرْوَزِيُّ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا جَابِرُ بْنُ مَرْزُوقٍ الْحَرْبِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ

[1] Buhârî (6474, 6807), Tirmizî (2520) ve Ahmed (5/333).

الْعَزِيزِ الْعُمَرِيِّ، عَنْ أَبِي طُوَالَةَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ نَظَرَ فِي الدُّنْيَا إِلَى مَنْ فَوْقَهُ، وَفِي الدِّينِ إِلَى مَنْ تَحْتَهُ، لَمْ يَكْتُبْهُ اللَّهُ شَاكِرًا وَلا صَابِرًا، وَمَنْ نَظَرَ فِي الدُّنْيَا إِلَى مَنْ تَحْتَهُ، وَفِي الدِّينِ إِلَى مَنْ فَوْقَهُ، كَتَبَهُ اللَّهُ شَاكِرًا وَصَابِرًا " [٢٨٥/٨]

3920- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dünyalık şeylerde kendisinden yukarıda olanlara, din konusunda aşağıda olanlara bakarsa, Allah onu şükreden ve sabreden olarak yazmaz. Dünyalık konusunda kendisinden aşağıda, din konusunda yukarıda olana bakanı Allah şükreden ve sabreden olarak yazar."*

٣٩٢١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ نَافِعٍ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمَّادٍ.ح وثنا عُمَرُ بْنُ مُوسَى بْنِ عِيسَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ مَدْيَنَ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمُكْنَى زُنْبُورٌ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " انْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنْكُمْ، وَلا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ "، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، رَوَاهُ عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْكَلاعِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ فُضَيْلٍ، فَخَالَفَ أَصْحَابَ الأَعْمَشِ،

3921- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"(Dünyalık konusunda) kendinizden aşağı olan kimselere bakınız, üstün olan kimselere bakmayınız. Çünkü Allah'ın size verdiği nimeti küçük görmemeniz için size uygun davranış budur."*[1]

٣٩٢٢- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْمَادَرَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَجَّاجِ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْكَلاعِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ صُبَيْحٍ، عَنْ مَسْرُوقٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَهَذَا وَهْمٌ مِنْ عَبْدِ الأَعْلَى، أَوْ مِمَّنْ دُونَهُ، إِنَّمَا يُعْرَفُ لِلأَعْمَشِ فِي هَذَا الْحَدِيثِ ثَلاثَةُ أَقَاوِيلَ: الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،

---

[1] Müslim (2863), Tirmizî (2513), İbn Mâce (4142) ve Ahmed (2/254, 482).

وَالأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ جَابِرٍ، وَالأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ [٨/١١٨]

3922- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir. Ayrıca A'meş üzerinden Câbir ve Abdullah (b. Mes'ûd) rivayetleri de gelmiştir.

٣٩٢٢/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا يَعْقُوبُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، قَالَ: ثنا زَائِدَةُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " انْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَلا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ " [٥/٦٠]

3922/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"(Dünyalık konusunda) kendinizden aşağı olan kimselere bakınız. Çünkü Allah'ın size verdiği nimeti küçük görmemeniz için size uygun davranış budur."*

Diline Sahip Olma ve Uzlet

٣٩٢٣- ثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِمْشَاذَ الْقَارِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ الثَّقَفِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: " قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مُرْنِي بِأَمْرٍ فِي الإِسْلامِ لا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا بَعْدَكَ، قَالَ: فَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى لِسَانِهِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ [٧/٢٠١]

3923- Süfyân es-Sekafî der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bana İslam'da öyle bir şey emret ki, senden sonra onu kimseye sormayayım" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dilini gösterdi.[1]

٣٩٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَوْثَرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ تَمْتَامٌ، قَالَ: ثنا عَارِمٌ، وَمُسَدَّدٌ، وَسَهْلُ بْنُ مَحْمُودٍ، قَالُوا: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي الصَّهْبَاءِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا أَصْبَحَ ابْنُ آدَمَ فَإِنَّ الأَعْضَاءَ كُلَّهَا تُكَفِّرُ اللِّسَانَ، وَتَقُولُ: نَنْشُدُكَ اللَّهَ فِينَا، إِنَّكَ إِذَا

---

[1] Müslim (38), Tirmizî (2410) ve İbn Mâce (3972).

اسْتَقَمْتَ اسْتَقَمْنَا، وَإِنِ اعْوَجَجْتَ اعْوَجَجْنَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ حَمَّادٌ، عَنْ أَبِي الصَّهْبَاءِ [٤/٣٠٩]

3924- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Âdem oğlu sabahladığında bütün organları dile boyun eğip yalvararak şöyle derler: Bizim haklarımızı korumakta Allah'tan kork. Eğer sen doğru olursan, biz de doğru oluruz. Eğer sen eğrilirsen biz de eğriliriz."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٢٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرَ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: تُوُفِّيَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ فَقِيلَ: أَبْشِرْ بِالْجَنَّةِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَفَلا تَدْرُونَ، فَلَعَلَّهُ قَدْ تَكَلَّمَ بِمَا لا يَعْنِيهِ، أَوْ بَخِلَ بِمَا لا يَنْفَعُهُ ".حَدِيثُ التَّسْبِيحِ تَفَرَّدَ بِهِ الْفَضْلُ، عَنِ الأَعْمَشِ، وَحَدِيثُ الْمَمْلُوكِ تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو شِهَابٍ، وَحَدِيثُ الْحُجُبِ تَفَرَّدَ بِهِ الْحُسَنُ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ، وَهَذَا الْحَدِيثُ تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ، عَنْ أَبِيهِ حَفْصٍ [٥/٥٥]

3925- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından biri vefat edince: "Cennet sana kutlu olsun" denildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilmiyor musunuz? Belki de kendisini ilgilendirmeyen bir konuda bir söz söyledi veya kendisine faydası olmayan bir şeyde cimrilik yaptı"* buyurdu.

٣٩٢٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ إِمْلاءً، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا صُهَيْبُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ، ثنا مَهْدِيٌّ، ثنا وُهَيْبُ بْنُ الْوَرْدِ الْمَكِّيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زُهَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ لِسَانِ كُلِّ قَائِلٍ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَنْظُرْ مَا يَقُولُ "، غَرِيبٌ، لَمْ نَكْتُبْهُ، مُتَّصِلا، مَرْفُوعًا إِلا مِنْ حَدِيثِ وُهَيْبٍ [٨/١٦٠]

3926- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah her konuşanın dilinin yanındadır. Bu sebeple kişi Allah'tan korksun ve ne dediğine baksın"* buyurdu.

---

[1] Ahmed (3/96) ve Tirmizî (2407).

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٢٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ جَعْفَرٍ الْقَتَّاتُ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: قُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ مَا النَّجَاةُ؟ قَالَ: " أَنْ تُمْسِكَ عَلَيْكَ لِسَانَكَ، وَيَسَعْكَ بَيْتُكَ، وَابْكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، وَرَوَاهُ سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ، مِثْلَهُ [٨/١٧٥]

3927- Ukbe b. Âmir der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Allah'ın Resûlü! Kurtuluş nedir?"* diye sorduğumda: *"Diline sahip olman, evinde oturman ve günahlarına ağlamandır"* cevabını verdi.[1]

٣٩٢٨- حَدَّثَنَا جعفر بن محمد بن عمرو، ثنا أبو حصين، ثنا يحيى بن عَبْدُ الْحَمِيدِ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، معناه .

3928- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٩٢٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ مثله .

3929- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٩٣٠- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّبَيْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنِ الْعَرْزَمِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَدْرِي مَا بَلَغَتْ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ، فَيُوجِبُ اللَّهُ لَهُ بها الْجَنَّةَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَدْرِي مَا بَلَغَتْ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ، فَيُوجِبُ لَهُ بِهَا النَّارَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، وَالْعَرْزَمِيُّ اسْمُهُ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكُوفِيُّ [٨/٢٤٨]

3930- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişi farkında olmadan Allah'ın hoşnut olduğu bir sözü söyler ve kıyamet günü Allah ona cenneti vacip kılar. Yine kişi farkında olmadan*

---

[1] Ahmed (5/259) ve Tirmizî (2406).

Allah'ın gazabını gerektiren bir söz söyler ve kıyamet günü Allah ona cehennemi vacip kılar."[1]

٣٩٣١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ مَالِكٍ السَّقَطِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ رَاشِدٍ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَثُرَ كَلامُهُ كَثُرَ سَقَطُهُ، وَمَنْ كَثُرَ سَقَطُهُ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ، وَمَنْ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ كَانَتِ النَّارُ أَوْلَى بِهِ، وَمَنْ كَانَ يؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى، وَنَافِعٍ، مَرْفُوعًا مُتَّصِلا، وَعِيسَى بْنُ يُونُسَ مَرْوَزِيٌّ يُلَقَّبُ بِفَنْجَا، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ بُخَارِيٌّ يُلَقَّبُ بِاللالِ، تَفَرَّدَ بِهِ عِيسَى، عَنْ عُمَرَ [٧٤/٣]

3931- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Çok konuşanın kusuru çok olur. Kusuru çok olanın da günahı çok olur. Günahı çok olan da cehenneme daha layıktır. Allah'a ve âhiret gününe iman eden, ya hayır söz söylesin veya sussun."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَبُو حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ حَفِظَ مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، عَنِ الْمُقَدَّمِيِّ، عَنْ عُمَرَ، وَحَدَّثَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنْ عَفَّانَ، عَنْ عُمَرَ [٢٥٢/٣]

3932- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)**:** *"İki çenesi (dili) ve iki bacağı arasında olana (cinsel organına) sahip olan kişi, cennete girer"* **buyurdu.**[2]

Buhârî'nin rivayet ettiği sahih bir hadistir.

---

[1] Ahmed (3/469) ve Hâkim (1/46).

[2] Buhârî (6474, 6807), Ahmed (5/333), Tirmizî (2520), Hâkim (4/357) ve Taberânî

٣٩٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقِ بْنُ حَمْزَةَ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْكَاتِبُ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَوْنُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرٍ النَّهْشَلِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ ارْتَقَى الصَّفَا، فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ، فَقَالَ: يَا لِسَانُ، قُلْ خَيْرًا تَغْنَمْ، وَاسْكُتْ عَنِ الشَّرِّ تَسْلَمْ، مِنْ قَبْلِ أَنْ تَنْدَمَ، ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَكْثَرُ خَطَايَا ابْنِ آدَمَ مِنْ لِسَانِهِ "، غَرِيبٌ مِنَ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو بَكْرٍ النَّهْشَلِيُّ وَاسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قِطَافٍ، كُوفِيٌّ [١٠٧/٤]

3933- Ebû Vâil Şakîk b. Seleme'nin bildirdiğine göre Abdullah b. Mes'ûd Safa tepesine çıkıp dilini tutarak şöyle dedi: "Ey dil! Pişman olmadan önce hayrı söyle kazanırsın, şerri söylemekten sakın kurtulursun. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Âdemoğlunun günahlarının çoğu dilindendir*» buyurduğunu işittim."

Gizli Yapılan Amel

٣٩٣٤- حَدَّثَنَا أَبُو مَخْلَدِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْرُوقٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا حَفْصُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، سَمِعْتُهُ عَلَى مِنْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَتْ لَهُ سَرِيرَةٌ صَالِحَةٌ أَوْ سَيِّئَةٌ أَلْبَسَهُ اللَّهُ ﷻ مِنْهَا رِدَاءً يُعْرَفُ بِهِ " [٢١٥/١٠]

3934- Osmân b. Affân der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) minberde: *"Kimin gizlice yaptığı iyi veya kötü bir ameli olursa, Allah o kişiye bu ameliyle tanınacak bir giysi giydirir"* buyurduğunu işittim.

٣٩٣٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ الْوَرَّاقُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ خَلَفٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثنا رَوْحُ بْنُ مُسَافِرٍ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَسِرُّوا مَا شِئْتُمْ، فَوَاللَّهِ مَا أَسَرَّ عَبْدٌ وَلا أَمَةٌ سَرِيرَةً إِلا أَلْبَسَهُ اللَّهُ رِدَاءَهَا، خَيْرًا فَخَيْرًا، وَشَرًّا فَشَرًّا، حَتَّى لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ عَمِلَ خَيْرًا مِنْ وَرَاءِ سَبْعِينَ حِجَابًا لأَظْهَرَ اللَّهُ ذَلِكَ الْخَيْرَ حَتَّى يَكُونَ ثَنَاؤُهُ فِي النَّاسِ خَيْرًا، وَلَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَسَرَّ شَرًّا مِنْ وَرَاءِ سَبْعِينَ حِجَابًا لأَظْهَرَ اللَّهُ ذَلِكَ الشَّرَّ حَتَّى

يَكُونَ ثَنَاؤُهُ فِي النَّاسِ شَرًّا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زُبَيْدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣٦/٥]

3935- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Dilediğinizi gizleyin! Vallahi erkek olsun, kadın olsun bir kul bir şeyi gizlerse Allah o kişiye bu işlediğinin elbisesini giydirir. Hayırsa hayır, şerse şer. Hatta sizden biri yetmiş perdenin arkasında bir hayır yapsa bile, o kişinin halk arasında hayırla anılması için Allah bu ameli açığa çıkarır. Yine sizden biri yetmiş perdenin arkasında bir kötülük yapsa bile, o kişinin halk arasında kötülükle anılması için Allah bu ameli açığa çıkarır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٣٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا أَبُو هِلالٍ الرَّاسِبِيُّ، قَالَ: ثنا عُقْبَةُ بْنُ أَبِي ثُبَيْتٍ الرَّاسِبِيُّ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَهْلُ الْجَنَّةِ مَنْ مَلأَ أُذُنَيْهِ مِنْ ثَنَاءِ النَّاسِ خَيْرًا وَهُوَ يَسْمَعُ، وَأَهْلُ النَّارِ مَنْ مَلأَ أُذُنَيْهِ مِنْ ثَنَاءِ النَّاسِ شَرًّا وَهُوَ يَسْمَعُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْجَوْزَاءِ، لَمْ يَرْفَعْهُ وَلَمْ يُسْنِدْهُ إِلا مُسْلِمٌ، عَنْ أَبِي هِلالٍ [٨٠/٣]

3936- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Cennetlik olan o kimsedir ki; Allah onun iki kulağını, işlediği iyi bir şeyden dolayı insanların övgüsü ile doldurur. Kendisi de bu övgüleri işitir. Cehennemlik olan da o kimsedir ki; Allah onun iki kulağını işlediği kötü bir şeyden dolayı insanların kötü olarak anmaları ile doldurur. Kendisi de kötülükle duyar."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٣٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَنْبَأَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ ﷺ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ لِي أَنْ أَعْلَمَ إِذَا أَحْسَنْتُ وَإِذَا أَسَأْتُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا سَمِعْتَ جِيرَانَكَ يَقُولُونَ: قَدْ أَحْسَنْتَ، فَقَدْ أَحْسَنْتَ، وَإِذَا سَمِعْتَهُمْ يَقُولُونَ: قَدْ أَسَأْتَ، فَقَدْ أَسَأْتَ ". غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ لَمْ نَسْمَعْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٤٣/٥]

---

[1] İbn Mâce (4224) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/170).

3937- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! İyilik ve kötülük yaptığımı nasıl anlayabilirim?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Komşularının: «İyi yaptın» dediklerini işitirsen iyi yapmışsın demektir. Eğer: «Kötü yaptın» derlerse, kötü yaptın demektir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٣٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الرَّجُلُ يَعْمَلُ الْعَمَلَ فِي السِّرِّ فَيُطَّلَعُ عَلَيْهِ فَيَفْرَحُ؟ فَقَالَ: " لَهُ أَجْرَانِ أَجْرُ السِّرِّ، وَأَجْرُ الْعَلانِيَةِ "، لَمْ يَقُلْ أَحَدٌ عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، غَيْرَ يُوسُفَ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَاخْتُلِفَ فِيهِ عَلَى الثَّوْرِيِّ فَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ نَاجِيَةَ، فَقَالَ: عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ، وَرَوَاهُ قَبِيصَةُ عَنْهُ، فَقَالَ: عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، وَرَوَاهُ أَبُو سِنَانٍ، عَنْ حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَالْمَحْفُوظُ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ حَبِيبٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، مُرْسَلا [٨/٢٥٠]

3938- Ebû Zer der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bir kimse bir amel işler ve onu kimse görmesin diye gizli tutar ve sonradan onu başkalarından öğrenince hoşlanırsa durum ne olur?" deyince: *"Ona iki sevap vardır. Gizli yapmak sevabı ve açıktan yapma sevabı"* cevabını verdi.[2]

٣٩٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ. ح وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ، قَالا: حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، الرَّجُلُ يُبَاشِرُ الْعَمَلَ، ثُمَّ يَطَّلِعُ عَلَيْهِ فَلا يَسُوءُهُ؟ قَالَ: " ذَاكَ الَّذِي يُؤْتَى أَجْرَهُ مَرَّتَيْنِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفَزَارِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ بَقِيَّةَ، وَرَوَاهُ سَعْدُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، نَحْوَهُ [٨/٢٥٧]

3939- Ebû Hureyre: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bir kimse bir amel işler ve halk onu görünce (amelinin açığa

---

[1] İbn Mâce (4223), Ahmed (1/402), Abdurrezzak (19749) ve İbn Hibbân (2057).

[2] Tirmizî (2384), İbn Mâce (4226), Ahmed (4/415), Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/29) ve İbn Hibbân (665, 2516).

çıkmasından) rahatsız olmazsa durum ne olur?" diye sorunca: *"İşte buna iki kat sevap verilir"* cevabını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

Sabır

٣٩٤٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُزَيْزٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا صُبْحُ بْنُ دِينَارٍ الْبَلَوِيُّ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، ثنا إِسْرَائِيلُ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ كَانَ الصَّبْرُ رَجُلا لَكَانَ رَجُلا كَرِيمًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْمُعَافَى عَنْهُ، وَتَفَرَّدَ أَيْضًا بِحَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ [٢٩٠/٨]

3940- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer sabır bir insan olsaydı çok cömert biri olurdu"* buyurdu.

٣٩٤١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، حَدَّثَنَا مُجَالِدٌ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ صِلَةَ، عَنْ حُذَيْفَةَ، قَالَ: " تَعَوَّدُوا الصَّبْرَ، فَأَوْشَكَ أَنْ يَنْزِلَ بِكُمُ الْبَلاءُ، أَمَا إِنَّهُ لا يُصِيبَنَّكُمْ أَشَدُّ مِمَّا أَصَابَنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ [٢٨٣/١]

3941- Huzeyfe der ki: "Kendinizi sabra alıştırın; zira belaların üzerinize inmesi pek yakındır. Ancak ne kadar bela inerse insin, zamanında Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) maruz kaldığımız belalar kadar olamaz."

٣٩٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبَانَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شَقِيقٍ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ حَسَّانَ بْنِ عِمْرَانَ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ عَلَى أَصْحَابِهِ ذَاتَ يَوْمٍ، فَقَالَ: " هَلْ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ عِلْمًا بِغَيْرِ تَعَلُّمٍ، وَهُدًى بِغَيْرِ هِدَايَةٍ؟ هَلْ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ أَنْ يُذْهِبَ اللَّهُ عَنْهُ الْعَمَى وَيَجْعَلَهُ بَصِيرًا؟ أَلا إِنَّهُ مَنْ رَغِبَ فِي الدُّنْيَا وَأَطَالَ أَمَلَهُ فِيهَا أَعْمَى اللَّهُ قَلْبَهُ عَلَى قَدْرِ ذَلِكَ، وَمَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا وَقَصَّرَ أَمَلَهُ فِيهَا أَعْطَاهُ اللَّهُ عِلْمًا بِغَيْرِ تَعَلُّمٍ وَهُدًى بِغَيْرِ هِدَايَةٍ، أَلا إِنَّهُ سَيَكُونُ بَعْدَكُمْ قَوْمٌ لا يَسْتَقِيمُ لَهُمُ الْمُلْكُ إِلا بِالْقَتْلِ وَالتَّجَبُّرِ، وَلا الْغِنَى إِلا بِالْبُخْلِ وَالْفَخْرِ وَلا الْمَحَبَّةُ، إِلا بِاسْتِخْرَاجِ فِي الدِّينِ وَاتِّبَاعِ الْهَوَى، أَلا فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ

الزَّمَانَ مِنْكُمْ فَصَبَرَ عَلَى الْفَقْرِ، وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْعِزِّ لا يُرِيدُ بِذَلِكَ، إِلا وَجْهَ اللَّهِ تَعَالَى أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى ثَوَابَ خَمْسِينَ صِدِّيقًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا حَسَّانُ مُرْسَلا، وَلا أَعْلَمُ عَنْهُ رَاوِيًا إِلا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ

3942- Hasan(-ı Basrî) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün ashâbının yanına çıkıp şöyle buyurdu: *"Sizin içinizden hanginiz, Allah'ın kendisine hiç okumadan ilim vermesini ve yol gösteren olmadan hidayet bulmasını ister? Sizin içinizden hanginiz Allah'ın kendisinden körlüğü gidermesini ve kendisini basiretli (ileri görüşlü) yapmasını ister? Dikkat edin! Şüphesiz ki, kim dünyaya meyl ederse ve hakkında uzun uzun düşünürse, dünyaya olan meyli oranında Allah gözlerini kör eder. Kim dünyaya rağbet etmez ve dünya hakkında uzun uzun düşünmezse, Allah ona öğrenmeden ilim verir ve yol gösteren olmadan doğru yola erdirir. Uyanık olun! Muhakkak sizden sonra bir topluluk bulunacaktır ki, insanları haksız yere öldürmeden ve kibirlenmeden mülk ve saltanat elde edemeyecekler. Böbürlenme ve cimrilik olmadan zengin olamayacaklar. Nefislerinin arzularına uyup dinden çıkmadan da kendilerini sevdiremeyecekler. Bilin ki; sizlerden herhangi biriniz o zamana ulaşır da zenginliği elde etmeye gücü yettiği halde fakirliğe sabrederse, izzete (güçlü olmak) elinde olduğu halde zillete (güçsüzlüğe) tahammül ederse, sevilmeye gücü yeter iken milletin nefretine tahammül ederse ve bunları yalnız Allah rızası için yaparsa, Allah ona elli sıddık sevabı verir."*

Tek kanallı bir hadistir.

Nefisle Cihad

٣٩٤٣- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الْحُسَيْنُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْمَهْرِيُّ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ، قَالَ: ثنا أَبُو خُلَيْدٍ عُتْبَةُ بْنُ حَمَّادٍ وَلَم يذكر اسمه في دمشق أَحْفَظُ لِكِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى مِنْهُ، عَنْ سَعِيدٍ يَعْنِي ابْنَ بَشِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: أَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " أَنْ تُجَاهِدَ نَفْسَكَ وَهَوَاكَ فِي ذَاتِ اللَّهِ ﷻ "، كَذَا رَوَاهُ قَتَادَةُ، وَتَفَرَّدَ بِهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ بَشِيرٍ، وَخَالَفَ سُوَيْدُ بْنُ حُجَيْرٍ، قَتَادَةَ، فَقَالَ عَنِ الْعَلاءِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ

3943- Ebû Zer der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Hangi cihad daha üstündür?" diye sorunca: *"Allah yolunda nefsin ve hevanla yaptığın cihaddır"* cevabını verdi.

٣٩٤٤- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ طَاهِرِ بْنِ يَحْيَى بْنِ قَبِيصَةَ الْفَلَقِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ الْحَجَّاجِ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ حُجَيْرٍ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ زِيَادٍ، أَنَّهُ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ: أَيُّ الْمُجَاهِدِينَ أَفْضَلُ؟ قَالَ: " مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي ذَاتِ اللَّهِ ﷻ "، قَالَ: أَنْتَ قُلْتَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو أَمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: بَلْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَهُ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ الْحَجَّاجِ إِلا مِنْ رِوَايَةِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ طَهْمَانَ عَنْهُ، وَلا رَوَى عَنْهُ، إِلا حَفْصُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّيْسَابُورِيُّ

3944- Alâ b. Ziyâd der ki: Bir adam Abdullah b. Amr b. el-Âs'a: "Hangi cihad daha üstündür?" diye sorunca: *"Kişinin Allah yolunda nefsiyle yaptığı cihaddır"* cevabını verdi. Adam: "Ey Abdullah b. Amr! Bunu sen mi, yoksa Allah'ın Resûlü mü söylüyor?" diye sorunca: "Hayır, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) söyledi" cevabını verdi.

Tevekkül

٣٩٤٥- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ الْحَرْبِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، ثنا الْمُغِيرَةُ بْنُ أَبِي قُرَّةَ السَّدُوسِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، " أَعْقِلُهَا وَأَتَوَكَّلُ، أَوْ أُطْلِقُهَا وَأَتَوَكَّلُ؟، قَالَ: اعْقِلْهَا وَتَوَكَّلْ " [٣٩٠/٨]

3945- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Devemi bağlayıp ta mı yoksa serbest bırakarak mı tevekkül edeyim?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bağlayıp tevekkül et"* cevabını verdi.[1]

٣٩٤٦- ثنا أَبُو الْحُسَيْنِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلَوِيَّةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُعَاذٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّنَافِسِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ آدَمَ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ حَيْوَةَ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هُبَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا تَمِيمٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ

---

[1] Tirmizî (2517) ve İbn Hibbân (2549).

عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَوْ أَنَّكُمْ تَوَكَّلْتُمْ عَلَى اللَّهِ حَقَّ التَّوَكُّلِ لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا "،

3946- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Eğer Allah'a hakkıyla tevekkül etseydiniz; sizi, sabah yuvasından aç ayrılıp, akşam tok olarak dönen kuşların beslendiği gibi rızıklandırırdı."*[1]

٣٩٤٧- ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُوسُفَ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، ثنا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، مِثْلَهُ [١٠/٦٩]

3947- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٩٤٨- حدثنا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَبُو الْحَسَنِ الصُّوفِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ بِدِمَشْقَ، حَدَّثَنِي أَبُو يَعْقُوبَ بْنُ الْحُسَيْنِ الصُّوفِيُّ الرَّازِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، ثنا هِلالُ بْنُ سُوَيْدٍ أَبُو الْمُعَلَّى، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: أُهْدِيَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ طَوَائِرُ ثَلاثٌ، فَأَكَلَ طَيْرًا وَاسْتَخْبَأَ خَادِمُهُ طَيْرَيْنِ فَرَدَّهُمَا عَلَيْهِ فِي الْغَدِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَلَمْ أَنْهَكَ أَنْ تَرْفَعَ شَيْئًا لِغَدٍ؟ إِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِرِزْقِ كُلِّ غَدٍ "، [١٠/٢٤٣]

3948- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) (pişirilmiş) üç kuş hediye edilince, birini yedi. Hizmetçisi iki kuşu saklayıp ikinci gün Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) önüne koyunca: *"Yarına bir şey bırakmanı yasaklamadım mı? Allah her günün rızkını gönderir"* buyurdu.

٣٩٤٨/أ- [١٠/٧٠] حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلَوَيَّةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُعَاذٍ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ فُضَيْلٍ، وَوَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ ضِرَارِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، قَالَ: " التَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ جِمَاعُ الإِيمَانِ "، حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، ثنا ضِرَارٌ، عَنْ سَعِيدٍ، مِثْلَهُ، وَلَيْسَ فِيهِ ذِكْرُ سُفْيَانَ وَهُوَ الصَّوَابُ

3948/a- Saîd b. Cübeyr der ki: "Allah'a tevekkül etmek, imanla birlikte olmaktır."

---

[1] Tirmizî (2344), İbn Mâce (4164), Ahmed (1/52), İbn Hibbân (2548) ve Hâkim (4/318).

Hayâ ve İffet

٣٩٤٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفَّى، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ عِيسَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُمَيْرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَحْيُوا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ، احْفَظُوا الرَّأْسَ وَمَا حَوَى، وَالْبَطْنَ وَمَا وَعَى، وَاذْكُرُوا الْمَوْتَ وَالْبِلَى، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ كَانَ ثَوَابُهُ جَنَّةَ الْمَأْوَى " [٣٥٨/١]

3949- Hakem b. Umeyr'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'tan hakkıyla haya edin. Başı ve onun taşıdıklarını, karnı ve onun ihtiva ettiklerini muhafaza edip ölümü ve toprakta çürümeyi hatırlayın. Kim böyle yaparsa, onun sevabı Cennetu'l-Me'vâ'dır."*[1]

٣٩٥٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا السَّرِيُّ بْنُ سَهْلٍ الْجَنَدِيُّ نَيْسَابُورِيٌّ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رُشَيْدٍ، ثَنَا مَجَاعَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِ الْغَافِرِ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَحُوا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا لَنَسْتَحِي وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، قَالَ: " لَيْسَ ذَاكَ وَلَكِنْ مَنِ اسْتَحْيَا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ، فَلْيَحْفَظِ الرَّأْسَ وَمَا حَوَى، وَالْبَطْنَ وَمَا وَعَى، وَلْيَذْكُرِ الْمَوْتَ وَالْبِلَى، وَمَنْ أَرَادَ الآخِرَةَ تَرَكَ زِينَةَ الدُّنْيَا، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدِ اسْتَحْيَا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُقْبَةَ وَقَتَادَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُشَيْدٍ، عَنْ مَجَاعَةَ [٢٠٩/٤]

3950- Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan hakkıyla hayâ edin"* buyurunca, sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah'a hamd olsun ki hayâ ediyoruz" karşılığını verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara şöyle buyurdu: *"Söylemek istediğim bu (sizin anladığınız hayâ) değil. Allah'tan hakkıyla hayâ etmek, başı ve onun taşıdıklarını, karnı ve onun ihtiva ettiklerini muhafaza etmen, ölümü ve toprakta çürümeyi hatırlamandır. Kim âhireti dilerse, dünya hayatının ziynetini terk etmelidir. Kim bu söylenenleri yerine getirirse, Allah'tan hakkıyla hayâ etmiş olur."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/246, 10/188) ve Hâkim (4/323).

[2] Tirmizî (2458) ve Ahmed (1/387).

٣٩٥١- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ الْحَرْبِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، أَخْبَرَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا رَبِيعَةَ، يُحَدِّثُ عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ؟ "، قَالُوا: نَعَمْ جَعَلْنَا اللَّهُ فِدَاكَ، قَالَ: " فَاقْصِرُوا مِنَ الأَمَلِ، وَتَبَيْنوا حَالَكُمْ مِنَ أَنْصَارِكُمْ، وَاسْتَحْيوا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ "، قُلْنَا: كُلُّنَا نَسْتَحِي مِنَ اللَّهِ، قَالَ: " الْحَيَاءُ مِنَ اللَّهِ أَنْ لا تَنْسَوُا الْمَقَابِرَ وَالْبِلَى، وَلا تَنْسَوُا الْجَوْفَ وَمَا وَعَى وَلا الرَّأْسَ وَمَا حَوَى، وَمَنْ يَشْتَهِي كَرَامَةَ الآخِرَةِ يَدَعُ زِينَةَ الدُّنْيَا، هُنَالِكَ يَكُونُ قَدِ اسْتَحْيَا مِنَ اللَّهِ وَأَصَابَ وِلايَةَ اللَّهِ "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ لا أَعْلَمُهُ رَوَى عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، عَنْ أَبِي رَبِيعَةَ، غَيْرُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، وَرَوَى بَعْضَ هَذَا اللَّفْظِ مُسْنِدًا مُتَّصِلا مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ [١٨٥/٨]

3951- Hasan(-ı Basrî) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hepiniz cennete girmek ister misiniz?"* **diye sorunca, sahabe: "Allah bizi sana feda etsin, evet" cevabını verdiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber** (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Uzun emelleri bırakın ecellerinizi gözünüzün önünden ayırmayın ve Allah'tan hakkıyla hayâ edin."* **Biz: "Hepimiz Allah'tan hayâ ederiz" deyince, Resûlullah** (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah'tan hayâ etmek, kabirleri ve çürümeyi unutmamak, karnı ve içindekileri, başı ve ihtiva ettiklerini unutmamaktır. Kimin canı âhiret hayatını kazanmayı çekerse dünyanın ziynetlerini bıraksın. İşte bu noktada kişinin Allah'tan hakkıyla hayâ etmiş olur ve Allah'ın dostluğunu kazanmış olur."*

Tek kanallı bir hadistir.

Korku ve Ümit

٣٩٥٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا، حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ مِهْرَانَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ قَيْسٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ غَنْمٍ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ مِنْ خِيَارِ أُمَّتِي فِيمَا نَبَّأَنِي الْمَلأُ الأَعْلَى فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى قَوْمًا يَضْحَكُونَ جَهْرًا مِنْ سَعَةِ رَحْمَةِ رَبِّهِمْ، وَيَبْكُونَ سِرًّا مِنْ خَوْفِ شِدَّةِ عَذَابِ رَبِّهِمْ يَذْكُرُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ فِي بُيُوتِهِ الطَّيِّبَةِ، وَيَدْعُونَهُ بِأَلْسِنَتِهِمْ رَغَبًا وَرَهَبًا، وَيَسْأَلُونَهُ بِأَيْدِيهِمْ خَفْضًا

وَرَفْعًا، وَيَشْتَاقُونَ إِلَيْهِ بِقُلُوبِهِمْ عَوْدًا وَبَدْءًا، مَئُونَتُهُمْ عَلَى النَّاسِ خَفِيفَةٌ، وَعَلَى أَنْفُسِهِمْ ثَقِيلَةٌ، يَدِبُّونَ فِي الأَرْضِ حُفَاةً عَلَى أَقْدَامِهِمْ دَبِيبَ النَّمْلِ بِغَيْرِ مَرَحٍ، وَلا بَذَخٍ، وَلا مُثْلَةٍ، يَمْشُونَ بِالسَّكِينَةِ، وَيَتَقَرَّبُونَ بِالْوَسِيلَةِ، يَلْبَسُونَ الْخُلْقَانَ، وَيَتَّبِعُونَ الْبُرْهَانَ، وَيَتْلُونَ الْفُرْقَانَ، وَيُقَرِّبُونَ الْقُرْبَانَ، عَلَيْهِمْ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى شُهُودٌ حَاضِرَةٌ، وَأَعْيُنٌ حَافِظَةٌ، وَنِعَمٌ ظَاهِرَةٌ، يَتَوَسَّمُونَ الْعِبَادَ، وَيَتَفَكَّرُونَ فِي الْبِلادِ، أَجْسَادُهُمْ فِي الأَرْضِ وَأَعْيُنُهُمْ فِي السَّمَاءِ، أَقْدَامُهُمْ فِي الأَرْضِ وَقُلُوبُهُمْ فِي السَّمَاءِ، وَأَنْفُسُهُمْ فِي الأَرْضِ وَأَفْئِدَتُهُمْ عِنْدَ الْعَرْشِ، أَرْوَاحُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَعُقُولُهُمْ فِي الآخِرَةِ، لَيْسَ لَهُمْ إِلا أَمَلُهُمْ، قُبُورُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَمُقَامُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ثُمَّ تَلا هَذِهِ الآيَةَ: ﴿ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ﴾ [١٦/١]

3952- İyâd b. Ğanm'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mele-i A'lâ'dan bana bildirildiğine göre ümmetimin hayırlılarından öyle kimseler vardır ki, Rablerinin rahmetinin genişliğine güvenerek toplum içinde gülerler, azabının büyüklüğünden korktukları için de gizlice ağlarlar. Allah'ın temiz evlerinde sabah akşam Rablerini zikrederler, Allah'ın rahmetini umarak ve azabından korkarak dilleriyle dua ederler, elleriyle sesli ve sessiz olarak isterler, her işlerinin sonunda ve başlangıcında kalpleriyle Allah'a yönelirler. İnsanlara külfetleri hafif kendilerineyse ağırdır. Yeryüzünde karıncanın yürüyüşü gibi yalınayak gösteriş yapmadan sükûnet içinde yürürler. Allah'a vesilelerle yaklaşır, eski giysiler giyer, İslam'ın açık emirlerine tâbi olurlar, Furkân'ı okurlar, kurbanla Allah'a yaklaşırlar. Allah tarafından onların üzerinde hazır şahitler ve koruyan gözler vardır. Bunlar, kulları iyi tanırlar ve ülkelerinin durumunu tefekkür ederler. Onların vücutları yerdeyken, gözleri semadadır. Ayakları, yerde kalpleri semadadır. Nefisleri dünyada, canları Arş'ın yanındadır. Ruhları dünyada, akılları âhirettedir. Onların âhiretten başka endişeleri yoktur. Onların kabirleri dünyada, makamları ise Rablerinin katındadır."* Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"İşte bu, makamımdan korkan ve tehdidimden sakınan kimselere mahsustur."**[1] âyetini okudu.

٣٩٥٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا مَسْعُودٌ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَوْسَطٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ

[1] İbrâhîm Sur. 14

ﷺ يَقُولُ: " اسْتَقِيمُوا وَسَدِّدُوا، فَإِنَّ اللَّهَ لا يَعْبَأُ بِعَذَابِكُمْ شَيْئًا، وَسَيَأْتِي قَوْمٌ لا يَدْفَعُونَ عَنْ أَنْفُسِهِمْ بِشَيْءٍ "

3953- İbn Ebî Kebşe'nin, babasından bildirdiğine göre kendisi, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işitmiştir: *"Doğru yolu tutup doğru işler yapın! Zira sizi cezalandırmak Allah için çok da zor bir iş değildir. Allah kendi nefislerinden hiçbir azabı geri savamayan bir kavim gönderecektir."* [1]

٣٩٥٣/أ- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَزَّازُ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ سَلامٍ الطَّوِيلِ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ زَيْدٌ: يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ لِلَّهِ ﷻ مَلائِكَةً فِي السَّمَاءِ أَبْصَرَ بِعَمَلِ بَنِي آدَمَ مِنْ بَنِي آدَمَ بِنُجُومِ السَّمَاءِ، فَإِذَا نَظَرُوا إِلَى عَبْدٍ يَعْمَلُ بِطَاعَةِ اللَّهِ ذَكَرُوهُ بَيْنَهُمْ فَسَمَّوْهُ، وَقَالُوا: أَفْلَحَ اللَّيْلَةَ فُلانٌ، فَازَ اللَّيْلَةَ فُلانٌ، وَإِذَا رَأَوْا رَجُلا يَعْمَلُ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ تَعَالَى، قَالُوا: خَسِرَ اللَّيْلَةَ فُلانٌ، هَلَكَ فُلانٌ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مَنْصُورُ بْنُ زَاذَانَ وَهُوَ تَابِعِيٌّ مِنْ قُرَى وَاسِطٍ، وَعَنْهُ زَيْدٌ الْعَمِّيُّ حَدَّثَ بِهِ، الأَئِمَّةُ، وَالأَعْلامُ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ، عَنْ سَلامٍ [٢/٢٨١]

3953/a- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın semada, insanların amellerini, onların gökteki yıldızları görmesinden daha iyi gören melekleri vardır. Allah'ın rızasına uygun davranış sergileyen birini gördükleri zaman, ismini vererek onu aralarında anarlar ve: «Falan kişi bu gece felaha erdi. Bu gece falan kişi başarıya erişti» derler. Allah'a isyan eden birini gördüklerinde de: «Falan kişi bu gece hüsrana uğradı. Falan kişi helak oldu» derler."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٥٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا وَهْبُ بْنُ رَاشِدٍ الْبَصْرِيُّ، عَنْ فَرْقَدٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى نَبِيٍّ مِنَ الأَنْبِيَاءِ: " قُلْ لِعِبَادِيَ الصِّدِّيقِينَ لا يَغْتَرُّوا بِي، فَإِنِّي إِنْ أُقِمْ عَلَيْهِمْ

---

[1] Ahmed (4/223).

قِسْطِي أَوْ عَدْلِي أُعَذِّبْهُمْ غَيْرَ ظَالِمٍ لَهُمْ، وَقُلْ لِعِبَادِيَ الْمُذْنِبِينَ لا يَيْأَسُوا مِنْ رَحْمَتِي فَإِنِّي لا يَكْبُرُ عَلَيَّ ذَنْبٌ أَغْفِرُهُ لَهُمْ " [٣/٤٨]

3954- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah peygamberlerden birine şöyle vahyetti: Sıddık kullarıma, benim hakkımda aldanmamalarını söyle. Çünkü eğer onlara adaletimi uygularsam, onlara azab ederim ve zulmetmiş te olmam. Günahkar kullarıma da rahmetimden ümit kesmemelerini söyle. Benim, onların günahlarını bağışlamam bana ağır (zor) gelmez."*

٣٩٥٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّمَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ يَرْجُوهَا، وَيَجْتَنِبُ مِنَ النَّارِ مَنْ يَخَافُهَا، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهِ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ، مَرْفُوعًا مُتَّصِلا تَفَرَّدَ بِهِ حَفْصٌ، وَرَوَاهُ ابْنُ عَجْلانَ، عَنْ زَيْدٍ، مُرْسَلا [٣/٢٢٥]

3955- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Cennete, onu umanlar girer, cehennemden de ondan korkanlar sakınır. Allah, kullarından merhametli olanlara merhamet eder."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٥٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الأَزْدِيُّ، بِعَكَّةَ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مَيْمُونٍ ، حَدَّثَنَا الْهُذَيْلُ بْنُ حَبِيبٍ، عَنْ مُقَاتِلِ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ: " لَمَّا نَزَلَتِ الآيَاتُ الْمُوجِبَاتُ الَّتِي أَوْجَبَ اللَّهُ تَعَالَى النَّارَ لِمَنْ عَمِلَ بِهَا يَعْنِي قَوْلَهُ: ﴿لا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ، وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا، إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا﴾، وَنَحْوَهَا كُنَّا نَشْهَدُ عَلَى مَنْ يَعْمَلُ شَيْئًا مِنْ هَذَا أَنَّ لَهُ النَّارَ حَتَّى نَزَلَتْ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾، فَلَمَّا أُنْزِلَتْ كَفَفْنَا عَنِ الشَّهَادَةِ، فَلَمْ نَشْهَدْ أَنَّهُمْ فِي النَّارِ، وَخَفَّفْنَا عَلَيْهِمْ لِمَا أَوْجَبَ اللَّهُ ﷻ لَهُمْ "، فَقَالَ مُقَاتِلٌ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: " الْفَقِيهُ مَنْ لَمْ يُؤيِسِ

---

[1] İbn Ebî Şeybe (13/232).

النَّاسَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى، وَلَمْ يُرَخِّصْ لَهُمْ فِي مَعَاصِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُقَاتِلٍ، وَزَيْدٍ، وَرَوَاهُ النُّعْمَانُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ، وَحَمَّادُ بْنُ قَرَّاظٍ، عَنْ مُقَاتِلٍ، نَحْوَهُ [٣/٢٢٥]

3956- Abdullah b. Ömer b. el-Hattâb der ki: Cehennemlik olunmasına sebep olan âyetler nazil olunca, yani **"Mallarınızı aranızda haksız sebeplerle yemeyin"**[1], **"Kim bir mümini kasden öldürürse..."**[2] ve **"Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş tıkınmış olurlar"**[3] ve benzeri âyetler nazil olunca bunlardan birini yapanın cehennemlik olduğuna şahitlik ederdik. **"Allah kendisine ortak koşmayı elbette bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse, şüphesiz büyük bir günahla iftira etmiş olur"**[4] âyeti nazil olunca, böyle şahitlik etmeyi bıraktık ve artık cehennemlik olduklarına şahitlik etmez ve onlara verilecek azabın daha hafif olabileceğini düşünmeye başladık.

Mukâtil ekledi: Hz. Ali: "Fakih olan kişi, halkı Allah'ın rahmetinden yana ümitsizliğe düşürmez ve Allah'a isyan noktasında onlara ruhsatlar vermez" demiştir.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٥٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْخَثْعَمِيُّ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُوسَى السُّدِّيُّ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَصْقَلَةَ، ثَنَا رِزْقُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْلَى، ثَنَا عُمَرُ بْنُ صُبْحٍ، عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " قَالَ اللَّهُ ﷻ: وَعِزَّتِي لا أَجْمَعُ لِعَبْدِي أَمْنَيْنِ وَلا خَوْفَيْنِ إِنْ هُوَ أَمِنَنِي فِي الدُّنْيَا أَخَفْتُهُ يَوْمَ أَجْمَعُ فِيهِ عِبَادِي، وَإِنْ هُوَ خَافَنِي فِي الدُّنْيَا أَمَّنْتُهُ يَوْمَ أَجْمَعُ فِيهِ عِبَادِي "

3957- Şeddâd b. Evs'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah: "İzzetime yemin olsun ki; kulum için iki emniyeti ve iki*

---

[1] Bakara Sur. 188

[2] Nisa Sur. 93

[3] Nisa Sur. 10

[4] Nisa Sur. 48

korkuyu bir araya getirmem. Eğer kulum dünyada benden emin olursa, kullarımı topladığım günde onu korkuturum. Eğer dünya hayatında benden korkarsa, kullarımı topladığım o günde kendisini emniyette kılarım" buyurdu."

٣٩٥٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ وَمَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالا: ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الثَّقَفِيُّ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ، ثنا مُخْتَارُ بْنُ غَسَّانَ، ثنا عِيسَى بْنُ مُسْلِمٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ عَامِرٍ، قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ: دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ وَأَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ عَلَى الْمِنْبَرِ، وَهُوَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَى نَبِيٍّ مِنْ أَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ: قُلْ لأَهْلِ طَاعَتِي مِنْ أُمَّتِكَ أَنْ لا يَتَّكِلُوا عَلَى أَعْمَالِهِمْ، فَإِنِّي لا أُقَاصُّ عَبْدًا الْحِسَابَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَشَاءَ أَنْ أُعَذِّبَهُ إِلا عَذَّبْتُهُ، وَقُلْ لأَهْلِ مَعْصِيَتِي مِنْ أُمَّتِكَ لا يُلْقُوا بِأَيْدِيهِمْ، فَإِنِّي أَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظِيمَ وَلا أُبَالِي، وَأَنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِ قَرْيَةٍ، وَلا مَدِينَةٍ، وَلا أَهْلِ أَرْضٍ، وَلا رَجُلٍ بِخَاصَّةٍ، وَلا امْرَأَةٍ، يَكُونُ لِي عَلَى مَا أُحِبُّ، إِلا كُنْتُ لَهُ عَلَى مَا يُحِبُّ، وَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِ مَدِينَةٍ، وَلا أَهْلِ أَرْضٍ، وَلا رَجُلٍ بِخَاصَّةٍ، وَلا امْرَأَةٍ، يَكُونُ عَلَى مَا أُحِبُّ، إِلا كُنْتُ لَهُ عَلَى مَا يُحِبُّ، ثُمَّ يَتَحَوَّلُ عَمَّا أُحِبُّ إِلَى مَا أَكْرَهُ إِلا تَحَوَّلْتُ لَهُ مِمَّا يُحِبُّ إِلَى مَا يَكْرَهُ، وَأَنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِ قَرْيَةٍ، وَلا أَهْلِ مَدِينَةٍ، وَلا أَهْلِ أَرْضٍ، وَلا رَجُلٍ بِخَاصَّةٍ، وَلا امْرَأَةٍ، يَكُونُ عَلَى مَا أَكْرَهُ، إِلا كُنْتُ لَهُ عَلَى مَا يَكْرَهُ، ثُمَّ يَتَحَوَّلُ عَمَّا أَكْرَهُ إِلَى مَا أُحِبُّ إِلا تَحَوَّلْتُ لَهُ عَلَى مَا يَكْرَهُ إِلَى مَا يُحِبُّ، لَيْسَ مِنِّي مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطِيِّرَ لَهُ، أَوْ تَكَهَّنَ أَوْ تُكُهِّنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ، إِنَّمَا أَنَا وَخَلْقِي، وَكُلُّ خَلْقِي لِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي دَاوُدَ الضَّمْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ مُخْتَارٌ [٤/١٩٤]

3958- Ebû Abdirrahman der ki: Mescide girdiğimde müminlerin emiri Ali b. Ebî Tâlib'in minberde şöyle dediğini işittim: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah İsrail oğullarından bir peygambere şöyle vahyetti: Ümmetinden bana itaat edenlere söyle; amellerine güvenmesinler. Çünkü kıyamet günü ben kula hesapta kısas yapmak, onu azaplandırmak dilersem azaplandırırım. Ümmetinden bana isyan edenlere de elleriyle kendilerini cehenneme atmamalarını söyle. Ben muhakkak büyük günahı umursamaz affederim. Bir köy veya şehir halkı, erkek ve kadınlar benim sevdiğim hal üzere olurlarsa, ben de sevdikleri hal üzere olurum. Bir köy veya şehir halkı, erkek ve kadınlar benim sevdiğim hal üzere olur; sonra sevmediğim bir hale dönüşürlerse,*

ben de bir hale dönerim. Bir köy veya şehir halkı, erkek ve kadınlar benim nefret ettiğim halde olurlarsa, ben de nefret ettikleri halde olurum. Eğer bu halden sevdiğim hale dönerlerse, ben de nefret ettikleri halden sevdikleri hale dönerim. (Bir şeyi) uğursuzluk sayan veya kendisi için uğursuzluk saydıran, kehânette bulunan veya kendisi için kehânette bulunduran, sihir yapan ve yaptıran benden değildir. Kainatta ne varsa Ben ve yarattıklarımdan ibarettir. Bütün mahlukatım bana aittir."

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الضَّبِّيُّ، قَالَ: ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: " يَا ابْنَ آدَمَ، إِنَّكَ مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ، وَلَوْ لَقِيتَنِي بِمِلْءِ الأَرْضِ خَطَايَا لَقِيتُكَ بِمِثْلِهَا مَغْفِرَةً، مَا لَمْ تُشْرِكْ بِي شَيْئًا، وَلَوْ بَلَغَتْ خَطَايَاكَ عَنَانَ السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ عَنْ سَعِيدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ قَيْسٍ عَنْهُ

3959- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah şöyle buyurdu: Ey Âdemoğlu! Sen bana dua edip, (affımı) ümid ettikçe, senden her ne sâdır olsa, aldırmam ve seni affederim. Sen, bana yeryüzü dolusu günahla gelsen, bana ortak koşmadığın müddetçe, seni yeryüzü dolusu mağfiretle karşılarım. Günahların gökyüzündeki bulutlar kadar olsa, sonra bana dönüp istiğfar etsen, seni affederim."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٥٩/أ- ثنا سُلَيْمَانَ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ دَاوُدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ الرَّقِّيُّ، قَالَ: ثنا وَهْبُ بْنُ رَاشِدٍ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ، عَنْ خَلاسِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهِ ﷻ يَقُولُ: " أَنَا اللَّهُ لا إِلَهَ إِلا أَنَا، مَالِكُ الْمُلْكِ وَمَالِكُ الْمُلُوكِ، قُلُوبُ الْمُلُوكِ بِيَدِي، وَإِنَّ الْعِبَادَ إِذَا أَطَاعُونِي حَوَّلْتُ قُلُوبَ مُلُوكِهِمْ عَلَيْهِمْ بِالرَّأْفَةِ وَالرَّحْمَةِ، وَإِنَّ الْعِبَادَ إِذَا عَصَوْنِي حَوَّلْتُ قُلُوبَ مُلُوكِهِمْ عَلَيْهِمْ بِالسَّخَطِ وَالنِّقْمَةِ، فَسَامُوهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ، فَلا تَشْغِلُوا أَنْفُسَكُمْ بِالدُّعَاءِ عَلَى الْمُلُوكِ، وَلَكِنِ اشْغَلُوا

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/20-21).

أَنْفُسَكُمْ بِالذِّكْرِ وَالتَّفَرُّغِ عَلَيَّ أَكْفِكُمْ مُلُوكَكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ مَرْفُوعًا، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ، عَنْ وَهْبِ بْنِ رَاشِدٍ تم الجزء الثاني من كتاب حلية الأولياء ويليه الجزء الثالث وأوله ذكر أيوب السختياني [٣٨٩/٢]

3959/a- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Allah şöyle buyurur: Ben, kendisinden başka ilah olmayan, mülkün sahibi ve kralların maliki olan Allah'ım. Kralların kalbi benim elimdedir. Eğer kullar bana itaat ederlerse, yöneticilerinin kalplerinin onlara karşı şefkat ve rahmetle doldururum. Eğer kullar bana isyan ederlerse yöneticilerinin kalplerini onlara karşı öfke ve zorbalık hisleriyle doldururum. Onlar da kendilerine azabın her türlüsünü tattırırlar. Kendinizi yöneticilere beddua etmekle meşgul etmeyin. Onun yerine daima beni zikrederek bana ayırın ki o yöneticilerinize karşı ben size yeteyim."*

٣٩٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " الْجَنَّةُ أَقْرَبُ إِلَى أَحَدِكُمْ مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ، وَالنَّارُ مِثْلُ ذَلِكَ " [١٢٥/٧]

3960- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennet, sizden birine ayakkabısının bağından daha yakındır. Cehennem de aynı mesafededir"* buyurdu.[1]

٣٩٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْقَطَّانُ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْحِمْصِيُّ، ثنا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ، ثنا بَقِيَّةُ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، حَدَّثَنِي أَبُو ثَابِتٍ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " حَسْبِي رَجَائِي مِنْ خَالِقِي، وَحَسْبِي دِينِي مِنْ دُنْيَايَ "، كَذَا رَوَاهُ عَنْ أَبِي ثَابِتٍ، فَأَرْسَلَهُ [٥٤/٨]

3961- Ebû Sâbit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yaratıcıma olan ümidim bana yeter. Dünyamdan da dinim bana yeter"* buyurdu.

---

[1] Buhârî (11/321), Ahmed (1/387, 413) ve Beyhakî (3/368).

Şöhretten Kaçınmak

٣٩٦٢- حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَرَّاقُ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ مَرْوَانَ الْمَقْدِسِيُّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ وَسَّاجٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُشَارَ إِلَيْهِ بِالأَصَابِعِ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَإِنْ كَانَ خَيْرًا؟ قَالَ: " وَإِنْ كَانَ خَيْرًا، فَهُوَ مَزَلَّةٌ إِلا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ، وَإِنْ كَانَ شَرًّا فَهُوَ شَرٌّ " [٥/٢٤٧]

3962- İmrân b. Husayn bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Parmakla gösterilen biri olması, günah olarak kişiye yeter!"* Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Peki, bu kişi iyi biri ise?" diye sorulunca ise şöyle buyurmuştur: *"İyi olsa dahi, Allah'ın merhamet ettikleri dışında böylesi bir şey, kişi için zillettir. Kötü biri ise, zaten kötü biridir."*[1]

Hasedin Yerilmesi

٣٩٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ أَحْمَدَ السَّامِيُّ، حَدَّثَنَا الْمُسَيِّبُ بْنُ وَاضِحٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ حَجَّاجٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كُفْرًا، وَكَادَ الْحَسَدُ أَنْ يَكُونَ سَبَقَ الْقَدَرَ " [٨/٢٥٣]

3963- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fakirlik neredeyse küfür olacaktı ve hased neredeyse kaderin önüne geçecekti"* buyurdu.

٣٩٦٤- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَفَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الْحَجَّاجِ يَعْنِي ابْنَ فُرَافِصَةَ، عَنْ يَزِيدَ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كُفْرًا، وَكَادَ الْحَسَدُ أَنْ يَغْلِبَ الْقَدَرَ " [٣/٥٣] [٣/١٠٩]

3964- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fakirlik neredeyse küfür olacaktı ve hased neredeyse kaderi yenecekti"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/210).

Riya ve Nifakın Yerilmesi

٣٩٦٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ السِّقْطِيُّ الْمُعَدِّلُ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَخْتَرِيُّ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الشِّرْكُ أَخْفَى فِي أُمَّتِي مِنْ دَبِيبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا "، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ النَّجَاةُ وَالْمَخْرَجُ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " أَلا أُعَلِّمُكَ شَيْئًا إِذَا قُلْتَهُ بَرِئْتَ مِنْ قَلِيلِهِ، وَكَثِيرِهِ، وَصَغِيرِهِ، وَكَبِيرِهِ، قَالَ: قُلِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ مِمَّا تَعْلَمُ وَلا أَعْلَمُ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ [٧/١١٢]

3965- Ebû Bekr es-Sıddik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şirk, sizin içinize karıncanın kayanın üzerinde yürüyüşünden daha gizli bir şekilde girer."* Ebû Bekr: "Ey Allah'ın Resûlü! Bundan kurtuluş ve çıkış yolu nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Sana, söylediğin takdirde şirkin azından da çoğundan da, küçüğünden de büyüğünden de kurtulacağın sözü öğreteyim mi? Şöyle söyle: "Allahım! Bilerek sana bir şeyi ortak koşmaktan Sana sığınırım. Bilmeden ortak koştuğum şey için de Sana istiğfar ederim."*

٣٩٦٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْوَرَّاقُ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُكْرَمٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُبَارَكِ، ثنا أَبُو تُرَابٍ الزَّاهِدُ الْبَلْخِيُّ، ثنا وَاصِلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو حَمْزَةَ، عَنْ رُقْبَةَ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ: " مَنْ يُسَمِّعْ يُسَمِّعِ اللَّهُ بِهِ، وَمَنْ يُرَائِي يُرَائِي اللَّهُ بِهِ "

3966- Cundub b. Süfyân der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim duyulsun diye bir iş işlerse, Allah onun değersizliğini duyurur. Kim gösteriş olsun diye bir iş yaparsa, Allah da onun gösteriş yapmasını ve değersizliğini ortaya çıkarır"* buyurduğunu işittim.[1]

٣٩٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَعْرَابِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْفَرَجِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، ثنا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي

---

[1] Müslim (2987/48), İbn Mâce (4207) ve Ahmed (4/313).

سَلَمَةَ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " بَشِّرْ أُمَّتِي بِالسَّنَاءِ وَالرِّفْعَةِ وَالتَّمْكِينِ، وَأَنَّ مَنْ عَمِلَ عَمَلَ الآخِرَةِ يُرِيدُ بِهِ الدُّنْيَا، فَلَيْسَ لَهُ فِي الآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ " [٢٩٠/١٠]

3967- Ubey b. Ka'b'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimi, saygınlık, yücelik ve yeryüzüne hâkim olmakla müjdele. Kim âhiret amellerinden birini dünyalık bir gayeyle yaparsa, âhirette hiçbir nasibi olmaz."*[1]

٣٩٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ، مثله. [٤٢/٩]

3968- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٩٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ، مثله . [٢٥٥/١]

3969- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٩٧٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، قَالَ: أَعْطَانِي عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ مُحَمَّدٍ السُّكَّرِيُّ، كِتَابًا وَكَتَبْتُ مِنْهُ، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ، قَالَ: ثنا أَبَانُ بْنُ تَغْلِبَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ سَمَّعَ النَّاسَ بِعَمَلِهِ سَمَّعَ اللَّهُ بِمَسَامِعِ خَلْقِهِ وَصَغَّرَهُ وَحَقَّرَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبَانَ بْنِ تَغْلِبَ، عَنْ عَمْرٍو، عَنْ خَيْثَمَةَ، لَمْ يَرْوِهِ إِلا عَبْدُ الرَّحِيمِ [١٢٣/٤] [٩٩/٥]

3970- Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim duyulsun diye bir iş işlerse, Allah onun alçaklığını ve hakirliğini kullara duyurur"* buyurdu.[2]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed (5/134) ve Hâkim (4/318).

[2] Ahmed (2/162, 223).

٣٩٧٠/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْعَبَّاسِ الْوَرَّاقُ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُكْرَمٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُبَارَكِ، ثنا أَبُو تُرَابٍ الزَّاهِدُ الْبَلْخِيُّ، ثنا وَاصِلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو حَمْزَةَ، عَنْ رُقَيَّةَ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ، وَمَنْ رَاءَى رَاءَى اللَّهُ بِهِ "

3970/a- Cundub b. Süfyân der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kim duyulsun diye bir iş işlerse, Allah onun kıymetsizliğini duyurur. Kim gösteriş olsun diye bir iş yaparsa, Allah da onun gösteriş yapmasını ve değersizliğini ortaya çıkarır."*

٣٩٧١- مَا ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَطَاءٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ، أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، قَالَ: تَفَرَّقَ النَّاسُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، فَقَالَ لَهُ نَاتِلٌ أَخُو أَهْلِ الشَّامِ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ حَدِّثْنَا حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَوَّلُ النَّاسِ يُقْضَى فِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلاثَةُ رِجَالٍ: رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ فَأُتِيَ بِهِ اللَّهُ وَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا، قَالَ: مَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِي سَبِيلِكَ حَتَّى اسْتُشْهِدْتُ، قَالَ: كَذَبْتَ، إِنَّمَا أَرَدْتَ أَنْ يُقَالَ فُلانٌ جَرِيءٌ فَقَدْ قِيلَ، فَأَمَرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ، وَرَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَقَرَأَ الْقُرْآنَ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا، فَقَالَ: مَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَقَرَأْتُ الْقُرْآنَ وَعَلَّمْتُهُ فِيكَ، قَالَ: كَذَبْتَ، إِنَّمَا أَرَدْتَ أَنْ يُقَالَ: فُلانٌ عَالِمٌ وَفُلانٌ قَارِئٌ فَقَدْ قِيلَ، فَأَمَرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ إِلَى النَّارِ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مِنْ أَنْوَاعِ الْمَالِ، فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ فَعَرَفَهَا، فَقَالَ: مَا عَمِلْتَ مَا فِيهَا؟ فَقَالَ: مَا تَرَكْتُ مِنْ شَيْءٍ تُحِبُّ أَنْ يُنْفَقَ فِيهِ إِلا أَنْفَقْتُ فِيهِ لَكَ، قَالَ: كَذَبْتَ، إِنَّمَا أَرَدْتَ أَنْ يُقَالَ: فُلانٌ جَوَادٌ، فَقَدْ قِيلَ، فَأَمَرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ [١٩٢/٢]

3971- Süleyman b. Yesâr der ki: Halk Ebû Hureyre'nin etrafından dağılınca, Şam halkından Nâtil: "Ey Ebû Hureyre! Bize, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğin bir şey anlat" dedi. Ebû Hureyre şöyle anlattı: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kıyamet günü ilk olarak haklarında hüküm verilecekler üç kişidir: Bunlardan biri şehid olan bir adamdır. Allah onu huzuruna getirir ve ona verdiği nimetleri hatırlatır, o da hatırlar ve*

nail olduğu nimetleri itiraf eder. Allah: «Peki bunca nimetlere karşı ne yaptın?» diye sorunca: «Senin yolunda savaştım ve şehid düştüm» cevabını verir. Allah: «Hayır yalan söylüyorsun, sen cesur desinler diye savaştın. Neticede bu söz de senin hakkında söylenmiştir» buyurur ve bu kişi verilen emir üzerine yüzüstü sürüklenerek cehenneme atılır. Diğer bir adam ise ilim öğrenip, Kur'ân okumuş bir kimse olup o da Allah'ın huzuruna getirilir. Allah ona da verdiği nimetleri hatırlatır. O da hatırlar ve itiraf eder. Allah: «Peki bu nimetlere karşılık ne yaptın?» diye sorunca: «İlim öğrendim, senin rızan için Kur'an okuyup öğrettim» cevabını verir. Allah da buyurur ki: «Yalan söyledin. Sen âlim desinler diye ilim öğrendin, ne güzel okuyor desinler diye Kur'ân okudun. Zaten bu sözler de senin için söylenmiştir.» Sonra emredilir de yüzüstü cehenneme atılır.

Daha sonra Allah'ın kendisine her çeşit mal ve imkan verdiği bir kimse Allah'ın huzuruna getirilir. Allah verdiği nimetleri ona hatırlatır, o da onları itiraf eder. Bunun üzerine Allah: «Peki ya sen bu nimetlere karşılık neler yaptın?» diye sorunca: «Senin rızanı kazanmak için sevdiğin yollarda harcadım» cevabını verir. Allah kendisine: «Yalan söylüyorsun, halbuki sen bütün yaptıklarını, "Ne cömert adam" desinler diye infak ettin. Bu söz de senin hakkında gerçekten söylenmiştir» buyurur ve Allah'ın emri üzerine bu kimse de yüzüstü cehenneme atılır."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٩٧٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي الْوَلِيدِ، عَنْ شُفَيٍّ الأَصْبَحِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يَأْتِي ثَلاثَةُ نَفَرٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ جَرِيءٌ قَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ، وَرَجُلٌ جَوَادٌ، وَرَجُلٌ قَارِئٌ ". الْحَدِيثَ بِطُولِهِ وَرَوَاهُ حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي الْوَلِيدِ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ شُفَيٍّ [٥/١٦٩]

3972- Bu hadis başka bir kanalla Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kıyamet günü üç kişi getirilir. Öldürülene kadar savaşan cesur bir adam, cömert bir adam ve âlim bir adam"* **şeklinde başlayıp rivayet edilmiştir.**

---

[1] Müslim (1905), Tirmizî (2382), Nesâî (6/23), Ahmed (2/322), Hâkim (1/107) ve Beyhakî (9/168).

٣٩٧٣- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي الْوَلِيدِ أَبُو عُثْمَانَ الْمَدَنِيُّ، أَنَّ عُقْبَةَ بْنَ مُسْلِمٍ، حَدَّثَهُ، أَنَّ شُفَيًّا الأَصْبَحِيَّ حَدَّثَهُ: " أَنَّهُ دَخَلَ الْمَدِينَةَ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَدِ اجْتَمَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ، فَإِذَا هُوَ أَبُو هُرَيْرَةَ، ".فَذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطُولِهِ [١٦٩/٥]

3973- Bu hadis başka bir kanalla; "Şufey el-Asbahî'nin bildirdiğine göre o, Medine'ye girince insanların etrafında toplandığı bir adamla karşılaştı ve baktığında Ebû Hureyre olduğunu gördü" şeklinde başlayıp rivayet edilmiştir.

٣٩٧٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، حَدَّثَنَا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُصْعَبِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَ: جِئْتُ أَبِي، فَقَالَ: أَيْنَ كُنْتَ؟ فَقُلْتُ " وَجَدْتُ أَقْوَامًا مَا رَأَيْتُ خَيْرًا مِنْهُمْ، يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى فَيَرْعَدُ أَحَدُهُمْ حَتَّى يُغْشَى عَلَيْهِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى، فَقَعَدْتُ مَعَهُمْ، قَالَ: لا تَقْعُدْ مَعَهُمْ بَعْدَهَا، فَرَأَى كَأَنَّهُ لَمْ يَأْخُذْ ذَلِكَ فِيَّ، فَقَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَتْلُو الْقُرْآنَ، وَرَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ، وَعُمَرَ، يَتْلُوَانِ الْقُرْآنَ فَلا يصِيبُهُمْ هَذَا، أَفَتَرَاهُمْ أَخْشَعَ لِلَّهِ تَعَالَى مِنْ أَبِي بَكْرٍ، وَعُمَرَ، فَرَأَيْتُ أَنَّ ذَلِكَ كَذَلِكَ، فَتَرَكْتُهُمْ " [١٦٧/٣]

3974- Âmir b. Abdillah b. ez-Zübeyr bildiriyor: Babamın yanına vardığımda bana: "Neredeydin?" diye sordu. Ona: "Bir toplulukla karşılaştım ki onlardan daha hayırlısını görmüş değilim. Allah'ı zikrettiklerinde içlerinden birileri Allah korkusuyla sarsılıp kendinden geçiyordu. Onlarla birlikte oturuyordum" karşılığını verdiğimde, bana: "Bundan sonra onlarla birlikte oturma!" dedi. Ancak bununla beni ikna edemediğini anlamış olacak ki şöyle devam etti: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem), Ebû Bekr'in ve Ömer'in Kur'ân okumalarına şahit oldum; ancak onlardan hiç kimsede bu durum olmazdı. Sence gördüğün topluluk Ebû Bekr ve Ömer'den daha fazla mı Allah'tan korkuyor?" Babamın bu dediğinin doğru olduğunu anladığımda onlarla oturmayı bıraktım.

٣٩٧٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، ثنا حَيْوَةُ، عَنْ أَبِي صَخْرٍ حُمَيْدِ بْنِ زِيَادٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَكْحُولٌ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هِنْدٍ الدَّارِيَّ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ قَامَ بِأَخِيهِ رِيَاءً، رَاءَى اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَسَمَّعَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ، تَفَرَّدَ بِهِ حُمَيْدٌ أَبُو صَخْرٍ، وَحَدَّثَ بِهِ

الأَئِمَّةُ، عَنِ الْمُقْرِي أَحْمَدَ، وَإِسْحَاقَ، وَغَيْرِهِمَا، وَرَوَاهُ ابْنُ لَهِيعَةَ، وَرِشْدِينُ، عَنْ أَبِي صَخْرٍ نَحْوَهُ [١٨٧/٥]

3975- Ebû Hind ed-Dârî der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kim kardeşine gösteriş olsun diye bir şey yaparsa, Allah ta kıyamet günü onu mahlukata gösterip teşhir eder".*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٧٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ الصَّائِغِ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، قَالَ: ثنا أَبِي، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سُمَيْعٍ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَمَّعَ سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ، وَمَنْ رَاءَى رَاءَى اللَّهُ بِهِ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ وَمُسْلِمٍ وَإِسْمَاعِيلَ، تَفَرَّدَ بِهِ حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ [٣٠١/٤]

3976- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim duyulsun diye bir iş işlerse, Allah onun değersizliğini duyurur. Kim gösteriş olsun diye bir iş yaparsa, Allah da onun gösteriş yapmasını ve değersizliğini ortaya çıkarır."* [2]

Sahih sabit bir hadistir.

٣٩٧٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا أَبُو يَعْلَى، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، أَنْبَأَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يُجَاءُ بِابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَأَنَّهُ بَذَجٌ، فَيَقُولُ اللَّهُ أَنَا خَيْرُ قَسِيمٍ، يَا ابْنَ آدَمَ انْظُرْ إِلَى عَمَلِكَ الَّذِي عَمِلْتَ بِهِ، فَإِنَّمَا أَجْزِيكَ بِهِ، وَانْظُرْ إِلَى عَمَلِكَ الَّذِي عَمِلْتَ لِغَيْرِي، فَإِنَّ جَزَاءَكَ عَلَى الَّذِي عَمِلْتَ لَهُ " [٣١٠/٦]

3977- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Âdemoğlu kıyamet günü bir kuzu gibi getirilerek Allah'ın huzurunda durdurulur ve Allah şöyle der: «Bana ortak koşanlar için ben, en hayırlı taksim ediciyim. Ey Âdemoğlu! Yaptığın ameline bak. Ben sana bunun mükafatını vereceğim. Benden başkası için yaptığın amele de bak. Çünkü onun*

---

[1] Ahmed (5/270), Dârimî (2/309) ve İbn Sa'd (7/139).

[2] Müslim (2986/47).

mükafatını vermek, amel yaptığın kişiye düşer."[1]

٣٩٧٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مَطَرِ بْنِ حَكِيمِ بْنِ دِينَارٍ الْقُطَعِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ دِينَارٍ، وَكِيلُ، آلِ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنَ الأَنْصَارِ يُحَدِّثُ عَنْ سَالِمٍ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَيُجَاءَنَّ بِأَقْوَامٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَهُمْ مِنَ الْحَسَنَاتِ مِثْلُ جِبَالِ تِهَامَةَ، حَتَّى إِذَا جِيءَ بِهِمْ جَعَلَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ هَبَاءً، ثُمَّ قَذَفَهُمْ فِي النَّارِ "، فَقَالَ سَالِمٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي حَلِّ لَنَا هَؤُلاءِ الْقَوْمَ حَتَّى نَعْرِفَهُمْ، فَوَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنِّي أَتَخَوَّفُ أَنْ أَكُونَ مِنْهُمْ، فَقَالَ: " يَا سَالِمُ، أَمَا إِنَّهُمْ كَانُوا يَصُومُونَ وَيُصَلُّونَ، وَلَكِنَّهُمْ إِذَا عَرَضَ لَهُمْ شَيْءٌ مِنَ الْحَرَامِ وَثَبُوا عَلَيْهِ، فَأَدْحَضَ اللَّهُ تَعَالَى أَعْمَالَهُمْ "، فَقَالَ مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ: هَذَا وَاللَّهِ النِّفَاقُ، فَأَخَذَ الْمُعَلَّى بْنُ زِيَادٍ بِلِحْيَتِهِ، فَقَالَ: صَدَقْتَ وَاللَّهِ أَبَا يَحْيَى [١٧٧/١]

3978- Ebû Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kıyamet günü sevapları Tihâme dağları kadar olan topluluklar getirilir ve Allah'ın huzuruna vardıklarında, Allah onların amellerini boşa çıkardıktan sonra cehenneme atar."* Sâlim: "Ey Allah'ın Resûlü! Anam babam sana feda olsun. O kavmi bize tarif et te bilelim. Seni hak olarak gönderene yemin ederim ki; onlardan olmaktan korkuyorum" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Sâlim! Onlar oruç tutup namaz kılarlardı ancak, haram bir şey önlerine çıkınca üzerine atlarlardı. Bu sebeple Allah amellerini boşa çıkardı."* Mâlik b. Dinar: "Vallahi bu, nifaktır" deyince, Muallâ b. Ziyâd sakalından tutup: "Doğru söyledin ey Ebû Yahya" karşılığını verdi.

٣٩٧٩- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيِّ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ زُرَارَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو جُنَادَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ خَيْثَمَةَ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يُؤْمَرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِنَاسٍ مِنَ النَّاسِ إِلَى الْجَنَّةِ، حَتَّى إِذَا دَنَوْا مِنْهَا وَنَظَرُوا إِلَيْهَا وَاسْتَنْشَقُوا رَائِحَتَهَا وَإِلَى مَا أَعَدَّ اللَّهُ لأَهْلِهَا نُودُوا أَنِ اصْرِفُوهُمْ، لا نَصِيبَ لَهُمْ فِيهَا، قَالَ: فَيَرْجِعُونَ بِحَسْرَةٍ مَا رَجَعَ

[1] Tirmizî (2427) ve Dârimî (1/117).

الأَوَّلُونَ بِمِثْلِهَا، قَالَ: فَيَقُولُونَ: يَا رَبَّنَا، لَوْ أَدْخَلْتَنَا النَّارَ قَبْلَ أَنْ تُرِيَنَا مَا أَرَيْتَنَا مِنْ ثَوَابِكَ، وَمَا أَعْدَدْتَ فِيهَا لأَوْلِيَائِكَ، كَانَ أَهْوَنَ عَلَيْنَا، قَالَ تعالى: " ذَاكَ أَرَدْتُ بِكُمْ، إِذَا خَلَوْتُمْ بَارَزْتُمُونِي بِالْعَظَائِمِ، وَإِذَا لَقِيتُمُ النَّاسَ لَقِيتُمُوهُمْ مُخْتَبِتِينَ، تُرَاءُونَ النَّاسَ بِخِلافِ مَا تُعْطُونِي مِنْ قُلُوبِكُمْ، هِبْتُمُ النَّاسَ وَلَمْ تَهَابُونِي، أَجْلَلْتُمُ النَّاسَ وَلَمْ تُجِلُّونِي، وَتَرَكْتُمْ لِلنَّاسِ وَلَمْ تَتْرُكُوا لِي، فَالْيَوْمَ أُذِيقُكُمْ أَلِيمَ الْعَذَابِ، مَعَ مَا حُرْمَتِكُمْ مِنَ الثَّوَابِ "،

3979- Adiy b. Hâtim'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kıyamet günü insanlardan bazılarının cennete girmeleri emredilir ve cennete yaklaşıp ona bakarak kokusunu alıp Cennetlikler için hazırlanan şeyleri gördüklerinde: «Cennetten onları uzaklaştırın! Onların cennette nasipleri yoktur» denilir. Onlar öyle bir hasretle geri dönerler ki öncekiler o hasretin benzeriyle geri dönmemişlerdir. Onlar derler ki: «Ey Rabbimiz! Bize sevabından ve hâlis kulların için cennette hazırladığın nimetten göstermeden önce bizi cehenneme soksaydın bizim için daha kolay olurdu!» Allah şöyle buyurur: «Böyle yapmamın hikmeti şudur: Siz yalnız kaldığınızda büyük günahlarla bana meydan okuyordunuz. Halkla bir araya geldiğinizde, ise bu durumunuzu gizliyor ve bana kalplerinizde vermiş olduğunuzun hilafını gösteriyordunuz. Halktan korkuyor, fakat benden korkmuyordunuz. Halkı büyüttünüz, fakat benim azametime lâyık olan büyüklüğümü takdir etmediniz. Bıraktığınız şeyleri benim için değil halk için bıraktınız. Öyle ise bugün size mahrum olduğunuz azapla birlikte, elem verici azabı da tattıracağım.»"*[1]

٣٩٨٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا هَاشِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ خُثَيْمٍ الْهِلالِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو جُنَادَةَ وَكَانَ يَسْكُنُ بَنِي سَلُولٍ، قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، بِإِسْنَادِهِ مِثْلَهُ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَبِي جُنَادَةَ [١٢٤/٤]

3980- Başka bir kanalla bu hadisin aynısı nakledilmiştir.

٣٩٨١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أُسَيْدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِصَامِ بْنِ يَزِيدَ، ثنا أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ بُدَيْلٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا نَعَايَا الْعَرَبِ، إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الرِّيَاءُ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/86).

وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ "، عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُدَيْلٍ هُوَ ابْنُ وَرْقَاءَ الْخُزَاعِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عِصَامُ بْنُ يَزِيدَ جَبْرٌ [١٢٢/٧]

3981- Abbâd b. Temîm'in babasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Arapların ölüm habercileri! Sizin için en çok korktuğum şey, riya ve gizli şehvettir."*

٣٩٨٢- حَدَّثَنَاهُ أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا جَدِّي، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ، عَنْ بَكْرِ بْنِ خُنَيْسٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نَسِيٍّ، قَالَ: مَرَّ بِي شَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ فَأَخَذَ بِيَدِي فَانْطَلَقَ بِي إِلَى مَنْزِلِهِ ثُمَّ جَلَسَ يَبْكِي حَتَّى بَكَيْتُ لِبُكَائِهِ، فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْهُ، قَالَ: مَا يُبْكِيكَ؟ قُلْتُ: رَأَيْتُكَ تَبْكِي فَبَكَيْتُ، قَالَ: إِنِّي ذَكَرْتُ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الشِّرْكُ وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ "، قَالَ: فَقُلْتُ: أَمَا إِحْدَاهُمَا فَلا سَبِيلَ إِلَيْهَا، قَالَ: هَكَذَا قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ حِينَ قَالَ لِي، قَالَ: " إِنَّمَا أَتَخَوَّفُهُمَا "، ثُمَّ قَالَ: " أَمَا إِنَّهُمْ لَمْ يَعْبُدُوا شَمْسًا وَلا قَمَرًا، وَلَمْ يَنْصُبُوا أَوْثَانًا، وَلَكِنَّهُمْ يَعْمَلُونَ أَعْمَالا لِغَيْرِ اللَّهِ ﷻ "، رَوَاهُ جَمَاعَةٌ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نَسِيٍّ [٢٦٨/١]

3982- Ubâde b. Nesiy anlatıyor: Şeddâd b. Evs yanıma uğrayıp elimden tutarak evine götürdü. Sonra oturup ağlamaya başladı ve ben de onun ağlamasına ağladım. Ağlaması bitince bana: "Neden ağladın?" diye sorunca: "Senin ağladığını görünce ben de ağladım" cevabını verdim. Şeddâd şöyle dedi: Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim bir hadisi hatırladım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim için en çok korktuğum şey, şirk ve gizli şehvettir"* buyurdu. Şeddâd'a: "Bunlardan birinden kurtuluş yoktur" deyince, Şeddâd: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu söyleyince, ben de senin dediğini söyledim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bunlardan kork!»* buyurduktan sonra: *«Onlar ne Güneş'e, ne de Ay'a tapmayacaklar, put ta dikmeyecekler. Onlar Allah'tan başkası için amel edecekler»* buyurdu" dedi.

٣٩٨٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى الشَّامِيّ الْبَصْرِيُّ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زَيْدٍ، حَدَّثَنَا عُبَادَةُ بْنُ نَسِيٍّ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ وَهُوَ يَبْكِي، فَقُلْتُ: مَا يُبْكِيكَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ؟ فَقَالَ: لِحَدِيثٍ سَمِعْتُ

رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَذْكُرُهُ: " إِنَّ مِنْ أَخْوَفِ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الشِّرْكُ بِاللَّهِ وَالشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ: يُصْبِحُ الرَّجُلُ صَائِمًا فَيَرَى الشَّيْءَ يَشْتَهِيهِ فَيُوَاقِعُهُ، وَالشِّرْكُ قَوْمٌ لا يَعْبُدُونَ حَجَرًا وَلا وَثَنًا، وَلَكِنْ يَعْمَلُونَ عَمَلا يُرَاءُونَ "، رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ غَنْمٍ، عَنْ شَدَّادٍ [١/٢٦٨]

3983- Ubâde b. Nesiy der ki: Ağlamakta olan Şeddâd b. Evs'in yanına girdim ve: "Neden ağlıyorsun, ey Ebû Abdirrahman?" diye sordum. Şeddâd şöyle dedi: Allah'ın Resûlü'nden işittiğim bir hadisi hatırladım. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim için en çok korktuğum, şirk ve gizli şehvettir. Gizli şehvet; kişinin oruçlu olarak sabahlaması ve bir şeye tutkuyla bakmasıdır. Şirk ise kavimlerin taşa ve puta tapmaları değil, amellerini gösteriş için yapmalarıdır"* buyurduğunu işittim.

٣٩٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ مِغْلَسٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَامَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ غَنْمٍ، يَقُولُ: لَمَّا دَخَلْنَا مَسْجِدَ الْجَابِيَةِ، أَنَا وَأَبُو الدَّرْدَاءِ، لَقِينَا عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ، قَالَ: فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا شَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ وَعَوْفُ بْنُ مَالِكٍ فَجَلَسَا إِلَيْنَا، فَقَالَ شَدَّادٌ: " إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنَ الشِّرْكِ وَالشَّهْوَةِ الْخَفِيَّةِ "، فَقَالَ عُبَادَةُ، وَأَبُو الدَّرْدَاءِ: اللَّهُمَّ غُفْرَانَكَ، أَوَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَدْ حَدَّثَنَا أَنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ أَيِسَ أَنْ يُعْبَدَ فِي جَزِيرَةِ الْعَرَبِ؟ أَمَّا الشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ فَقَدْ عَرَفْنَاهَا، وَهِيَ شَهَوَاتُ الدُّنْيَا مِنْ نِسَائِهَا وَشَهَوَاتِهَا، فَمَا هَذَا الشِّرْكُ الَّذِي تُخَوِّفُنَا بِهِ يَا شَدَّادُ؟ قَالَ شَدَّادٌ: أَرَأَيْتُكُمْ لَوْ رَأَيْتُمْ رَجُلا يُصَلِّي لِرَجُلٍ، أَوْ يَصُومُ لِرَجُلٍ، أَوْ يَتَصَدَّقُ لِرَجُلٍ، أَتَرَوْنَ أَنَّهُ قَدْ أَشْرَكَ؟ قَالا: نَعَمْ، وَاللَّهِ إِنَّهُ مَنْ تَصَدَّقَ لِرَجُلٍ، أَوْ صَامَ لِرَجُلٍ، أَوْ صَلَّى لِرَجُلٍ فَقَدْ أَشْرَكَ، قَالَ عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ عِنْدَ ذَلِكَ: أَفَلا يَعْمَدُ اللَّهُ ﷻ إِلَى مَا يَبْتَغِي بِهِ وَجْهَهُ مِنْ ذَلِكَ الْعَمَلِ فَيَتَقَبَّلَ مِنْهُ مَا خَلَصَ وَيَدَعَ مَا أَشْرَكَ بِهِ؟ فَقَالَ شَدَّادٌ: فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: أَنَا خَيْرُ قَسِيمٍ لِمَنْ أَشْرَكَ بِي، مَنْ أَشْرَكَ بِي شَيْئًا فَإِنَّ جَسَدَهُ وَعَمَلَهُ، وَقَلِيلَهُ وَكَثِيرَهُ لِشَرِيكِهِ الَّذِي أَشْرَكَ بِهِ، أَنَا عَنْهُ غَنِيٌّ "، رَوَاهُ لَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ نَحْوَهُ، وَرَوَاهُ رَجَاءُ بْنُ حَيْوَةَ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ نَحْوَهُ [١/٢٦٩]

3984- Abdurrahman b. Ğanm der ki: Ebu'd-Derdâ ile beraber Câbiye mescidine girince Ubâde b. es-Sâmit ile karşılaştık. Bu sırada Şeddâd b. Evs ve Avf b. Mâlik yanımıza gelip oturdular. Şeddâd: "Ey insanlar! Sizin için en

çok korktuğum şey, Allah'ın Resûlü'nden işittiğim şirk ve gizli şehvetle ilgili sözüdür" deyince, Ubâde ve Ebu'd-Derdâ şöyle karşılık verdiler: "Allahım! Senden bağışlanma dileriz! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şeytanın Arap yarımadasında kendisine ibadet edilmesinden ümidini kestiğini söylemedi mi?" Şeddâd: "Bir adamın başka birine namaz kıldığını veya biri için oruç tuttuğunu ya da bir kişi için sadaka verdiğini göstersem onun müşrik olduğuna kanaat getirmez misiniz?" diye sorunca: "Evet. Vallahi; bir adam için sadaka veren veya oruç tutan ya da namaz kılan şirke girer" cevabını verdiler.

O zaman Avf b. Mâlik şöyle dedi: "Allah, sadece kendi rızası için yaptığına yönelip onu kabul ederek, başkasının ortak edildiği amelleri reddetmez mi?" Şeddâd dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah: «Bana ortak koşanlar için ben, en hayırlı taksim ediciyim. Bir şeyi bana ortak koşanın bedeni, ameli, azı ve çoğu, ortak koştuğu şeye aittir. Ben ondan müstağniyim» buyurur."*

Ameli Küçük Görmek

٣٩٨٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، ثنا أَبُو طَالِبٍ، وَأَبُو هَمَّامٍ، قَالا: ثنا بَقِيَّةُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ السُّلَمِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " لَوْ أَنَّ رَجُلا يَخِرُّ عَلَى وَجْهِهِ مِنْ يَوْمِ وُلِدَ إِلَى يَوْمِ يَمُوتُ فِي مَرْضَاةِ اللَّهِ، لَحَقَرَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٢/١٥]

3985- Utbe b. Abd es-Sülemî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kişi, doğduğu günden öldüğü güne kadar Allah rızası için yüzüstü yere kapansa (secdede kalsa) kıyamet günü bu amelini az görür"* buyurdu.[1]

Nasihat ve Tavsiyeler

٣٩٨٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَالِدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ.ح وثنا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو حَنِيفَةَ بْنُ مَاهَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا مَعْمَرُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا عَامِرُ بْنُ مُدْرِكٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ

---

[1] Ahmed (4/185) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (17/123).

أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اعْبُدِ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ وَكَأَنَّكَ مَيِّتٌ "، وَقَالَ خَلادٌ فِي حَدِيثِهِ وَاحْسِبْ نَفْسَكَ مَعَ الْمَوْتَى، وَزَادَ: " وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا مُسْتَجَابَةٌ "، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو إِسْمَاعِيلَ الأَيْلِيُّ [٢٠٢/٨]

3986- Zeyd b. Erkam'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ı görüyormuşçasına ibadet et. Eğer sen onu görmüyorsan, O seni görüyor. Kendini ölülerden say."* Hallâd rivayetinde: *"Kendini ölülerden say"* deyip: *"Mazlumun bedduasından sakın. Çünkü onun bedduası kabul edilir"* cümlesini eklenmiştir.[1]

٣٩٨٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطَّفَاوِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِمَنْكِبِي، فَقَالَ: " كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ، أَوْ كَعَابِرِ سَبِيلٍ "، وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يَقُولُ: إِذَا أَصْبَحْتَ فَلا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وَإِذَا أَمْسَيْتَ فَلا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَخُذْ فِي صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ، وَفِي حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، وَرَوَاهُ لَيْثُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، وَمِمَّنْ رَوَاهُ عَنْ لَيْثٍ: الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ، وَسُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَزَائِدَةُ، وَزُهَيْرٌ، وَيَزِيدُ، وَفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، وَخَالِدٌ الْوَاسِطِيُّ [٣٠١/٣]

3987- İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) omzumdan tuttu ve: *"Dünyada da garip veya yolcu gibi ol"* buyurdu. İbn Ömer şöyle derdi: "Sabahlayınca akşamı bekleme. Akşamlayınca da sabahı bekleme. Sağlıklı olduğun dönemde hastalık halin için hazırlık yap. Hayatta iken ölüm için hazırlık yap."

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٣٩٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ، حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حُسَيْنٍ، عَنِ ابْنِ سَابِطٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ الأَوْدِيِّ، قَالَ: قَامَ فِينَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، فَقَالَ: " يَا بَنِيَّ، أَوَدُّ أَنِّي رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ

---

[1] Ahmed (2/132) ve İbn Ebî şeybe (13/225).

ﷺ تَعْلَمُنَّ أَنَّ الْمَعَادَ إِلَى اللَّهِ، ثُمَّ إِلَى الْجَنَّةِ أَوِ إِلَى النَّارِ، إِقَامَةٌ لا ظَعْنَ، وَخُلُودٌ فِي أَجْسَادٍ لا تَمُوتُ " [٢٣٦/١]

3988- Amr b. Meymûn el-Evdî der ki: Muâz b. Cebel aramızda ayakta durup şöyle dedi: "Oğullarım! Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) size gönderdiği elçiyim. Bilin ki; Allah'a dönüş haktır. Cennet ya da cehenneme gireceksiniz. Ebedi olarak oradan ayrılmamacasına ikamet ve ölmeyen bedenlerle daimi bir hayat vardır."

٣٩٨٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنِ الطُّفَيْلِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا ذَهَبَ رُبْعُ اللَّيْلِ، قَالَ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا اللَّهَ، جَاءَتِ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ "، يَقُولُهَا ثَلاثًا [٢٥٦/١]

3989- Ubey b. Ka'b der ki: Gecenin dörtte biri geçince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç defa: *"Ey insanlar! Allah'ı zikredin. Râcife (bütün canlılara ölüm getirecek olan ilk Sûr'a üfürülmenin) zamanı geldi, bunun hemen ardından da Râdife (bütün canlıları diriltecek olan üfleniş) gelecektir. Ölüm, her türlü şiddet ve sancılarıyla geldi"* derdi.[1]

٣٩٩٠- حَدَّثَنَا أَبِي، وَأَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ، ثنا يَحْيَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ، عَنِ الطُّفَيْلِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ خَافَ أَدْلَجَ، وَمَنْ أَدْلَجَ بَلَغَ الْمَنْزِلَ أَلا إِنَّ سِلْعَةَ اللَّهِ تَعَالَى غَالِيَةٌ، أَلا إِنَّ سِلْعَةَ اللَّهِ الْجَنَّةَ، جَاءَتِ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ، جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ "، غَرِيبٌ تَفَرَّدَ بِهِ وَكِيعٌ، عَنِ الثَّوْرِيِّ بِهَذَا اللَّفْظِ [٣٧٧/٨]

3990- Ubey b. Ka'b'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'tan korkan, hemen yola koyulur. Kim de yola koyulursa arzusuna kavuşur. Allah'ın ticaret için ortaya koyduğu malı çok pahalıdır. Dikkat edin! Allah'ın ticaret eşyası ise cennettir. Râcife (bütün canlılara ölüm getirecek olan ilk Sûr'a üfürülmenin) zamanı geldi, bunun hemen ardından da*

---

[1] Ahmed (5/136), Tirmizî (2457) ve Hâkim (2/513).

Râdife (bütün canlıları diriltecek olan üfleniş) gelecektir. Ölüm, her türlü şiddet ve sancılarıyla geldi."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٩١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ الْمُرْهِبِيُّ الْكُوفِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حَبِيبٍ الطَّرَائِفِيُّ الرَّقِّيُّ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عُمَرَ الرَّقِّيُّ، قَالَ: ثنا وَهْبُ بْنُ رَاشِدٍ، عَنْ فَرْقَدٍ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ أَصْبَحَ وَهَمُّهُ غَيْرُ اللَّهِ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ، وَمَنْ أَصْبَحَ لا يَهْتَمُّ بِالْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ "، قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ: هَذِهِ الأَحَادِيثُ الثَّلاثَةُ بِهَذِهِ الأَلْفَاظِ لَمْ يَرْوِهَا عَنْ أَنَسٍ غَيْرُ فَرْقَدٍ، وَلا عَنْهُ إِلا وَهْبُ بْنُ رَاشِدٍ، وَوَهْبٌ وَفَرْقَدٌ غَيْرُ مُحْتَجٍّ بِحَدِيثِهِمَا وَتَفَرُّدِهِمَا [٣/٤٨]

3991- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Kim gayesi Allah olmadan sabahlarsa, onun Allah'tan hiç bir şey (yardım) yoktur. Müslümanların dertleri ile ilgilenmeyen, onlardan değildir.*

٣٩٩٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَهْدِيٍّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: رَقِيَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمِنْبَرَ، فَقَالَ: " قَالَ مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ: يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، وَرَآهُمْ يَبْكُونَ، كَمْ تَعْلَمُونَ وَلا تَعْمَلُونَ، فَقَالَ: وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ وَلا تَعْمَلُونَ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ سَعِيدٍ، عَنْ عِيسَى [٣/٢١٩]

3992- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **minbere çıktı ve şöyle buyurdu:** *"Mûsa b. İmrân İsrail oğullarının ağladığını görüp şöyle dedi: «Ey İsrail oğulları! Bildiğiniz halde yapmadığınız ne kadar da şey var!» Sizin de bildiğiniz halde yapmadığınız ne kadar da çok şey var!"*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٩٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدَانَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ بَكَّارٍ، وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلْطِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالا: حَدَّثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ هِلالٍ، قَالَ: قَالَ خَالِدُ بْنُ عُمَيْرٍ: خَطَبَنَا عُتْبَةُ بْنُ غَزْوَانَ، قَالَ: " أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ الدُّنْيَا قَدْ آذَنَتْ بِصَرْمٍ، وَوَلَّتْ حَذَّاءَ، وَلَمْ يَبْقَ مِنْهَا إِلا

---

[1] Hâkim (4/308).

صُبَابَةٌ كَصُبَابَةِ الإِنَاءِ، أَلا وَإِنَّكُمْ فِي دَارٍ أَنْتُمْ مُتَحَوِّلُونَ مِنْهَا، فَانْتَقِلُوا بِصَالِحِ مَا بِحَضْرَتِكُمْ، وَإِنِّي أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ فِي نَفْسِي عَظِيمًا، وَعِنْدَ اللَّهِ صَغِيرًا، وَإِنَّكُمْ وَاللَّهِ لَتَبْلُوُنَّ الأُمَرَاءَ مِنْ بَعْدِي، وَإِنَّهُ وَاللَّهِ مَا كَانَتْ نُبُوَّةٌ قَطُّ إِلا تَنَاسَخَتْ حَتَّى تَكُونَ مُلْكًا وَجَبْرِيَّةً، وَإِنِّي رَأَيْتُنِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَابِعَ سَبْعَةٍ، وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلا وَرَقُ الشَّجَرِ حَتَّى قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا، فَوَجَدْتُ بُرْدَةً فَشَقَقْتُهَا بِنِصْفَيْنِ، فَأَعْطَيْتُ نِصْفَهَا سَعْدَ بْنَ مَالِكٍ وَلَبِسْتُ نِصْفَهَا، فَلَيْسَ مِنْ أُولَئِكَ السَّبْعَةِ الْيَوْمَ رَجُلٌ حَيٌّ إِلا وَهُوَ أَمِيرُ مِصْرٍ مِنَ الأَمْصَارِ، فَيَا لَلْعَجَبِ لِلْحَجَرِ يُلْقَى مِنْ رَأْسِ جَهَنَّمَ فَيَهْوِي سَبْعِينَ خَرِيفًا حَتَّى يَتَقَرَّرَ فِي أَسْفَلِهَا، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتُمْلأَنَّ جَهَنَّمُ، أَفَعَجِبْتُمْ وَإِنَّ مَا بَيْنَ مِصْرَاعَيْنِ مِنْ مَصَارِيعِ الْجَنَّةِ مَسِيرَةَ أَرْبَعِينَ عَامًا، وَلَيَأْتِيَنَّ عَلَيْهِ يَوْمٌ وَمَا فِيهَا بَابٌ إِلا وَهُوَ كَظِيظٌ " [١/١٧١]

3993- Hâlid b. Umeyr bildiriyor: Utbe b. Gazvân bize şöyle bir konuşma yaptı: "Ey insanlar! Dünya bir gün yok olacaktır. Dünyadan geriye kalan suyu içilmiş bir sürahinin son damlalarıdır. Siz de oradan sona ermesi olmayan bir yurda gideceksiniz. Oraya en iyi amellerinizi götürün.

Ben, Allah katında basit biriyken, kendimi beğenmiş olmaktan Allah'a sığınırım. Vallahi benden sonra valiler sebebiyle imtihan maruz kalacaksınız. Vallahi! Nübüvvetle gelen hiçbir hareket yoktur ki sonradan bozulup krallık ve despotluğa dönüşmesin.

Ben kendimi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında yedinin yedincisi olarak görmüştüm. Bizim ağaç yapraklarından başka yiyeceğimiz yoktu da onları yemekten dudaklarımız yara olmuştu. Bir gün bir aba bulmuştum. Onu ikiye böldüm. Yarısını Sa'd b. Mâlik'e verdim. Diğer yarısını ben büründüm. Bugün, o yedi kişiden yaşayan kimse yoktur ki şehirlerden birinde vali olmasın.

Şaşılacak şeydir ki; cehennemin zirvesinden atılan taş yetmiş yılda ancak en aşağıya düşebiliyor.

Canım elinde olana yemin ederim ki; cehennem dolacaktır. Şaşırdınız mı? Cennetin kapısının iki kanadı arasındaki mesafe kırk yıllık mesafedir. Bir gün gelecek bütün kapıları tıklım tıklım olacaktır."

٣٩٩٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِي، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْهِرٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ الغفاري، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: " يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى

نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ عَلَيْكُمْ مُحَرَّمًا فَلا تَظَّالَمُوا، يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَأَنَا أَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا وَلا أُبَالِي، فَاسْتَغْفِرُونِي أَغْفِرْ لَكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلا مَنْ أَطْعَمْتُ فَاسْتَطْعِمُونِي أُطْعِمْكُمْ، يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلا مَنْ كَسَوْتُ فَاسْتَكْسُونِي أَكْسُكُمْ، يَا عِبَادِي لَمْ يَبْلُغْ ضَرُّكُمْ أَنْ تَضُرُّونِي، وَلَمْ يَبْلُغْ نَفْعُكُمْ أَنْ تَنْفَعُونِي، يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ، وَجِنَّكُمْ وَإِنْسَكُمْ، اجْتَمَعُوا وَكَانُوا عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ مِنْكُمْ لَمْ يَنْقُصْ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي مِثْقَالَ ذَرَّةٍ، وَيَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ وَآخِرَكُمْ، وَجِنَّكُمْ وَإِنْسَكُمْ، اجْتَمَعُوا فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ، فَسَأَلُونِي جَمِيعًا فَأَعْطَيْتُ كُلَّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ مَسْأَلَتَهُ لَمْ يُنْقِصْ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلا كَمَا يُنْقِصُ الْمِخْيطُ إِذَا غُمِسَ فِي الْبَحْرِ، يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ تُرَدُّ إِلَيْكُمْ، فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدْنِي، وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلا يَلُومَنَّ إِلا نَفْسَهُ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ، أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحِهِ، رَوَاهُ عَنْ بَكْرِ بْنِ إِسْحَاقَ الصَّاغَانِيِّ، عَنْ أَبِي مُسْهِرٍ، وَعَنِ الدَّارِمِيِّ، عَنْ مَرْوَانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ [٥/١٢٥]

3994- Ebû Zer el-Ğifârî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Allah şöyle buyurdu: Ey kullarım! Zulmetmeyi kendime haram kıldığım gibi onu sizin aranızda da haram kıldım, artık birbirinize zulmetmeyiniz. Ey kullarım! Siz gece gündüz günah işliyorsunuz, ben ise günahları bağışlayanım, benden af dileyin ki sizi bağışlayayım. Ey kullarım! Benim doyurduklarımdan başka hepiniz açsınız, benden yiyecek isteyin ki, sizi doyurayım. Ey kullarım! Benim giydirdiklerim dışında hepiniz çıplaksınız, benden giyecek isteyin ki, sizi giydireyim. Ey kullarım! Bana zarar vermek elinizden gelmez ki zarar verebilesiniz, bana fayda vermeye gücünüz yetmez ki beni faydalandırasınız. Ey kullarım! Bana ne zarar, ne de fayda verebilirsiniz. Ey kullarım! Sizden öncekiler ve sonrakiler bütün insanlar ve cinler içinizden en kötü bir adamın durumu gibi olsalar, bu durum benim mülkümden zerre kadar bir şey eksiltmez. Ey kullarım! Sizden öncekiler ve sonrakiler bütün insanlar ve cinler bir alanda toplansalar, sonra benden dilediklerini isteseler, ben de istediklerini versem, bu benim mülkümden ancak iğnenin denize batırılıp çıkarıldığındaki eksilttiği kadar bir şey eksiltir. Ey kullarım! İşte sizin amelleriniz, size (karşılığı) veriliyor. Artık kim hayırla karşılaşırsa, Allah'a hamdetsin; kötülükle karşılaşan ise kendi kendini ayıplasın."*[1]

---

[1] Müslim (2577) ve Hâkim (4/241).

Sahih sabit bir hadistir.

٣٩٩٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بن جَابِرٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ ابْنَ آدَمَ لَفِي غَفْلَةٍ مِمَّا خَلَقَهُ اللَّهُ ﷻ لَهُ، إِنَّ اللَّهَ لا إِلَهَ إِلا هُوَ، إِذَا أَرَادَ خَلْقَهُ، قَالَ لِلْمَلَكِ: اكْتُبْ لَهُ رِزْقَهُ، وَأَثَرَهُ، وَأَجَلَهُ، وَاكْتُبْ شَقِيًّا أَوْ سَعِيدًا، ثُمَّ يَرْتَفِعُ ذَلِكَ الْمَلَكُ، وَيَبْعَثُ إِلَيْهِ مَلَكًا آخَرَ، فَيَحْفَظُهُ حَتَّى يُدْرِكَ، ثُمَّ يَبْعَثُ إِلَيْهِ مَلَكَيْنِ يَكْتُبَانِ حَسَنَاتِهِ وَسَيِّئَاتِهِ، فَإِذَا جَاءَهُ الْمَوْتُ ارْتَفَعَ ذَلِكَ الْمَلَكَانِ، ثُمَّ جَاءَ مَلَكُ الْمَوْتِ فَيَقْبِضُ رُوحَهُ، فَإِذَا دَخَلَ حُفْرَتَهُ رَدَّ الرُّوحَ فِي جَسَدِهِ، ثُمَّ يَرْتَفِعُ مَلَكُ الْمَوْتِ، ثُمَّ جَاءَهُ مَلَكَا الْقَبْرِ فَامْتَحَنَاهُ، ثُمَّ يَرْتَفِعَانِ، فَإِذَا قَامَتِ السَّاعَةُ انْحَطَّ مَلَكُ الْحَسَنَاتِ، وَمَلَكُ السَّيِّئَاتِ، فَأَنْشَطَا كِتَابًا مَعْقُودًا فِي عُنُقِهِ، ثُمَّ حَضَرَا مَعَهُ وَاحِدٌ سَائِقٌ، وَالآخَرُ شَهِيدٌ، ثُمَّ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ﴾

keskindir."[1] Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **"Mutlaka sizler biri diğerine mutabık, halden hale geçeceksiniz"**[2] buyruğunu okudu ve: *"Bir halden sonra bir diğer hale (geçeceksiniz)"* buyurdu. Sonra: *"Şüphesiz ki sizin önünüzde çok büyük bir iş vardır. O büyük olan Allah'tan yardım dileyiniz"* diye ekledi.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٩٦- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، إِمْلاءً حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِيهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَامَ خَطِيبًا عَلَى أَصْحَابِهِ، فَقَالَ: " أَيُّهَا النَّاسُ، كَأَنَّ الْمَوْتَ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا كُتِبَ، وَكَأَنَّ الْحَقَّ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا وَجَبَ، وَكَأَنَّ الَّذِي نُشَيِّعُ مِنَ الأَمْوَاتِ سَفْرٌ عَمَّا قَلِيلٍ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ، نَأْكُلُ تُرَاثَهُمْ كَأَنَّنَا مُخَلَّدُونَ بَعْدَهُمْ، قَدْ نَسِينَا كُلَّ وَاعِظَةٍ، وَأَمِنَّا كُلَّ جَائِحَةٍ، طُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ، طُوبَى لِمَنْ طَابَ مَكْسَبُهُ، وَصَلُحَتْ سَرِيرَتُهُ، وَحَسُنَتْ عَلانِيَتُهُ، وَاسْتَقَامَتْ طَرِيقَتُهُ، طُوبَى لِمَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ مِنْ غَيْرِ مَنْقَصَةٍ، وَأَنْفَقَ مِمَّا جَمَعَهُ مِنْ غَيْرِ مَعْصِيَةٍ، وَخَالَطَ أَهْلَ الْفِقْهِ وَالْحِكْمَةِ، وَرَحِمَ أَهْلَ الذُّلِّ وَالْمَسْكَنَةِ، وَطُوبَى لِمَنْ أَنْفَقَ الْفَضْلَ مِنْ مَالِهِ، وَأَمْسَكَ الْفَضْلَ مِنْ قَوْلِهِ، وَوَسِعَتْهُ السُّنَّةُ وَلَمْ يَعْدِلْ عَنْهَا إِلَى بِدْعَةٍ "، ثُمَّ نَزَلَ، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْعِتْرَةِ الطَّيِّبَةِ، لَمْ نَسْمَعْهُ إِلا مِنَ الْقَاضِي الْحَافِظِ، وَرَوَى هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ [٣٠٢/٣]

3996- Hüseyin b. Ali der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına hutbe vermek için kalktığını gördüm; şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! Ölüm, sanki bizden başkası için yazılmış gibi, hakka tabi olmak ta sanki bizden başkası için gerekli gibi. Ölülerimizi gömerken, sanki biraz sonra geri gelecekmiş gibi gömüyoruz ve geriye bıraktıklarını yiyoruz. Onlardan sonra hiç ölmeyeceksiniz gibi davranıyoruz. Her türlü öğüdü (görmezlikten gelip) unuttuk, her kötü akıbetin şerrinden kendimizi emniyette hissettik. Kusurları başkalarının*

---

[1] Kaf Sur. 22

[2] İnşikâk Sur. 19

kusurlarıyla uğraşmaktan kendisini alıkoyana ne mutlu, Kazandığı mal temiz, gizlisi salih, açığı güzel ve yolu doğru olana ne mutlu. Onurundan bir şey kaybetmeden tevazu gösterene, kazandığı maldan, masiyet olmayan yerlere harcayana, fıkıh ehliyle beraber olana, fakir ve miskinlere merhamet edene ne mutlu. Malının fazlasını infak edene, yiyeceğinden fazlasını bırakana, sünnetle yetinip bidatten uzak durana ne mutlu." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunları söyledikten sonra minberden indi.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٩٧- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ الْحَافِظُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ حَفْصٍ، وَعَلِيُّ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ جَابِرٍ، قَالا: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصِ بْنِ عُمَرَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَالَ لِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ: يَا مُحَمَّدُ، أَحْبِبْ مَنْ شِئْتَ، فَإِنَّكَ مَفَارِقُهُ، وَاعْمَلْ مَا شِئْتَ، فَإِنَّكَ مُلاقِيهِ، وَعِشْ مَا شِئْتَ، فَإِنَّكَ مَيِّتٌ "، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لَقَدْ أَوْجَزَ لِي جِبْرِيلُ فِي الْخُطْبَةِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرٍ، عَنْ أَسْلافِهِ، مُتَّصِلا لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/٢٠٢]

3997- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cibrîl bana dedi ki: "Ey Muhammed! Dilediğini sev, ayrılacaksın. Dilediğini yap, yaptığınla yüzleşeceksin. Dilediğin kadar yaşa, (sonunda) öleceksin."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cibrîl bana sözlerini özlü söyledi"* diye ekledi.

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الأَدِيبُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثَنَا زَافِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، عِشْ مَا شِئْتَ، فَإِنَّكَ مَيِّتٌ، وَأَحْبِبْ مَنْ شِئْتَ، فَإِنَّكَ مَفَارِقُهُ، وَاعْمَلْ مَا شِئْتَ، فَإِنَّكَ مَجْزِيٌّ بِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ، شَرَفُ الْمُؤْمِنِ قِيَامُهُ بِاللَّيْلِ، وَعِزُّهُ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ "، هَذَا

حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عُيَيْنَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ زَافِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، وَعَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ [٢٥٣/٣]

3998- Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cibrîl bana gelip dedi ki: «Ey Muhammed! Dilediğin kadar yaşa, öleceksin. Dilediğini sev, ondan ayrılacaksın. Dilediğini yap, karşılığını göreceksin.» Sonra şöyle dedi: "Ey Muhammed! Müminin şerefi, gece kıyamıdır. İzzeti ise insanlara ihtiyaç duymamasıdır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٣٩٩٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ، قَالَ: ثنا حُمَيْدُ بْنُ الرَّبِيعِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الرُّومِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ قَائِدُ الأَعْمَشِ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا أَهْلَ الْحُجُرَاتِ، سُعِّرَتِ النَّارُ، وَجَاءَتِ الْفِتَنُ كَأَنَّهَا قِطَعُ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، وَاللَّهِ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلا، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ عَنْ زَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُحَمَّدُ بْنُ فَائِدَةَ أَبُو مُسْلِمٍ [١٧٣/٤]

3999- Abdulmelik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey oda sahipleri! Ateş harlandı, fitneler de gece karanlığı gibi çöktüler. Vallahi, eğer bildiğimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٠٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، ثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى، ثَنَا أَبُو بَكْرٍ الدَّاهِرِيُّ، عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ابْنَ آدَمَ عِنْدَكَ مَا يَكْفِيكَ وَأَنْتَ تَطْلُبُ مَا يُطْغِيكَ، ابْنَ آدَمَ لا بِقَلِيلٍ تَقْنَعُ وَلا بِكَثِيرٍ تَشْبَعُ، ابْنَ آدَمَ إِذَا أَصْبَحْتَ مُعَافًى فِي بَدَنِكَ آمِنًا فِي سِرْبِكَ عِنْدَكَ قُوتُ يَوْمِكَ فَعَلَى الدُّنْيَا الْعَفَاءُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ أَسَدٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ [٩٨/٦]

4000- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Âdemoğlu! Yanında, sana yetecek kadar (mal) bulunduğu halde; seni yoldan çıkaracak şeyi istiyorsun. Âdemoğlu! Ne aza kanaat edersin, ne de çokla doyarsın. Âdemoğlu! Bedenin sıhhat ve afiyette, canın emniyette ve bir günlük rızkın da yanındaysa; dünya (isterse) helak*

olsun."

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٠١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ هِلالٍ التُّسْتَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، ثنا أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَابِقٍ الْمَدَنِيُّ، عَنْ خَيْثَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُعْفِيِّ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " فِيمَا أَعْطَى اللَّهُ تَعَالَى مُوسَى فِي الأَلْوَاحِ الأُوَلِ، فِي أَوَّلِ مَا كَتَبَ عَشَرَةَ أَبْوَابٍ: يَا مُوسَى، لا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا، فَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَتَلْفَحَنَّ وُجُوهَ الْمُشْرِكِينَ النَّارُ، وَاشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ أَقِكَ الْمَتَالِفَ وَأُنْسِئْ لَكَ فِي عُمُرِكَ، وَأَحْيِكَ حَيَاةً طَيِّبَةً، وَأَقْلِبْكَ إِلَى خَيْرٍ مِنْهَا، وَلا تَقْتُلِ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمْتُ إِلا بِالْحَقِّ، فَتَضِيقَ عَلَيْكَ الأَرْضُ بِرَحَبِهَا وَالسَّمَاءُ بِأَقْطَارِهَا، وَتَبُوءَ بِسَخَطِي فِي النَّارِ، وَلا تَحْلِفْ بِاسْمِي كَاذِبًا، وَلا آثِمًا، فَإِنِّي لا أُطَهِّرُ وَلا أُزَكِّي مَنْ لَمْ يُنَزِّهْنِي، وَلَمْ يُعَظِّمْ أَسْمَائِي، وَلا تَحْسُدِ النَّاسَ عَلَى مَا أَعْطَيْتُهُمْ مِنْ فَضْلِي، وَلا تَنْفَسْ عَلَيْهِمْ نِعْمَتِي وَرِزْقِي، فَإِنَّ الْحَاسِدَ عَدُوٌّ لِنِعْمَتِي رَادٌّ لِقَضَائِي، سَاخِطٌ لِقِسْمَتِي الَّتِي أَقْسِمُ بَيْنَ عِبَادِي، وَمَنْ يَكُنْ كَذَلِكَ فَلَسْتُ مِنْهُ وَلَيْسَ مِنِّي، وَلا تَشْهَدْ بِمَا لَمْ يَعِ سَمْعُكَ، وَيَحْفَظْ عَقْلُكَ، وَيَعْقِدْ عَلَيْهِ قَلْبُكَ، فَإِنِّي وَاقِفٌ أَهْلَ الشَّهَادَاتِ عَلَى شَهَادَاتِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ سَائِلُهُمْ عَنْهَا سُؤَالا حَثِيثًا، وَلا تَزْنِ، وَلا تَسْرِقْ، وَلا تَزْنِ بِحَلِيلَةِ جَارِكَ فَأَحْجُبَ عَنْكَ وَجْهِي، وَتُغْلَقَ عَنْكَ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَأَحْبِبْ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ، وَلا تَذْبَحْ لِغَيْرِي، فَإِنِّي لا أَقْبَلُ مِنَ الْقُرْبَانِ إِلا مَا ذُكِرَ عَلَيْهِ اسْمِي، وَكَانَ خَالِصًا لِوَجْهِي، وَتَفَرَّغْ لِي يَوْمَ السَّبْتِ، وَفَرِّغْ لِي آنِيَتَكَ وَجَمِيعَ أَهْلِ بَيْتِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ ﷻ جَعَلَ يَوْمَ السَّبْتِ لَهُمْ عِيدًا، وَاخْتَارَ لَنَا الْجُمُعَةَ فَجَعَلَهَا لَنَا عِيدًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي جَعْفَرٍ، وَحَدِيثِ رَبِيعَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَاللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى أَعْلَمُ [٢٦٥/٣]

4001- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın Hz. Mûsa'ya verdiği levhaların başında şu on konu vardı: "Ey Mûsa! Bana hiçbir şeyi ortak koşma. Müşriklerin cehennemde yanacakları hükmü sabit olmuştur. Bana, annene ve babana şükredersen seni telef edicilerden korur, ömrünü uzatır, güzel bir hayat yaşatır ve daha sonra seni*

dünya hayatından daha güzel bir hayata götürürüm. Sakın Allah'ın haram kıldığı bir canı haksız yere alma. Böyle yaparsan eğer, yer ve gök sana dar gelir. Öfkeme ve cehenneme maruz kalırsın. Sakın yalan yere günahkâr olarak ismim üzerine yemin etme. Çünkü beni tenzih, isimlerimi tazim etmeyen bir kimseyi tezkiye etmem. İnsanlara vermiş olduğum hayırlardan dolayı onları kıskanma. Onlara vermiş olduğum rızık ve nimetime hased etme. Hasetçiler nimetimin düşmanı, kaza ve kaderimi reddeden ve kullarım arasında yaptığım taksimata razı olmayan kişilerdir. Ben ne böyle bir kimsedenim, ne de o bendendir. Bizzat duymadığın ve anlamadığın bir şey hakkında şahitlik yapma. Çünkü ben kıyamet gününde şahitlerin, şahitlikleri üzerinde duracağım. Sonra da inceden inceye hesaba çekeceğim. Sakın zina yapma, hırsızlık etme. Komşunun eşiyle zina yapma. Öyle yaparsan eğer senden yüzümü saklar, göğün kapılarını sana kapatırım. Kendin için istediğini başkaları için de iste. Benim adım dışında, kimsenin adına bir şey kesme. Çünkü ben kurbanlardan ancak kendi adıma kesileni, sadece benim rızam için yapılan ameli kabul ederim. Cumartesi gününü benim için ayır. Kendini ve bütün aileni bana yönelt."

Hz. Peygamber bunları söyledikten sonra *"Allah cumartesi gününü Hz. Mûsa'ya, cuma gününü de bize bayram kılmıştır"* buyurmuştur.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٠٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدِ بْنِ بَشِيرٍ الرَّازِيُّ، ثنا يُونُسُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الإِسْكَنْدَرَانِيُّ، عَنِ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ: إِنَّكَ لَنْ تَتَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ الرِّضَا بِقَضَائِي، وَلَمْ تَعْمَلْ عَمَلا أَحْبَطَ لِحَسَنَاتِكَ مِنَ الْكِبْرِيَاءِ، يَا مُوسَى لا تَضْرَعْ إِلَى أَهْلِ الدُّنْيَا فَأَسْخَطُ عَلَيْكَ، وَلا تَخْفَ بِدِينِكَ لِدُنْيَاهُمْ، فَأُغْلِقُ عَلَيْكَ أَبْوَابَ رَحْمَتِي، يَا مُوسَى قُلْ لِلْمُذْنِبِينَ النَّادِمِينَ: أَبْشِرُوا، وَقُلْ لِلْعَامِلِينَ الْمُعْجَبِينَ: اخْسَرُوا ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ مُجَاهِدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الرَّبِيعِ [٤٥/٥] [١٢٧/٧]

4002- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah Hz. Mûsa'ya şöyle vahyetti: «Bana, kazama rıza göstermekten daha güzel bir şeyle yaklaşamazsın. Kibir kadar amelini boşa çıkaran başka bir şey de yapamazsın. Ey Mûsa! Dünya ehline yalvarma; yoksa seni sevmem.*

Dinini onların dünyasına alet etme; yoksa rahmetimin kapılarını sana kapatırım. Pişman olan günahkarlara: «Müjdeler olsun (affedildiniz)!» de. Yaptığı ameller sebebiyle kendini beğenenlere de: «Yazıklar olsun!» de."

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٠٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا أَبُو حَفْصٍ عُمَرُ بْنُ يَزِيدَ الرَّفَّا الْبَصْرِيُّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ شَقِيقٍ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَشْرُفُونَ بِالْمُتْرَفِينَ، وَيَسْتَخِفُّونَ بِالْعَابِدِينَ، وَيعْمَلُونَ بِالْقُرْآنِ مَا وَافَقَ أَهْوَاءَهُمْ، وَمَا خَالَفَ أَهْوَاءَهُمْ تَرَكُوهُ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يُؤْمِنُونَ بِبَعْضٍ وَيَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ، يَسْعَوْنَ فِيمَا يُدْرَكُ بِغَيْرِ سَعْيٍ مِنَ الْقَدَرِ الْمَقْدُورِ، وَالأَجَلِ الْمَكْتُوبِ، وَالرِّزْقِ الْمَقْسُومِ، وَلا يَسْعَوْنَ فِيمَا لا يُدْرَكُ إِلا بِالسَّعْيِ، مِنَ الْجَزَاءِ الْمَوْفُورِ، وَالسَّعْيِ الْمَشْكُورِ، وَالتِّجَارَةِ الَّتِي لا تَبُورُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، عَنْ عَمْرٍو لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا عُمَرُ بْنُ يَزِيدَ

4003- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bazılarına ne oluyor ki; ileri gelenlerini tazim edip, âbidleri hor görüyorlar, Kur'an'ın işlerine gelen kısmıyla amel edip işlerine gelmeyen tarafını terk ediyorlar ve böylece, Kitab'ın bir kısmına iman edip bazısını da inkâr etmiş oluyorlar. Kaderlerinde takdir edilip kendileri için belirlenmiş ve paylarına düşmüş olan ve çaba göstermeden kendilerine ulaşacak olan rızıkların peşinde koştururlar da, gayret gerektiren, karşılığı ve sevabı verilecek ve boşa çıkmayacak bir ticaret olan ameller için çaba göstermiyorlar."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٠٤- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، فِي جَمَاعَةٍ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ رَاشِدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَانِئٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ بِلالِ بْنِ أَبِي الدَّرْدَاءِ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: " مَا أَنْكَرْتُمْ مِنْ زَمَانِكُمْ فِيمَا غَيَّرْتُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ، فَإِنْ يَكُ خَيْرًا فَوَاهًا وَاهًا، وَإِنْ يَكُ شَرًّا فَآهًا آهًا "، سَمِعْتُ ذَاكَ مِنْ نَبِيِّكُمْ ﷺ [٥/٢٤٩]

4004- Ebu'd-Derdâ der ki: "Zamanınızda garip karşıladığınız her şey, değiştirdiğiniz amelleriniz dolayısıyladır. Değişen şey eğer hayırsa, bu ne hoştur. Yok, eğer şer ise ne kötüdür. Bunu Peygamber'inizden (sallallahu aleyhi vesellem) işittim."

٤٠٠٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ التَّجَّارِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ، يَقُولُ: إِنِّي لأُخْبَرَ بِمَكَانِكُمْ فَمَا يَمْنَعُنِي أَنْ أُخْرَجَ إِلَيْكُمْ إِلا مَخَافَةَ أَنْ أُمِلَّكُمْ، وَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " يَتَخَوَّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ مَخَافَةَ السَّآمَةِ عَلَيْنَا "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، وَالأَعْمَشِ [١٢٤/٨]

4005- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Bana yeriniz haber veriliyor, ancak sizi usandırmamak için yanınıza çıkmıyorum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize bıkkınlık gelmesinden endişe ederek nasihatlerini bizim durumumuzu yoklar ona göre ayarlardı."[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٠٠٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ الْبَزَّازُ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى بْنُ هِشَامٍ، ثَنَا ابْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَعْلَمَ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ فَلْيَعْلَمْ مَا لِلَّهِ عِنْدَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَالِحٍ تَفَرَّدَ بِهِ عَاصِمٌ [١٧٦/٦]

4006- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah katındaki neyinin olduğunu bilmek isteyen; yanında Allah için ne olduğunu bilsin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ بْنِ مُوسَى، قَالَ: ثنا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ خَرَجَ مِنْ عَيْنِهِ دُمُوعٌ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ رَأْسِ الذُّبَابِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى حَتَّى يُصِيبَ حُرَّ وَجْهِهِ حَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ عَلَى النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ وَهُوَ أَبُو إِبْرَاهِيمَ الزَّوْرَقِيُّ الْمَدَنِيُّ وَيُعْرَفُ بِحَمَّادِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ، وَرَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، عَنْ أَخِيهِ، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ عَوْنٍ مِثْلَهُ،

4007- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sinek başı kadar da olsa Allah korkusuyla gözünden*

---

[1] Buhârî (68/ 70), Müslim (2821) ve Tirmizî (2855).

yüzüne yaş düşenin Allah yüzünü cehenneme haram kılar."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٠٨- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى، عَنْ حَمَّادٍ، عَنْ عَوْنٍ، مِثْلَهُ [٤/٢٦٦]

4008- Bu hadis başka bir kanalla Allah'ın Resûlü'nden nakledilmiştir.

٤٠٠٨/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِبَّانَ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْحُصَيْنِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا رَجَفَ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَحَاتَتْ خَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتَّ عَذْقُ النَّخْلَةِ " [١/٣٦٧]

4008/a- Selmân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Müminin kalbi, Allah yolunda titrerse, hurma salkımlarının döküldüğü gibi günahları dökülür."*

٤٠٠٨/ب- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْقَاسِمِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْعَوَّامِ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَطَاءٍ، حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ صُهْبَانَ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُلُّ عَيْنٍ بَاكِيَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِلا عَيْنًا غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ ﷻ وَعَيْنًا سَهِرَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَعَيْنًا خَرَجَ مِنْهَا مِثْلُ رَأْسِ الذُّبَابِ دَمْعَةٌ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ﷻ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، وَأَبِي سَلَمَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ بْنُ صُهْبَانَ [٣/١٦٣]

4008/b- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın haramlarından sakınan, Allah yolunda gece uyumayan, Allah yolunda sinek kafası kadar gözyaşı döken göz dışında, kıyamet günü her göz ağlayacaktır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٠٨/ج- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، ثنا بِشْرُ بْنُ عِمْرَانَ الزَّهْرَانِيُّ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ رُزَيْقٍ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي

---

[1] İbn Mâce (4197) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/20).

رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " حُرِّمَتِ النَّارُ عَلَى ثَلاثَةِ أَعْيُنَ: عَيْنٍ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٍ غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَعَيْنٍ سَهِرَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ". رَوَاهُ عُثْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَقَالَ: عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ [٢٠٩/٥]

4008/c- İbn Abbâs der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Üç göze cehennem haram kılınmıştır: Allah korkusuyla ağlayan göz, Allah'ın haramlarına bakmayan göz ve Allah yolunda uyumayan göz."*

٤٠٠٩- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ وَحَبِيبٌ، في جماعة قَالُوا: ثنا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرٍو، عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ، قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلاةَ الصُّبْحِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ، فَوَعَظَنَا مَوْعِظَةً بَلِيغَةً ذَرَفَتْ مِنْهَا الأَعْيُنُ، وَوَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَأَنَّهَا مَوْعِظَةُ مُوَدِّعٍ فَأَوْصِنَا، قَالَ: " أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِلإِمَامِ، وَإِنْ كَانَ عَبْدًا حَبَشِيًّا، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ بَعْدِي، عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ ". رَوَاهُ إِسْمَاعِيلُ عَنْ بَحِيرٍ، عَنْ خَالِدٍ، عَنِ الْعِرْبَاضِ، مِثْلَهُ [٢٢٠/٥]

4009- İrbâd b. Sâriye der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize sabah namazını kıldırdıktan sonra yüzünü bize dönüp güzel bir nasihat etti ve gözlerimiz ondan yaşardı, kalplerimiz titredi. Sahabeden bir kişi: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu sanki bize veda edenin bir nasihatıydı. Bize tavsiyede bulun" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'tan korkmanızı, Habeşli bir köle bile olsa idareciyi dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim. Sizden yaşayan birçok ihtilaf görecektir. Siz benim ve benden sonra gelecek doğru yola iletilmiş halifelerimin sünnetine yapışın ve onlara, azı dişlerinizle ısırırcasına sımsıkı sarılın. Dine sonradan sokulan şeylerden (sapkın mezheplerden) şiddetle sakının. Çünkü dine sokulan her yenilik bidat, her bidat ise dalâlettir."*[1]

---

[1] Ebû Dâvud (4607), Tirmizî (2676), Ahmed (4/126), Dârimî (1/44), Hâkim (1/96, 97) ve Beyhakî (10/114).

٤٠١٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ مِهْرَانَ، فِي جَمَاعَةٍ قَالُوا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٌ الْعَنْبَسِي، حَدَّثَنَا أَبُو الْمِقْدَامِ، وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ الْمُعَافَى، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ خَلَفٍ الْعَمِّيُّ، عَنْ أَبِي الْمِقْدَامِ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا شُرَيْحُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ، حَدَّثَنَا أَبُو الْمِقْدَامِ هِشَامُ بْنُ زِيَادٍ، وَحَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدٍ الْقَاسِمُ بْنُ سَلامٍ، حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ زِيَادٍ أَبِي الْمِقْدَامِ، قَالُوا كُلُّهُمْ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَعْبٍ الْقُرَظِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَقْوَى النَّاسِ، فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَكْرَمَ النَّاسِ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَغْنَى النَّاسِ، فَلْيَكُنْ بِمَا فِي يَدِ اللَّهِ أَوْثَقَ مِنْهُ بِمَا فِي يَدَيْهِ، أَلا أُنَبِّئُكُمْ بِشِرَارِكُمْ؟ "، قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " مَنْ أَكَلَ وَحْدَهُ، وَمَنَعَ رِفْدَهُ، وَجَلَدَ عَبْدَهُ، أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشِرٍّ مِنْ هَذَا؟ " قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " مَنْ يَبْغَضُ النَّاسَ وَيَبْغَضُونَهُ، قَالَ: أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشِرٍّ مِنْ هَذَا؟ " قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " مَنْ لا يَقِيلُ عَثْرَةً، وَلا يَقْبَلُ مَعْذِرَةً، وَلا يَغْفِرُ ذَنْبًا، قَالَ: أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشِرٍّ مِنْ هَذَا؟ " قَالُوا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " مَنْ لا يُرْجَى خَيْرُهُ، وَلا يُؤْمَنُ شَرُّهُ، إِنَّ عِيسَى بْنَ مَرْيَمَ قَامَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ خَطِيبًا، فَقَالَ: يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، لا تَتَكَلَّمُوا بِالْحِكْمَةِ عِنْدَ الْجُهَّالِ فَتَظْلِمُوهَا، وَلا تَمْنَعُوهَا أَهْلَهَا فَتَظْلِمُوهَا، وَقَالَ مَرَّةً: فَتَظْلِمُوهُمْ، وَلا تَظْلِمُوا طَالِبًا، وَلا تُكَافِئُوا ظَالِمًا، فَيَبْطُلَ فَضْلُكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ، يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ، الأُمُورُ ثَلاثَةٌ: أَمْرٌ تَبَيَّنَ رُشْدُهُ فَاتَّبِعُوهُ، وَأَمْرٌ تَبَيَّنَ غَيُّهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَأَمْرٌ اخْتُلِفَ فِيهِ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى "، لَفْظُ الْعَنْبَسِيِّ، وَرَوَاهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ: عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ، نَحْوَهُ وَهَذَا الْحَدِيثُ لا يُحْفَظُ بِهَذَا السِّيَاقِ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ [٣/٢١٨]

4010- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsanların en güçlüsü olmak isteyen, Allah'a tevekkül etsin. İnsanların en değerlisi olmak isteyen Allah'tan korksun. İnsanların en zengini olmak isteyen, Allah'ın elindekine, kendi elindekinden daha çok güvensin. Size en kötülerinizi haber vereyim mi?"* Sahabe: "Evet, haber ver, ey Allah'ın Resûlü!" karşılığını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yalnız yiyen, yanındakine vermeyen ve kölesini kırbaçlayan kişidir"* buyurup: *"Bundan daha*

kötüsünü bildireyim mi?" diye sordu. Sahabe: "Evet, ey Allah'ın Resûlü!" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlardan nefret eden ve insanların da kendisini sevmedikleri kişidir"* buyurup: *"Bundan daha kötüsünü bildireyim mi?"* diye sordu. Sahabe: "Evet, ey Allah'ın Resûlü!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yanlışı affetmeyen, mazereti kabul etmeyen ve hatayı bağışlamayandır"* buyurup: *"Bundan daha kötüsünü bildireyim mi?"* diye sordu. Sahabe: "Evet ey Allah'ın Resûlü!" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hayrı umut edilmeyen ve şerrinden emin olunmayan kişidir. İsa b. Meryem, İsrail oğulları arasında durup onlara hitab ederek şöyle dedi: «Ey İsrail oğulları! Cahillerin yanında hikmetten bahsetmeyin, hikmete haksızlık etmiş olursunuz. Ehil olanlardan da hikmeti sakınmayın,* –bir defasında da onlara— *hikmete zulmedersiniz* —demiştir—. *İsteyene zulmetmeyin, zalimi mükafatlandırmayın. Böyle yaparsanız Rabbiniz katındaki faziletiniz yok olur, ey İsrail oğulları! İşler üç türlüdür: Doğruluğu açık olan işler ki, buna uyunuz. Kötülüğü açık olan işlerdir ki, bundan uzak durunuz ve ihtilaflı olan işlerdir. Bunu da Allah'a havale ediniz."*[1]

٤٠١١- حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، وَمَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَالْحَسَنُ بْنُ عِلانَ، قَالُوا: نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَاجِيَةَ، نَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التُّبَعِيُّ، نا الْقَاسِمُ بْنُ الْحَكَمِ، نا عُبَيْدُ اللَّهِ الرُّصَافِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ عَلِيٍّ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَنِ اشْتَاقَ إِلَى الْجَنَّةِ سَارَعَ فِي الْخَيْرَاتِ، وَمَنْ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ لَهَى عَنِ الشَّهَوَاتِ، وَمَنْ تَرَقَّبَ الْمَوْتَ لَهَى عَنِ اللَّذَّاتِ، وَمَنْ زَهِدَ فِي الدُّنْيَا هَانَتْ عَلَيْهِ الْمُصِيبَاتُ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ تَفَرَّدَ بِهِ الرُّصَافِيُّ، وَرَوَاهُ مَسْلَمَةُ بْنُ عُلَيٍّ، وَالْمُسَيَّبُ بْنُ شَرِيكٍ، عَنِ الرُّصَافِيِّ [١٠/٥]

4011- Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cenneti özleyen hayırlara koşar. Cehennemden korkan şehvetlerden uzak durur. Ölümü gözleyen zevklerle uğraşmaz. Dünyada zahid olana musibetler önemsiz gelir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠١٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفَّى، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي حَبِيبٍ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ

---

[1] Hâkim (4/270).

عُمَيْرٍ، صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كُونُوا فِي الدُّنْيَا أَضْيَافًا، وَاتَّخِذُوا الْمَسَاجِدَ بُيُوتًا، وَعَوِّدُوا قُلُوبَكُمُ الرِّقَةَ، وَأَكْثِرُوا التَّفْكِيرَ وَالْبُكَاءَ، وَلا تَخْتَلِفَنَّ بِكُمُ الأَهْوَاءُ، تَبْنُونَ مَا لا تَسْكُنُونَ، وَتَجْمَعُونَ مَا لا تَأْكُلُونَ، وَتَأْمَلُونَ مَا لا تُدْرِكُونَ " وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَفَى بِالْمَرْءِ نَقْصًا فِي دِينِهِ أَنْ يُكْثِرَ خَطَايَاهُ، وَيَنْقُصَ حِلْمُهُ، وَيَقِلَّ حَقِيقَتُهُ، جِيفَةٌ بِاللَّيْلِ، بَطَّالُ النَّهَارِ، كَسُولٌ هَلُوعٌ مَنُوعٌ رَتُوعٌ " [٣٥٨/١]

4012- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Hakem b. Umeyr'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dünyada misafir (gibi) olunuz. Mescidleri ev edininiz. Kalplerinizi inceliğe alıştırınız. Tefekkür ve ağlamayı çoğaltınız. Hevalarınıza uyup oturmayacağınız binalar yapıp, yiyemeyeceğiniz mallar edinip elde edemeyeceğiniz umutlara kapılmayınız."* Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişinin dininde eksiklik olarak günahlarının çoğalması, hilminin eskilmesi, doğrusunun azalması, gece leş gündüz de başıboş, tembel, sabırsız, iyiliğe engel olan ve bolluk içinde yaşamayı istemesi yeter."*

٤٠١٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَمِّي أَبُو بَكْرٍ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ، قَالا: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي سِنَانَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَرَّةَ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ الطَّائِيِّ، عَنِ ابن أُمِّ مَكْتُومٍ، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَعْدَمَا ارْتَفَعَتِ الشَّمْسُ وَنَاسٌ عِنْدَ الْحُجُرَاتِ، فَقَالَ: " يَا أَهْلَ الْحُجُرَاتِ، سُعِّرَتِ النَّارُ، وَجَاءَتِ الْفِتَنُ كَقِطَعِ اللَّيْلِ، لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا " [٤/٢]

4013- İbn Ümmü Mektûm der ki: Güneş yükselince ve halk odaların yanındayken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıktı ve: *"Ey oda sahipleri! Ateş harlandı, fitneler de gece karanlığı gibi çöktüler. Eğer bildiğimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız"* buyurdu.

٤٠١٣/أ- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُنْدَارِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا بَكَّارُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ، إِنَّ أَحَدًا لَيْسَ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ أَنْ يَرَى عَبْدَهُ أَوْ يَرَى أَمَتَهُ تَزْنِي ، يَا أُمَّةَ مُحَمَّدٍ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا،

أَلا هَلْ بَلَّغْتُ؟ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ بَكَّارٍ هُوَ بَكَّارُ بْنُ الْحَسَنِ الأَصْفَهَانِيُّ الْفَقِيهُ [٨/١٧٤]

4013/a- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Muhammed ümmeti! Hiç kimse, erkek veya kadının zina ederken görülmesi durumunda Allah'tan daha kıskanç olamaz! Ey Muhammed ümmeti! Eğer bildiğimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız. Tebliğimi yaptım, değil mi?"*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠١٤- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ، قَالَ: ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ، قَالَ: ثنا سَلامٌ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ رَبَّكُمْ تَعَالَى يَقُولُ: " ابْنَ آدَمَ، تَفَرَّغْ لِعِبَادَتِي، أَمْلأْ قَلْبَكَ غِنًى، وَأَمْلأْ يَدَيْكَ رِزْقًا، يَا ابْنَ آدَمَ، لا تَبَاعَدْ مِنِّي فَأَمْلأْ قَلْبَكَ، فَقْرًا وَأَمْلأْ يَدَيْكَ شُغْلا "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ: زَيْدٌ، وَعَنْهُ: سَلامٌ، وَرَوَاهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ غَيْرُ مَعْقِلٍ، جَمَاعَةٌ [٢/٣٠٣]

4014- Ma'kil b. Yesâr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rabbiniz şöyle buyurur: Ey Âdemoğlu! Vaktini bana ibadete ayır ki kalbini zenginlikle, elini rızık ile doldurayım. Ey Âdemoğlu! Benden uzaklaşma, yoksa kalbini fakirlikle, elini de meşguliyetle doldururum."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠١٥- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي غَسَّانَ الْبَصْرِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّاسِبِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَكَمِ، قَالَ: ثنا الْحَكَمُ بْنُ مَرْوَانَ، قَالَ: ثنا سَلامُ بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بنِ قُرَّةَ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " لَيْسَ مِنْ يَوْمٍ يَأْتِي عَلَى ابْنِ آدَمَ إِلا يُنَادَى فِيهِ: يَا ابْنَ آدَمَ أَنَا خَلْقٌ جَدِيدٌ، وَأَنَا فِيمَا تَعْمَلُ عَلَيْكَ غَدًا شَهِيدٌ، فَاعْمَلْ فِيَّ خَيْرًا أَشْهَدْ لَكَ غَدًا، فَإِنِّي لَوْ قَدْ مَضَيْتُ لَمْ تَرَنِي أَبَدًا "، قَالَ: وَيَقُولُ اللَّيْلُ مِثْلَ ذَلِكَ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُعَاوِيَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ زَيْدٌ، وَلا أَعْلَمُهُ رُوِيَ مَرْفُوعًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [٢/٣٠٣]

4015- Ma'kil b. Yesâr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İnsana her gün şöyle seslenilir: «Ey Âdemoğlu! Ben, yeni*

yaratılmış bir günüm. Ben yarın, yapacaklarına şahidim. Bende hayır yap ki, yarın lehine şahitlik edeyim. Eğer gidersem beni bir daha göremezsin.» Gece de aynı şeyi söyler."

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠١٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانَ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْبَغْدَادِيُّ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمٍ السِّمْسَارُ، قَالَ: حَدَّثَتْنَا سَعِيدَةُ بِنْتُ حَكَّامَةَ، قَالَتْ: حَدَّثَتْنِي أُمِّي حَكَّامَةُ بِنْتُ عُثْمَانَ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِيهَا، عَنْ أَخِيهِ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " خَشْيَةُ اللَّهِ رَأْسُ كُلِّ حِكْمَةٍ، وَالْوَرَعُ سَيِّدُ الْعَمَلِ، وَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَرَعٌ يَحْجِزُهُ عَنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ ﷻ إِذَا خَلا بِهَا لَمْ يَعْبَأِ اللَّهُ بِسَائِرِ عَمَلِهِ شَيْئًا ".رَوَاهُ أَبُو يَعْلَى الْمِنْقَرِيُّ، عَنْ حَكَّامَةَ، عَنْ أَبِيهَا، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ [٢/٣٨٦]

4016- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah korkusu her hikmetin başıdır. Verâ (günah korkusu) amellerin efendisidir. Kendisini Allah'a isyandan alıkoyacak verâsı olmayanın, Allah diğer amellerine önem vermez."*

٤٠١٧- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ أَحْمَدُ بْنُ يَزِيدَ الْحَوْطِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مَهْدِيٍّ سَعِيدُ بْنُ سِنَانَ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ أَبِي شَجَرَةَ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ الدُّنْيَا عَرَضٌ حَاضِرٌ يَأْكُلُ مِنْهُ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ، وَإِنَّ الآخِرَةَ وَعْدٌ صَادِقٌ يَحْكُمُ فِيهَا مَلِكٌ قَادِرٌ، يُحِقُّ فِيهَا الْحَقَّ وَيُبْطِلُ الْبَاطِلَ، أَيُّهَا النَّاسُ، كُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الآخِرَةِ وَلا تَكُونُوا مِنْ أَبْنَاءِ الدُّنْيَا، فَإِنَّ كُلَّ أُمٍّ يَتْبَعُهَا وَلَدُهَا "، رَوَاهُ لَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ عَمَّنْ حَدَّثَهُ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ مَرْفُوعًا بِزِيَادَةِ أَلْفَاظٍ

4017- Şeddâd b. Evs der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Ey insanlar! Dünya önünüzdedir ve ondan iyi de kötü de rızıklanır. Âhiret ise vaat edilmiş ve şüphesiz gelecek olan bir şeydir. Orada muktedir olan bir hükümran hüküm verir. Orada hakkı geçerli kılarken batılı da yok eder. Ey insanlar! Dünyanın değil, âhiretin çocukları olun. Zira her çocuk kendi annesinin peşinden gider."*[1]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/345).

٤٠١٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ، حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ إِدْرِيسَ، حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ، عَمَّنْ حَدَّثَهُ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ، وَزَادَ: " فَاعْمَلُوا وَأَنْتُمْ مِنَ اللَّهِ عَلَى حَذَرٍ، وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مَعْرُوضُونَ عَلَى أَعْمَالِكُمْ، وَأَنَّكُمْ مُلاقُوا اللَّهَ لا بُدَّ مِنْهُ، فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ، وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ " [١/٢٦٤]

4018- Bu hadis Şeddâd b. Evs'ten başka bir kanalla rivayet edilmiştir; ancak farklı olarak şu ibare vardır: *"Allah'tan sakınarak amel ediniz. Bilin ki, amelleriniz önünüze gelecek ve mutlaka Allah'ın huzuruna çıkacaksınız. Kim zerre kadar hayır işlerse onu görür. Kim de zerre kadar kötülük işlerse onu da görür."*

٤٠١٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ حَبِيبٍ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ ﷻ "، هَذَا حَدِيثٌ مَشْهُورٌ بِابْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ عَنْهُ الْمُتَقَدِّمُونَ، وَرَوَاهُ عَمْرُو بْنُ بِشْرِ بْنِ السَّرْحِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، وَغَالِبٌ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنِ ابْنِ غَنْمٍ، عَنْ شَدَّادٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ مِثْلَهُ،

4019- Şeddâd b. Evs'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Akıllı kimse, nefsine hâkim olan ve ölüm sonrası için çalışandır. Aciz ise nefsini hevâsının peşinde koşturan ve buna rağmen Allah'tan beklentileri olan kişidir."*[1]

٤٠٢٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مَكْحُولٌ الْبَيْرُوتِيُّ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ، عَنْ ثَوْرٍ وَغَالِبٍ بإسناده [١/٢٦٧]

4020- Başka bir kanalla yukarıdaki hadisin aynısı nakledilmiştir.

---

[1] Ahmed (4/24) ve İbn Mâce (4260).

٤٠٢٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا أَبُو النَّضْرِ.ح وثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ثنا ضَمْرَةُ بْنُ حَبِيبٍ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْفَاجِرُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا، وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ الْمُبَارَكِ، رَوَاهُ الإِمَامُ أَحْمَدُ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ [٨/١٧٤]

4020/a- Şeddâd b. Evs'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Akıllı kimse, nefsine hâkim olan ve ölüm sonrası için çalışandır. Aciz ise nefsini hevâsının peşinde koşturan ve buna rağmen Allah'tan beklentileri olan kişidir."*

٤٠٢١- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا فُضَيْلٌ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَثَلُ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ كَمَثَلِ ثَوْبٍ شُقَّ مِنْ أَوَّلِهِ إِلَى آخِرِهِ فَتَعَلَّقَ بِخَيْطٍ مِنْهَا فَمَا لَبِثَ ذَلِكَ الْخَيْطُ أَنْ يَنْقَطِعَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ، وَأَبَانُ بْنُ أَبِي عَيَّاشٍ لا يَصِحُّ حَدِيثُهُ لأَنَّهُ كَانَ نَهِمًا بِالْعِبَادَةِ، وَالْحَدِيثُ لَيْسَ مِنْ شَأْنِهِ [٨/١٣١]

4021- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Dünya ve âhiretin durumu, bir ucundan öbür ucuna kadar yırtılan ve birbirine tek bir iple bağlı duran bir giysi gibidir. O ipin de kopması çok uzak değildir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٢٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا سُفْيَانُ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، سَمِعَ أَنَسًا يُحَدِّثُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلاثَةٌ: أَهْلُهُ، وَمَالُهُ، وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى وَاحِدٌ، يَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ، وَيَبْقَى عَمَلُهُ "، صَحِيحٌ، ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ جَدِّهِ أَنَسٍ [٧/٣١٠]

4022- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cenazeyi üç şey takip eder; sonra ikisi geri döner, biri cenaze ile kalır. Ailesi ve malı geri döner, ameli ise cenazeyle birlikte kalır."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٠٢٣- حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التَّسْتُرِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ الطُّوسِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صُلَيْحٍ، ثنا ذُو النُّونِ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلاثٌ فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى وَاحِدٌ، يَتْبَعُهُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَيَبْقَى عَمَلُهُ " ثَابِتٌ صَحِيحٌ وَهُوَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ،

4023- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölüyü üç şey takip eder; sonra ikisi geri döner, biri cenaze ile kalır. Ailesi, malı ve ameli cenazeyle birlikte gider; sonra malı ve ailesi geri döner; ameli ise cenazeyle birlikte kalır."*

Sahih sabit bir hadistir.

٤٠٢٤- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِثْلَهُ [٤/١٠]

4024- Bu hadis başka bir kanalla Enes'ten nakledilmiştir.

٤٠٢٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الرَّمْلِيُّ، حَدَّثَنَا الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَيْفَ أَنْعَمُ وَصَاحِبُ الْقَرْنِ قَدِ الْتَقَمَهُ، وَحَنَى جَبْهَتَهُ، وَأَصْغَى بِسَمْعِهِ يَنْتَظِرُ مَتَى يُؤْمَرُ فَيَنْفُخُ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: " قُولُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ جَعْفَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ الرَّمْلِيُّ، عَنِ الْفِرْيَابِيِّ، وَمَشْهُورُهُ مَا رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ، وَغَيْرُهُ عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ [١٨٩/٣]

---

[1] Buhârî (6514), Müslim (2960), Tirmizî (2379), Nesâî (4/53) ve Ahmed (3/110).

4025- Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sûr'u üfleyecek olan boruyu ağzına götürüp başını eğmişken ne zaman üflemekle emredilip hemen üfleyeceğim diye beklerken nasıl olur da güzel ve hoş bir hayat geçiririm"* buyurunca, sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Ne yapmamızı emredersin?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hasbunallah ve ni'mel-vekîl (=Allah bana yeter; O, ne güzel vekildir)» deyin"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٢٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالا: ثنا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ سَلْمَانٍ، عَنْ سَيَّارٍ أَبِي الْحَكَمِ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَلا تَزْدَادُ مِنْهُمْ إِلا بُعْدًا "، غَرِيبٌ عَنْ طَارِقٍ، وَعَنْ سَيَّارٍ، وَرَوَاهُ غَيْرُهُ، عَنْ مَخْلَدٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ سَيَّارٍ

4026- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet yaklaştığı halde bu, onları (Allah'tan) uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramadı"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٢٧- ثنا يُوسُفُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ السَّهْمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ الْمُسْتَامِ الْحَرَّانِيُّ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ سَيَّارٍ، مِثْلَهُ [٣١٥/٨]

4027- Başka bir kanalla yukarıdaki hadisin aynısı nakledilmiştir.

٤٠٢٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَحْرٍ، مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ، ثنا قَبِيصَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا ذُكِرَتِ السَّاعَةُ احْمَرَّ وَجْهُهُ وَاشْتَدَّ غَضَبُهُ " [١٢٤/٧]

4028- Câbir: "Kıyametten bahsedilince Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzü kızarır ve çok kızardı" demiştir.[2]

---

[1] Taberânî (10/15).

[2] Ahmed (3/310, 338).

Velilerin Özellikleri

٤٠٢٩- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْمُؤَمَّلِ، وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، قَالا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ كَرَامَةَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بِلالٍ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ قَالَ: " مَنْ آذَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَاءِ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ، فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا، وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، فَلَئِنْ سَأَلَنِي عَبْدِي أَعْطَيْتُهُ، وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لأَعَذْتُهُ، وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِي عَنْ نَفْسِ الْمُؤْمِنِ، يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَكْرَهُ إِسَاءَتَهُ، أَوْ مُسَاءَتَهُ " [٤/١]

4029- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Allah şöyle buyurdu: "Bir velime eziyet edene harb ilan ederim. Kulum kendisine farz kıldığım şeyden daha sevgili bir şeyle bana yaklaşamaz. Kulum nafile ibadetlerle bana yaklaşırsa, ben de onu severim. Onu sevdiğim zaman onun duyan kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Kulum benden isterse mutlaka veririm. Bana sığınırsa muhakkak onu korurum. Mümin bir kulumun canını almakta tereddüt ettiğim kadar hiçbir şeyde tereddüt etmiş değilim. O ölümü istemez, ben de onu üzmek (onun canını) almak istemem."*[1]

٤٠٣٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ نَصْرٍ، قَالَ: قُرِئَ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْمُثَنَّى، وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ أَبِي كَبْشَةَ، أَنَّ أَبَا عَامِرٍ الْعَقَدِيَّ حَدَّثَهُمَا، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَيَرْوِي عَنْ رَبِّهِ ﷻ قَالَ: " مَنْ آذَى لِي وَلِيًّا فَقَدِ اسْتَحَلَّ مُحَارَبَتِي " [٥/١]

---

[1] Buhârî (6502) ve Beyhakî (3/346).

4030- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Allah şöyle buyurur: "Bir velime eziyet eden, benimle savaşı helal kılmış demektir."*[1]

٤٠٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنِي عَيَّاشُ بْنُ عَبَّاسٍ، عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: وَجَدَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَاعِدًا عِنْدَ قَبْرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَبْكِي، فَقَالَ: مَا يُبْكِيكَ؟ قَالَ: يُبْكِينِي شَيْءٌ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ يَسِيرَ الرِّيَاءِ شِرْكٌ، وَإِنَّ مَنْ عَادَى أَوْلِيَاءَ اللَّهِ فَقَدْ بَارَزَ اللَّهَ بِالْمُحَارَبَةِ " [٥/١]

4031- İbn Ömer der ki: Ömer b. el-Hattâb, Muâz b. Cebel'in, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kabrinin yanında oturup ağladığını görünce: "Neden ağlıyorsun?" diye sordu. Muâz şöyle cevap verdi: "Allah'ın Resûlü'nden duyduğum bir şey sebebiyle ağlıyorum. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Riyanın azı bile şirktir. Allah'ın velilerine düşmanlık eden Allah'a harb ilan etmiş demektir."*[2]

٤٠٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَاصِمٍ.ح وثنا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَجُرِّي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ.ح وثنا مَخْلَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ الْبَرَاثِيُّ، قَالا: ثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَحْيَى الْحُسْنِي، عَنْ صَدَقَةَ الدِّمَشْقِيُّ، عَنْ هِشَامٍ الْكِنَانِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ عَنْ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ، عَنْ رَبِّهِ تَعَالَى وَتَقَدَّسَ، قَالَ: " مَنْ أَهَانَ لِي وَلِيًّا فَقَدْ بَارَزَنِي بِالْمُحَارَبَةِ مَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ، مَا تَرَدَّدْتُ فِي قَبْضِ نَفْسِ عَبْدِي الْمُؤْمِنِ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ وَلا بُدَّ لَهُ مِنْهُ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ مَنْ يُرِيدُ بَابًا مِنَ الْعِبَادَةِ، فَأَكُفُّهُ عَنْهُ لا يَدْخُلُهُ عُجْبٌ فَيُفْسِدُهُ ذَلِكَ مَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِمِثْلِ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، لا يَزَالُ عَبْدِي يَتَنَفَّلُ لِي حَتَّى أُحِبَّهُ وَمَنْ أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ لَهُ سَمْعًا وَبَصَرًا، وَيَدًا وَمُوسِدًا، دَعَانِي فَأَجَبْتُهُ، وَسَأَلَنِي فَأَعْطَيْتُهُ، وَنَصَحَ لِي فَنَصَحْتُ لَهُ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا

---

[1] Ahmed (6/256).

[2] İbn Mâce (3989) ve Hâkim (4/328).

يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الْغِنَى وَلَوْ أَفْقَرْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الْفَقْرُ، وَإِنْ بَسَطْتُ لَهُ أَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا الصِّحَّةُ وَلَوْ أَسْقَمْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، وَإِنَّ مِنْ عِبَادِي مَنْ لا يُصْلِحُ إِيمَانَهُ إِلا السَّقَمُ وَلَوْ أَصْحَحْتُهُ لأَفْسَدَهُ ذَلِكَ، إِنِّي أُدَبِّرُ عِبَادِي بِعِلْمِي فِي قُلُوبِهِمْ إِنِّي عَلِيمٌ خَبِيرٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ بِهَذَا السِّيَاقِ، إِلا هِشَامٌ الْكَتَّانِيُّ، وَعَنْهُ صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو مُعَاوِيَةَ الدِّمَشْقِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الْخُشَنِي [٨/٣١٨]

4032- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cibrîl bana Allah'ın şöyle buyurduğunu söyledi: "Kim bir veliyi hor görürse, bana savaş ilan etmiş demektir. Hiçbir şeyde, mümin kulumun ruhunu almadaki gibi tereddüt etmedim. O ölümü istemez, ben de onu üzmek (onun canını) almak istemem. Fakat bu onun için kaçınılmazdır. Mümin kullarımın içinde öyleleri vardır ki, bir çeşit ibadet etmek ister, ben de onu içine kendini beğenme (ucup ve kibir) girip de onu bozmasın diye ondan men ederim. Kulum, kendisine farz kıldığım şeyleri eda etmek gibi başka bir şeyle bana yakınlık sağlayamaz. Kulum bana nafile ibadetlerle durmadan yaklaşır; nihayet ben onu severim. Ben kimi seversem (adeta onun) kulağı, gözü, eli ve destekçisi olurum. Beni çağırırsa icabet ederim. Benden isterse ona veririm. Eğer bana samimi davranırsa ben de ona samimi davranırım. Kullarımdan öyleleri vardır ki, onun imanını ancak zenginlik ıslah eder. Şayet ona fakirlik versem bu onu bozar. Kullarımdan öyleleri vardır ki, onun imanını ancak fakirlik ıslah eder. Şayet onu zengin edersem bu onu bozar. Kullarımdan öyleleri vardır ki, onun imanını ancak sağlık ıslah eder: Şayet onu hasta etsem bu onu bozar. Kullarımdan öyleleri vardır ki, onun imanını ancak hastalık ıslah eder. Şayet onu sağlıklı kılsam bu onu bozar. Ben kullarımı kalplerine göre idare ederim. Zira ben her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olanım."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٣٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ، حَدَّثَنَا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ التُّجِيبِيِّ، عَنْ أَبِي مَنْصُورٍ مَوْلَى الأَنْصَارِ، أَنَّهُ سَمِعَ عَمْرَو بْنَ الْجَمُوحِ، يَقُولُ: إِنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: قَالَ اللَّهُ ﷻ: " إِنَّ أَوْلِيَائِي مِنْ عِبَادِي وَأَحِبَّائِي مِنْ خَلْقِي الَّذِينَ يُذْكَرُونَ بِذِكْرِي، وَأُذْكَرُ بِذِكْرِهِمْ " [١/٦]

4033- Amr b. el-Cemûh'un bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dediğini işitmiştir: *"Allah buyurdu ki: Kullarımdan velim olanlar ve mahlukatımdan sevdiklerim, ben anıldığım zaman hatırlanan, onlar anıldığı zaman da benim hatırlandığım kişilerdir."*

٤٠٣٤- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْمُعَدِّلِ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عُلَّوَيَةَ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا الْهَيَّاجُ بْنُ بِسْطَامٍ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَخْنَسِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أو سَعْدٍ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَنْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ؟ قَالَ: " الَّذِينَ إِذَا رُءُوا ذُكِرَ اللَّهُ ﷻ [٦/١] [٢٣١/٧]

4034- Ebû Saîd veya Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Allah'ın veli kulları kimlerdir?" diye sorulunca: *"Görüldükleri zaman Allah'ın hatırlandığı kişilerdir"* cevabını verdi.

٤٠٣٤/أ- حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ النَّاقِدُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ طَارِقٍ الْوَاشِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ خَلْقًا خَلَقَهُمْ لِحَوَائِجِ النَّاسِ، يَفْزَعُ النَّاسُ إِلَيْهِمْ فِي حَوَائِجِهِمْ، أُولَئِكَ هُمُ الآمِنُونَ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ ﷻ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا ابْنُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، وَمَا كَتَبْنَاهُ إِلا من حَدِيثَ أَحْمَدَ بْنِ طَارِقٍ [٢٢٥/٣]

4034/a- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın, insanların ihtiyacı için yarattığı kullar vardır. İnsanlar ihtiyaçları olunca onlara giderler. Allah'ın azabından emin olanlar işte onlardır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٣٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الأَيْلِيُّ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ يَحْيَى الأَيْلِيُّ، حَدَّثَنَا حَكِيمُ بْنُ حِزَامٍ، عَنْ أَبِي جَنَابٍ الْكَلْبِيِّ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ اللَّهِ ثَلاثًا: إِذَا رَأَى حَقًّا مِنْ حُقُوقِ اللَّهِ لَمْ يُؤَخِّرْهُ إِلَى أَيَّامٍ لا يُدْرِكُهَا، وَأَنْ يَعْمَلَ الْعَمَلَ الصَّالِحَ الْعَلانِيَةَ عَلَى قِوَامٍ مِنْ عَمَلِهِ فِي السَّرِيرَةِ، وَهُوَ يَجْمَعُ مَعَ مَا يَعْمَلُ صَلاحَ مَا يَأْمَلُ "، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " فَهَكَذَا وَلِيُّ اللَّهِ "، وَعَدَّدَ بِيَدِهِ ثَلاثًا [١٧/١]

4035- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın (kişiye) farz kıldığı şeylerden üçü de şunlardır: İbadetini ileri bir vakte ertelemeden eda etmesi, iyi ve güzel işleri gizli yaptığı kadar açıktan da yapması ve yapmayı arzuladığı salih amelleri yapmakta olduklarıyla beraber düşünmesi, böylece yaptıklarını da güzel yapması. Allah'ın velisi işte böyledir."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunları derken parmaklarıyla bu üç maddeyi saydı.

٤٠٣٦- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ الْعَطَّارُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِخِيَارِكُمْ؟ ! "، قَالُوا: بَلَى، قَالَ: " الَّذِينَ إِذَا رُءُوا ذُكِرَ اللَّهُ ﷻ "، وَمِنْهَا: " أَنَّهُمُ الْمُسَلَّمُونَ مِنَ الْفِتَنِ، الْمُوقَوْنَ مِنَ الْمِحَنِ " [٦/١]

4036- Esmâ binti Yezîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size en hayırlılarınızı bildireyim mi?"* diye sorunca: "Evet" cevabını verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Görüldükleri zaman Allah'ın hatırlandığı, fitneden arınmış ve sıkıntılardan korunmuş kişilerdir"* buyurdu.[1]

٤٠٣٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ شِمْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " يا أَيُّهَا النَّاسُ أَلا أُنَبِّئُكُمْ بِخِيَارِكُمْ؟ " قَالُوا: بَلَى، قَالَ: " الَّذِينَ إِذَا رُءُوا ذُكِرَ اللَّهُ وَإِذَا تَكَلَّمُوا كَانَ كَلامُهُمْ لِعِزِّ الإِسْلامِ وَنَجَاةِ النُّفُوسِ وَصَلاحِهَا، لا لِعِزِّ النُّفُوسِ وَطَلَبِ الدُّنْيَا وَقَبُولِ الْخَلْقِ، وَكَانُوا لِعِلْمِهِمْ مُسْتَعْمِلِينَ وَلِرَأْيِهِمْ مُتَّهِمِينَ، وَلِسَبِيلِ أَسْلافِهِمْ مُتَّبِعِينَ، وَبِكِتَابِ اللَّهِ وَسُنَّةِ نَبِيِّهِ مُتَمَسِّكِينَ، الْخُشُوعُ لِبَاسُهُمْ وَالْوَرَعُ زِينَتُهُمْ وَالْخَشْيَةُ حِلْيَتُهُمْ، كَلامُهُمُ الذِّكْرُ وَصَمْتُهُمُ الْفِكْرُ، نَصِيحَتُهُمْ لِلنَّاسِ مَبْذُولَةٌ، وَشُرُورُهُمْ عَنْهُمْ مَخْزُونَةٌ، وَعُيُوبُ النَّاسِ عِنْدَهُمْ مَدْفُونَةٌ، وَرَّثُوا جُلاسَهُمُ الزُّهْدَ فِي الدُّنْيَا لإِعْرَاضِهِمْ وَإِدْبَارِهِمْ عَنْهَا، وَرَغَّبُوهُمْ فِي الآخِرَةِ لإِقْبَالِهِمْ وَحِرْصِهِمْ عَلَيْهَا " [٣٨٩/١٠]

4037- Esmâ binti Yezîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey insanlar! Size en hayırlılarınızı bildireyim mi?"* diye sorunca: "Evet"

---

[1] Ahmed (6/459), İbn Hibbân (1919) ve Beyhakî (3/971).

cevabını verdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Görüldükleri zaman Allah'ın hatırlandığı, konuştukları zaman, benliklerinin izzeti, dünyalık talebi ve insanların kendilerine yönelmesi için değil; İslam'ın izzeti, nefislerin kurtuluşu ve ıslahı için konuşan kişilerdir. Onlar ilimleriyle amel eder ve görüşlerinin değil, seleflerinin yolunda giderler. Allah'ın Kitabı ve Peygamber'inin sünnetine tutunurlar. Huşu onların giysisi, verâ (günah korkusu) süsü ve haşyet vasıflarıdır. Sözleri zikir, susmaları tefekkürdür. İnsanlara nasihat ederler, kötülük etmezler, insanların ayıplarını gizlerler. Kendileriyle oturanlara dünyada zühdü, ondan yüz çevirip sırtlarını dönmeyi miras bırakırlar. Âhirete rağbet etmelerini ve ona yönelmelerini teşvik ederler."*

٤٠٣٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَبُو عَمْرِو بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ، حَدَّثَنَا ابْنُ عيَّاشٍ، حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا حُذَيْفَةُ، إِنَّ فِي كُلِّ طَائِفَةٍ مِنْ أُمَّتِي قَوْمًا شُعْثًا غُبْرًا، إِيَّايَ يُرِيدُونَ، وَإِيَّايَ يَتَّبِعُونَ، وَكِتَابَ اللَّهِ يُقِيمُونَ، أُولَئِكَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ، وَإِنْ لَمْ يَرَوْنِي " [٨/١]

4038- Huzeyfe b. el-Yemân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Huzeyfe! Ümmetimden her topluluğun içinde saçı başı dağınık, üstü başı toz toprak içerisinde olanlar vardır. Onlar sadece beni arzular, bana uyar, Allah'ın Kitab'ını tatbik ederler. Onlar beni görmeseler bile bendendir, ben de onlardanım."*

٤٠٣٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَأَلَ عَنِّي أَوْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيَّ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى أَشْعَثَ شَاحِبٍ مُشَمِّرٍ، لَمْ يَضَعْ لَبِنَةً عَلَى لَبِنَةٍ، وَلا قَصَبَةً عَلَى قَصَبَةٍ، رُفِعَ لَهُ عَلَمٌ فَشَمَّرَ إِلَيْهِ، الْيَوْمَ الْمِضْمَارُ وَغَدًا السِّبَاقُ، وَالْغَايَةُ الْجَنَّةُ أَوِ النَّارُ " [٩/١]

4039- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim beni sorar veya bana bakmak isterse, saçı başı darmadağınık, rengi solmuş, (ölüm sonrası için) hazırlanıp gayret gösteren ve tuğla üzerine tuğla, kamış üzerine kamış koymayan, kendisi için bayrak kaldırıldığında (yarış*

için) hazırlanan kişiye baksın. Bugün hazırlık, yarın ise yarış günüdür. Hedef ise Cennet veya Cehennemdir."[1]

٤٠٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ الزُّبَيْرِيُّ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رُبَّ أَشْعَثَ ذِي طِمْرَيْنِ تَنْبُو عَنْهُ أَعْيُنُ النَّاسِ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ ﷻ لأَبَرَّهُ " قَالَ الشَّيْخُ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى: وَمِنْهَا إِنَّ لِيَقِينِهِمْ تَنْفَلِقُ الصُّخُورُ، وَبِيَمِينِهِمْ تَنْفَتِقُ الْبُحُورُ [٦/١]

4040- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Nice saçı başı dağınık, üstü başı tozlu ve eski püskü elbiseli olup insanların kendisinden yüz çevirdiği kişiler vardır ki; Allah adına yemin etseler, Allah onların yeminini boşa çıkarmaz (istediklerini verir)."*

٤٠٤١- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، وَأَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، في جماعة، قَالُوا: حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ، حَدَّثَنَا شَاذُّ بْنُ فَيَّاضٍ، حَدَّثَنَا أَبُو قَحْذَمٍ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: مَرَّ عُمَرُ بِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَهُوَ يَبْكِي، فَقَالَ: مَا يُبْكِيكَ يَا مُعَاذُ؟ فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " أَحَبُّ الْعِبَادِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى الأَتْقِيَاءُ الأَخْفِيَاءُ، الَّذِينَ إِذَا غَابُوا لَمْ يُفْتَقَدُوا، وَإِذَا شَهِدُوا لَمْ يُعْرَفُوا، أُولَئِكَ هُمْ أَئِمَّةُ الْهُدَى، وَمَصَابِيحُ الْعِلْمِ " [١٥/١]

4041- İbn Ömer der ki: Ömer b. el-Hattâb, ağlamakta olan Muâz b. Cebel'e rastlayıp: "Neden ağlıyorsun ey Muâz?" diye sordu. Muâz şöyle cevap verdi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Allah'ın en sevdiği kullar; takva sahibi ve insanlardan gizlenen, olmadıklarında yoklukları fark edilmeyen, hazır bulundukları zaman tanınmayan kişilerdir. İşte onlar, hidayet imamları ve ilmin kandilleridir."*[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (5055).

[2] Hâkim (3/270).

٤٠٤٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ، حَدَّثَنَا بُكَيْرُ بْنُ مِسْمَارٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، سَمِعَهُ يُخْبِرُ، عَنْ أَبِيهِ سَعْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقِيَّ الْغَنِيَّ الْخَفِيَّ " [٣٦٧/١]

4042- Sa'd der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Allah, takvalı, gönlü zengin ve insanlardan gizlenen kulu sever."*[1]

٤٠٤٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَائِشَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ الْقَسْمَلِيُّ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ مِنْ أَغْبَطِ أَوْلِيَائِي عِنْدَنَا مُؤْمِنًا خَفِيفَ الْحَاذِ ذَا حَظٍّ مِنْ صَلاةٍ وَصِيَامٍ، أَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ، وَأَطَاعَهُ فِي سِرِّهِ، وَكَانَ غَامِضًا فِي النَّاسِ لا يُشَارُ إِلَيْهِ بِالأَصَابِعِ، وَكَانَتْ مَعِيشَتُهُ كَفَافًا، وَصَبَرَ عَلَى ذَلِكَ فَعُجِّلَتْ مَنِيَّتُهُ، وَقَلَّتْ بَوَاكِيهِ، وَقَلَّ تُرَاثُهُ " [٢٥/١]

4043- Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"En beğendiğim dostum; malı ve insanlara yükü az olan, namazında ve orucunda devamlı ve duyarlı olup Rabbine olan kulluğunu en güzel biçimde yapan, gizli açık her durumda Allah'a itaat eden, durumu bilinmediği için halk arasında şöhrete ulaşmayıp parmakla gösterilmeyen, yaşayacak kadar rızkı olup rızkına ve her şeyine sabreden, ölümü çabuk, ağlayanı ve mirası az olan mümindir."*[2]

٤٠٤٤- حَدَّثَنَا أَبُو غَانِمٍ سَهْلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْفَقِيهُ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا اقْتَنَاهُ لِنَفْسِهِ، وَلَمْ يَشْغَلْهُ بِزَوْجَةٍ وَلا وَلَدٍ " [٢٥/١]

4044- Abdullah b. Mes'ûd: "Allah bir kulu severse onu kendine saklar ve kendisini ne eş, ne de çocukla meşgul etmez" demiştir.

---

[1] Ahmed (1/168) ve Müslim (2965).

[2] Ahmed (5/255), Tirmizî (2347), İbn Mâce (4117), Hâkim (4/123) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/242).

٤٠٤٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالا: حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، حَدَّثَنَا عَبَّادٌ يَعْنِي ابْنَ كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " كَمْ مِنْ عَاقِلٍ عَقَلَ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى أَمْرَهُ وَهُوَ حَقِيرٌ عِنْدَ النَّاسِ، ذَمِيمُ الْمَنْظَرِ، يَنْجُو غَدًا، وَكَمْ مِنْ ظَرِيفِ اللِّسَانِ جَمِيلِ الْمَنْظَرِ عِنْدَ النَّاسِ يَهْلِكُ غَدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " [٣١٣/١]

4045- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Nice akıllılar ve kıyamet günü kurtuluşa erecek olanlar vardır ki, Allah'ın emirlerini anlamasına rağmen halk arasında değersiz ve kötü görünüşlüdür. Yine insanlar nazarında nice güzel dilli, güzel görünüşlü kişiler vardır ki; kıyamet günü helak olacaktır."*

٤٠٤٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ الْوَرَّاقِ الْكُوفِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَالَ: " انْظُرْ أَيَّ رَجُلٍ يَرَى فِي عَيْنِكَ أَرْفَعَ؟ " فَنَظَرْتُ، فَإِذَا رَجُلٌ عَلَيْهِ حُلَّةٌ وَحَوْلَهُ نَاسٌ، فَقُلْتُ: هَذَا، قَالَ: " انْظُرْ أَيَّ رَجُلٍ يَرَى أَدْنَى فِي عَيْنِكَ؟ " فَنَظَرْتُ، فَإِذَا رَجُلٌ عَلَيْهِ كِسَاءٌ، قَالَ: " هَذَا خَيْرٌ عِنْدَ اللَّهِ ﷻ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ قِرَابِ الأَرْضِ مِثْلَ هَذَا "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ [١١٥/٨]

4046- Ebû Zer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Mescid'deyken: *"Hangi insanın gözünde daha değerli olduğuna bak"* buyurunca, baktım ve etrafında insanların toplandığı kaftan giymiş bir adamı görüp: "Budur" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hangi insanın gözünde en değersiz olduğuna bak"* buyurdu. Baktım ve üzerinde tek (parça) bir giysi olan birini gördüm. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü bu (değersiz gördüğün) diğerinden yeryüzü dolusunca daha üstündür"* buyurdu.[1]

٤٠٤٧- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكِنَانِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو الْحَرِيشِ الْكِلابِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ بْنِ بَهْرَامَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، عَنْ أَبِي حَاجِبٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " يَا مُعَاذُ، إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَدَى الْحَقِّ أَسِيرٌ،

---

[1] Ahmed (5/170) ve Taberânî, *M. el-Evsat* (5049).

يَعْلَمُ أَنَّ عَلَيْهِ رَقِيبًا عَلَى سَمْعِهِ، وَبَصَرِهِ، وَلِسَانِهِ، وَيَدِهِ، وَرِجْلِهِ، وَبَطْنِهِ، وَفَرْجِهِ، حَتَّى اللَّمْحَةُ بِبَصَرِهِ، وَفُتَاتُ الطِّينِ بِأُصْبُعِهِ، وَكُحْلُ عَيْنَيْهِ، وَجَمِيعُ سَعْيِهِ، إِنَّ الْمُؤْمِنَ لا يَأْمَنُ قَلْبُهُ، وَلا يُسْكِنُ رَوْعَتَهُ، وَلا يَأْمَنُ اضْطِرَابَهُ، يَتَوَقَّعُ الْمَوْتَ صَبَاحًا وَمَسَاءً، فَالتَّقْوَى رَقِيبُهُ، وَالْقُرْآنُ دَلِيلُهُ، وَالْخَوْفُ حُجَّتُهُ، وَالشَّرَفُ مَطِيَّتُهُ، وَالْحَذَرُ قَرِينُهُ، وَالْوَجَلُ شِعَارُهُ، وَالصَّلاةُ كَهْفُهُ، وَالصِّيَامُ جَنَّتُهُ، وَالصَّدَقَةُ فِكَاكُهُ، وَالصِّدْقُ وَزِيرُهُ، وَالْحَيَاءُ أَمِيرُهُ، وَرَبُّهُ تَعَالَى مِنْ وَرَاءِ ذَلِكَ كُلِّهِ بِالْمِرْصَادِ، يَا مُعَاذُ، إِنَّ الْمُؤْمِنَ قَيْدُهُ الْقُرْآنُ عَنْ كَثِيرٍ مِنْ هَوَى نَفْسِهِ وَشَهَوَاتِهِ، وَحَالَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَنْ يَهْلِكَ فِيمَا يَهْوَى بِإِذْنِ اللَّهِ، يَا مُعَاذُ، إِنِّي أُحِبُّ لَكَ مَا أُحِبُّ لِنَفْسِي، وَأَنْهَيْتُ إِلَيْكَ مَا أَنْهَى إِلَيَّ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَلا أَعْرِفَنَّكَ تُوَافِينِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَحَدٌ أَسْعَدُ بِمَا أَتَاكَ اللَّهُ ﷻ مِنْكَ " [٢٦/١]

4047- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Muâz! Mümin hakka esirdir. O bilir ki, kulağını, gözünü, dilini, elini, ayağını, karnını, bir anlık bakışına ve parmağındaki çamur kırıntılarına, gözündeki sürmeye ve bütün çalışmalarına kadar, hepsini gözetleyen birinin olduğunu bilir. Müminin kalbi (Allah'ın azabından) emîn olamaz. Dâima Allah korkusunu kendinde hisseder. Sabah-akşam ölümü bekler. Takvâ, onun gözcüsü, Kur'ân delili, korku hücceti, şeref bineği, sakınma arkadaşı, ürpermesi şiarı, namaz sığınağı, oruç kalkanı, sadaka kurtuluş fidyesi, doğruluk yardımcısı, utanma duygusu komutanıdır ve Rabbi de bütün bunların ötesinde onu gözetlemektedir. Ey Muâz! Kur'ân, mümini nefsani arzuları ve şehvetinin emrettiği bir çok şeyden alıkoyan bağdır. Kur'ân onunla helak edici şeyler arasına girer. Ey Muâz! Kendim için istediğimi senin için de isterim. Cibrîl'in bana yasakladığı şeyleri, ben de sana yasakladım. Artık kıyamet günü, Allah'ın sana verdiği bu kadar şey varken seni, yanında senden daha kazançlı daha iyi durumda bir adamla beraber sakın bulmayayım."*

٤٠٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ حَدَّثَنَا لْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْقُشَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي حَاجِبٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ مُعَاذٍ، وَعَنْ غَالِبٍ عنِ شَهْرٍ، عَنْ مُعَاذٍ، وَعَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ، عَنْ مُعَاذٍ، بَلَغَ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " يَا مُعَاذُ "، فَذَكَرَ نَحْوَهُ [٢٦/١]

4048- Aynı manada bir hadis başka bir kanalla Muâz'dan nakledilmiştir.

٤٠٤٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا ابْنُ مَنْصُورٍ الْمَدَايِنِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " أَنَّ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ، قَالَ: يَا رَبِّ، أَخْبِرْنِي بِأَكْرَمِ خَلْقِكَ عَلَيْكَ، قَالَ: الَّذِي يُسْرِعُ إِلَى هَوَايَ إِسْرَاعَ النِّسْرِ إِلَى هَوَاهُ، وَالَّذِي يَكَلَفُ بِعِبَادِي الصَّالِحِينَ كَمَا يَكْلَفُ الصَّبِيُّ بِالنَّاسِ، وَالَّذِي يَغْضَبُ إِذَا انْتُهِكَتْ مَحَارِمِي غَضَبَ النَّمِرِ لِنَفْسِهِ، فَإِنَّ النَّمِرَ إِذَا غَضِبَ لَمْ يُبَالِ أَقَلَّ النَّاسُ أَمْ كَثُرُوا " [١٣/١]

4049- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Hz. Mûsa: «Ey Rabbim! Bana, senin için yarattıklarının en üstününü bildir» deyince, Allah şöyle buyurdu: «Kerkenez kuşunun istediği şeye varmak için hızlı davrandığı gibi benim istediklerimi yapmak için hızlı davranan, bir çocuğun insanları sevmesi gibi kullarımı seven, hürmetlerim çiğnendiği zaman, kaplanın kızdığı gibi kızan kişidir. Kaplan kızdığı zaman insanların az veya çok olmasına bakmaz."*[1]

٤٠٥٠- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ الْحَجَّاجِ، حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنِي مُسْلِمُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ نافع، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " إِنَّ لِلَّهِ ﷻ ضَنَائِنَ مِنْ عِبَادِهِ يُغَذِّيهِمْ فِي رَحْمَتِهِ، وَيُحْيِيهِمْ فِي عَافِيَتِهِ، إِذَا تَوَفَّاهُمْ تَوَفَّاهُمْ إِلَى جَنَّتِهِ، أُولَئِكَ الَّذِينَ تَمُرُّ عَلَيْهِمُ الْفِتَنُ كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ، وَهُمْ مِنْهَا فِي عَافِيَةٍ "، وَمِنْهَا: " أَنَّهُمُ الْمَضْرُورُونَ فِي الأَطْعِمَةِ وَاللِّبَاسِ، الْمَبْرُورَةُ أَقْسَامُهُمْ عِنْدَ النَّازِلَةِ وَالْبَأْسِ " [٦/١]

4050- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah'ın öyle değerli kulları vardır ki; Allah onları rahmetiyle besler, afiyetiyle yaşatır ve canını aldığı zaman cennetine koyar. Bunlar, fitnelerin, üzerlerinden gece karanlıkları gibi gelip geçtiği, ancak onların bu fitnelere bulaşmadıkları kimselerdir."*[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (4379).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/385) ve *M. el-Evsat* (5050).

٤٠٥١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْهَرَوِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَمْرُو بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ السِّنْجَارِيُّ، حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ جَدِّي: شَهِدْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مَجْلِسًا، فَقَالَ: " طُوبَى لِلْمُخْلِصِينَ، أُولَئِكَ مَصَابِيحُ الْهُدَى تَنْجَلِي عَنْهُمْ كُلُّ فِتْنَةٍ ظَلْمَاءُ " [١٦/١]

4051- Abdulhamîd b. Sâbit b. Sevbân, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bir mecliste: *"İhlas sahiplerine ne mutlu! Onlar, her karanlık fitneyi aydınlatan hidayet kandilleridir"* buyurduğunu işittim.

Fakirlerin Fazileti ve Özellikleri

٤٠٥٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، وَعَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ، قَالا: ثنا عَلِيُّ بْنُ بَهْرَامَ الْعَطَّارُ.ح وَثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي كُرَيْبٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ فُقَرَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَغْنِيَائِهِمْ بِنِصْفِ يَوْمٍ، وَذَلِكَ خَمْسُ مِائَةِ عَامٍ "، فَقَامَ رَجُلٌ، وَقَالَ: أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: " إِنْ تَغَدَّيْتَ رَجَعْتَ إِلَى عِشَاءٍ، وَإِذَا تَعَشَّيْتَ يَبِيتُ مَعَكَ غَدَاءٌ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " لَسْتَ مِنْهُمْ "، فَقَامَ رَجُلٌ آخَرُ، فَقَالَ: أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " هَلْ سَمِعْتَ مَا قُلْنَا لِهَذَا؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " هَلْ تَجِدُ ثَوْبًا سِتْرًا سِوَى مَا عَلَيْكَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَلَسْتَ مِنْهُمْ "، فَقَامَ آخَرُ، فَقَالَ: أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " هَلْ سَمِعْتَ مَا قُلْتُ لِهَذَيْنِ قَبْلَكَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " هَلْ تَجِدُ قَرْضًا كُلَّمَا شِئْتَ أَنْ تَسْتَقْرِضَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَلَسْتَ مِنْهُمْ "، فَقَامَ آخَرُ، فَقَالَ: أَمِنْهُمْ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " هَلْ سَمِعْتَ مَا قُلْنَا لِهَؤُلاءِ قَبْلَكَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " هَلْ تَقْدِرُ أَنْ تَكْتَسِبَ مَا يُغْنِيكَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَلَسْتَ مِنْهُمْ "، قَالَ: فَقَامَ خَامِسٌ، فَقَالَ: أَنَا مِنْهُمْ، يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ: " هَلْ سَمِعْتَ مَا قُلْتُ لِهَؤُلاءِ؟ "، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " هَلْ تُمْسِي عَنْ رَبِّكَ رَاضِيًا، وَتُصْبِحُ كَذَلِكَ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " فَأَنْتَ مِنْهُمْ "، فَقَالَ النَّبِيُّ " ﷺ إِنَّ سَادَةَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْجَنَّةِ مَنْ إِذَا تَغَدَّى لَمْ يَجِدْ عَشَاءً، وَإِذَا تَعَشَّى لَمْ يَبِتْ مَعَهُ غَدَاءٌ، وَإِنِ اسْتَقْرَضَ لَمْ يَجِدْ قَرْضًا، وَلَيْسَ لَهُ فَضْلُ كِسْوَةٍ إِلا مَا يُوَارِي

بِهِ مَا لا يَجِدُ مِنْهُ بُدًّا، وَلا يَقْدِرُ عَلَى أَنْ يَكْسِبَ مَا يُعَشِّيهِ، يُمْسِي عَنِ اللَّهِ رَاضِيًا، وَيصْبِحُ رَاضِيًا، أُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ، وَالصِّدِّيقِينَ، وَالشُّهَدَاءِ، وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ، وَيُقَالُ: هُوَ الْعَبْدِيُّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الْمَلِكِ [٧/٩٩]

4052- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanların fakirleri, zenginlerinden yarım gün önce –bu da dünya zamanıyla beş yüz yıl eder- önce cennete girecekler"* buyurunca bir adam: "Ben onlardan mıyım, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah yemek yiyince akşam da yer misin? Akşam yemek yediğinde yanında sabah için yemek kalır mı?"* diye sorunca, adam: "Evet" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen onlardan değilsin"* buyurunca başka bir adam kalkıp: "Ben onlardan mıyım, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen onlardan değilsin"* buyurunca, başka bir adam kalkıp: "Ben onlardan mıyım, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Önceki iki kişiye dediğimi işittin mi?"* buyurunca, adam: "Evet" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Borç bulmak istediğin her zaman bulabiliyor musun?"* diye sorunca, adam: "Evet" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlardan değilsin"* buyurunca, başka bir adam kalkıp: "Ben onlardan mıyım, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öncekilere dediğimi işittin mi?"* buyurunca, adam: "Evet" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhtiyacını kazanabiliyor musun?"* diye sorunca, adam: "Evet" cevabını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen de onlardan değilsin"* buyurunca, beşinci kişi kalkıp: "Ben onlardan mıyım, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öncekilere dediğimi işittin mi?"* buyurunca, adam: "Evet" cevabını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbinden razı olarak akşamlayıp sabahlıyor musun?"* diye sorunca, adam: "Evet" cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen onlardansın"* buyurdu ve şöyle devam etti: *"Cennetteki müminlerin efendisi, sabah yemek yiyince akşam yiyeceğini bulamayan, akşam yiyince de sabah bulamayan, borç arayınca bulamayan, edeb yerini örtecek olan giysisinden başka giysisi olmayan, maişetini kazanamayan ve buna rağmen Rabbinden razı olarak akşamlayıp sabahlayan kişidir.* **"İşte onlar, Allah'ın kendilerine lütuflarda bulunduğu**

peygamberler, sıddîkler, şehidler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaştır!"[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٥٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ النَّمَرِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَدْخُلُ فُقَرَاءُ الْمُؤْمِنِينَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَغْنِيَائِهِمْ بِيَوْمٍ مِقْدَارُهُ أَلْفُ عَامٍ "، كَذَا رَوَاهُ ابْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ مُحَمَّدٍ، وَرَوَاهُ أَيْضًا ابْنُ السَّمَّاكِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ مُحَمَّدٍ، وَقَالَ: " بِنِصْفِ يَوْمٍ مِقْدَارُهُ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ " [٨/٢١١]

4053- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Müslümanların fakirleri, zenginlerinden, bir gün — dünya zamanıyla bin yıl— önce cennete girecekler."* Sevrî bu hadisi *"yarım gün —dünya zamanıyla beş yüz yıl— önce..."* şeklinde aktarmıştır.[2]

٤٠٥٤- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ أَسْبَاطٍ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَدْخُلُ فُقَرَاءُ أُمَّتِي الْجَنَّةَ قَبْلَ الأَغْنِيَاءِ بِمِائَةِ عَامٍ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، وَالثَّوْرِيِّ [٨/٢٥٠]

4054- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimin fakirleri, zenginlerinden, yüz yıl önce cennete girecekler."*

٤٠٥٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّايِغُ، ثنا قَبِيصَةُ. ح وَثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، قَالا: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " يَدْخُلُ الْفُقَرَاءُ الْجَنَّةَ قَبْلَ الأَغْنِيَاءِ بِخَمْسِ مِائَةِ عَامٍ، نِصْفِ يَوْمٍ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ [٧/٩١]

---

[1] Nisa Sur. 69

[2] Ahmed (2/196, 343), Tirmizî (2353), İbn Mâce (4122) ve İbn Hibbân (2567).

4055- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Fakirler, zenginlerinden –dünya zamanıyla beş yüz yıl olan— yarım gün önce cennete girecekler."*

٤٠٥٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الصَّايغُ. ح وثنا أَحْمَدُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ الْمِهْرَجَانِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَدْخُلُ الْفُقَرَاءُ الْجَنَّةَ قَبْلَ الأَغْنِيَاءِ بِنِصْفِ يَوْمٍ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا أَبُو بَكْرٍ [٨/٣٠٦]

4056- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Fakirler, zenginlerinden –dünya zamanıyla beş yüz yıl– yarım gün önce cennete girecekler."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٥٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا ابْنُ صَالِحٍ، قَالَ: ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: بَيْنَا أَنَا قَاعِدٌ، فِي الْمَسْجِدِ، وَحَلْقَةٌ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ قُعُودٌ إِذْ دَخَلَ النَّبِيُّ ﷺ فَقَعَدَ إِلَيْهِمْ، فَقُمْتُ إِلَيْهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " لِيُبْشِرْ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ بِمَا يَسُرُّ وُجُوهَهُمْ، فَإِنَّهُمْ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ الأَغْنِيَاءِ بِأَرْبَعِينَ خَرِيفًا "، وَلَقَدْ رَأَيْتُ أَلْوَانَهُمْ أَسْفَرَتْ، قَالَ ابْنُ عَمْرٍو: حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنْ أَكُونَ مِنْهُمْ [٥/١٣٧]

4057- Abdullah b. Amr der ki: Ben Mescid'de otururken, Muhacirlerin fakirlerinden de bir grup halka oluşturup oturmuşlardı. Bu sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) girip yanlarında oturunca, ben de yanına gittim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fakir muhacirler, kendilerini memnun edecek şeyle sevinsinler. Onlar, zenginlerden kırk yıl önce cennete girecekler"* buyurdu. Abdullah b. Amr der ki: "Muhacirlerin yüzlerinin memnuniyetle parladığını gördüm. Hatta keşke onlardan olsaydım, dedim."[1]

---

[1] Müslim (2979/37) ve Dârimî (2/339).

٤٠٥٧/أ- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الْوَرْدِ وَهُوَ وُهَيْبٌ وَاسْمُهُ عَبْدُ الْوَهَّابِ، قَالَ: قَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَخْبِرْنِي بِجُلَسَاءِ اللَّهِ ﷻ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، قَالَ: " هُمُ الْخَائِفُونَ الْخَاضِعُونَ الْمُتَوَاضِعُونَ الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا "، قَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّهُمْ أَوَّلُ النَّاسِ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: " لا "، قَالَ: فَمَنْ أَوَّلُ النَّاسِ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ؟ قَالَ: " الْفُقَرَاءُ يَسْبِقُونَ النَّاسَ إِلَى الْجَنَّةِ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِمْ مِنْهَا مَلائِكَةٌ، فَيَقُولُونَ: ارْجِعُوا إِلَى الْحِسَابِ، فَيَقُولُونَ: عَلامَ نُحَاسَبُ؟ وَاللَّهِ مَا أُفِيضَتْ عَلَيْنَا أَمْوَالٌ نَقْبِضُ فِيهَا وَلا نَبْسُطُ، وَمَا كُنَّا أُمَرَاءَ نَعْدِلُ أَوْ نَجُورُ، جَاءَنَا أَمْرُ اللَّهِ فَعَبَدْنَاهُ حَتَّى جَاءَنَا الْيَقِينُ "[٨/١٤٣]

4057/a- Saîd b. el-Müseyyeb der ki: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: *"Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet günü Allah'a yakın olanların kim olduğunu bana söyle"* deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlar, Allah'tan korkanlar, boyun eğenler, mütevazi olanlar ve Allah'ı çok zikredenlerdir"* cevabını verdi. Adam: "Ey Allah'ın Peygamberi! Bunlar cennete ilk girecek olanlar mı?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır"* cevabını verdi. Adam: "İlk olarak cennete girecekler kimlerdir?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Fakirler diğer insanlardan önce cennete girmek için giderken, melekler karşılarına çıkar ve: «Hesap vermek için dönün» derler. Fakirler: «Neyin hesabını vereceğiz? Vallahi bize mal verilmedi ki, bu malı vermemezlik yapalım veya verelim. İdareci de değildik ki; adaletli veya zalim olalım. Allah'ın emri bize gelince ölene kadar Ona ibadet ettik» derler."*

٤٠٥٨- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فَقِيرًا مُتَعَفِّفًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ، وَمُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ

4058- İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, fakir ve iffetli mümini sever"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٥٩- حَدَّثَنَاهُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْوَادِعِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنِ الْمُعَلَّى بْنِ زِيَادٍ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ بَشِيرٍ، عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ النَّاجِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ: أَتَى عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَنَحْنُ أُنَاسٌ مِنْ ضَعَفَةِ الْمُسْلِمِينَ، وَرَجُلٌ يَقْرَأُ عَلَيْنَا الْقُرْآنَ وَيَدْعُو لَنَا، مَا أَظُنُّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَعْرِفُ أَحَدًا مِنْهُمْ، وَإِنَّ بَعْضَهُمْ لَيَتَوَارَى مِنْ بَعْضٍ مِنَ الْعُرْيِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ فَأَدَارَهَا شِبْهَ الْحَلْقَةِ فَاسْتَدَارَتْ لَهُ الْحَلْقَةُ، فَقَالَ: " بِمَ كُنْتُمْ تُرَاجِعُونَ؟ " قَالُوا: هَذَا رَجُلٌ يَقْرَأُ عَلَيْنَا الْقُرْآنَ وَيَدْعُو لَنَا، قَالَ: " فَعُودُوا لِمَا كُنْتُمْ فِيهِ " ثُمَّ قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي أُمَّتِي مِنْ أُمِرْتُ أَنْ أَصْبِرَ نَفْسِي مَعَهُمْ " ثُمَّ قَالَ: " لِيَبْشِرْ فُقَرَاءُ الْمُؤْمِنِينَ بِالْفَوْزِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَبْلَ الأَغْنِيَاءِ بِمِقْدَارِ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ، هَؤُلاءِ فِي الْجَنَّةِ يُنَعَّمُونَ، وَهَؤُلاءِ يُحَاسَبُونَ "، رَوَاهُ جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنِ الْمُعَلَّى بْنِ زِيَادٍ بِإِسْنَادِهِ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ جَعْفَرٌ أَيْضًا، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ مُرْسَلا [٣٤٢/١]

4059- Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Muhacirlerin fakirlerinden oluşan bir toplulukla birlikte oturmuştuk ve bir kişi de bize Kur'ân okuyup dua ediyordu. Bu sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve zannedersem hiç birini tanımıyordu. Oradakilerden bazıları, bazı açık yerlerini bazı (arkadaşlarının arkalarına gizlenmek suretiyle) örtüyorlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle etrafında toplanmamızı işaret etti ve: *"Ne yapıyordunuz?"* diye sordu. "Şu adam bize Kur'ân okuyup dua ediyor" cevabını alınca: *"Yaptığınız şeye devam edin"* buyurdu. Sonra: *"Ümmetimden, kendileri ile birlikte sabretmekle emrolunduğum kimseler yaratan Allah'a hamd olsun"* deyip şöyle devam etti: *"Fakir müminler, kıyamet günü zenginlerden beş yüz yıl önce cennete girecekleri için sevinsinler. Bunlar (fakirler) cennette nimetler arasındayken, diğerleri (zenginler) hesaba çekilecekler."*[2]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/186).

[2] Ebû Dâvud (3666).

٤٠٦٠- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، ثنا حَيْوَةُ، أَخْبَرَنِي أَبُو هَانِئٍ، أَنَّ أَبَا عَلِيٍّ الْجُبُنِّيَّ حَدَّثَهُ، أَنَّهُ سَمِعَ فَضَالَةَ بْنَ عُبَيْدٍ، يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا صَلَّى بِالنَّاسِ يَخِرُّ رِجَالٌ مِنْ قَامَتِهِمْ فِي الصَّلاةِ لِمَا بِهِمْ مِنَ الْخَصَاصَةِ وَهُمْ أَصْحَابُ الصُّفَّةِ، حَتَّى يَقُولَ الأَعْرَابُ: إِنَّ هَؤُلاءِ مَجَانِينَ، فَإِذَا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلاتَهُ انْصَرَفَ إِلَيْهِمْ، فَيَقُولُ: " لَوْ تَعْلَمُونَ مَا لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ لأَحْبَبْتُمْ أَنَّكُمْ تَزْدَادُونَ حَاجَةً وَفَاقَةً "، وَقَالَ فَضَالَةُ: فَأَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمَئِذٍ. رَوَاهُ ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ أَبِي هَانِئٍ مِثْلَهُ [٢/١٧]

4060- Fadâle b. Ubeyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) halka namaz kıldırırken, Suffe ahalisinden olan bazı kişiler açlıktan yere düşerlerdi. Hatta bedeviler: "Bunlar delidir" derlerdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirince yanlarına gider ve: *"Allah katında nelere sahip olduğunuzu bir bilmiş olsaydınız ihtiyaç ve sıkıntınızın daha da artmasını isterdiniz"* derdi. Fadâle der ki: "O zaman ben de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdim."

٤٠٦١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْقُرَشِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الصُّوفِيُّ، ثنا النُّفَيْلِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحِمْصِيُّ، عَنْ خَيْثَمَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَيَّانَ، ثنا وَاثِلَةُ، قَالَ: كُنْتُ مِنْ فُقَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ، فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ، قَالَ: " كَيْفَ أَنْتُمْ بَعْدِي إِذَا شَبِعْتُمْ مِنْ خُبْزِ الْبُرِّ وَالزَّيْتِ، فَأَكَلْتُمْ أَلْوَانَ الطَّعَامِ، وَلَبِسْتُمْ أَنْوَاعَ الثِّيَابِ، فَأَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرٌ أَمْ ذَاكَ؟ " قَالَ: قُلْنَا: ذَاكَ، قَالَ: " بَلْ أَنْتُمُ الْيَوْمَ خَيْرٌ "، قَالَ وَاثِلَةُ: فَمَا ذَهَبَتْ بِنَا الأَيَّامُ حَتَّى أَكَلْنَا أَلْوَانَ الطَّعَامِ وَلَبِسْنَا أَنْوَاعَ الثِّيَابِ وَرَكِبْنَا الْمَرَاكِبَ [٢/٢٣]

4061- Vâsile der ki: Ben Suffe ahalisinden olan fakir müslümanlardandım. Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve şöyle buyurdu: *"Benden sonra ekmek ve yağa doyduğunuz, türlü yemekler yediğiniz, çeşitli giysiler giydiğiniz zaman mı, yoksa şimdi mi daha hayırlı bir durumda olursunuz?"* Biz: "O zaman" cevabını verince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aksine, şimdi daha hayırlı bir durumdasınız"* buyurdu. Vâsile der ki: "Bir zaman geçti ve türlü yemekler yedik, çeşitli giysiler giydik ve bineklere bindik."

٤٠٦٢- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا هَوْذَةُ بْنُ خَلِيفَةَ، قَالَ: ثنا عَوْفٌ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، قَالَ: بَلَغَنِي أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ، فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ "، كَذَا رَوَاهُ عَوْفٌ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنْ عِمْرَانَ، وَتَابَعَهُ عَلَيْهِ قَتَادَةُ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، وَرَوَاهُ جَمَاعَةٌ فَخَالَفُوهُمَا، فَقَالُوا عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، وَعِمْرَانَ [٢/٣٠٨]

4062- İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennete baktığımda, oradakilerin çoğunun fakirler olduğunu gördüm"* buyurdu.[1]

٤٠٦٣- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، قَالَ: ثنا أَبُو الأَشْهَبِ، وَجَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ، وَسَلْمُ بْنُ رَزِينٍ، وَحَمَّادُ بْنُ نَجِيحٍ، وَصَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ، وَابْنِ عَبَّاسٍ، قَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " نَظَرْتُ فِي الْجَنَّةِ فَإِذَا أَكْثَرُ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءُ، وَنَظَرْتُ فِي النَّارِ فَإِذَا أَكْثَرُ أَهْلِهَا النِّسَاءُ ".رَوَاهُ أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَمَطَرٌ الْوَرَّاقُ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، مِنْ دُونِ عِمْرَانَ مِثْلَهُ، وَالْحَدِيثُ صَحِيحٌ، مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ عَلَى شَرْطِ الْجَمَاعَةِ [٢/٣٠٨]

4063- İmrân b. Husayn ve İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cennete baktığımda, oradakilerin çoğunun fakirler olduğunu gördüm. Cehenneme baktığımda ise oradakilerin çoğunun kadınlar olduğunu gördüm."*[2]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٠٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، قَالَ: قَالَ أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ، أَنَّهُ حَدَّثَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، أَنَّ أَصْحَابَ الصُّفَّةِ، كَانُوا أُنَاسًا فُقَرَاءَ، وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ اثْنَيْنِ فَلْيَذْهَبْ بِثَالِثٍ، وَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامُ أَرْبَعَةٍ فَلْيَذْهَبْ بِخَامِسٍ،

---

[1] Buhârî (6449), Tirmizî (2603), Ahmed (4/429) ve İbn Hibbân (7412).

[2] Müslim (2737), Tirmizî (2602), Ahmed (4/437) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/139).

بِسَادِسٍ "، أَوْ كَمَا قَالَ: وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ جَاءَ بِثَلاثَةٍ، وَانْطَلَقَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَشَرَةٍ، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [٣٣٨/١]

4064- Abdurrahman b. Ebî Bekr'in bildirdiğine göre Suffe ahalisi fakir kişilerdi ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimin yanında iki kişilik yemek varsa üç kişiyi, dört kişilik yemek olan beş altı kişiyi götürsün"* buyurdu. Ebû Bekr üç kişiyi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise on kişiyi götürdü.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٠٦٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلْمٍ، حَدَّثَنَا هَنَّادُ بْنُ السَّرِيِّ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَمْسَى قَسَمَ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الصُّفَّةِ بَيْنَ نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَكَانَ الرَّجُلُ يَذْهَبُ بِالرَّجُلِ، وَالرَّجُلُ يَذْهَبُ بِالرَّجُلَيْنِ، وَالرَّجُلُ يَذْهَبُ بِالثَّلاثَةِ، حَتَّى ذَكَرَ عَشَرَةً، فَكَانَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ يَرْجِعُ كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى أَهْلِهِ بِثَمَانِينَ مِنْهُمْ يُعَشِّيهِمْ " [٣٤٢/١]

4065- Muhammed b. Sîrîn der ki: "Akşam olduğu zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Suffe ahalisini akşam yemeği için ashâbı arasında paylaştırırdı. Ashâbdan kimi beraberinde bir kişi, kimi iki, kimi üç... kimi de on kişi götürürdü. Sa'd b. Ubâde her akşam beraberinde seksen kişiyi evine götürür, onlara akşam yemeği yedirirdi."

٤٠٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبَانَ، قَالَ: ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ ابْنِ الْمُغَفَّلِ الْمُزَنِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ كَانَ لَهُ قَمِيصَانِ فَلْيَكْسُ أَحَدَهُمَا أَخَاهُ، أَوْ لِيَتَصَدَّقْ بِأَحَدِهِمَا "، رَوَاهُ الْمُبَارَكِ، عَنْ مِسْعَرٍ، فَسَمَّاهُ فَقَالَ: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُغَفَّلِ [٢٣٢/٧]

4066- İbnu'l-Muğaffel el-Müzenî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki gömleği olan, birini kardeşine giydirsin veya birini sadaka olarak versin"* buyurdu.

---

[1] Buhârî (352057) ve Ahmed (1/197, 198, 199).

Muhabbet

٤٠٦٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا الزُّهْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَسَأَلَهُ عَنِ السَّاعَةِ فَقَالَ: " وَمَا أَعْدَدْتَ لَهَا؟ " فَلَمْ يَذْكُرْ كَبِيرًا، إِلا أَنَّهُ قَالَ: إِنِّي أُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

4067- Enes b. Mâlik der ki: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip kıyamet saatini sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun için ne hazırladın?"* diye sordu. Adam, büyük ameller zikretmedi, ancak: "Allah'ı ve Resûlü'nü seviyorum" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen sevdiğinle berabersin"* buyurdu.[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٠٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو يَعْلَى الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّبَيْرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُبَيْقٍ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ، ثنا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَتَى السَّاعَةُ؟، قَالَ: " إِنَّهَا قَائِمَةٌ، فَمَا أَعْدَدْتَ لَهَا؟ " قَالَ: مَا أَعْدَدْتُ لَهَا كَبِيرَ عَمَلٍ، إِلا أَنِّي أُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، قَالَ: " فَلَكَ مَا احْتَسَبْتَ، وَأَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ " [١٠/١٧٠]

4068- Bir adam, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet ne zaman?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet kopmak üzeredir. Onun için ne hazırladın?"* diye karşılık verdi. Adam: "Onun için çok amel hazırlamadım; ancak Allah'ı ve Resûlü'nü seviyorum" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstediğin olacaktır. Sen sevdiğinle berabersin"* karşılığını verdi.

٤٠٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ بَالَوَيْهِ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ إِسْحَاقَ الدُّورِيُّ، ثنا أَشْعَثُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زُبَيْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ

---

[1] Buhârî (3688), Müslim (2639), Ahmed (3/168, 172), Abdurrezzak (20319) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (3/204, 273).

ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، الرَّجُلُ يُحِبُّ الْقَوْمَ وَلَمَّا يَلْحَقْ بِهِمْ؟ فَقَالَ: النَّبِيُّ ﷺ: " الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زُبَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ: كَتَبَ عَنِّي مُسْلِمُ بْنُ الْحَجَّاجِ هَذَا الْحَدِيثَ مُنْذُ دَهْرٍ [٣٧/٥]

4069- Safvân b. Assâl der ki: Bir bedevi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ey Muhammed! Bir topluluğu seven bir kişi onlarla beraber olur mu?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi sevdiğiyle beraberdir"* cevabını verdi.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، قَالا: ثنا الْقَعْنَبِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَتَى السَّاعَةُ، فَقَابلَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أَعْدَدْتَ لَهَا؟ "، قَالَ: حُبَّ اللَّهِ وَرَسُولِهِ، قَالَ: " أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ فِي الْمُوَطَّأِ [٣٣٨/٦]

4070- Enes b. Mâlik der ki: Bir bedevi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Kıyamet saati ne zamandır?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellam) ona dönüp: *"Onun için ne hazırladın?"* diye sordu. Adam: "Allah'ı ve Resûlü'nün sevgisini" cevabını verince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen sevdiğinle berabersin"* buyurdu.

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٠٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ "، رَوَاهُ أَبُو مُعَاوِيَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، وَغَيْرِهِمَا عَنِ الأَعْمَشِ [١١٢/٤]

4071- Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi sevdiğiyle beraberdir"* buyurdu.[1]

---

[1] Buhârî (6170), Müslim (2641), Ahmed (4/392, 398) ve Tirmizî (2386).

٤٠٧٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ الأَهْوَازِيُّ، قَالَ: ثنا مَعْمَرُ بْنُ سَهْلٍ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ، قَالَ: ثنا مَطَرٌ الْوَرَّاقُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا قَذَفَ حُبَّهُ فِي قُلُوبِ الْمَلائِكَةِ، وَإِذَا أَبْغَضَ اللَّهُ عَبْدًا قَذَفَ بُغْضَهُ فِي قُلُوبِ الْمَلائِكَةِ، ثُمَّ يَقْذِفُهُ فِي قُلُوبِ الآدَمِيِّينَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَطَرٍ، وَأَنَسٍ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مَعْمَرٍ، عَنْ يُوسُفَ [٣/٧٧]

4072- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah bir kulu sevince, onun sevgisini meleklerin kalbine yerleştirir. Bir kulu da sevmezse, onun nefretini meleklerin kalplerine, sonra insanların kalplerine yerleştirir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٧٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّلالُ، ثنا قُطْبَةُ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا، قَالَ لِجِبْرِيلَ: نَادِ فِي السَّمَاءِ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلانًا، فَأَحِبُّوهُ، وَإِذَا أَبْغَضَ عَبْدًا نَادَى فِي السَّمَاءِ: إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ فُلانًا فَأَبْغِضُوهُ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ قُطْبَةُ، حَدَّثَ بِهِ عَنْ قُطْبَةَ، أَبُو حَاتِمٍ الرَّازِيُّ، وَأَقْرَانُهُ [٧/١٤١]

4073- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah bir kulu sevince Cibrîl'e: «Gökyüzünde: "Allah falanı seviyor, siz de sevin" diye seslen» buyurur. Bir kulu da sevmezse (Cibrîl gökyüzünde: «Allah falanı sevmiyor, siz de sevmeyin» diye seslenir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٧٤- حَدَّثَنَا عَنْهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا بَكْرُ بْنُ الْمُنْذِرِ أَبُو بَكْرٍ الْمَغَازِلِيُّ الشَّيْخُ الصَّالِحُ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، ثنا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، أَنَّ سُهَيْلا بْنَ أَبِي صَالِحٍ، حدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا، قَالَ لِجِبْرِيلَ: إِنِّي أُحِبُّ فُلانًا فَأَحِبَّهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ، ثُمَّ يَقُولُ لأَهْلِ السَّمَاءِ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ عَبْدَهُ

فُلانًا فَأَحِبُّوهُ، فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ "، قَالَ الْعَلاءُ: فَقُلْتُ: مَا الْقَبُولُ؟ قَالَ: الْمَوَدَّةُ فِي الأَرْضِ [٣٠٦/١٠]

4074- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah bir kulu sevince Cibrîl'e: «Ben falanı seviyorum, sen de sev» buyurur ve Cibrîl de onu sevip gökyüzü halkına: «Allah falan kulunu seviyor, siz de sevin» diye seslenir. Bunun üzerine gökyüzü halkı da o kulu sever, sonra ona yeryüzünde ona hüsnü kabul bırakılır."* Alâ der ki: Süheyl'e: "Hüsnü kabul ne demektir?" diye sorunca: "Yeryüzü halkının onu sevmesidir" cevabını verdi.

٤٠٧٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ جَعْفَرٍ الْمُقْرِئُ، ثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا نَادَى جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ: أَنَا أُحِبُّ عَبْدِي فُلانًا، فَيُنَوِّهِ جِبْرِيلُ فِي حَمَلَةِ الْعَرْشِ، فَيُحِبُّهُ أَهْلُ الْعَرْشِ، فَيَسْمَعُهُ أَهْلُ السَّمَاءِ تَحْتَ الْعَرْشِ، فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، ثُمَّ يَنْزِلُ سَمَاءً سَمَاءً حَتَّى يَنْزِلَ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا، ثُمَّ يَهْبِطُ إِلَى الأَرْضِ فَيُحِبُّهُ أَهْلُ الأَرْضِ، وَالْبُغْضُ مِثْلُ ذَلِكَ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْهُ أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، وَأَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ مِنْ حَدِيثِ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَحَدِيثُ أَبِي حَازِمٍ هَذَا لا أَعْلَمُهُ رَوَاهُ عَنْهُ بِهَذَا السِّيَاقِ، إِلا ابْنُهُ عَبْدُ الْعَزِيزِ [٢٥٨/٣]

4075- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah bir kulu sevince Cibrîl'e: «Ben falan kulumu seviyorum, sen de sev» buyurur. Cibrîl bunu Arş'ı taşıyan melekler arasında tekrar eder ve Arş'ı taşıyan melekler bu kulu severler. Arş'ın altındaki melekler de bunu duyunca o kulu severler ve böylece yedinci sema halkı onu severler. Sonra diğer semalar da tek tek onu severler. Sonra o kulun sevgisi yeryüzü halkına indirilir (de böylece yeryüzündeki insanlar da o kimseyi severler). Allah'ın sevmediği kul için de aynı şey yapılır."*

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٠٧٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، ثَنَا مُسَدَّدٌ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَحَبَّ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُعْلِمْهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ يَحْيَى عَنْهُ [٦/٩٩]

4076- Mikdâm b. Ma'dî Kerib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi kardeşini sevince, bunu ona söylesin"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا أَبُو خَالِدٍ يَزِيدُ بْنُ صَالِحٍ الْيَشْكُرِيُّ، قَالَ: ثنا خَارِجَةُ بْنُ مُصْعَبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ أَبِي يَحْيَى، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ مَرَّ عَلَيْهِ رَجُلٌ، فَقَالَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي لأُحِبُّ هَذَا فِي اللَّهِ ﷻ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: " هَلْ تَدْرِي مَا اسْمُهُ؟ " قَالَ: لا، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " فَاسْأَلْهُ عَنِ اسْمِهِ "، فَسَأَلَهُ وَأَعْلَمَهُ ذَلِكَ، فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ: أَحَبَّكَ اللَّهُ الَّذِي أَحْبَبْتَنِي فِيهِ، فَرَجَعَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي قَالَ لَهُ وَالَّذِي رَدَّ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَجَبَتْ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ سَالِمٍ، تَفَرَّدَ بِهِ خَارِجَةُ.رَوَاهُ مِنَ الْقُدَمَاءِ عَنْ خَارِجَةَ: الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ الْمَوْصِلِيُّ [٢/١٩٧]

4077- Sâlim'in bildirdiğine göre babası (İbn Ömer) şöyle dedi: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındayken bir adam uğradı ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Şu adamı Allah için seviyorum" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun adını biliyor musun?"* diye sorunca, adam: "Hayır" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona ismini sor ve sevdiğini bildir"* buyurunca adam ona ismini sordu ve kendisini sevdiğini söyledi. Adam: "Beni sevdiğin gibi Allah ta seni sevsin" deyince, adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) dönüp olanları anlattı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vacib oldu (yani Allah'ın sevgisini hak ettin)"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed (4/130), İbn Hibbân (2514) ve Hâkim (4/171).

٤٠٧٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ الأَنْبَارِيُّ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَجِدَ طَعْمَ الإِيمَانِ، فَلْيُحِبَّ الْمَرْءَ، لا يُحِبُّهُ إِلا لِلَّهِ " [١٥٣/٤]

4078- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmanın tadını tatmak isteyen, kişiyi sadece Allah için sevsin"* buyurdu.[1]

٤٠٧٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سُلَيْمٍ أَبِي بَلْجٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَجِدَ طَعْمَ الإِيمَانِ فَلْيُحِبَّ الْعَبْدَ لا يُحِبُّهُ إِلا لِلَّهِ " [٢٠٤/٧]

4079- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmanın tadını tatmak isteyen, kulu sadece Allah için sevsin"* buyurdu.

٤٠٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ الْكَرَابِيسِيُّ، قَالَ: ثنا غَالِبُ بْنُ وَزِيرٍ، قَالَ: ثنا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا أَحْبَبْتَ رَجُلا فَلا تُمَارِهْ، وَلا تُجَارِهْ، وَلا تُشَارِهْ، وَلا تَسْأَلْ عَنْهُ فَعَسَى أَنْ تُوَافِقَ لَهُ عَدُوًّا فَيُخْبِرَكَ بِمَا لَيْسَ فِيهِ فَيُفَرِّقُ مَا بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ مُعَاذٍ، مُتَّصِلا وَأَرْسَلَهُ غَيْرُ ابْنِ وَهْبٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ [١٣٦/٥]

4080- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Birini seversen, onunla tartışma, ona haksızlık etme, ona işaret etme, onu sorgulama. Belki de onun bir düşmanıyla karşılaşırsın ve onda olmayanı sana haber verir de böylece aranızı ayırır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٨١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَعَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ

[1] Ahmed (2/298).

عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَيْسَرَةَ الْحَضْرَمِيِّ، عَنِ الْعِرْبَاضِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " قَالَ اللَّهُ ﷻ: الْمُتَحَابُّونَ بِجَلالِي فِي ظِلِّ عَرْشِي يَوْمَ لا ظِلَّ إِلا ظِلِّي " [٦/١١١]

4081- İrbâd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah şöyle buyurur: Benim celalim hakkı için, birbirini sevenler, gölgem dışında bir gölgenin olmadığı gün Arş'ımın gölgesinde gölgeleneceklerdir"* **buyurdu.**[1]

٤٠٨٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ: " أَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِجَلالِي؟ الْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لا ظِلَّ إِلا ظِلِّي "، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ سَعِيدٍ، وَرَوَاهُ عَامَّةُ أَصْحَابِهِ عَلَى مَا فِي مُوَطَّأِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي طُوَالَةَ، عَنْ أَبِي الْحُبَابِ، سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ [٦/٣٤٤]

4082- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **dedi ki:** *"Kıyamet günü Allah şöyle buyurur: Benim celalim hakkı için, birbirlerini sevenler nerede? Onları benim gölgemden başka gölgenin bulunmadığı bu günde onları gölgemde gölgelendireceğim."*[2]

Muvattâ'da yer almıştır.

٤٠٨٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، أَخْبَرَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، قَالَ: ثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، قَالَ: ثنا حَبِيبُ بْنُ أَبِي مَرْزُوقٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلانِيِّ، قَالَ: دَخَلْتُ مَسْجِدَ دِمَشْقَ فَإِذَا فِيهِ نَحْوٌ مِنْ ثَلاثِينَ كَهْلا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَإِذَا فِيهِمْ شَابٌّ أَكْحَلُ الْعَيْنَيْنِ بَرَّاقُ الثَّنَايَا لا يَتَكَلَّمُ سَاكِتٌ، فَإِذَا امْتَرَى الْقَوْمُ فِي شَيْءٍ أَقْبَلُوا عَلَيْهِ فَسَأَلُوهُ، فَقُلْتُ لِجَلِيسٍ لِي: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: هَذَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، فَوَقَعَ فِي نَفْسِي حُبُّهُ، فَمَكَثْتُ مَعَهُمْ حَتَّى تَفَرَّقُوا، ثُمَّ هَجَّرْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَإِذَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ قَائِمٌ يُصَلِّي إِلَى سَارِيَةٍ، فَصَلَّيْتُ ثُمَّ جَلَسْتُ، فَاحْتَبَيْتُ بِرِدَائِي وَجَلَسَ، فَسَكَتُّ لا أُكَلِّمُهُ وَسَكَتَ لا يُكَلِّمُنِي، ثُمَّ قُلْتُ: إِنِّي وَاللَّهِ لأُحِبُّكَ، قَالَ: فِيمَ تُحِبُّنِي؟ قُلْتُ: فِي اللَّهِ

---

[1] Ahmed (4/128) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/258).

[2] Müslim (2566), Ahmed (2/237), Dârimî (2/312) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (10/233).

ﷻ قَالَ: فَأَخَذَ بِحُبْوَتِي فَجَرَّنِي إِلَيْهِ هُنَيْهَةً، ثُمَّ قَالَ: أَبْشِرْ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْمُتَحَابُّونَ فِي جَلالِي لَهُمْ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ " قَالَ: فَخَرَجْتُ فَلَقِيتُ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا الْوَلِيدِ، أَلا أُحَدِّثُكَ مَا حَدَّثَنِي بِهِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فِي الْمُتَحَابِّينَ، قَالَ: وَأَنَا أُحَدِّثُكَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ يَرْفَعُهُ إِلَى الرَّبِّ ﷻ قَالَ: " حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَنَاصِحِينَ فِيَّ " وَعَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْلٍ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلانِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا أَوْحَى اللَّهُ إِلَيَّ أَنْ أَجْمَعَ الْمَالَ وَأَكُونَ مِنَ الْمُتَاجِرِينَ، وَلَكِنْ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ، وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ، وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ". رَوَاهُ جُبَيْرٌ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ مُرْسَلا [٢/١٣١]

4083- Ebû Müslim el-Havlânî der ki: Dımaşk mescidine (Emevi Camiine) girdiğimde, bir tarafında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından otuz kadar kişiyi gördüm. Aralarında da gözleri sürmeli ve dişleri parlak bir genç vardı. Bu genç susmuş, konuşmuyordu. Oradakiler bir konuda ihtilafa düşünce ona dönüp soruyorlardı. Yanımda oturan kişiye: "Bu kimdir?" diye sorunca: "Muâz b. Cebel'dir" cevabını verdi. O zaman onu sevdim ve oradakiler dağılana kadar onlarla kaldım. Sonra mescide bir daha girince Muâz b. Cebel'in bir direğin yanında namaz kıldığını gördüm. Ben de namaz kıldıktan sonra oturdum ve abamla üzerimi örttüm. Muâz oturunca bir müddet ikimiz de konuşmadık. Sonra ben: "Vallahi seni seviyorum" dedim. Muâz: "Niçin beni seviyorsun?" diye sorunca: "Allah için" cevabını verdim. Beni yakamdan tutup kendine doğru çektikten sonra: "Eğer doğru söylüyorsan gözün aydın. Çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dediğini işittim: *"(Allah şöyle buyurur) Benim celalim için birbirini sevenlerin, peygamberlerin ve şehitlerin bile gıpta edeceği nurdan minberleri vardır."*

Çıkıp Ubâde b. es-Sâmit'le karşılaşınca: "Ey Ebu'l-Velîd! Muâz b. Cebel'in bana birbirini sevenler için söylediklerini sana aktarayım mı?" diye sordum. Ubâde: "Ben de sana Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Allah'a dayandırdığı bir hadisi anlatırım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Benim için birbirlerini sevenler, sevgimi hak etmişlerdir. Benim için birbirini ziyaret edenler, sevgimi hak etmişlerdir. Benim için birbiriyle musafaha edenler sevgimi hak etmişlerdir*» buyurdu."

Ebû Müslim el-Havlânî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah bana mal toplamamı ve ticaret yapmamı vahyetmedi. Bana: «Rabbini hamd ile tesbih et, secde edenlerden ol ve ölüm sana gelinceye kadar Rabbine ibadet et» diye vahyetti."*[1]

٤٠٨٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ ثنا أَبُو نُعَيْمٍ عُبَيْدُ بْنُ هِشَامٍ الْحَلَبِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو الْمَلِيحِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ مَرْزُوقٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِي مُسْلِمٍ الْخَوْلانِيِّ، قَالَ: دَخَلْتُ مَسْجِدًا فَإِذَا حَلْقَةٌ فِيهَا بِضْعٌ وَثَلاثُونَ رَجُلا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ وَإِذَا فِيهِمْ شَابٌّ آدَمُ أَكْحَلُ بَرَّاقُ الثَّنَايَا مُحْتَبٍ، فَإِذَا تَذَكَّرُوا أَمْرًا فَأَشْكَلَ عَلَيْهِمْ سَأَلُوهُ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالُوا: مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، قَالَ: فَقُمْنَا فَصَلَّيْنَا الْمَغْرِبَ، فَلَمَّا انْصَرَفْنَا لَمْ أَقْدِرْ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ هَجَّرْتُ فَإِذَا أَنَا بِمُعَاذٍ قَائِمٌ يُصَلِّي عَلَى سَارِيَةٍ، فَصَلَّيْتُ إِلَى جَانِبِهِ، فَظَنَّ أَنَّ لِي إِلَيْهِ حَاجَةً، فَلَمَّا انْصَرَفَ قَعَدْتُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ السَّارِيَةِ مُحْتَبِيًا، فَقُلْتُ: وَاللَّهِ إِنِي لأُحِبُّكَ مِنْ غَيْرِ قَرَابَةٍ وَلا صِلَةٍ أَرْجُوهَا مِنْكَ، قَالَ: فِيمَ ذَلِكَ؟ قُلْتُ: فِي اللَّهِ، قَالَ: فَاجْتَرَّ حُبْوَتِي، ثُمَّ قَالَ: أَبْشِرْ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْمُتَحَابُّونَ فِي اللَّهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ لا ظِلَّ إِلا ظِلُّهُ " [١٢١/٥]

4084- Ebû Müslim el-Havlânî der ki: Bir mescide girdiğimde, bir tarafında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından otuz kadar kişiyi gördüm. Aralarında da gözleri sürmeli ve dişleri parlak bir genç vardı. Bu genç susmuş, konuşmuyordu. Oradakiler bir konuda ihtilafa düşünce ona dönüp soruyorlardı. "Bu kimdir?" diye sorunca: "Muâz b. Cebel'dir" cevabını verdiler. Kalkıp akşam namazını kıldık. Dağılınca hiç kimseyle görüşemedim. Ertesi gün erkenden mescide koştum; baktım ki o genç benden önce gelmiş ve bir direğin yanında namaz kılıyor. Ben de yanında durup namaz kıldım. Muâz kendisinden bir isteğim olduğunu zannetti ve namazı bitirince ben de onunla direk arasında abamı üzerime atarak oturdum ve: "Vallahi; akrabam olmamana ve senden bir beklentim olmamasına rağmen seni seviyorum" dedim. Muâz: "Niçin seviyorsun?" diye sorunca: "Allah için" cevabını verdim. Beni yakamdan tutup çektikten sonra şöyle dedi: "Eğer doğru söylüyorsan gözün aydın. Çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle

---

[1] Ahmed (5/233) ve Hâkim (4/169).

buyurduğunu işittim: *"Allah için birbirini sevenler, Onun gölgesinden başka gölgenin olmadığı gün, nurdan minberler üzerinde Arş'ın gölgesinde olacaklar."*

٤٠٨٥- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ، ثنا ابْنُ جَابِرٍ، ثنا عَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيَّ، يَقُولُ: دَخَلْتُ مَسْجِدَ حِمْصَ، فَجَلَسْتُ فِي حَلْقَةٍ كُلُّهُمْ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِيهِمْ شَابٌّ إِذَا تَكَلَّمَ أَنْصَتَ الْقَوْمُ لَهُ، فَقُلْتُ لَهُ: حَدِّثْنِي رَحِمَكَ اللَّهُ، فَوَاللَّهِ إِنِّي لأُحِبُّكَ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الْمُتَحَابُّونَ فِي جَلالِ اللَّهِ فِي ظِلِّ اللَّهِ يَوْمَ لا ظِلَّ إِلا ظِلُّهُ "، قُلْتُ: مَنْ أَنْتَ رَحِمَكَ اللَّهُ؟ قَالَ: أَنَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رَوَاهُ شُعَيْبُ بْنُ رُزَيْقٍ، وَعُتْبَةُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ، عَنْ عَطَاءٍ نَحْوَهُ [٥/٢٠٦]

4085- Ebû İdrîs el-Havlânî der ki: Humus mescidine girdiğimde, hepsi Allah'ın Resûlünden hadis anlatan bir halkada oturdum. Aralarında bir genç vardı ve o konuşunca diğerleri susup dinliyordu. Ben: "Bana hadis anlat. Allah sana merhamet etsin. Vallahi seni seviyorum" dedim. O genç bana dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Allah'ın celali için birbirini sevenler, Onu gölgesinden başka bir gölgenin olmadığı günde Allah'ın (Arş'ının) gölgesinde olacaklar."* Ben: "Allah sana merhamet etsin; sen kimsin?" diye sorunca: "Ben Muâz b. Cebel'im" cevabını verdi.

٤٠٨٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبِ بْنِ حَرْبٍ، قَالَ: ثنا الْقَعْنَبِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالا: عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي حَازِمِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ، قَالَ: دَخَلْتُ مَسْجِدَ دِمَشْقَ، فَإِذَا أَنَا بِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَقُلْتُ: وَاللَّهِ إِنِّي لأُحِبُّكَ فِي اللَّهِ، فَقَالَ: آللَّهَ؟ فَقُلْتُ: اللَّهَ فَقَالَ: آللَّهَ، فَقُلْتُ: اللَّهَ، فَأَخَذَ بِحُبْوَةِ رِدَائِي، فَجَذَبَنِي إِلَيْهِ، وَقَالَ: أَبْشِرْ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " قَالَ اللَّهُ: " وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ، وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَجَالِسِينَ فِيَّ، وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ، وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ "، مَشْهُورٌ ثَابِتٌ، مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِدْرِيسَ، عَنْ مُعَاذٍ، وَمِمَّنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ: شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ، وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، وَشُرَيْحُ بْنُ عُبَيْدٍ، وَعَطَاءٌ الْخُرَاسَانِيُّ، وَيونُسُ بْنُ مَيْسَرَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ قَيْسٍ فِي آخَرِينَ [٥/١٢٧]

4086- Ebû İdrîs el-Havlânî der ki: Dımaşk (Şam Emevi) mescidine girdiğimde, Muâz b. Cebel ile karşılaşıp: "Vallahi, seni Allah için seviyorum"

dedim. Muâz: "Allah için mi?" diye sorunca: "Allah için" cevabını verdim. O yine: "Allah için mi?" diye sorunca: "Allah için" cevabını verdim. Bunu üzerine paltomun yakasından tutup kendine doğru çekti ve: "Gözün aydın. Çünkü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dediğini işittim: *"Allah şöyle buyurur: Benim için birbirlerini sevenlere, sevgim vacib olmuştur. Benim için bir araya gelenlere, sevgim vacib olmuştur. Benim için birbirlerine harcayanlara sevgim vacip olmuştur. Benim için birbirlerini ziyaret edenlere sevgim vacip olmuştur."*

Meşhur sabit bir hadistir.

٤٠٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنِ شَبِيبٍ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الطَّائِيُّ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْكُوفِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو هَاشِمٍ الرُّمَّانِيُّ، عَنْ زَاذَانَ أَبِي عُمَرَ الْكِنْدِيِّ، عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَنَا شَفِيعٌ لِكُلِّ رَجُلَيْنِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ، مِنْ مَبْعَثِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " [٣٦٨/١]

4087- Selmân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gönderildiğim günden kıyamet gününe kadar birbirlerini Allah için seven ikili kişilere şefaatçiyim."*

٤٠٨٨- وَهُوَ مَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّائِغُ، حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ وَعَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ لأُنَاسًا مَا هُمْ بِأَنْبِيَاءَ وَلا شُهَدَاءَ، يَغْبِطُهُمُ الأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَكَانِهِمْ مِنَ اللَّهِ ﷻ "، فَقَالَ رَجُلٌ: مَنْ هُمْ؟ وَمَا أَعْمَالُهُمْ؟ لَعَلَّنَا نُحِبُّهُمْ، قَالَ: " قَوْمٌ يَتَحَابُّونَ بِرُوحِ اللَّهِ ﷻ مِنْ غَيْرِ أَرْحَامٍ بَيْنَهُمْ، وَلا أَمْوَالَ يَتَعَاطَوْنَهَا بَيْنَهُمْ، وَاللَّهِ إِنَّ وُجُوهَهُمْ لَنُورٌ، وَإِنَّهُمْ لَعَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ، لا يَخَافُونَ إِذَا خَافَ النَّاسُ، وَلا يَحْزَنُونَ إِذَا حَزِنَ النَّاسُ، ثُمَّ قَرَأَ: أَلا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلا هُمْ يَحْزَنُونَ "، وَمِنْ نُعُوتِهِمْ: " أَنَّهُمُ الْمُوَرِّثُونَ جُلاسَهُمْ كَامِلَ الذِّكْرِ، وَالْمُفِيدُونَ خِلانَهُمْ بِشَامِلِ الْبِرِّ " [٥/١]

4088- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın kullarından, peygamber veya şehit olmayan bazıları vardır ki; kıyamet günü Allah katındaki makamları sebebiyle*

peygamberler ve şehitler onlara gıpta ederler." Bir adam: "Onlar kimdir ve amelleri nedir? Belki onları severiz" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aralarında akrabalık bağları ve birbirlerine alıp verdikleri mal olmamasına rağmen Allah'ın rahmetiyle birbirlerini seven kişilerdir. Vallahi onların yüzü nurdur ve nurdan minberler üzerindedirler. İnsanlar korkacağı zaman onlar korkmayacak, insanlar üzüldüğü zaman onlar üzülmeyecekler"* buyurup şu âyeti okudu: **"İyi bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir."**[1] Sonra: *"Onların özelliklerinden biri de, onlarla beraber olanların hakkıyla zikri öğretmeleri ve iyilikleriyle dostlarına faydalı olmalarıdır"* buyurdu.

٤٠٨٩- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَيْرَوَيْهِ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، ثنا كُلْثُومُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي رُسْتَةَ، ثنا عَطَاءُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَرْسَلَنِي بِرِسَالَةٍ، فَضِقْتُ بِهَا ذَرْعًا، وَعَلِمْتُ أَنَّ النَّاسَ مُكَذِّبِيَّ، فَأَوْعَدَنِي إِنْ لَمْ أُبْلِغْهَا لَيُعَذِّبَنِّي " وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا تَوَادَّ اثْنَانِ فِي اللَّهِ فِي الإِسْلامِ فَيَفْسُدَ ذَلِكَ بَيْنَهُمَا إِلا مِنْ حَدِيثٍ يُحَدِّثُهُ أَحَدُهُمَا "، غَرِيبٌ بِهَذَا اللَّفْظِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَعَطَاءٌ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ كُلْثُومٌ فِي النُسْخَةِ [٢٠٢/٥]

4089- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah beni bir risâletle gönderince bu bana ağır gelmiş ve insanların beni yalanlayacağını anlamıştım. Allah bana tebliğ etmemi, aksi takdirde bana azab edeceğini vaad etti."* Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İslam'da, iki kişi Allah için birbirlerini severlerse, araları ancak birinin diğeri aleyhinde konuşması sebebiyle bozulur"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٩٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ أَبِي الْمُسَاوِرِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَمِيرَةَ، قَالَ: انْطَلَقْتُ حَتَّى أَتَيْتُ الْمَدَائِنَ فَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ عَلَيْهِ ثِيَابٌ خُلْقَانُ وَمَعَهُ أَدِيمٌ أَحْمَرُ يَعْرِكُهُ، فَالْتَفَتَّ فَنَظَرَ إِلَيَّ فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ: مَكَانَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ، فَقُمْتُ وَقُلْتُ لِمَنْ كَانَ عِنْدِي: مَنْ هَذَا الرَّجُلُ؟ قَالُوا: هَذَا سَلْمَانُ، فَدَخَلَ بَيْتَهُ فَلَبِسَ

---

[1] Yunus Sur. 69

ثِيَابَ بَيَاضٍ ثُمَّ أَقْبَلَ وَأَخَذَ بِيَدِي أَوْ صَافَحَنِي وَسَأَلَنِي فَقُلْتُ: يَا عَبْدَ اللَّهِ، مَا رَأَيْتَنِي فِيمَا مَضَى وَلا رَأَيْتُكَ، وَلا عَرَفْتَنِي وَلا عَرَفْتُكَ، قَالَ: بَلَى، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ عَرَفَتْ رُوحِي رُوحَكَ حِينَ رَأَيْتُكَ، أَلَسْتَ الْحَارِثَ بْنَ عَمِيرَةَ؟ فَقُلْتُ: بَلَى قَالَ: فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا فِي اللَّهِ ائْتَلَفَ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا فِي اللَّهِ اخْتَلَفَ " [١٩٨/١]

4090- Hâris b. Amîra der ki: Yola çıkıp Medâin'e varınca, yanındaki kırmızı bir deriyi işleyen eski giysili birisiyle karşılaştım. Dönüp bana baktı ve eliyle işaret ederek: "Bekle ey Allah'ın kulu!" dedi. Ben, yanımdaki birine: "Kim bu adam?" diye sorunca: "Bu, Selmân'dır" dediler. Selmân evine girip beyaz elbiseler giydi, sonra yanıma gelerek elimi tuttu veya benimle musafaha edip hal hatır sordu. Ben: "Ey Allah'ın kulu! Daha önce, ne sen beni gördün, ne de ben seni gördüm" dedim. Selmân: "Canım elinde olana yemin ederim ki, evet (doğru söylüyorsun, ama) Seni gördüğüm zaman, ruhum, senin ruhunu tanıdı. Sen Hâris b. Amîre değil misin?" diye sordu. Ben: "Evet" karşılığını verince şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu duydum: *"Ruhlar, muntazam bir ordudurlar. Allah için birbiriyle tanışıp anlaşanlar birbirine yanaşır. Anlaşamayanlar ise birbirinden ayrılırlar."*[1]

٤٠٩١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُجَمِّعٍ، ثنا غَالِبُ بْنُ جِبْرِيلَ السَّمَرْقَنْدِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ إِمَامُ مَسْجِدِ سَمَرْقَنْدَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ السُّكَّرِيِّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا بِهَذَا الإِسْنَادِ [١١٠/٤]

4091- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ruhlar, muntazam bir ordudurlar. Allah için birbiriyle tanışıp anlaşanlar birbirine yanaşır. Anlaşamayanlar ise birbirinden ayrılırlar."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (6/323).

٤٠٩٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ "، كَذَا فِي كِتَابِي عَنْهُ مَوْقُوفٌ، وَمَشْهُورُهُ شُعْبَةُ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، مَرْفُوعًا [٢٠٣/٧]

4092- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Ruhlar, muntazam bir ordudurlar, Allah için birbiriyle tanışıp anlaşanlar birbirine yanaşır. Anlaşamayanlar ise birbirinden ayrılırlar."

٤٠٩٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الأَوْدِيُّ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَكَمِ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ الْيَمَانِ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ وَسُفْيَانَ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٦٩/٥]

4093- Ebu't-Tufeyl'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ruhlar, muntazam bir ordudurlar, Allah için birbiriyle tanışıp anlaşanlar birbirine yanaşır. Anlaşamayanlar ise birbirinden ayrılırlar."*

Tek kanallı bir hadistir.

DUALAR VE ZİKİRLER KİTABI

Zikir ve Zikredenlerin Fazileti

٤٠٩٤- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَيْرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ ثَوْبَانَ ، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي مَسِيرٍ نَسِيرُ وَنَحْنُ مَعَهُ إِذْ قَالَ الْمُهَاجِرُونَ: لَوْ نَعْلَمُ أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ إِذْ أَنْزَلَ فِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مَا نَزَلَ، فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ: إِنْ شِئْتُمْ سَأَلْتُ لَكُمْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَنْ ذَلِكَ، فَقَالُوا: أَجَلْ، فَانْطَلَقَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَتَبِعْتُهُ أَوْضَعُ عَلَى قَعُودٍ لِي، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ الْمُهَاجِرِينَ لَمَّا نَزَلَ فِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مَا نَزَلَ قَالُوا: لَوْ عَلِمْنَا الآنَ أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ إِذْ أَنْزَلَ فِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مَا أَنْزَلَ؟ فَقَالَ: " لِيَتَّخِذْ أَحَدُكُمْ لِسَانًا ذَاكِرًا، وَقَلْبًا شَاكِرًا، وَزَوْجَةً مُؤْمِنَةً تُعِينُ أَحَدَكُمْ عَلَى إِيمَانِهِ " رَوَاهُ أَبُو الأَحْوَصِ وَإِسْرَائِيلُ عَنْ مَنْصُورٍ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ سَالِمٍ [١٨٢/١]

4094- Sevbân der ki: Bir yolculukta Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber giderken altın ve gümüş biriktirmek hakkındaki[1] âyeti nazil oldu. Muhacirler: "Hangi malın daha hayırlı olduğunu bilsek (onu biriktirirdik)" dediler. Bunun üzerine altın ve gümüş hakkındaki âyetler nazil oldu. Ömer b. el-Hattâb: "İsterseniz bunu sizin için Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorarım" deyince: "Sor" karşılığını verdiler. Ömer, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gidince ben de genç bir deveye binerek peşinden gittim. Ömer dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Altın ve gümüş hakkındaki âyet nazil olunca Muhacirler: «Hangi malın daha hayırlı olduğunu bilsek» dediler." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle karşılık verdi: *"Siz, zikreden bir dil, şükreden bir kalp ve size imanında yardımcı olacak mümine bir eş edinin."*[2]

٤٠٩٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ، عَنْ

---

[1] Tevbe Sur. 34

[2] Ahmed (5/282), Tirmizî (3094) ve İbn Mâce (1856).

ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلَ فِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ مَا نَزَلَ، قَالُوا: فَأَيَّ الْمَالِ نَتَّخِذُ؟ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَا أَعْلَمُ لَكُمْ، فَأَوْضَعَ عَلَى بَعِيرِهِ فَأَدْرَكَهُ وَأَنَا فِي أَثَرِهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيَّ الْمَالِ نَتَّخِذُ؟ قَالَ: " لِيَتَّخِذَنَّ أَحَدُكُمْ قَلْبًا شَاكِرًا، وَلِسَانًا ذَاكِرًا، وَزَوْجَةً تُعِينُهُ عَلَى الآخِرَةِ " رَوَاهُ الأَعْمَشُ عَنْ سَالِمٍ نَحْوَهُ

4095- Sevbân der ki: Altın ve gümüş biriktirmek hakkındaki[1] âyet nazil olunca: "Hangi maldan edinelim?" diye sordular. Ömer b. el-Hattâb: "Ben bunu sizin için öğrenirim" deyip devesine bindi. Ben de peşinden gittim. Ömer: "Hangi maldan edinelim?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz, zikreden bir dil, şükreden bir kalp ve size imanında yardımcı olacak mümine bir eş edinin"* buyurdu.[2]

٤٠٩٥/أ- [٧/٢٦٩] حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَتْحِ الْحَنْبَلِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نَصْرٍ الْكِنْدِيُّ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ قُتَيْبَةَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي يَحْيَى، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، قَالَ: " لَوْ أَنَّ رَجُلَيْنِ، خَرَجَ أَحَدُهُمَا مِنَ الْمَشْرِقِ وَالآخَرُ مِنَ الْمَغْرِبِ، مَعَ أَحَدِهِمَا الذَّهَبُ يَضَعُهُ مَوْضِعَهُ، وَالآخَرُ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى يَلْتَقِيَا، كَانَ الَّذِي يَذْكُرُ اللَّهَ أَفْضَلَهُمَا "، أَوْ قَالَ: " أَعْظَمَهُمَا أَجْرًا "، أَبُو يَحْيَى اسْمُهُ يَزِيدُ بْنُ الْكَلاعِيِّ، مَا كَتَبْتُهُ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

4095/a- Amr b. Şuayb, babasından, o da dedesinden bildirir: "Biri doğudan, biri de batıdan iki adam yola düşse, karşılaşana kadar biri elindeki altınları hakkı olan yerlere infak etse, diğeri de Allah'ı zikretse Allah'ı zikreden kişi diğerinden daha üstün çıkardı" veya: "Sevabı daha fazla olurdu."

٤٠٩٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلانَ، قَالَ: ثنا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ، عَنْ طَلْقِ بْنِ حَبِيبٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَرْبَعٌ مَنْ أُوتِيَهُنَّ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ: قَلْبًا شَاكِرًا، وَلِسَانًا ذَاكِرًا، وَبَدَنًا عَلَى الْبَلاءِ صَابِرًا، وَزَوْجَةً لا تُتْبِعُهُ فِي

---

[1] Tevbe Sur. 34

[2] Ahmed (5/282), Tirmizî (3094) ve İbn Mâce (1856).

نَفْسِهَا وَمَالِهِ خَوْنًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْقٍ، لَمْ يَرْوِهِ مُتَّصِلا مَرْفُوعًا إِلا مُؤَمَّلٌ، عَنْ حَمَّادٍ [٣/٦٥]

4096- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kime şu dört şey verilirse, ona dünya ve âhiret hayrı verilmiş demektir: Şükreden bir kalp, zikreden bir dil, belaya sabredebilen bir beden ve nefsinde ve malında kendisine ihanet etmeyen hanım."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٠٩٧- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، ثنا أَبِي، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، وَمَكِّيٌّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي هِنْدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ، يَعْنِي يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ أَبِي بَحْرِيَّةَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا أُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرِ أَعْمَالِكُمْ، وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ، وَأَرْفَعِهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ، وَخَيْرٍ لَكُمْ مِنْ إِعْطَاءِ الذَّهَبِ وَالْوَرِقِ، وَخَيْرٍ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقَوْا عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ "، قَالُوا: وَمَا ذَاكَ مَا هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " ذِكْرُ اللَّهِ " [٢/١١]

4097- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Amellerinizin en hayırlısını, Allah katında en değerlisini, derecelerinizi daha çok yükseltenini, altın ve gümüş dağıtmaktan daha hayırlı ve düşmanla karşılaşıp sizin onların boyunlarını, onların da sizin boyunlarınızı vurmanızdan daha hayırlı bir şeyi size haber vereyim mi?"* Sahabe: "O nedir ey Allah'ın Resûlü?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ı zikretmektir"* cevabını verdi.[2]

٤٠٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ بِشْرٍ، يَقُولُ: جَاءَ أَعْرَابِيَّانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا: أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ؟ فَقَالَ: " مَنْ طَالَ عُمْرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ "، وَقَالَ الآخَرُ: أَيُّ شَرَائِعِ الإِسْلامِ أَتَشَبَّثُ بِهِ؟ فَقَالَ: " لا يَزَالُ لِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ " [٩/٥١]

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11/134), *M. el-Evsat* (2249) ve Beyhakî (4115).

[2] Tirmizî (3377), İbn Mâce (3790), Ahmed (5/195) ve Hâkim (1/496).

4098- Abdullah b. Bişr der ki: İki bedevi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek, birisi: "İnsanların hangisi daha hayırlıdır?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ömrü uzun, ameli güzel olandır"* cevabını verince, diğeri: "İslam'ın hangi emrine sımsıkı sarılayım?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dilin devamlı Allah'ı zikirle meşgul olsun"* buyurdu.[1]

٤٠٩٩- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَارُونَ، ثَنَا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ قَيْسٍ السَّكُونِيُّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ الْمَازِنِيِّ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيَّانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحَدُهُمَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ؟ قَالَ: " طُوبَى لِمَنْ طَالَ عُمْرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ "، وَقَالَ الآخَرُ: أَيُّ الْعَمَلِ خَيْرٌ؟ قَالَ: " أَنْ تُفَارِقَ الدُّنْيَا وَلِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ "، رَوَاهُ مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ مِثْلَهُ [١١١/٦]

4099- Abdullah b. Busr el-Mâzini der ki: İki bedevi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek, birisi: "İnsanların hangisi daha hayırlıdır?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ömrü uzun, ameli güzel olana ne mutlu"* cevabını verince, diğeri: "Hangi amel daha hayırlıdır?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dilin devamlı Allah'ı zikirle meşgul olarak dünyadan ayrılmandır"* buyurdu.

٤١٠٠- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَدِيٍّ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ، أَخْبَرَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي رَزِينٍ، أَنَّهُ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا أَدُلُّكَ عَلَى مِلاكِ هَذَا الأَمْرِ الَّذِي تُصِيبُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا؟ عَلَيْكَ بِمَجَالِسِ أَهْلِ الذِّكْرِ، وَإِذَا خَلَوْتَ فَحَرِّكْ لِسَانَكَ مَا اسْتَطَعْتَ بِذِكْرِ اللَّهِ، وَأَحِبَّ فِي اللَّهِ، وَأَبْغِضْ فِي اللَّهِ، هَلْ شَعَرْتَ يَا أَبَا رَزِينٍ أَنَّ الرَّجُلَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ زَائِرًا أَخَاهُ شَيَّعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ كُلُّهُمْ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ: رَبَّنَا إِنَّهُ وَصَلَ فِيكَ فَصِلْهُ؟ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُعْمِلَ بَدَنَكَ فِي ذَلِكَ فَافْعَلْ "، وَرَوَى عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي رَزِينٍ، مِنْ دُونِ الْحَسَنِ نَحْوَهُ [٣٦٦/١]

4100- Ebû Rezîn'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle buyurdu: *"Sana dünya hayırlarını elde edeceğin işlerin başını*

---

[1] Ahmed (4/190) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (2/271).

söyleyeyim mi? Zikir ehlinin meclislerinde olmaya bak. Yalnız kaldığında gücün yettiğince dilin Allah'ı zikretsin. Allah için sev, Allah için buğzet. Farkına vardın mı Ey Ebû Rezîn! Kişi kardeşini ziyaret etmek için evinden çıkınca, yetmiş bin melek ona eşlik ederler ve hepsi kendisine dua ederek: «Ey Rabbimiz! O senin için ziyaret ediyor. Sen de ondan razı ol» derler. Eğer bedenini bu yolda kullanabilirsen öyle yap."[1]

٤١٠١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْقَنَادِيلِيُّ، ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ زَيْدٍ، وَمَيْمُونِ بْنِ سِيَاهٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ صَبَاحٍ وَلا رَوَاحٍ إِلا وَبِقَاعُ الأَرْضِ تُنَادِي بَعْضُهَا بَعْضًا: يَا جَارَةُ هَلْ مَرَّ بِكِ الْيَوْمَ عَبْدٌ صَالِحٌ صَلَّى عَلَيْكِ أَوْ ذَكَرَ اللَّهَ؟ فَإِنْ قَالَتْ: نَعَمْ رَأَتْ لَهَا بِذَلِكَ فَضْلا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَالِحٍ تَفَرَّدَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ [٦/١٧٤]

4101- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her sabah ve akşam yeryüzünün parçaları birbirlerine: «Ey komşu! Bugün sana, üzerinde namaz kılan veya Allah'ı zikreden salih bir kul uğradı mı?» diye sorar. Eğer: «Evet» cevabını verirse, kendini bu cevapla üstün görürdü."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٠٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، قَالا: ثنا عَدِيُّ بْنُ أَبِي عُمَارَةَ الذَّارِعُ، ثَنَا زِيَادُ النُّمَيْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ لَوَاضِعٌ خَطْمَهُ فِي قَلْبِ ابْنِ آدَمَ، فَإِذَا ذَكَرَ اللَّهَ خَنَسَ، وَإِنْ نَسِيَ اللَّهَ الْتَقَمَ قَلْبَهُ " [٦/٢٦٨]

4102- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şeytan burnunu Âdemoğlunun kalbinin üzerine koyar. O, zikrederse geriye kaçar. Allah'ı unutursa onun kalbini kapar."*[3]

---

[1] Beyhak, *Şuabu'l-îmân* (9024).

[2] Taberânî, *M. el-Evsat* (611).

[3] Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (540).

٤١٠٣- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيِّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: " مَنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلإٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلإٍ خَيْرٍ مِنْهُ، وَإِنْ تَقَرَّبَ مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا، وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً "، صَحِيحٌ مِنْ حَدِيثِ الأَعْمَشِ، رَوَاهُ شُعْبَةُ، وَعَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، وَجَرِيرٌ، وَغَيْرُهُمْ لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ إِلا مِنْ حَدِيثِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ الْجُعْفِيِّ [٨/١١٧]

4103- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **dedi ki:** *"Allah şöyle buyurur: Kim beni içinden anarsa, ben de onu kendi kendime anarım. Beni bir topluluk içersinde anarsa, ben de onu onlardan daha hayırlı bir toplum arasında anarım. Bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşırım. Bana, bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelirse ben de ona koşarak gelirim."*

Sahih bir hadistir.

٤١٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مِحْصَنِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: " ذَاكِرُ اللَّهِ فِي الْغَافِلِينَ بِمَنْزِلَةِ الصَّابِرِ عَنِ الْفَارِّينَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ مُتَّصِلا مَرْفُوعًا، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا مِحْصَنٌ، وَلَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَرُوِيَ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ مَرْفُوعًا [٤/٢٦٨]

4104- İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Gafiller arasında Allah'ı zikreden, (savaştan) kaçanlar arasında sabreden gibidir."*[1]

Tek kanallı bir hadistir. İbn Ömer'den de rivayet olunmuştur.

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/80).

٤١٠٥- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْمِهْرَجَانِ، قَالا: ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَصِيرِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " ذَاكِرُ اللَّهَ فِي الْغَافِلِينَ كَالَّذِي يُقَاتِلُ عَنِ الْفَارِّينَ، وَذَاكِرُ اللَّهِ فِي الْغَافِلِينَ مِثْلُ الْمِصْبَاحِ فِي الْبَيْتِ الْمُظْلِمِ، وَذَاكِرُ اللَّهِ فِي الْغَافِلِينَ، مِثْلُ الشَّجَرَةِ الْخَضْرَاءِ فِي وَسَطِ الشَّجَرِ، وَذَاكِرُ اللَّهِ فِي الْغَافِلِينَ يُعَرِّفُهُ اللَّهُ مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَذَاكِرُ اللَّهِ فِي الْغَافِلِينَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَهُ بِعَدَدِ كُلِّ فَصِيحٍ وَأَعْجَمِيٍّ، فَالْفَصِيحُ بَنُو آدَمَ وَالأَعْجَمِيُّ الْبَهَائِمُ ".رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الآدَمِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سُلَيْمٍ مِثْلَهُ [٦/١٨١]

4105- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gafiller arasında Allah'ı zikreden, savaştan kaçanlar arasında savaşan gibidir. Gafiller arasında Allah'ı zikreden, karanlık evdeki kandil gibidir. Gafiller arasında Allah'ı zikreden, ağaçlar arasında yemyeşil ağaç gibidir. Gafiller arasında Allah'ı zikredene Allah cennetteki makamını bildirir. Gafiller arasında Allah'ı zikredeni Allah fasih olanlar ile Acemler sayısınca bağışlar. Fasih olanlar Âdemoğullarıdır. Acemler ise hayvanlardır."*[1]

٤١٠٦- ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَاصِمٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ.ح وثنا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمَقْدِسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ بْنِ عَامِرٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ لِلَّهِ مَلائِكَةً فَضْلا عَنْ كُتَّابِ النَّاسِ يَطُوفُونَ فِي الطَّرِيقِ وَيَبْتَغُونَ الذِّكْرَ، فَإِذَا رَأَوْا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَنَادَوْا: إِلَى حَاجَتِكُمْ، قَالَ: فَتَحُفُّهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى عَنَانِ السَّمَاءِ، فَيَقُولُ اللَّهُ وَهُوَ أَعْلَمُ: " مَا يَقُولُ عِبَادِي؟ " قَالُوا: يَحْمَدُونَكَ وَيُسَبِّحُونَكَ وَيُمَجِّدُونَكَ، فَيَقُولُ: " هَلْ رَأَوْنِي؟ " فَيَقُولُونَ: لا ! فَيَقُولُ: " كَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي؟ " قَالُوا: لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ تَسْبِيحًا وَتَمْجِيدًا، فَيَقُولُ: " مَا يَسْأَلُونَنِي؟ " قَالُوا: يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ، فَيَقُولُ: " رَأَوْهَا؟ " فَيَقُولُونَ: لا ! فَيَقُولُ: " كَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا؟ " فَيَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ لَهَا طَلَبًا وَعَلَيْهَا حِرْصًا، قَالَ: " وَمِمَّ يَتَعَوَّذُونَ؟ "

---

[1] Beyhakî, *Şuabu'l-îmân* (6565).

قَالُوا: يَتَعَوَّذُونَ مِنَ النَّارِ، قَالَ: " هَلْ رَأَوْهَا؟ " قَالُوا: لا ! فَيَقُولُ: " كَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا؟ " فَيَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا تَعَوُّذًا وَأَشَدَّ فِرَارًا، فَيَقُولُ: " أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ " فَيَقُولُ الْمَلَكُ: فِيهِمْ فُلانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ فَيَقُولُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: " هُمُ السُّعَدَاءُ لا يَشْقَى جَلِيسُهُمْ "، هَذَا مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ الأَعْمَشُ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَهُوَ مِنْ عُيونِ حَدِيثِهِ وَمَشَاهِيرِهِ رَوَاهُ عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ [١١٧/٨]

4106- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Allah'ın, insanların amellerini yazan meleklerinden başka melekleri vardır. Bunlar yolda dolaşırlar ve zikir edenleri ararlar. Allah'ı zikreden bir topluluk görünce de birbirlerine: «İstediğiniz şeye gelin» derler ve zikredenleri semaya kadar kanatlarıyla kuşatırlar. Allah meleklere, onlardan daha iyi bildiği halde: «Kullarım ne diyor?» diye sorar. Melekler: «Sana hamd ediyorlar, tesbih ediyorlar ve seni yüceltiyorlar» cevabını verince, Allah: «Beni gördüler mi?» diye sorar. Melekler: «Hayır» cevabını verince, Allah:"Beni görselerdi nasıl olurdu?» diye sorar. Melekler: «Seni görselerdi, seni daha çok tesbih edip yüceltirlerdi» cevabını verince, Allah: «Benden ne istiyorlar?» diye sorar. Melekler: «Senden cenneti istiyorlar» cevabını verince, Allah: «Orayı gördüler mi?» diye sorar. Melekler: «Hayır» cevabını verince, Allah: «Orayı görselerdi nasıl olurdu?» diye sorar. Melekler: «Orayı görselerdi, şüphesiz ona karşı daha şiddetli bir arzu duyarlar, daha çok isterler ve daha büyük alaka gösterirlerdi!» cevabını verince, Allah: «Hangi şeyden Bana sığınıyorlar?» diye sorar. Melekler: «Cehennemden Sana sığınıyorlar» cevabını verince, Allah: «Orayı gördüler mi?» diye sorar. Melekler: «Hayır» cevabını verince, Allah: «Orayı görselerdi nasıl olurdu?» diye sorar. Melekler: «Şâyet onu görselerdi, ondan şiddetle kaçarlardı ve çok korkarlardı!» cevabını verince, Allah: «Onları bağışladığıma dair sizi şahit tutuyorum» buyurur. Bir melek: «Aralarındaki falan kimse onlardan değildir, sadece bir ihtiyacı için gelmişti!» deyince, Allah: «Onlar öyle bir meclis topluluğudur ki, aralarında bulunan kimse mahrum olmaz» buyurur."*[1]

٤١٠٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ، ثَنَا زِيَادُ النُّمَيْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "

---

[1] Buhârî (6408), Müslim (2689), Nesâî (3/43) ve Ahmed (2/358).

إِنَّ لِلَّهِ سَيَّارَةً مِنَ الْمَلائِكَةِ يَطْلُبُونَ حِلَقَ الذِّكْرِ، فَإِذَا أَتَوْا عَلَيْهِمْ حَفُّوا بِهِمْ، ثُمَّ يَبْعَثُونَ رَائِدَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ إِلَى رَبِّ الْعِزَّةِ، فَيَقُولُونَ: يَا رَبَّنَا أَتَيْنَا عَلَى عَبَّادٍ مِنَ الصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادَكَ يُعَظِّمُونَ آلاءَكَ، وَيَتْلُونَ كِتَابِكَ، وَيُصَلُّونَ عَلَى نَبِيِّكَ، وَيَسْأَلُونَكَ لآخِرَتِهِمْ وَدُنْيَاهُمْ، فَيَقُولُ رَبُّنَا تَعَالَى: " غَشُّوهُمْ رَحْمَتِي هُمُ الْقَوْمُ لا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ " [٦/٢٦٨]

4107- Enes b. Mâlik, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Allah'ın, zikir halkalarını bulmak için dolaşan melekleri vardır. Zikir halkalarına gidip onları kuşatırlar, sonra kılavuzlarını Rabbul-İzzet'e gönderirler ve şöyle derler: «Rabbimiz! Nimetlerini ta'zîm eden kullarından bir grubun yanına gittik. Onlar, senin Kitab'ını okuyorlar, Resûlün Muhammed'e salât ediyorlar, âhiretleri ve dünyaları için senden istekte bulunuyorlar.» Allah: «Onları rahmetimle kuşatın. Onlar öyle bir kavimdir ki; onlarla oturan bedbaht olmaz» buyurur."*

٤١٠٨- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثَنَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ، ثَنَا زِيَادٌ النُّمَيْرِيُّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا " قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَأَنَّى لَنَا بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فِي الدُّنْيَا، قَالَ: " حِلَقُ الذِّكْرِ " [٦/٢٦٨]

4108- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennet bahçelerine uğradığınız zaman oradan istifade ediniz"* buyurunca, sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Cennet bahçelerini dünyada nasıl bulacağız ki?" diye sordular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Cennet bahçeleri) zikir halkalarıdır"* buyurdu.[1]

٤١٠٩- حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَقْدِسِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ، ثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: " حِلَقُ الذِّكْرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ [٦/٣٥٤]

---

[1] Tirmizî (3510).

4109- İbn Ömer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennet bahçelerine uğradığınız zaman oradan istifade ediniz"* buyurunca, sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Cennet bahçeleri nedir?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Cennet bahçeleri) zikir halkalarıdır"* buyurdu.[1]

٤١١٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا يُونُسُ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، قَالَا: ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، سَمِعْتُ الْأَغَرَّ أَبَا مُسْلِمٍ، قَالَ: " أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ , وَأَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى رَسُولِ اللهِ ﷺ يَقُولُ: قَالَ: «لَا يَقْعُدُ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللهَ إِلَّا غَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ , وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ , وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ , وَذَكَرَهُمُ اللهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ» [٧/٢٠٤]

4110- Ebû Saîd ile Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir topluluk oturup Allah'ı zikredince rahmet onları kaplar, melekler etraflarını sarar, üzerlerine sekîne (ilahi huzur) iner ve Allah onları katında bulunanlara över."*[2]

٤١١١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الأَغَرِّ، قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ، وَأَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُمَا، شَهِدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا جَلَسَ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى إِلا غَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحُفَّتْ بِهِمُ الْمَلائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ [٩/٢٤]

4111- Ebû Hureyre ve Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir topluluk oturup Allah'ı zikredince rahmet onları kaplar, melekler etraflarını sarar ve Allah onları katında bulunanlara över."*

٤١١٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَاجِيَةَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرَوَيْهِ، قَالَ: ثنا الْجَارُودُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ، عَنْ مُجَاهِدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وأبي سعيد، قَالا: سَمِعْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَجَالِسُ الذِّكْرِ تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ

---

[1] Tirmizî (3510).

[2] Müslim (2700) ve Ahmed (3/92).

السَّكِينَةُ، وَتَحِفُّ بِهِمُ الْمَلائِكَةُ، وَتَغْشَاهُمُ الرَّحْمَةُ، وَيَذْكُرُهُمُ اللَّهُ عَلَى عَرْشِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ الْجَارُودُ بْنُ يَزِيدَ النَّيْسَابُورِيُّ [١١٨/٥]

4112- Ebû Hureyre ile Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zikir halkalarına sekîne (ilahi huzur) iner, melekler etraflarını sarar, onları rahmet kaplar ve Allah onları Arş'ında över."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١١٣- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ الْحِمْصِيُّ، سَنَةَ ثَمَانٍ وَسَبْعِينَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادٍ الْكُوفِيُّ، ثنا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ الْهَمْدَانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي مُجَاهِدٌ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ وَهُوَ يُذَكِّرُ أَصْحَابَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَمَا إِنَّكُمُ الْمَلأُ الَّذِي أُمِرَنِي رَبِّي أَنْ أَصْبِرَ نَفْسِي مَعَهُمْ "، ثُمَّ تَلا ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ إِلَى قَوْلِهِ: فُرُطًا﴾ " أَمَا إِنَّهُ مَا جَلَسَ عِدَّتُكُمْ إِلا جَلَسَ مَعَهُمْ عِدَّتُهُمْ مِنَ الْمَلائِكَةِ، إِنْ سَبَّحُوا اللَّهَ سَبَّحُوهُ، وَإِنْ حَمِدُوا اللَّهَ حَمِدُوهُ، وَإِنْ كَبَّرُوا اللَّهَ كَبَّرُوهُ، ثُمَّ يَصْعَدُونَ إِلَى الرَّبِّ تَعَالَى وَهُوَ أَعْلَمُ مِنْهُمْ فَيَقُولُونَ: يَا رَبَّنَا عِبَادُكَ سَبَّحُوكَ فَسَبَّحْنَا، وَكَبَّرُوكَ فَكَبَّرْنَا، وَحَمِدُوكَ فَحَمِدْنَا، فَيَقُولُ رَبُّنَا: يَا مَلائِكَتِي، أُشْهِدُكُمْ أَنِّي غَفَرْتُ لَهُمْ، فَيَقُولُونَ فِيهِمْ فُلانٌ وَفُلانٌ الْخَطَّاءُ؟ فَيَقُولُ: هُمُ الْجُلَسَاءُ لا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ " [١١٨/٥]

4113- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) arkadaşlarına nasihat eden Abdullah b. Revâha'ya rastlayınca: *"Siz, Rabbimin bana kendileriyle sabretmemi emrettiği topluluksunuz"* buyurduktan sonra, **"Sabah akşam Rablerinin rızasını dileyerek O'na yalvaranlarla beraber sen de sabret"**[1] âyetini okudu ve şöyle buyurdu: *"Sizden bir grup böylesi bir mecliste oturduğu zaman onların sayısınca melek kendileriyle beraber oturur. Onlar Allah'ı tesbih edince, melekler de tesbih eder. Onlar Allah'a hamd edince, melekler de hamd eder. Onlar tekbir getirince melekler de tekbir getirir. Sonra her şeyi bilen Rablerinin huzuruna çıkarlar ve: «Ey Rabbimiz! Kulların seni tesbih ettiler, biz de ettik, onlar tekbir getirdiler, biz de tekbir getirdik. Onlar hamd edince biz de ettik» derler. Allah: «Ey meleklerim! Onları bağışladığıma dair sizi*

[1] Kehf Sur. 28

şahit tutuyorum» buyurunca, melekler: «Aralarındaki falan ve falan günahkâr var» derler. Allah: «Onlar öyle bir kavim ki; onlarla oturan bedbaht olmaz» buyurur."[1]

٤١١٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا خَلادُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يَذْكُرُ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ دَفَعَ إِلَى نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فِيهِمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ، يُذَكِّرُهُمْ بِاللَّهِ، فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ سَكَتَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ذَكِّرْ أَصْحَابَكَ "، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنْتَ أَحَقُّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَمَا إِنَّكُمُ الْمَلأُ الَّذِي أَمَرَنِي اللَّهُ أَنْ أَصْبِرَ نَفْسِي مَعَهُمْ " ثُمَّ تَلا عَلَيْهِمْ ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ﴾، ثُمَّ قَالَ: " مَا قَعَدَ عِدَّتُكُمْ قَطُّ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلا قَعَدَ مَعَهُمْ عِدَّتُهُمْ مِنَ الْمَلائِكَةِ، فَإِنْ حَمِدُوا اللَّهَ حَمِدُوهُ، وَإِنْ سَبَّحُوا اللَّهَ سَبَّحُوهُ، وَإِنْ كَبَّرُوا اللَّهَ كَبَّرُوهُ، وَإِنِ اسْتَغْفَرُوا اللَّهَ آمَنُوا لَهُمْ، ثُمَّ يَرْجِعُونَ إِلَى رَبِّهِمْ فَيَسْأَلُهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ مِنْهُمْ، يَقُولُ: أَيْنَ وَمِنْ أَيْنَ؟ يَقُولُونَ: رَبَّنَا أَعْبُدُ لَكَ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ ذَكَرُوكَ فَذَكَرْنَاكَ، يَقُولُ: قَالُوا مَاذَا؟ قَالُوا: رَبَّنَا حَمِدُوكَ، قَالَ: أَنَا أَوْلَى مَنْ عُبِدَ، وَأَنَا أَحَقُّ مَنْ حُمِدَ، قَالُوا: رَبَّنَا سَبَّحُوكَ، قَالَ: مِدْحَتِي لا تَنْبَغِي لأَحَدٍ غَيْرِي، قَالُوا: رَبَّنَا كَبَّرُوكَ، قَالَ: لِيَ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ، وَأَنَا الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ، قَالُوا: رَبَّنَا اسْتَغْفَرُوكَ، قَالَ: فَإِنِّي أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ، قَالُوا: رَبَّنَا إِنَّ فِيهِمْ فُلانًا وَفُلانًا، قَالَ: هُمُ الْقَوْمُ لا يَشْقَى جُلَسَاؤُهُمْ "، قَالَ عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِمُجَاهِدٍ فَوَافَقَ أَبِي فِي الْحَدِيثِ غَيْرَ، أَنَّهُ قَالَ: " رَبَّنَا إِنَّ فِيهِمْ فُلانًا، قَالَ: هُمُ الْقَوْمُ لا يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ "، قَالَ عُمَرُ: وَأَخْبَرَنِي يَعْقُوبُ بْنُ عَطَاءٍ بِمِثْلِ ذَلِكَ، عَنْ أَبِيهِ يَرْفَعُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ: " يَقُولُونَ: إِنَّ فِيهِمْ فُلانًا أَخْطَأَ، قَالَ: هُمُ الْقَوْمُ لا يَشْقَى جَلِيسُهُمْ "، كَذَا رَوَاهُ خَلادٌ، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادٍ الْكُوفِيُّ مُجَرَّدًا عَنْ عُمَرَ [٥/١١٧]

4114- Ömer b. Zer der ki: Babamın söylediğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aralarında Abdullah b. Revâha'nın da bulunduğu ve onlara nasihat ettiği bir grup sahabenin yanına gitti. Onu gören Abdullah susunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkadaşlarına nasihat et"* buyurdu. Abdullah b. Revâha: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu konuda sen daha layıksın" deyince, Hz.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (2/109).

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Siz, Rabbimin bana kendileriyle sabretmemi emrettiği topluluksunuz"* buyurduktan sonra, **"Sabah akşam Rablerinin rızasını dileyerek O'na yalvaranlarla beraber sen de sabret"**[1] âyetini okudu ve şöyle buyurdu:

"Sizden bir grup böylesi bir mecliste oturduğu zaman onların sayısınca melek kendileriyle beraber oturur. Onlar Allah'a hamd edince, melekler de hamd eder. Onlar Allah'ı tesbih edince, melekler de tesbih eder. Onlar tekbir getirince melekler de tekbir getirir. Onlar Allah'tan bağışlanma dileyince, onlar: «Amin» derler. Sonra Rablerinin huzuruna çıkarlar. Allah her şeyi bilmesine rağmen: «Nereden geliyorsunuz?» diye sorar. Melekler: «Ey Rabbimiz! Yeryüzü halkından kulların seni zikrettiler, biz de zikrettik» cevabını verince, Allah: «Ne dediler?» diye sorar. Melekler: «Ey Rabbimiz! Sana hamd ettiler» cevabını verince, Allah: «Ben kulluk edilmeye en layıkım ve en çok hamd edilmeye layıkım» buyurur. Melekler: «Ey Rabbimiz! Seni tesbih ettiler» deyince, Allah: «Bana yapılan övgü başka kimseye yapılamaz» buyurur. Melekler: «Ey Rabbimiz! Tekbir getirdiler» deyince, Allah: «Göklerde ve yerde büyüklük bana aittir ve ben Azîz ve Hakîm'im» buyurur. Melekler: «Ey Rabbimiz! Senden bağışlanma dilediler» deyince, Allah: «Onları bağışladığıma dair sizi şahit tutuyorum» buyurur. Melekler: «Aralarındaki falan ve falan günahkâr var» deyince, Allah: «Onlar öyle bir topluluktur ki; onlarla oturan bedbaht olmaz» buyurur."

٤١١٥- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، حَدَّثَنَا يَسَارٌ، حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، قَالَ: كَانَ سَلْمَانُ فِي عِصَابَةٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: فَمَرَّ النَّبِيُّ ﷺ فَكَفُّوا، فَقَالَ: " مَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ؟ " فَقُلْنَا: نَذْكُرُ اللَّهَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " قُولُوا، فَإِنِّي رَأَيْتُ الرَّحْمَةَ تَنْزِلُ عَلَيْكُمْ، فَأَحْبَبْتُ أَنْ أُشَارِكَكُمْ فِيهَا "، ثُمَّ قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ فِي أُمَّتِي مَنْ أُمِرْتُ أَنْ أَصْبِرَ نَفْسِي مَعَهُمْ "، رَوَاهُ مَسْلَمَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عَمِّهِ، عَنْ سَلْمَانَ مُطَوَّلا فِي قِصَّةِ الْمُؤَلَّفَةِ، ذَكَرْنَاهُ فِي نَظَائِرِهِ فِي كِتَابِ شَرَفِ الْفَقْرِ [٣٤٢/١]

4115- Sâbit el-Bünânî der ki: Selmân bir toplulukla Allah'ı zikrederken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geçince sustular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne diyordunuz?"* diye sorunca: "Allah'ı zikrediyoruz ,ey Allah'ın

---

[1] Kehf Sur. 28

Resûlü!" cevabını verdiler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Devam edin. Ben rahmetin size indiğini gördüm ve size ortak olmak istedim"* deyip şöyle devam etti: *"Ümmetimden; kendileriyle beraber sabretmemi emrettiği bir topluluk yaratan Allah'a hamd olsun."*

٤١١٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ، قَالَ: ثنا مَيْمُونٌ الْمَرْئِيُّ، قَالَ: ثنا مَيْمُونُ بْنُ سِيَاهٍ، عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى لا يُرِيدُونَ بِذَلِكَ إِلا وَجْهَهُ، إِلا نَادَاهُمْ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ أَنْ قُومُوا مَغْفُورًا لَكُمْ، قَدْ بُدِّلَتْ سَيِّئَاتُكُمْ حَسَنَاتٍ " [٣/١٠٧]

4116- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sadece Allah rızası için bir araya gelip Allah'ı zikreden kişilere semadan bir münadi: «Bağışlanmış olarak kalkın. Kötülükleriniz iyiliklere çevrildi» diye seslenir."* [1]

٤١١٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكَدِيمِيُّ ، ثنا مُعَلَّى بْنُ الْفَضْلِ، قَالَ: ثنا سَلْمَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي الشَّعْبِيُّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: " يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ إِذَا مَا ذَكَرْتَنِي شَكَرْتَنِي، وَإِذَا نَسِيتَنِي كَفَرْتَنِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ سَلْمَى وَهُوَ أَبُو بَكْرٍ الْهُذَلِيُّ [٤/٣٣٧]

4117- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Allah şöyle buyurur: "Ey Âdemoğlu! Beni zikrettiğin müddetçe şükretmiş, unutunca da nankörlük etmiş olursun."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١١٨- حَدَّثَنَا أَبِي، ثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَزِيدَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ الْحَسَنِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: " إِذَا كَانَ الْغَالِبُ عَلَى عَبْدِي الاشْتِغَالُ بِي جَعَلْتُ نَعِيمَهُ وَلَذَّتَهُ فِي ذِكْرِي، فَإِذَا جَعَلْتُ نَعِيمَهُ وَلَذَّتَهُ فِي ذِكْرِي عَشِقَنِي وَعَشِقْتُهُ، فَإِذَا عَشِقَنِي وَعَشِقْتُهُ رَفَعْتُ الْحِجَابَ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ

[1] Ahmed (3/142).

وَصِرْتُ مَعَالِمًا بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَلا يَسْهُو إِذَا سهى النَّاسُ، أُولَئِكَ كَلامُهُمْ كَلامُ الأَنْبِيَاءِ، أُولَئِكَ الأَبْطَالُ حَقًّا، أُولَئِكَ الَّذِينَ إِذَا أَرَدْتُ بِأَهْلِ الأَرْضِ عُقُوبَةً وَعَذَابًا ذَكَرْتُهُمْ فَصَرَفْتُ ذَلِكَ عَنْهُمْ ".كَذَا رَوَاهُ عَبْدُ الْوَاحِدِ، عَنِ الْحَسَنِ مُرْسَلا، وَهَذَا الْحَدِيثُ خَارِجٌ مِنْ جُمْلَةِ الأَحَادِيثِ الْمَرَاسِيلِ الْمَقْبُولَةِ، عَنِ الْحَسَنِ لِمَكَانِ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ، وَعَبْدِ الْوَاحِدِ وَمَا يَرْجِعَانِ إِلَيْهِ مِنَ الضَّعْفِ [٦/١٦٥]

4118- Hasan(-ı Basrî)'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Allah şöyle buyurur: Bir kulum benim ibadetim ile meşgul olursa, onun gönlünü, arzusunu ve lezzetini zikrime koyarım. Onun gönlünün arzusunu ve lezzetini zikrime koyunca da o bana âşık olur. Ben de ona hemen âşık olurum. O bana âşık, ben de ona âşık olunca aramızdaki perdeleri kaldırırım. Onun üzerine benim sırlarım galebe çalar. Artık insanlar yanıldığı zaman o yanılmaz ve bu tür kulların sözleri peygamberlerin sözleri gibi olur. Gerçek kahramanlar işte bunlardır. Yeryüzü halkına bir ceza veya azabı murad ettiğim zaman, bunları hatırlayıp vazgeçerim."*

Bu hadis görüldüğü gibi Hasan'ın mürselidir. Ancak onun makbul mürsel hadisleri cümlesinden değildir. Zira bunu ondan rivayet edenler iki zayıf ravi olan Muhammed b. el-Fadl ile Abdulvâhid'dir.

Allah'ı Çok Zikretmek

٤١١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: ثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ سُفْيَانَ الْجَحْدَرِيُّ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي ثُبَيْتٍ الرَّاسِبِيِّ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا، يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ إِنَّكُمْ تُرَاءُونَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي الْجَوْزَاءِ، لَمْ يُوَصِّلْهُ إِلا سَعِيدٌ، عَنِ الْحَسَنِ [٣/٨٠]

4119- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ı öylesine zikredin ki; sizi gören münafıklar: «Gösteriş yapıyorsunuz» desin."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٢٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الآجُرِّيُّ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ السَّقَطِيُّ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْجُرْجَانِيُّ ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُقْرِيُ، قَالا: ثنا أَبُو هَمَّامٍ، ثَنَا أَبُو الْفَضْلِ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، عَنْ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَائِشَةَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " رَابِطْ ثَلاثًا، ثُمَّ قُلْ لِلْعَامِلِينَ أَوْ لِلْعَالِمِينَ فَلْيُدْرِكُونِي "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الأَوْزَاعِيِّ وَحَسَّانَ لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٦/٧٩]

4120- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç kişiyi nöbete dik, sonra, amel edenlere* —veya— *âlimlere peşimden gelmelerini söyle"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٢١- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ الْبَصْرِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ، ثنا ابْنُ عُلاثَةَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عُبلَّةَ، قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ، يَقُولُ: حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: يقول: " مَا مِنْ سَاعَةٍ تَمُرُّ بِابْنِ آدَمَ لَمْ يَكُنْ ذَاكِرًا لِلَّهِ فِيهَا بِخَيْرٍ إِلا خَسِرَ عِنْدَهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، وَإِبْرَاهِيمَ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ عُلاثَةَ [٥/٣٦١]

4121- Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdemoğlu, Allah'ı hayırla anmadığı her saatte kıyamet günü o saat konusunda zarardadır"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٢٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ بْنِ أَيُّوبَ، ثنا زِيَادُ بْنُ يَحْيَى، ثنا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، ثنا شُعْبَةُ، وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ قَوْمٍ جَلَسُوا مَجْلِسًا فَتَفَرَّقُوا عَنْ غَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ إِلا تَفَرَّقُوا عَنْ جِيفَةِ حِمَارٍ، وَكَانَ ذَلِكَ الْمَجْلِسُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ "، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، عَنْ شُعْبَةَ [٧/٢٠٧]

4122- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir yerde oturup Allah'ı anmadan dağılan bir topluluk, sanki*

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (4524).

bir merkep leşinin başından dağılmışlar gibi olurlar. Kıyamet günü de bu meclis onlar için bir pişmanlık sebebi olur."[1]

٤١٢٣- حَدَّثَنَا أَبِي، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الأَشْعَثِ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ صَالِحٍ مَوْلَى التَّوْأَمَةِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَا جَلَسَ قَوْمٌ قَطُّ فَتَفَرَّقُوا وَلَمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ وَلَمْ يُصَلُّوا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ إِلا كَانَتْ عَلَيْهِمْ تِرَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِنْ شَاءَ عَفَا عَنْهُمْ، وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُمْ "، تَفَرَّدَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْفُضَيْلِ وَهُوَ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ صَالِحٍ، وَهُوَ صَالِحُ ابْنُ أَبِي صَالِحٍ الْمَدَنِيُّ مَوْلَى التَّوْأَمَةِ بِنْتِ أُمَيَّةَ بْنِ خَلَفٍ، وَاسْمُهَا نَبْهَانَةُ تَوَلَّدَتْ مَعَ أُخْرَى سُمِّيَتْ تَوْأَمَةَ، وَالْحَدِيثُ ثنا بِهِ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ صَالِحٍ، مِثْلَهُ [٨/١٣٠]

4123- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Bir yerde oturup Allah'ı anmadan ve bana salâvat getirmeden dağılan bir topluluğa bu meclisleri kıyamet günü bir vebal olur. Artık Allah isterse onları affeder, isterse azab eder."*[2]

٤١٢٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الْمَقْدِسِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقُشَيْرِيُّ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا أَصِيدَ مِنْ صَيْدٍ وَلا قُطِعَ مِنْ شَجَرٍ إِلا بِتَضْيِيعِهِ التَّسْبِيحَ "، غَرِيبٌ، تَفَرَّدَ بِهِ الْقُشَيْرِيُّ، عَنْ مِسْعَرٍ [٧/٢٤٠]

4124- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Avlanılan her av ve kesilen her ağaç, ancak zikri ihmal ettiği için avlanılır ve kesilir."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed (2/515, 527), Ebû Dâvud (4855) ve Hâkim (1/491).

[2] Ahmed (2/446), Tirmizî (3380) ve İbn Hibbân (2321).

Tehlil'in (Kelime-i Tevhid'in) Fazileti

٤١٢٥- ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلْمٍ، ثنا حَرْمَلَةُ بْنُ يَحْيَى، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ، أَنَّ دَرَّاجًا أَبَا السَّمْحِ حَدَّثَهُ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " قَالَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ: يَا رَبِّ، عَلِّمْنِي شَيْئًا أَذْكُرُكَ بِهِ، قَالَ: قُلْ يَا مُوسَى: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، قَالَ: يَا رَبِّ، كُلُّ عِبَادِكَ يَقُولُ هَذِهِ، قَالَ: قُلْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، قَالَ: لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ، إِنَّمَا أُرِيدُ شَيْئًا تَخُصُّنِي بِهِ، قَالَ: يَا مُوسَى، لَوْ أَنَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ وَعَامِرَهُنَّ غَيْرِي وَالأَرَضِينَ السَّبْعَ فِي كِفَّةٍ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ فِي كِفَّةٍ، لَمَالَتْ بِهِمْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ، إِلا ابْنُ وَهْبٍ [٨/٣٢٧]

4125- Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurdu:** *"Hz. Mûsa: «Ey Rabbim! Bana, seni zikredeceğim bir şey öğret» deyince, Allah: «Ey Mûsa! Lâ ilâhe illallah, de» buyurdu. Hz. Mûsa: «Ey Rabbim! Bütün kulların bunu söylüyor» deyince, Allah: «Lâ ilâhe illallah, de» buyurdu. Hz. Mûsa: «Senden başka ilah yoktur. Ben, bana has bir şey öğretmeni istiyorum» deyince, Allah: «Ey Mûsa! Yedi kat gök ve Benden başka onlarda bulunanlar ve yedi kat yer bir kefede, Lâ ilâhe illallah sözü bir kefede olsa, Lâ ilâhe illallah sözü onlara ağır basardı» buyurdu."*[1]

٤١٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَعْدَةَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رُزَيْقٍ، ثنا سَالِمٌ الْخَوَّاصُ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ قَالَ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ الْمُبِينُ، كَانَ لَهُ أَنِيسًا فِي وَحْشَةِ الْقَبْرِ وَاسْتَجْلَبَ الْغِنَى، وَاسْتَقْرَعَ بَابَ الْجَنَّةِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَالِمٍ، عَنْ مَالِكٍ، رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ [٨/٢٨٠]

4126- Câfer b. Muhammed, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Hz. Ali der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) **şöyle buyurduğunu işittim:** *"Günde yüz defa, «Lâ ilâhe illallâhu'l-melik ul-hakk ul-mubîn» diyen kabrin yalnızlığında yoldaşı olur, başkasına ihtiyaç duymaz ve Cennetin kapısını çalar."*

---

[1] İbn Hibbân (2324).

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٢٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ الْجَزَرِيُّ، حَدَّثَنَا مَسْلَمَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجُهَنِيُّ، عَنْ عَمِّهِ أَبِي مَشْجَعَةَ، قَالَ: عُدْنَا مَعَ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ مَرِيضًا، فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ قُلْ: " لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "، فَقَالَهَا، فَقَالَ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ رَمَى بِهَا خَطَايَاهُ، فَحَطَمَهَا حَطْمًا "، فَقُلْتُ: أَشَيْءٌ تَقُولُ أَوْ شَيْءٌ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: بَلْ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا هِيَ لِلْمَرِيضِ فَكَيْفَ هِيَ لِلصَّحِيحِ؟ فَقَالَ: " هِيَ لِلصَّحِيحِ أَحْطَمُ " [٦١/١]

4127- Ebû Meşca'a der ki: Hz. Osmân ile beraber bir hastayı ziyaret ettik. Osmân: "Lâ ilâhe illallah, de" deyince, adam söyledi. Osmân: "Canım elinde olana yemin ederim ki; bu sözle bütün günahlarını attı ve unufak etti" deyince, ben: "Bunu kendinden mi söylüyorsun, yoksa Allah'ın Resûlü'nden işittiğin bir şey mi?" diye sordum. Osmân şu karşılığı verdi: "Allah'ın Resûlü'nden işittim. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): «Ey Allah'ın Resûlü! Eğer hastada böyleyse, sıhhatlide nasıl olur?» diye sorduğumuzda, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Sıhhatlinin günahlarını daha çok un ufak eder*» buyurdu."

٤١٢٨- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: ثنا أَزْهَرُ بْنُ سِنَانَ الْقُرَشِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ، قَالَ: قَدِمْتُ مَكَّةَ فَلَقِيتُ بِهَا سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَحَدَّثَنِي، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ، فَقَالَ: " مَنْ دَخَلَ السُّوقَ، فَقَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ، وَمُحِيَ عَنْهُ أَلْفُ أَلْفِ سَيِّئَةٍ، وَرَفَعَ لَهُ أَلْفَ أَلْفِ دَرَجَةٍ، وَبَنَى لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "، قَالَ: فَقَدِمْتُ خُرَاسَانَ فَأَتَيْتُ قُتَيْبَةَ بْنَ مُسْلِمٍ، قُلْتُ: أَتَيْتُكَ بِهَدِيَّةٍ فَحَدَّثْتُهُ الْحَدِيثَ، فَكَانَ يَرْكَبُ فِي مَوْكِبِهِ فَيَقُولُهَا ثُمَّ يَنْصَرِفُ. رَوَاهُ سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، عَنْ أَزْهَرَ مِثْلَهُ، تَفَرَّدَ بِهِ أَزْهَرُ، عَنْ مُحَمَّدٍ، وَحَدَّثَ بِهِ الأَئِمَّةُ، عَنْ يَزِيدَ: أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، وَأَبُو خَيْثَمَةَ، وَطَبَقَتُهُمَا [٣٥٥/٢]

4128- Hz. Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim çarşıya girdiğinde: «Allah'tan başka ilah yoktur. Sadece o vardır, O'nun ortağı yoktur. Mülk onundur. Hamd ona mahsustur,*

hayat veren ve öldüren O'dur. Kendisi tek ölümsüz olandır ve her zaman diridir. Tüm hayırlar onun elindedir ve o her şeye güç yetirendir" derse, Allah bunu söyleyen kimseye bir milyon sevap yazar, bir milyon günahını siler, derecesini milyon kere yükseltir ve Cennette ona bir ev yapar."[1]

٤١٢٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْعُمَرِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ أَسْلَمَ الْحِمْصِيُّ، ثنا سَالِمُ بْنُ مَيْمُونٍ الْخَوَّاصُ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْعُمَرِيُّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ فِي سُوقٍ مِنَ الأَسْوَاقِ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ حَسَنَةٍ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ سَالِمٍ أَبُو زَيْدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ عَطَاءٍ [٢٨٠/٨]

4129- Sâlim b. Abdillah'ın babası kanalıyla dedesinden (Hz. Ömer'den) bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim çarşılardan birinde: «Allah'tan başka ilah yoktur. Sadece o vardır, O'nun ortağı yoktur. Mülk onundur. Hamd ona mahsustur ve o her şeye güç yetirendir» derse, Allah bu kişiye bin sevap yazar."*[2]

٤١٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا فَائِدٌ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، كُتِبَ لَهُ أَلْفَا حَسَنَةٍ، وَمَنْ زَادَ زَادَهُ اللَّهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، وَجَابِرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُمَا أَبُو الْوَرْقَاءِ [١٥٧/٣]

4130- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim «Allah'tan başka ilah yoktur. Sadece o vardır, O'nun ortağı yoktur. O tektir, her şey ona muhtaçtır, doğurmamıştır, doğrulmamıştır ve hiçbir şey O'na denk değildir» derse, ona bin sevap yazılır, Allah daha çok söyleyenin sevabını arttırır."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Tirmizî (3428), Dârimî (2/293) ve Hâkim (1/538).

[2] Tirmizî (3429), İbn Mâce (2235) ve Ahmed (1/47).

٤١٣١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْكُدَيْمِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَمْرٍو الْغِفَارِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى عَمُودًا مِنْ نُورٍ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ اهْتَزَّ ذَلِكَ الْعَمُودُ، فَيَقُولُ الرَّبُّ جَلَّ جَلالُهُ: اسْكُنْ، فَيَقُولُ: كَيْفَ أَسْكُنُ وَلَمْ تَغْفِرْ لَهُ؟ فَيَقُولُ: اللَّهُ ﷻ: إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ، فَيَسْكُنُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُ الْمُنْكَدِرِ، وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَشْرَسَ، عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ صَفْوَانَ مِثْلَهُ [٣/١٦٤]

4131- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın huzurunda nurdan bir direk vardır. Kul: «Lâ ilâhe illallah» deyince o direk sallanır. Allah direğe: «Sakin ol» buyurunca, direk: «Onu bağışlamadığın halde nasıl sakin olurum?» karşılığını verince, Allah: «Onu bağışladım» buyurur ve direk sakinleşir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٣٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى. ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْبَجَلِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثَنَا الأَعْمَشُ، عَنْ شِمْرِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ شَيْخٍ مِنَ التَّيْمِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلِّمْنِي عَمَلا يُقَرِّبُنِي مِنَ الْجَنَّةِ وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ، قَالَ: " إِذَا عَمِلْتَ سَيِّئَةً، فَاعْمَلْ حَسَنَةً، فَإِنَّهَا عَشْرُ أَمْثَالِهَا "، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مِنَ الْحَسَنَاتِ؟ قَالَ: " هِيَ أَحْسَنُ الْحَسَنَاتِ كُفُؤًا "، رَوَاهُ أَبُو نُعَيْمٍ، عَنِ الأَعْمَشِ وَجَوَّدَهُ يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ عَنْهُ [٤/٢١٧]

4132- Ebû Zer der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bana, cennete yaklaştıracak ve cehennemden uzaklaştıracak bir amel öğret" dediğimde, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir kötülük yapınca, peşinden iyilik yap. Bu iyiliğe on kat sevap verilir."* Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Lâ ilâhe illallah sözü iyiliklerden midir?" diye sorunca: *"Bütün iyiliklerin en güzelidir"* buyurdu.[1]

---

[1] Ahmed (5/169).

٣١٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يُقَرِّبُنِي مِنَ الْجَنَّةِ وَيُبَاعِدُنِي مِنَ النَّارِ، قَالَ: " إِذَا عَمِلْتَ سَيِّئَةً، فَاعْمَلْ حَسَنَةً عَلَى أَثَرِهَا فَإِنَّهَا عَشْرُ أَمْثَالِهَا "، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مِنَ الْحَسَنَاتِ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ؟ قَالَ: " مِنْ أَكْبَرِ الْحَسَنَاتِ " [٤/٢١٨]

4133- Ebû Zer der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Bana, cennete yaklaştıracak ve cehennemden uzaklaştıracak bir amel öğret" dediğimde, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir kötülük yapınca, peşinden iyilik yap. Bu iyiliğe on kat sevap verilir."* Ben: "Ey Allah'ın Resûlü! Lâ ilâhe illallah sözü iyiliklerden midir?" diye sorunca: *"Bütün iyiliklerin en büyüklerindendir"* buyurdu.

٤١٣٤- حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عُمَرَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ خِدَاشٍ، ثنا سَلْمُ بْنُ قُتَيْبَةَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الأَغَرِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ يُصَدِّقُ عَبْدَهُ إِذَا قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَإِذَا قَالَ: لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ لَمْ تَمَسَّهُ النَّارُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ سَلْمٌ [٧/٢٠٧]

4134- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, «Lâ ilâhe illallah» diyen kulunu tasdik eder. Kul, «Lâ havle velâ kuvvete illâ billah» derse cehennem ona dokunmaz."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٣٥- حدثنا سُلَيْمَانَ بْنِ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ، حَدَّثَنَا عَفِيفُ بْنُ سَالِمٍ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْحَبَشَةِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَسْأَلُهُ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: سَلْ وَاسْتَفْهِمْ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فُضِّلْتُمْ عَلَيْنَا بِالصُّوَرِ، وَالأَلْوَانِ، وَالنُّبُوَّةِ، أَفَرَأَيْتَ إِنْ آمَنْتُ بِمِثْلِ مَا آمَنْتَ بِهِ، وَعَمِلْتُ بِمِثْلِ مَا عَمِلْتَ بِهِ، أَنِّي لَكَائِنٌ مَعَكَ فِي الْجَنَّةِ؟ قَالَ: نَعَمْ، ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنَّهُ لَيُرَى بَيَاضُ الأَسْوَدِ فِي الْجَنَّةِ مِنْ مَسِيرَةِ أَلْفِ عَامٍ "، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ كَانَ لَهُ بِهَا عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ ﷻ وَمَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ كُتِبَ لَهُ مِائَةُ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَأَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ أَلْفَ حَسَنَةٍ "، فَقَالَ رَجُلٌ:

كَيْفَ نَهْلِكُ بَعْدَ هَذَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالْعَمَلِ لَوْ وُضِعَ عَلَى جَبَلٍ لا يُقِلُّهُ، فَتَقُومُ النِّعْمَةُ مِنْ نِعَمِ اللَّهِ ﷻ فَتَكَادُ أَنْ تَسْتَنْفِذَ ذَلِكَ كُلَّهُ إِلا أَنْ يَتَطَوَّلَ اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ "، وَنَزَلَتْ هَذِهِ الآيَةُ: ﴿هَلْ أَتَى عَلَى الإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا﴾، إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا﴾، قَالَ الْحَبَشِيُّ: وَإِنَّ عَيْنَيَّ لَتَرَيَانِ مَا تَرَى عَيْنَاكَ فِي الْجَنَّةِ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: نَعَمْ، فَاسْتَبْكَى حَتَّى فَاضَتْ نَفْسُهُ، قَالَ ابْنُ عُمَرَ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يُدَلِّيهِ فِي حُفْرَتِهِ بِيَدِهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَفِيفٌ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عُتْبَةَ الْيَمَامِيِّ، وَكَانَ عَفِيفٌ أَحَدَ الْعُبَّادِ وَالزُّهَّادِ مِنْ أَهْلِ الْمَوْصِلِ، كَانَ الثَّوْرِيُّ يُسَمِّيهِ الْيَاقُوتَةَ [٣/٣١٩]

4135- İbn Ömer der ki: Habeşistan'dan bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) soru sormak için gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sor anlatayım"* buyurdu. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Siz şekillerde, renklerde ve peygamberlikte bizden üstünsünüz. Senin iman ettiğine iman eder, senin amelin gibi amel işlersem ben de seninle birlikte cennette olur muyum?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, canım kudret elinde olan Allah'a yemîn ederim ki; cennette siyahların (zencilerin) nuru bin yıllık yoldan parlayacaktır"* cevabını verdi. Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim La ilahe illallah derse bu, Allah katında onun için bir ahid olur. Kim de Sübhânallah ve-bihamdihî derse, bununla onun için yüzyirmidört bin sevap yazılır."* Bir adam: "Bundan sonra biz nasıl helak oluruz, ey Allah'ın Resûlü!" diye sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kıyamet günü kişi, ameliyle gelecektir. Birinin öyle ameli olacak ki; bu ameli bir dağın üzerine konsa dağa ağır gelecektir. Allah'ın nimetlerinden bir nimet gelecek ve Allah rahmeti ile uzanıvermese o amelin tamamını bitiriverecektir."* Bunun üzerine: **"İnsanın üzerinde uzun bir devirden öyle bir zaman geçmiştir ki, o anılmaya değer bir şey bile değildi... Oranın neresine baksan, nimet ve büyük bir saltanat görürsün."**[1] âyeti nazil oldu. Habeşli: "Benim gözlerim cennette senin gözlerinin gördüğünü görecek mi?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *" Evet"* cevabını verince adam

[1] İnsan Sur. 1-20

o kadar ağladı ki sonunda vefat etti. İbn Ömer der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bu adamı mezarına elleriyle indirdiğini gördüm."[1]

Tek kanallı bir hadistir. Bunu Musul halkının zâhid ve âbidlerinden Affîf, Eyyûb b. Utbe'den rivayette tek kalmıştır. Sevrî, Affîf'i Yâkute lakabıyla anardı.

Hamd'in Fazileti

٤١٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَيُّوبَ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ، ثَنَا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثَنَا عَبْدِ الرَّحْمَنُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ، عَنِ الْفَضْلِ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: " كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ حَمْدَانِ يُعْرَفَانِ إِذَا جَاءَهُ مَا يَكْرَهُ، قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ "، وَإِذَا جَاءَ مَا يَسُرُّهُ، قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، وَالْفَضْلِ الرَّقَاشِيِّ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٣/١٥٧]

4136- Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bilinen şu iki hamdi yapardı. Hoşlanmadığı bir şeyle karşılaşınca: *"Her durumda Allah'a hamd olsun"* derdi. Hoşuna giden bir şeyle karşılaşınca ise: *"Âlemlerin rabbi, Rahman ve Rahim olan Allah'a hamd olsun. Güzel şeyler onun nimetiyle tamamlanır"* derdi.

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٣٦/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، قَالَ: " إِنَّهُ لَيُشْكَرُ لِلْعَبْدِ، إِذَا قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَإِنْ كَانَ عَلَى فُرُشٍ وَطِيئَةٍ وَعِنْدَهُ شَابَّةٌ حَسْنَاءُ "، لا أَعْرِفُ لِلْفُضَيْلِ مِنَ الشَّامِيِّينَ رِوَايَةً إِلا هَذِهِ [٨/١٣٩]

4136/a- Hâlid b. Ma'dân der ki: Kul: "Elhamdu lillah" deyince, yumuşak döşeklerde olsa ve yanında genç ve güzel bir kadın olsa bile, kendisine teşekkür edilir (sevap yazılır)."

٤١٣٧- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/436).

عَبَّاسٍ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " أَوَّلُ مَنْ يُدْعَى إِلَى الْجَنَّةِ الْحَمَّادُونَ الَّذِينَ يَحْمَدُونَ اللَّهَ عَلَى السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ ". رَوَاهُ شُعْبَةُ، عَنْ حَبِيبٍ، مِثْلَهُ وَبِاللَّهِ التَّوْفِيقُ [٥/٦٩]

4137- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cennete ilk çağrılacak olanlar, iyi halde de, zor durumdayken de Allah'a hamd edenlerdir."*[1]

Tesbih ve Tekbir'in Fazileti

٤١٣٨- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، وَمُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَكِّيُّ الصايغ، قَالُوا: ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا مِسْكِينُ بْنُ مَيْمُونٍ مُؤَذِّنُ مَسْجِدِ الرَّمْلَةِ، حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ رُوَيْمٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ قُرْطٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى، وَكَانَ بَيْنَ زَمْزَمَ وَالْمَقَامِ وَجِبْرِيلُ عَنْ يَمِينِهِ وَمِيكَائِيلُ عَنْ يَسَارِهِ، وَطَارَا بِهِ حَتَّى بَلَغَ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ، فَلَمَّا رَجَعَ، قَالَ: " سَمِعْتُ تَسْبِيحًا فِي السَّمَوَاتِ الْعُلا مِنْ ذِي الْمَهَابَةِ مُشْفِقَاتٍ لِذِي الْعُلَى بِمَا عَلا، سُبْحَانَ الْعَلِيِّ الأَعْلَى سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى."

4138- Abdurrahman b. Kurt'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zemzem ile Makam arasındayken, Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya götürüldü. Cibrîl sağında, Mîkâîl de solundaydı. Cibrîl onu alıp uçarak yedinci semaya ulaştırdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geri dönünce şöyle buyurdu: *"Yüce semalar heybet sahibi yüceden korkularından dolayı: «Yüceler yücesi Allah'ı noksanlıklardan tenzih ederim, yüce Allah noksanlıklardan münezzehtir» diyorlardı."*

٤١٣٩- ثنا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا أَبُو سُلَيْمَانَ، ثنا مِسْكِينٌ، مِثْلَهُ، وَقَالَ: " لِذِي الْعُلُوِّ بِمَا عَلا " [٢/٧]

4139- Bu hadis başka bir kanalla Allah'ın Resûl'ünden nakledilmiştir; ancak farklı olarak: *"Yüceler yücesini noksanlıklardan tenzih ederim"* ibaresi vardır.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1/103) ve Hâkim (1/502).

٤١٤٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ، قَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مَرْوَانَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ: لا عَلَيْهِ أَنْ يَمُوتَ، قَالَ: " لَتَكْبِيرَةٌ وَلَتَسْبِيحَةٌ يَزِيدَانِ فِي الْمِيزَانِ أَحَبُّ إِلَيَّ، فَأَمَّا الْخَطَايَا فَقَدْ ذَهَبَتْ " [٦/٢]

4140- Abdulazîz b. Mervân, Abdullah b. el-Hâris b. Cez'e: "Ölmesinde bir mahzur yoktur. Mizan'da artacak bir tesbih veya tekbir, benim için daha sevgilidir. Günahlar ise gittiler" dedi.

٤١٤١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ كُرَيْبًا يُحَدِّثُ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنْ جُوَيْرِيَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ دَخَلَ عَلَيْهَا وَهِيَ فِي الْمَسْجِدِ تَدْعُو، ثُمَّ مَرَّ بِهَا قَرِيبًا مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ، فَقَالَ لَهَا: " مَا زِلْتِ عَلَى حَالِكِ؟ " قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: " أَلا أُعَلِّمُكِ كَلِمَاتٍ تَقُولِينَهُنَّ؟ سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ خَلْقِهِ ثَلاثًا، سُبْحَانَ اللَّهِ رِضَى نَفْسِهِ ثَلاثًا، سُبْحَانَ اللَّهِ زِنَةَ عَرْشِهِ ثَلاثًا، سُبْحَانَ اللَّهِ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ ثَلاثًا " [١٦٢/٧]

4141- Cuveyriye'nin bildirdiğine göre kendisi Mescid'de dua ederken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) girdi. Günün ortasına doğru bir daha girdi ve: *"Hâlâ dua mı ediyorsun?"* diye sordu. Cuveyriye: "Evet" cevabını verince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sana söyleyeceğin sözler öğreteyim mi? Üç defa: «Yarattıkları sayısınca Allah'ı tesbih ederim», üç defa: «Razı olacağı kadar Allah'ı tesbih ederim», üç defa: «Arş'ının ağırlığınca Allah'ı tesbih ederim». Üç defa: «Kelimeleri sayısınca Allah'ı tesbih ederim» de."*[1]

٤١٤٢- ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، ثنا هَانِئُ بْنُ عُثْمَانَ، عَنْ أُمِّهِ حُمَيْصَةَ، عَنْ جَدَّتِهَا يُسَيْرَةَ وَكَانَتْ إِحْدَى الْمُهَاجِرَاتِ، قَالَتْ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا نِسَاءُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْكُنَّ بِالتَّهْلِيلِ وَالتَّسْبِيحِ وَالتَّقْدِيسِ، وَاعْقِدْنَ بِالأَنَامِلِ فَإِنَّهُنَّ مُسْتَنْطَقَاتٌ وَمَسْئُولاتٌ، وَلا تَغْفُلْنَ فَتَنْسَيْنَ الرَّحْمَةَ " [٦٨/٢]

---

[1] Müslim (2726), Ebû Dâvud (1489), Tirmizî (3553), Nesâî (4/77), İbn Mâce (3807) ve Ahmed (6/324).

4142- Muhacir kadınlardan olan Yuseyra bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere şöyle buyurdu: *"Ey müminlerin kadınları! Tehlîl, tesbih ve takdis'i çokça yapınız ve bunları parmaklarınızla sayınız. Zira parmaklar da hesapta dile gelecek ve yaptıklarınız onlardan sorulacaktır. Gafil de olmayın, aksi taktirde rahmetten uzak kalırsınız."* [1]

٤١٤٣- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ مُطَرِّفٍ، قَالَ: ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ. ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عِلانَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ رُسْتُمَ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، قَالا: عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَخْلاقَكُمْ كَمَا قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَمَنْ لا يُحِبُّ، وَلا يُعْطِي الإِيمَانَ إِلا مَنْ يُحِبُّ، فَإِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا أَعْطَاهُ الإِيمَانَ، فَإِذَا بَخِلْتُمْ بِالْمَالِ أَنْ تُنْفِقُوهُ، وَجَبُنْتُمْ عَنِ الْعَدُوِّ أَنْ تُقَاتِلُوهُ، وَضَعُفْتُمْ عَنِ اللَّيْلِ أَنْ تُسَاهِرُوهُ، فَاسْتَكْثِرُوا مِنْ قَوْلِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، فَإِنَّهَا أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ جَبَلَيْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ "، لَفْظُ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ، وَرَوَاهُ النَّاسُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ مِثْلَهُ مَوْقُوفًا، وَرَفَعَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ مِثْلَهُ سَلامُ بْنُ سَلْمَانَ الْمَدَائِنِيُّ، وَرَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ زُبَيْدٍ مَوْقُوفًا وَمَرْفُوعًا، وَرَفَعَهُ عَلَى الثَّوْرِيِّ عِيسَى بْنُ يُونُسَ، وَسُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، وَالْقَاسِمُ بْنُ الْحَكَمِ، وَرَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زُبَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ مَرْفُوعًا وَمَوْقُوفًا

4143- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Allah, aranızda rızıklarınızı taksim ettiği gibi ahlâkınızı da taksim etti. Allah dünyayı sevdiğine de, sevmediğine de verir. İmanı ise sadece sevdiğine verir. Allah bir kulu severse ona imanı verir. Mal infak etmede cimri davranıyorsanız, düşmanla savaşmaktan da korkuyorsanız, gece de ibadet etmeye gücünüz yetmiyorsa: «Sübhanallah ve Elhamdu lillah» sözünü çokça söyleyiniz. Bu iki söz, Allah katında altın ve gümüşten olan iki dağdan daha değerlidir."

Bu hadis değişik kanallarla hem Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hem de İbn Mes'ûd'un sözü olarak rivayet olunmuştur.

---

[1] Ebû Dâvud (1487), Tirmizî (3583), Ahmed (6/371) ve Hâkim (1/547).

٤١٤٣/أ- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَمْدَانَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، قَالَ: ثنا أَبَانُ بْنُ إِسْحَاقَ، عَنِ الصَّبَّاحِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ قَدْ قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَخْلاقَكُمْ كَمَا قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ، وَإِنَّ اللَّهَ يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَمَنْ لا يُحِبُّ، وَلا يُعْطِي الدِّينَ إِلا مَنْ أَحَبَّ، فَمَنْ أَعْطَاهُ اللَّهُ الدِّينَ فَقَدْ أَحَبَّهُ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لا يُسْلِمُ عَبْدٌ حَتَّى يُسْلِمَ قَلْبُهُ وَلِسَانُهُ، وَلا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يَأْمَنَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ "، قَالَ: قُلْنَا: وَمَا بَوَائِقُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " غَشْمُهُ وَظُلْمُهُ، وَلا يَكْسِبُ عَبْدٌ مَالا مِنْ حَرَامٍ فَيُنْفِقُ مِنْهُ فَيُبَارَكُ لَهُ فِيهِ، وَلا يَتَصَدَّقُ بِهِ فَيُقْبَلُ مِنْهُ، وَلا تَرَكَهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ إِلا كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ، إِنَّ اللَّهَ لا يَمْحُو السَّيِّئَ بِالسَّيِّئِ، وَلَكِنْ يَمْحُو السَّيِّئَ بِالْحَسَنِ، إِنَّ الْخَبِيثَ لا يَمْحُو الْخَبِيثَ "، هَذِهِ الزِّيَادَةُ لَمْ يَرْوِهَا عَنْ مُرَّةَ إِلا الصَّبَّاحُ وَلا عَنْهُ إِلا أَبَانُ [٤/١٦٦]

4143/a- Murre el-Hemdânî'nin, Abdullah b. Mes'ûd'dan bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah rızıklarınızı aranızda paylaştırdığı gibi huylarınızı da aranızda bölüştürmüştür. Allah dünyayı sevdiğine de, sevmediğine de verir. Dini ise sadece sevdiğine verir. Allah kime din vermiş ise muhakkak ki onu sevmiştir. Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki kul, kalbi ve dili Müslüman olmadıkça Müslüman olmuş olmaz. Komşusu kendisinin kötülüklerinden emin olmadıkça kişi iman etmiş olmaz."* Biz: "Ey Allah'ın Peygamberi! Kişinin komşusuna kötülükleri nedir?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu aldatması ve zulmüdür"* buyurarak şöyle devam etti: *"Kul haramdan bir mal kazanır da ondan infakta bulunursa kendisine bereketli kılınmaz, ondan tasadduk ederse kabul edilmez, arkasında bıraksa bile o ancak kendisini cehenneme götüren bir azık olur. Allah kötüyü kötü ile silmez; kötüyü ancak güzel ile siler. Kötü de kötüyü silmez."* Bu ziyâdeyi Murre'den sadece Sabbâh, Sabbâh'tan da sadece Ebân rivayet etmiştir.

٤١٤٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: ثنا مُسَدَّدٌ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي.ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا الْمُقَدَّمِيُّ، قَالُوا: ثَنَا يَحْيَى

بْنُ سَعِيدٍ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، قَالُوا: ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ، قَالا: عَنْ مُوسَى بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ، أَوْ عَنْ أَخِيهِ، عن النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ مِنْ جَلالِ اللَّهِ مِنْ تَسْبِيحِهِ، وَتَهْلِيلِهِ، وَتَكْبِيرِهِ، وَتَحْمِيدِهِ، يَتَعَاطَفْنَ حَوْلَ الْعَرْشِ لَهُنَّ دَوِيٌّ كَدَوِيِّ النَّحْلِ، يُذَكِّرْنَ بِصَاحِبِهِنَّ، أَوَ لا يُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ لا يَزَالَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ شَيْءٌ يُذْكَرُ بِهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَوْنٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ مُوسَى وَهُوَ أَبُو عِيسَى مُوسَى بْنُ مُسْلِمٍ الطَّحَّانُ يُعْرَفُ بِالصَّغِيرِ [٢٦٩/٤]

4144- Nu'mân b. Beşîr'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın celalini zikredip tesbih, tehlil, tekbir, hamd edenlerin bu zikri, Arş'ın etrafına götürülür. Arının dolanışı gibi onların dolanışı vardır. Sahipleri orada anılır. Sizden biriniz Allah katında anılabileceği bir şeyinin bulunmasını istemez mi?"*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٤٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ الْقُرَظِيُّ، ثنا هَمَّامُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ فُضَيْلٍ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ، عَنْ أَبِي زُرْعَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ " [٤٠٠/١٠]

4145- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İki kelime vardır ki, dilde hafif Mizan'da ağır ve Rahman olan Allah'a da pek sevimlidir: «Sübhânallahi ve-bihamdihi Sübhânallahi'l-Azîm (=Allah'ı hamd ile tesbih ederim ve Yüce olan Allah'ı tesbih ederim)» sözleri."*[1]

---

[1] Buhârî (6406), Müslim (2694), Tirmizî (3467) ve İbn Mâce (3806).

"Lâ Havle velâ Kuvvete İlla Billah" Demenin Fazileti

٤١٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْنِ بْنِ فَضْلَةَ الْغِفَارِيُّ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو زَيْنَبَ، مَوْلَى حَازِمِ بْنِ حَرْمَلَةَ، عَنْ حَازِمِ بْنِ حَرْمَلَةَ، قَالَ: " مَرَرْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَدَعَانِي أَوْ نُودِيتُ لَهُ فَلَمَّا وَقَفْتُ عَلَيْهِ قَالَ: " يَا حَازِمُ، أَكْثِرْ مِنْ قَوْلِ: لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، فَإِنَّهَا كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ " [١/٣٥٧]

4146- Hâzım b. Harmele der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından geçerken beni çağırdı veya çağrıldım. Yanında durduğumda şöyle buyurdu: *"Ey Hâzım! «Lâ Havle velâ kuvvete illâ billâhil-Aliyyil-Azîm (=Güç ve kuvvet, sadece Yüce ve Büyük olan Allah'ın yardımıyla elde edilir)» sözünü çokça söyle. Çünkü bu söz, cennet hazinelerinden bir hazinedir."*[1]

٤١٤٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، قَالَ: ثنا حَيْوَةُ، عَنْ أَبِي صَخْرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ: " مَرَّ بِي جِبْرِيلُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلِ عَلَيْهِ السَّلامُ، فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ: يَا جِبْرِيلُ مَنْ مَعَكَ؟ قَالَ جِبْرِيلُ: هَذَا مُحَمَّدٌ، قَالَ إِبْرَاهِيمُ: يَا مُحَمَّدُ، مُرْ أُمَّتَكَ فَلْيُكْثِرُوا مِنْ غِرَاسِ الْجَنَّةِ، فَإِنَّ أَرْضَهَا وَاسِعَةٌ وَتُرَابُهَا طَيِّبٌ، قَالَ مُحَمَّدٌ لإِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ: وَمَا غِرَاسُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ إِبْرَاهِيمُ: لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَالِمٍ، وَمِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَهُوَ أَبُو طُوَالَةَ الأَنْصَارِيُّ مَدَنِيٌّ، يُجْمَعُ حَدِيثُهُ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ حَيْوَةَ، عَنْ أَبِي صَخْرٍ، حَدَّثَ بِهِ الأَئِمَّةُ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئِ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ [١٩٧/٢]

4147- Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) İsra (Mirac) gecesi şöyle dedi: *"Cibrîl beni İbrâhîm el-Halil'e götürünce, Hz. İbrâhîm: «Ey Cibrîl! Seninle olan kim?» diye sordu. Cibrîl: «Bu Muhammed'dir» cevabını verince, Hz. İbrâhîm: «Ey Muhammed! Ümmetine cennet ağaçlarını çoğaltmalarını söyle. Çünkü onun arazisi geniş, toprağı da*

---

[1] İbn Mâce (3826).

güzeldir» dedi." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Hz. İbrâhîm'e: *"Cennetin ağaçları nedir?"* diye sorunca, Hz. İbrâhîm: "Lâ Havle velâ kuvvete illâ billâh" sözüdür" cevabını verdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٤٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَوِيُّ، قَالَ: ثنا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسَ، وَثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، قَالا: ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي مَسِيرٍ، فَقَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسٍ، أَلا أَدُلُّكَ عَلَى كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟ قُلْ: لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ "، رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ نَبْهَانَ، عَنْ أَيُّوبَ، مِثْلَهُ [٣/١١]

4148- Ebû Mûsa der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir yolculuktayken şöyle buyurdu: *"Ey Abdullah b. Kays! Sana cennet hazinelerinden bir hazineyi bildireyim mi? Lâ Havle velâ kuvvete illâ billâh" sözünü söyle."*[2]

٤١٤٩- حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو، ثنا أَبُو حُصَيْنٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، قَالَ: كُنَّا مَعَ الرَّسُولِ ﷺ فَجَعَلْنَا لا نَعْلُو شَرَفًا وَلا نَهْبِطُ وَادِيًا إِلا رَفَعْنَا أَصْوَاتَنَا بِالتَّكْبِيرِ، فَدَنَا مِنَّا النَّبِيُّ ﷺ فَقَالَ: " أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّكُمْ لَسْتُمْ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلا غَائِبًا، إِنَّمَا تَدْعُونَ سَمِيعًا قَرِيبًا، فَارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ "، ثُمَّ قَالَ: " يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسٍ أَلا أُعَلِّمُكَ كَلِمَةً مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟ لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ وَاسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُلٍّ النَّهْدِيِّ، جَمَاعَةٌ مِنَ التَّابِعِينَ مِنْهُمْ: سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ، وَثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ، وَأَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ، وَعَاصِمٌ الأَحْوَلُ، وَعَلِيُّ بْنُ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ، وَرَوَاهُ عَنْهُ غَيْرُهُمُ الْجُرَيْرِيُّ، وَأَبُو نَعَامَةَ السَّعْدِيُّ، وَرُوِي أَيْضًا عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي السَّلِيلِ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، وَاللَّفْظَةُ الأَخِيرَةُ، رَوَاهَا أَيْضًا زِيَادٌ الْجَصَّاصُ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ،

---

[1] Ahmed (5/418), Taberânî, *M. el-Kebîr* (4/157) ve İbn Hibbân (2338).

[2] Buhârî (2992, 4205, 6409, 7286), Müslim (2704), Ebû Dâvud (1528), Tirmizî (3374, 3461), İbn Mâce (3824) ve Ahmed (4/402, 403, 418).

وَأَبُو السَّلِيلِ اسْمُهُ ضُرَيْبُ بْنُ نُفَيْرٍ وَأَبُو السَّلِيلِ اسْمُهُ ضُرَيْبُ بْنُ نُفَيْرٍ، وَأَبُو نَعَامَةَ اسْمُهُ عَبْدُ رَبِّهِ [١٨٦/٨]

4149- Ebû Mûsa der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir beraberken, hangi tepeye çıksak ve hangi düzlüğe insek yüksek sesle tekbir getiriyorduk. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza yaklaşıp: *"Ey insanlar! Siz ne sağıra dua ediyorsunuz, ne de gaibe. Sizi duyan ve yakın olana dua ediyorsunuz. Kendinize acıyın"* buyurdu. Sonra bana şöyle dedi: *"Ey Abdullah b. Kays! Sana Cennet hazinelerinden birini öğreteyim mi? Lâ Havle velâ kuvvete illâ billâh (sözüdür)."*

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤١٥٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقَارِئُ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُسَدَّدٌ، قَالَ: ثنا أَبُو عَوَانَةَ، عَنْ أَبِي بِشْرٍ، عَنْ طَلْقٍ، عَنْ بُشَيْرِ بْنِ كَعْبٍ الْعَدَوِيِّ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا أَدُلُّكَ عَلَى كَنْزٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟ "، قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: " لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ " [٦٦/٣]

4150- Ebû Zer der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana Cennet hazinelerinden birini göstereyim mi?"* buyurunca, ben: "Olur" cevabını verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Lâ Havle velâ kuvvete illâ billâh (sözüdür)"* buyurdu.[1]

٤١٥١-حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ، ثنا يُونُسُ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ أَبِي بَلْجٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا أَدُلُّكَ عَلَى كَلِمَةٍ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ تَحْتَ الْعَرْشِ؟ لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ " [٢٠٤/٧]

4151- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine: *"Sana Arş'ın altındaki Cennet hazinelerinden birini göstereyim mi? Lâ Havle velâ kuvvete illâ billâh (sözüdür)"* buyurdu.[2]

٤١٥٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سُلَيْمَانَ الْهَرَوِيُّ، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا حَرَمِيٌّ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ، عَنْ كُمَيْلٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ،

---

[1] Ahmed (5/140, 150, 152, 157, 179), İbn Mâce (3825) ve İbn Ebî Şeybe (13/516).

[2] Ahmed (2/355, 363) ve Hâkim (1/21).

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا أُعَلِّمُكَ كَنْزًا مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ؟ لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ شُعْبَةَ، وَتَابَعَ عَبْدُ الصَّمَدِ، وَأَبُو دَاوُدَ حَرَفِيًّا عَلَيْهِ [٧/٢٠٧]

4152- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine: *"Sana Cennet hazinelerinden birini öğreteyim mi? Lâ Havle velâ kuvvete illâ billâh (sözüdür)"* buyurdu.

Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Salâvat Getirmenin Fazileti

٤١٥٣- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، وَحَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالا: نا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: نا الْحَكَمُ بْنُ مَرْوَانَ، قَالَ: نا إِسْرَائِيلُ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ مَوْهَبٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ عَلِمْنَا السَّلامَ عَلَيْكَ فَكَيْفَ الصَّلاةُ عَلَيْكَ؟ قَالَ: " قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حُمَيْدٌ مَجِيدٌ "، رَوَاهُ مُجَمِّعُ بْنُ يَحْيَى وَشَرِيكٌ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ مَوْهَبٍ وَغَيْرِهِ، وَرَوَاهُ خَالِدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَارِجَةَ الأَنْصَارِيِّ نَحْوَهُ [٤/٣٧٣]

4153- Mûsa b. Talha'nın bildirdiğine göre babası şöyle dedi: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Sana nasıl selam edeceğimizi anladık. Sana nasıl salât edeceğiz?" diye sorduk. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Şöyle deyin: «Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed; Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed; kema salleyte ve bârekte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm; inneke hamîdun mecîd. (=Allahım, Muhammed'e ve Muhammed'in aile halkına, İbrâhîm'e ve İbrâhîm'in aile halkına salât getirdiğin ve bereket verdiğin gibi salât getir ve bereket ver. Şüphesiz ki Sen her hamde layık olansın, şanı yüce olansın)."*[1]

٤١٥٤- حَدَّثَنَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَحَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْقَاطِيُّ، قَالا: ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ، قَالَ: ثنا خَالِدُ بْنُ سَلَمَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ

---

[1] Ahmed (1/162) ve İbn Ebî Şeybe (2/507).

عَبْدَ الْحَمِيدِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، يَسْأَلُ مُوسَى بْنَ طَلْحَةَ عَنِ الصَّلاةَ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: سَأَلْتُ زَيْدَ بْنَ خَارِجَةَ الأَنْصَارِيَّ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " صَلُّوا عَلَيَّ ثُمَّ قُولُوا: اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حُمَيْدٌ مَجِيدٌ "، وَرَوَاهُ مَرْوَانُ الْفَزَارِيُّ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ حَكِيمٍ نَحْوَهُ [٣٧٣/٤]

4154- Abdulhamîd b. Abdirrahman, Mûsa b. Talha'ya, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) salâvat getirmeyi sorunca, Mûsa b. Talha şöyle dedi: Zeyd b. Harice el-Ensârî'ye bu soruyu sordum, bana aynı şeyi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğunu ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu söyledi: *"Bana salâvat getirdikten sonra şöyle deyin: "Allahümme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed; kema bârekte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm; inneke hamîdun mecîd (=Allahım! Muhammed'e ve Muhammed'in aile halkına İbrâhîm'e ve İbrâhîm'in aile halkına bereketler ihsan ettiğin gibi bereketler ihsan et. Şüphesiz ki Sen her hamde layık olansın, şanı yüce olansın)."*

٤١٥٤/أ- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، قَالَ: ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، قَالَ: ثنا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي فَاخِتَةَ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّهُ قَالَ: " إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَحْسِنُوا الصَّلاةَ عَلَيْهِ، فَإِنَّكُمْ لا تَدْرُونَ لَعَلَّ ذَلِكَ يُعْرَضُ عَلَيْهِ، قَالُوا: فَعَلِّمْنَا، قَالَ: قُولُوا: اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَرَحْمَتَكَ وَبَرَكَاتِكَ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ، وَإِمَامِ الْمُتَّقِينَ، وَخَاتَمِ النَّبِيِّينَ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، اللَّهُمَّ ابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا يَغْبِطُهُ الأَوَّلُونَ وَالآخَرُونَ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حُمَيْدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حُمَيْدٌ مَجِيدٌ "، رَوَاهُ مِسْعَرُ عَنْ عَوْنٍ، عَنِ الأَسْوَدِ، مِنْ دُونِ أَبِي فَاخِتَةَ [٢٧١/٤]

4154/a- Abdullah (b. Mes'ûd): "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) salâvat getirince bunu güzelce yapın. Bilemezsiniz; belki de salâvatınız ona arzedilir" deyince: "O zaman bize öğret" karşılığını verdiler. Abdullah şöyle dedi: "Şöyle deyin: "Allahım! Salâvatını, rahmetini ve bereketini, peygamberlerin efendisi, takva sahiplerinin imamı ve peygamberlerin sonuncusu , kulun ve Resulün Muhammed'e ihsan et. Allahım! Onu, ilklerin ve sonradan

gelenlerin gıpta edeceği Makâm-ı Mahmûd'a ilet. Allahım! Muhammed'e ve Muhammed'in aile halkına İbrâhim'e ve İbrâhim'in aile halkına salât getirdiğin gibi salât getir. Şüphesiz ki Sen her hamde layık olansın, şanı yüce olansın. Muhammed'e ve Muhammed'in aile halkına, İbrâhîm'e ve İbrâhim'in aile halkına ihsan ettiğin gibi bereketler ihsan et. Şüphesiz ki Sen her hamde layık olansın, şanı yüce olansın."

٤١٥٤/ب- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالَ: ثنا الْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ وَرْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا أَبِي، قَالَ: ثنا عَدِيُّ بْنُ الْفَضْلِ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " أَحْسِنُوا الصَّلاةَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَإِنَّهَا تُعْرَضُ عَلَيْهِ "، فَذَكَرَهُ، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، مِسْعَرٌ عَنْ عَوْنٍ، عَنْ رَجُلٍ، عَنِ الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ الدَّبَرِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ رَجُلٍ، عَنِ الأَسْوَدِ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: " اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَرَحْمَتَكَ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ "، الْحَدِيثُ [٤/٢٧١]

4154/b- Abdullah der ki: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) salâvat getirince bunu güzelce yapın. Çünkü salâvatınız ona arzedilir." İbn Mes'ûd: "Allahım! Salâvatını ve rahmetini resullerin efendisine ihsan et" derdi.

٤١٥٥- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ سُفْيَانَ الْوَاسِطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زُنْبُورٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ، قَالَ: دُفِعْنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَهُوَ أَطْيَبُ شَيْءٍ نَفْسًا، فَقُلْنَا لَهُ: فَقَالَ: " وَمَا يَمْنَعُنِي، وَإِنَّمَا خَرَجَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ آنِفًا، فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلاةً كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ، وَمُحِيَ عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ، وَرُدَّ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا قَالَ: "، ثَابِتٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَنَسٍ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ وَرُوِيَ عَنْهُ مِنْ غَيْرِ وَجْهٍ [٨/١٣١]

4155- Ebû Talha der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğimizde sevinçli olduğunu gördük ve sebebini sorduk. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Neden sevinmeyeyim ki? Şimdi Cibrîl çıktı ve (gitmeden önce) bana salâvat getirene Allah'ın on sevap yazdığını, on günahını sildiğini ve bana yaptığı salâvat gibi kendisine karşılık verdiğini söyledi."* [1]

Sabit meşhur bir hadistir.

---

[1] Ahmed (4/29), Hâkim (2/420) ve İbn Hibbân (23911):

٤١٥٦- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلاةً، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا، فَأَكْثِرُوا وَأَقِلُّوا " رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَخْطُبُ، وَهُوَ يَقُولُ: " مَا مِنْ عَبْدٍ يُصَلِّي عَلَيَّ إِلا صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلائِكَةُ مَا دَامَ يُصَلِّي، فَلْيَقِلِ الْعَبْدُ أَوْ فَلْيُكْثِرْ "، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ بِهِ [١٨٠/١]

4156- Âmir b. Rabîa'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bana bir defa salâvat getirene on defa salât eder. Artık siz ister daha çok, ister daha az yapın"* buyurdu. Başka bir rivayette ise hadis şu şekilde geçmektedir: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hutbe verirken şöyle buyurduğunu işittim: *"Melekler, bana salâvat getiren her kula, salâvat getirdiği müddetçe salât ederler. Artık kul ister az, ister çok yapsın."*

٤١٥٧- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعِيدٍ المهبلي، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عُمَيْرٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَبِيهِ وَكَانَ بَدْرِيًّا، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَا مِنْ عَبْدٍ مِنْ أُمَّتِي صَلَّى عَلَيَّ صَلاةً صَادِقًا بِهَا مِنْ قِبَلِ نَفْسِهِ، إِلا صَلَّى اللَّهُ بِهَا عَلَيْهِ عَشْرَ صَلَوَاتٍ، وَكَتَبَ لَهُ بِهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ، وَمُحِيَ عَنْهُ بِهَا عَشْرُ سَيِّئَاتٍ "، لا أَعْلَمُ أَحَدًا رَوَاهُ بِهَذَا اللَّفْظِ، إِلا سَعْدٌ، عَنْ سَعِيدٍ [٣٧٣/٨]

4157- Bedir ashâbından olan Saîd b. Umeyr el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bana samimiyetle bir defa salâvat getiren her kula Allah on defa salât eder, on sevap yazar ve on günahını siler."*

٤١٥٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلامٍ، قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلْيُصَلِّ عَلَيَّ، فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا " [٣٤٧/٤]

4158- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle

buyurdu: *"Kişinin yanında anıldığım zaman bana salâvat getirsin. Muhakkak ki Allah bana bir defa salâvat getirene on defa salât eder."*

٤١٥٩- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا جَعْفَرٌ الصَّائِغُ، قَالَ: ثنا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ.ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، قَالَ: ثنا الرَّبِيعُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: ثنا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، قَالا: عَنِ الْحَكَمِ بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ، قَالَ: " لَمَّا نَزَلَتْ ﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا السَّلامُ عَلَيْكَ قَدْ عَرَفْنَاهُ، فَكَيْفَ الصَّلاةُ عَلَيْكَ؟ قَالَ: " قُولُوا: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حُمَيْدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حُمَيْدٌ مَجِيدٌ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ عَنِ الْحَكَمِ: شُعْبَةُ وَقَيْسُ بْنُ سَعْدٍ وَمَنْصُورٌ وَإِدْرِيسُ الأَوْدِيُّ وَعَمْرٌو الْمُلائِيُّ وَزَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ وَمِسْعَرٌ وَحَمْزَةُ الزَّيَّاتُ وَعُمَرُ بْنُ بِشْرِ بْنِ هَانِئٍ وَالأَجْلَحُ وَشَيْبَانُ وَفِطْرُ بْنُ خَلِيفَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحْرِزٍ وَمَجَاعَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَعَلِيُّ بْنُ صَالِحٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ كَعْبٍ، وَرَوَاهُ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى: عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ وَزُبَيْرُ بْنُ عَدِيٍّ وَزَيْدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ وَإِسْمَاعِيلُ السُّدِّيُّ وَأَبُو سَعْدٍ الْبَقَّالُ [١٠٧/٧] [٣٥٦/٤]

4159- Ka'b b. Ucre'nin bildirdiğine göre **"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât ve selam getirin"**[1] âyeti nazil olunca bir adam gelip: "Ey Allah'ın Resûlü! Sana nasıl selam edeceğimizi anladık. Sana nasıl salât edeceğiz?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Şöyle deyin: Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed; kema salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm; inneke hamîdun mecîd. Ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed; kema bârekte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm; inneke hamîdun mecîd (=Allahım, Muhammed'e ve Muhammed'in aile halkına, İbrâhîm'e ve İbrâhim'in aile halkına salât getirdiğin gibi salât getir. Şüphesiz ki*

[1] Ahzâb Sur. 56

Sen hamde layık olansın, şanı yüce olansın. Muhammed'e ve Muhammed'in aile halkına İbrâhîm'e ve İbrâhîm'in aile halkına bereketler ihsan ettiğin gibi bereketler ihsan et. Şüphesiz ki Sen hamde layık olansın, şanı yüce olansın)."[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤١٦٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ.ح وثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا أَبُو عُمَرَ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الضَّرِيرُ، قَالا: ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ زَاذَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لِلَّهِ مَلائِكَةٌ سَيَّاحُونَ فِي الأَرْضِ يُبَلِّغُونِي عَنْ أُمَّتِي السَّلامَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ لا يُعْرَفُ لَهُ رَاوٍ غَيْرُ زَاذَانَ إِلا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ السَّائِبِ، وَهُوَ كُوفِيٌّ، سَمِعَ مِنْهُ الأَعْمَشُ [٨/١٣٠]

4160- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın, yeryüzünde dolaşıp, ümmetimin selamını bana getiren melekleri vardır."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٦١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ زَاذَانَ، مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ مِثْلَهُ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ السَّائِبِ [٤/٢٠٠]

4161- Başka bir kanalla yukarıdaki hadisin aynısı nakledilmiştir.

٤١٦٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ، حَدَّثَنَا هَانِي بْنُ الْمُتَوَكِّلِ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ: جَزَى اللَّهُ عَنَّا مُحَمَّدًا ﷺ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ، أَتْعَبَ سَبْعِينَ كَاتِبًا أَلْفَ صَبَاحٍ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عِكْرِمَةَ، وَجَعْفَرٍ، وَمُعَاوِيَةَ، انْفَرَدَ بِهِ هَانِي بْنُ الْمُتَوَكِّلِ الإِسْكَنْدَرَانِيُّ [٣/٢٠٦]

4162- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle

---

[1] Buhârî (6357), Müslim (406), Ebû Dâvud (963), Tirmizî (482), Nesâî (3/47) ve İbn Mâce (904).

[2] Ahmed (1/441), Nesâî (3/43) ve İbn Ebî Şeybe (2/517).

buyurdu: *"Kim: «Allah Muhammed'i bizim adımıza mükafatlandırsın ki, O zaten buna layıktır» derse, yetmiş bin yazıcı melek bin sabah sevabını yazmaktan yorulurlar."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Zikir ve İstiğfar

٤١٦٣- حدثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو عَمْرٍو أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحِيرِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَافِظُ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ مَحْمُودٍ، قَالا: ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي عِيسَى، ثنا أَبُو جَابِرٍ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ، عَنْ زُبَيْدٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّهُ قَالَ: " مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ " قَالَ: فَقَالَ مُعَاذٌ: " أَلا أَدُلُّكَ عَلَى مَا هُوَ أَهْوَنُ مِنْ ذَلِكَ؟ مَا مِنْ عَبْدٍ، يَقُولُ: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ ثَلاثَ مَرَّاتٍ إِلا غُفِرَتْ ذُنُوبُهُ وَإِنْ كَانَ فَرَّ مِنَ الزَّحْفِ. غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زُبَيْدٍ، عَنْ أَنَسٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٥/٣٣]

4163- Enes b. Mâlik der ki: "Kim, «Sübhânallah, vel-hamdu lillahi ve-Lâ ilâhe illallâhu vallahu ekber. Ve Lâ Havle velâ kuvvete illâ billâhil-Aliyyil-Azîm (=Allah her türlü noksanlıklardan münezzehtir. Hamd Allah'a mahsustur. Allah'tan başka İlah yoktur. Allah en büyüktür. Güç ve kuvvet, sadece Yüce ve Büyük olan Allah'ın yardımıyla elde edilir)» derse, denizin köpükleri kadar günahı olsa bile bağışlanır." Muâz ise şöyle dedi: "Sana bundan daha kolayını öğreteyim mi? Hangi kul üç defa: «Kendisinden başka ilah olmayan, Hay ve Kayyûm olan Allah'tan bağışlanma diler, ona tövbe ederim» derse, bu kişi savaş meydanından kaçmış olsa bile günahları bağışlanır."

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٦٤- حَدَّثَنَا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْمُقْرِئُ الْبَغْدَادِيُّ قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَيُّوبَ الْقِرَبِيُّ، قَالَ: ثنا مُعَاذُ بْنُ أَسَدٍ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: ثنا جَعْفَرٌ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (11/206) ve *M. el-Evsat* (4652).

الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: ثنا دَاوُدُ بْنُ مِخْرَاقٍ، قَالَ: ثنا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى قَالَ: ثنا الأَعْمَشُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي سَفَرٍ، فَمَرَّ عَلَى شَجَرَةٍ يَابِسَةٍ فَضَرَبَهَا بِعَصًا كَانَتْ فِي يَدِهِ فَتَنَاثَرَ الْوَرَقُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّ سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ يُسَاقِطْنَ الذُّنُوبَ كَمَا تُسَاقِطُ هَذِهِ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا " [٥/٥٥]

4164- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber bir yolculuktaydık. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kuru bir ağacın yanından geçerken elindeki sopayla ona vurunca ağacın yaprakları döküldü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sübhânallah, Elhamdu lillah, Lâ ilâhe illallâh ve Allahu ekber" sözleri, şu ağacın yapraklarını döktüğü gibi günahları döker"* buyurdu.[1]

İstiâze

٤١٦٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، قَالَ: ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ " أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَتَعَوَّذُ مِنْ خَمْسٍ: مِنَ الْجُبْنِ، وَالْبُخْلِ، وَسُوءِ الْعُمُرِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ، وَفِتْنَةِ الصَّدْرِ "، رَوَاهُ يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ

4165- Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) beş şeyden Allah'a sığınırdı: Korkaklıktan, cimrilikten, kötü ömürden, kabir azabından ve sine (gönül) fitnesinden.[2]

٤١٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يُعَوِّذُ حَسَنًا وَحُسَيْنًا، وَيَقُولُ: " أَعُوذُكُمَا بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لامَّةٍ " ، رَوَاهُ مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ، عَنْ سُفْيَانَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ الأَعْمَشُ، وَمَنْصُورٌ، وَزَيْدُ بْنُ أَبِي أُنَيْسَةَ عَنِ الْمِنْهَالِ مِثْلَهُ [٥/٤٥] [٤/٢٩٩]

---

[1] Tirmizî (3533) ve Ahmed (3/152).

[2] Sss (1539), Nesâî (8/256), İbn Mâce (3844), Ahmed (1/22) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/199).

4166- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hasan ve Hüseyin'in korunması için şu duayı okurdu: *"Her ikinizi de Allah'ın noksansız tüm kelimeleriyle her türlü şeytan, zararlı hayvanlar ve göz değmesine karşı Allah'a sığındırırım."*[1]

٤١٦٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ، ثنا أَبُو عَوْنٍ الزِّيَادِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ ذَكْوَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِذْ مَرَّ بِهِ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَهُمَا صَبِيَّانِ، فَقَالَ: " هَاتِ ابْنَيَّ أَعُوذُهُمَا بِمَا عَوَّذَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ ابْنَيْهِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ عَلَيْهِمَا السَّلامُ "، فَقَالَ: " أُعِيذُكُمَا بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ كُلِّ عَيْنٍ لامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ ". غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَنْصُورٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَوْنٍ أَبُو عَوْنٍ الزِّيَادِيُّ، وَمَشْهُورُهُ مَا.رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَأَخُو حَفْصٍ الأبار، عَنْ مَنْصُورٍ [٤٤/٥]

4167- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber otururken, henüz çocuk olan Hasan ve Hüseyin uğradı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oğullarımı getirin de, Hz. İbrâhîm'in, oğulları İsmail ve İshâk'ı Allah'a sığındırdığı ben de Allah'a sığındırayım"* deyip şu duayı okudu: *"Sizi Allah'ın tam olan kelimeleriyle her nazar değdiren gözden, her şeytandan ve zararlı hayvandan Allah'a sığındırırım."*[2]

٤١٦٨- ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي سِنَانٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الْهُذَيْلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَتَعَوَّذُ مِنْ أَرْبَعٍ: " مَنْ عِلْمٍ لا يَنْفَعُ، وَدُعَاءٍ لا يُسْمَعُ، وَقَلْبٍ لا يَخْشَعُ، وَنَفْسٍ لا تَشْبَعُ ".رَوَاهُ ابْنُ مَهْدِيٍّ، عَنِ الثَّوْرِيِّ، وَرَوَاهُ خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْوَاسِطِيُّ، عَنْ أَبِي سِنَانٍ نَانٍ، مِثْلَهُ [٩٣/٥]

4168- Abdullah b. Amr der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dört şeyden Allah'a sığınırdı: Faydasız ilimden, kabul edilmeyen duadan, korkmayan kalpten ve doymayan nefisten."[3]

---

[1] Buhârî (3371), Ebû Dâvud (4737), Tirmizî (2060), İbn Mâce (3525), Ahmed (1/236, 270), Abdurrezzak (7987) ve Hâkim (3/167).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/87).

[3] Ahmed (2/167), Nesâî (8/255) ve Hâkim (1/534).

٤١٦٩- ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، ثَنَا أَبُو دَاوُدَ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ أَنَسٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لا يَنْفَعُ، وَعَمَلٍ لا يُرْفَعُ، وَقَلْبٍ لا يَخْشَعُ، وَدُعَاءٍ لا يُسْمَعُ " [٦/٢٥٢]

4169- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Faydasız ilimden, kabul edilmeyen amelden, korkmayan kalpten ve kabul edilmeyen duadan Sana sığınırım"* derdi.[1]

٤١٧٠- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، وَعُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ الأَسْلَمِيُّ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، قَالَ: قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " اسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ طَمَعٍ يَهْدِي إِلَى طَبْعٍ، وَمِنْ طَمَعٍ يَهْدِي إِلَى غَيْرِ مَطْمَعٍ، وَمِنْ طَمَعٍ حَيْثُ لا مَطْمَعٌ " [٥/١٣٦]

4170- Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şöyle dedi: *"Karaktere dönüşecek tamahtan, ulaşılması zor olana götürecek bir tamahtan ve tamah edilmemesi gereken bir şeye tamah etmekten Allah'a sığının."*[2]

٤١٧١- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ سُمَيٍّ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ " كَانَ يَتَعَوَّذُ مِنْ سُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ، وَجَهْدِ الْبَلاءِ " [٧/٣١٦]

4171- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), kazanın (kaderin) kötüsünden, başına gelen musibetlerden dolayı düşmanların sevinmesinden, bedbahtlık veren şeylerin kendisine gelip yetişmesinden ve belanın sıkıntısından Allah'a sığınırdı.[3]

٤١٧٢- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْعَبَّاسِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْزُوقٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ نَصْرٍ، ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، قَالَ: كَانَ عَطَاءٌ السَّلِيمِيُّ لا

---

[1] Ahmed (3/255, 283), Nesâî (8/284), İbn Mâce (250), İbn Ebî Şeybe (10/186), İbn Hibbân (2440) ve Hâkim (1/104).

[2] Ahmed (5/232) ve Hâkim (1/533).

[3] Buhârî (6357) ve Müslim (2707).

يَسْأَلُ اللَّهَ الْجَنَّةَ، قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّ أَبَاناً حَدَّثَنِي، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: " انْظُرُوا فِي دِيوَانِ عَبْدِي، فَمَنْ رَأَيْتُمُوهُ سَأَلَنِي الْجَنَّةَ أَعْطَيْتُهُ، وَمَنِ اسْتَعَاذَنِي مِنَ النَّارِ أَعَذْتُهُ "، فَقَالَ لِي عَطَاءٌ: كَفَانِي أَنْ يُجِيرَنِيَ مِنَ النَّارِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَالِحٍ لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ نَصْرٍ[٦/١٧٥] [٦/٢٢٥]

4172- Sâlih el-Murrî der ki: Atâ es-Selîmî Allah'tan cenneti istemezdi. Kendisine şöyle dedim: "Ebân'ın, Enes b. Mâlik'ten bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Allah şöyle buyurur: Kulumun amel defterine bakınız. Benden cenneti istediğini gördüğünüz kişiye cenneti verdim. Cehennemden bana sığınanı cehennemden korudum."* Atâ: "Allah'ın beni cehennemden koruması bana yeter" dedi.

Tek kanallı bir hadistir.

Duanın Fazileti ve Kabulü

٤١٧٣- حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، قَالَ: رَأَى سَعْدٌ أَنَّ لَهُ، فَضْلا عَلَى مَنْ دُونَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " إِنَّمَا يَنْصُرُ اللَّهُ هَذِهِ الأُمَّةَ بِضُعَفَائِهَا بِدَعَوَاتِهِمْ وَإِخْلاصِهِمْ ". رَوَاهُ يَحْيَى، عَنْ أَبِي زَائِدَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ عَنْ طَلْحَةَ، لَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ، وَزُهَيْرٌ، وَمِسْعَرٌ، وَالْحَسَنُ بْنُ عُمَارَةَ، وَمُعَاوِيَةُ بْنُ سَلَمَةَ النَّصْرِيُّ [٥/٢٦]

4173- Mus'ab b. Sa'd b. Ebî Vakkas der ki: Sa'd kendini başkalarından üstün görünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bu ümmete zayıflarıyla, dualarıyla ve ihlaslarıyla yardım eder"* buyurdu.[1]

٤١٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْأَدِيبُ قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِيَادٍ قَالَ: ثنا عَبْدُ الْمُؤْمِنِ قَالَ: ثنا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ، عَنْ أَبِي خَالِدٍ الدَّالَانِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «يُنْصَرُ

---

[1] Nesâî (6/45) ve Beyhakî, *S. el-Kübra* (3/345, 6/331).

الْمُسْلِمُونَ بِدُعَاءِ الْمُسْتَضْعَفِينَ» غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو وَأَبِي خَالِدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَبْدُ السَّلَامِ [١٠٠/٥]

4174- Sa'd b. Ebî Vakkas'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanlara, zayıfların duaları sebebiyle yardım edilir"* buyurdu.

٤١٧٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمَدِينِيُّ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَارِثِ، ثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ النَّرْسِيُّ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الْعَبَّادَانِيُّ، عَنِ الْفَضْلِ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، إِنَّ الْعَبْدَ لَيَدْعُو اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ فَيُعْرِضُ عَنْهُ، ثُمَّ يَدْعُوهُ فَيُعْرِضُ عَنْهُ، فَيَقُولُ لِمَلائِكَتِهِ أَبَى عَبْدِي أَنْ يَدْعُوَ غَيْرِي فَقَدِ اسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ يَدْعُونِي وَأُعْرِضُ عَنْهُ، أُشْهِدُكُمْ أَنِّي قَدِ اسْتَجَبْتُ لَهُ " [٢٠٨/٦]

4175- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Canım elinde olana yemin ederim ki; Allah kula kızgınken kul Ona dua eder de Allah ondan yüz çevirir. Sonra bir daha dua eder, Allah yine yüz çevirir ve meleklerine: «Kulum benden başkasına dua etmeyi kabul etmedi. O bana dua ederken ben ondan yüz çevirmekten utandım. Onun duasına icabet ettiğime dair sizi şahit tutarım» buyurur."*

٤١٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَعْقُوبَ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الْعَبَّادَانِيُّ، عَنِ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ يَدْعُو بِعَبْدِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَقُولُ: إِنِّي قُلْتُ: ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ فَهَلْ دَعَوْتَنِي؟، فَيَقُولُ: نَعَمْ، فَيَقُولُ: أَرَأَيْتَ يَوْمَ نَزَلَ بِكَ أَمْرُ كَذَا وَكَذَا مِمَّا كَرِهْتَ فَدَعَوْتَنِي فَعَجَّلْتُ لَكَ فِي الدُّنْيَا؟، فَيَقُولُ: نَعَمْ، وَيَقُولُ: دَعَوْتَنِي فِي كَذَا وَكَذَا فَلَمْ أَقْضِهَا فَادَّخَرْتُهَا لَكَ فِي الْجَنَّةِ، حَتَّى يَقُولَ الْعَبْدُ لَيْتَهُ لَمْ يُسْتَجَبْ لِي فِي الدُّنْيَا دَعْوَةٌ "[٢٠٨/٦]

4176- Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah kıyamet günü kulunu çağırır ve: «Bana dua edin ki, size icabet edeyim buyurmuştum. Sen bana dua ettin mi?» diye sorar. Kul: «Evet» cevabını verince, Allah: «Falan gün ve falan gün başına gelen falan musibetler gelmişti ve sen dua etmiştin. Dünyada duanı hemen kabul etmedim mi?» Kul: «Evet» cevabını verince, Allah şöyle buyurur: «Şu şu şeyler için bana dua ettin, onları yerine getirmedim. Onları senin için cennete sakladım.» Sonunda kul şöyle*

der: «Keşke dünyada benim hiçbir duam kabul edilmeseydi».”

٤١٧٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ، أَنْبَأَنَا الرَّبِيعُ بْنُ صَبِيحٍ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَزَالُ الْعَبْدُ بِخَيْرٍ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ "، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا اسْتِعْجَالُهُ، قَالَ: " يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ اللَّهَ كَثِيرًا فَلَمْ أَرَهُ يُسْتَجَابُ لِي " [٦/٣٠٨]

4177- Enes b. Mâlik bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *“Duasında aceleci olmadığı müddetçe kul hayır üzeredir”* buyurunca: “Ey Allah’ın Resûlü! Onu aceleci olması nasıl olur?” diye soruldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *“Kulun, «Allah’a çok dua ettim, ama gördüğüm kadarıyla duam kabul edilmeyecek» demesidir”* buyurdu.

٤١٧٨- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ، وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَرْبِيُّ، وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالُوا: أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ الأَسْوَدُ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا عَلِيُّ، اتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ، فَإِنَّمَا يَسْأَلُ اللَّهَ حَقَّهُ، وَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَمْنَعْ ذَا حَقٍّ حَقَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ آبَائِهِ، مُتَّصِلا تَفَرَّدَ بِهِ مَنْصُورٌ، عَنْ صَالِحٍ، عَنْهُ [٣/٢٠٢]

4178- Hz. Ali’nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *“Ey Ali! Mazlumun bedduasından sakın. Çünkü o, Allah’tan hakkını ister ve Allah hiçbir hak sahibinin hakkına engel olmaz.”*

Tek kanallı bir hadistir.

Duaya Hangi Sözle Başlanır?

٤١٧٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ، وَحَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، حَدَّثَنَا ابْنُ رُسْتَةَ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ الرَّاشِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا الْفُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَرْوَانَ الأَسْلَمِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُغِيثٍ، عَنْ كَعْبِ الأَحْبَارِ، حَدَّثَنِي صُهَيْبٌ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْعُو، يَقُولُ: " اللَّهُمَّ لَسْتَ بِإِلَهٍ اسْتَحْدَثْنَاهُ، وَلا بِرَبٍّ ابْتَدَعْنَاهُ، وَلا كَانَ لَنَا قَبْلَكَ مِنْ

إِلَهٍ نَلْجَأُ إِلَيْهِ وَنَذَرُكَ، وَلا أَعَانَكَ عَلَى خَلْقِنَا أَحَدٌ فَنُشْرِكَهُ فِيكَ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ "، قَالَ كَعْبٌ: وَهَكَذَا كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ دَاوُدُ عَلَيْهِ السَّلامُ يَدْعُو بِهِ، لَفْظُ عَمْرِو بْنِ الْحُصَيْنِ، وَقَالَ عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ الرَّاسِبِيُّ: وَلا بِرَبٍّ يَبِيدُ ذِكْرُهُ، وَلا كَانَ مَعَكَ إِلَهٌ فَنَدْعُوهُ وَنَتَضَرَّعُ إِلَيْهِ، وَلا أَعَانَكَ عَلَى خَلْقِنَا أَحَدٌ فَنَشُكَّ فِيكَ، وَلَمْ يَذْكُرْ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ مُغِيثٍ فِي حَدِيثِهِ [٤٧/٦] [٣٧٣/١] [١٥٥/١]

4179- Suheyb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Sen ne uydurduğumuz bir ilahsın, ne de icad ettiğimiz bir Rabsın. Senden önce de seni bırakıp kendisine sığınacağımız bir ilah olmadı. Bizi yaratmanda sana kimse de yardımcı olmadı ki, onu Sana ortak koşalım. Sen yüceler yücesisin."* Ka'b: "Hz. Dâvud da bu şekilde dua ederdi" diye ekledi.

Amr b. Mâlik er-Râsibî'nin rivâyetinde ise lafız şu şekildedir: *"Zikrin kaybolacak bir rab değilsin ve senden başka ilah yoktur ki, ona dua edip yalvaralım. Bizi yaratmanda sana kimsede yardımcı olmadı ki, senden şüphe edelim."*

Duada Elleri Kaldırmak

٤١٨٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ زَكَرِيَّا، ثنا هِشَامُ بْنُ يُونُسَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي يَحْيَى، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " يَدْعُو رَافِعًا يَدَيْهِ بَاطِنَهُمَا مِمَّا يَلِي وَجْهَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ [٢١٣/٨]

4180- Enes der ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dua ederken ellerini, avuç içleri yüzünün hizasına gelecek şekilde kaldırdığını gördüm."

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٨١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ، ثنا هِشَامٌ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُبَيْحٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي يَحْيَى، عَنْ جَبْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ " يَدْعُو وَيَدُهُ عِنْدَ صَدْرِهِ كَاسْتِطْعَامِ الْمِسْكِينِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ السَّمَّاكِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ هِشَامٍ [٢١٣/٨]

4181- İbn Abbâs der ki: "Arefe gecesi Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dua ettiğini gördüm. Elleri sanki bir fakirin yemek istemesi gibi göğsü

hizasındaydı."

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٨٢- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، ثَنَا حَبِيبٌ كَاتِبُ مَالِكٍ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ جَوَادٌ كَرِيمٌ، يَسْتَحِي مِنَ الْعَبْدِ الْمُسْلِمِ إِذَا دَعَاهُ أَنْ يَرُدَّ يَدَيْهِ صِفْرًا لَيْسَ فِيهِمَا شَيْءٌ، وَإِذَا دَعَا الْعَبْدُ فَأَشَارَ بِأُصْبُعِهِ، قَالَ الرَّبُّ: أَخْلَصَ عَبْدِي، وَإِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ، قَالَ اللَّهُ: إِنِّي لأَسْتَحِي مِنْ عَبْدِي أَنْ أَرُدَّهُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ رَبِيعَةَ، لَمْ نَكْتُبْهُ عَالِيًا إِلا مِنْ حَدِيثِ حَبِيبٍ، عَنْ هِشَامٍ [٣/٢٦٣]

4182- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah cömert ve kerimdir. Müslüman bir kul kendisine dua ettiği zaman, o kalkan iki eli boş çevirmekten utanır. Kul parmağıyla işaret edip dua ettiği zaman Rab: «Kulum ihlasla dua etti» buyurur. Ellerini kaldırdığı zaman ise: «Kulumu boş çevirmekten utanırım» buyurur.*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٨٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُخَلَّدِ بْنِ نَجِيحٍ، ثَنَا حَبِيبٌ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا أَذِنَ اللَّهُ ﷻ لِعَبْدٍ فِي الدُّعَاءِ، حَتَّى أَذِنَ لَهُ فِي الإِجَابَةِ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ رَبِيعَةَ، تَفَرَّدَ بِهِ حَبِيبٌ كَاتِبُ مَالِكٍ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْهُ [٣/٢٦٣]

4183- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, kulun dua etmesine izin vermişse, mutlaka kabulünü de murad etmiştir."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٨٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ الْجَوْهَرِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، إِسْحَاقُ بْنُ بِشْرٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا دَعَا يَدْعُو بِيَدِهِ الْيُسْرَى، يَبْسُطُهَا وَيُشِيرُ بِأُصْبُعِهِ

الْمُسَبِّحَةِ، وَيَقُولُ: " إِنَّ الإِشَارَةَ فِي الدُّعَاءِ بِالْمُسَبِّحَةِ مِقْمَعَةٌ لِلشَّيْطَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، وَهِشَامٍ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو حُذَيْفَةَ [١٣٩/٧]

4184- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dua ederken sol elini açık bir şekilde kaldırarak şahadet parmağıyla işaret eder ve şöyle derdi: *"Dua ederken şahadet parmağıyla işaret etmek, şeytanı zelil eder."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٨٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، حَدَّثَنَا حَبِيبٌ كَاتَبُ مَالِكٍ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ، حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا اجْتَمَعَ ثَلاثَةٌ قَطُّ بِدَعْوَةٍ إِلا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ لا تُرَدَّ أَيْدِيَهُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ زَيْدٍ، لا أَعْلَمُ رَوَاهُ إِلا حَبِيبٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْهُ [٢٢٦/٣]

4185- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç kişi bir duayı yapınca, Allah'ın onları boş çevirmemesi haktır"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

Çeşitli Dualar

٤١٨٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا عَائِذُ اللَّهِ أَبُو إِدْرِيسَ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُبَّكَ، وَحُبَّ مَنْ يُحِبُّكَ، وَالْعَمَلَ الَّذِي يُبَلِّغُنِي حُبَّكَ، اللَّهُمَّ اجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي وَأَهْلِي وَالْمَاءِ الْبَارِدِ "

4186- Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Senden seni sevmeyi, seni seven kişiyi sevmeyi, senin sevgine ulaştıran ameli yapmayı isterim. Allahım! Senin sevgini bana kendimden, ailemden ve soğuk sudan daha sevgili eyle."*[1]

---

[1] Tirmizî (3490).

٤١٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، حَدَّثَنَا سَلامُ بْنُ مِسْكِينٍ، حَدَّثَنِي عِصْمَةُ أَبُو حُكَيْمَةَ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ مِمَّا عَلَّمَنِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ؟ " قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " قُلِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطَايَايَ، وَعَمْدِي، وَهَزْلِي، وَجَدِّي، وَلا تَحْرِمْنِي مِنْ بَرَكَةِ مَا أَعْطَيْتَنِي، وَلا تَفْتِنِّي فِيمَا حَرَمْتَنِي " [١/٢٥٦]

4187- Ubey b. Ka'b der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana, Cibrîl'in bana öğrettiği sözleri öğreteyim mi?"* buyurunca: "Olur, ey Allah'ın Resûlü!" karşılığını verdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şöyle dua et: "Allahım! Yanlışlıkla ve kasıtlı olarak yaptığım hataları, şakalarımı ve ciddiliğimi affet. Beni, verdiklerinin bereketinden mahrum etme ve mahrum ettiklerinle fitneye düşürme"* buyurdu.

٤١٨٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ، حَدَّثَنَا بُرْدُ بْنُ سِنَانَ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى، أَنَّ شَدَّادَ بْنَ أَوْسٍ، قَالَ يَوْمًا: هَاتُوا السُّفْرَةَ نَعْبَثْ بِهَا، قَالَ: فَأَخَذُوهَا عَلَيْهِ، قَالَ: انْظُرُوا إِلَى أَبِي يَعْلَى مَا جَاءَ مِنْهُ، فَقَالَ: أَيْ بَنِي أَخِي، إِنِّي مَا تَكَلَّمْتُ بِكَلِمَةٍ مُنْذُ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِلا مَرْمُومَةً مَخْطُومَةً قَبْلَ هَذِهِ، فَتَعَالَوْا حَتَّى أُحَدِّثَكُمْ، وَدَعُوا هَذِهِ وَخُذُوا خَيْرًا مِنْهَا: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ التَّثَبُّتَ فِي الأَمْرِ، وَنَسْأَلُكَ عَزِيمَةَ الرُّشْدِ، وَنَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَنَسْأَلُكَ قَلْبًا سَلِيمًا وَلِسَانًا صَادِقًا، وَنَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا تَعْلَمُ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَعْلَمُ، فَخُذُوا هَذِهِ وَدَعُوا هَذِهِ، كَذَا رَوَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى مَوْقُوفًا، وَرَوَاهُ حَسَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ، عَنْ شَدَّادٍ مَرْفُوعًا [١/٢٦٦]

4188- Süleyman b. Mûsa bildiriyor: Şeddâd b. Evs bir gün: "Bize, sofrayı getirin de onunla oyalanalım" deyince, bu sözü ona yakıştıramadılar ve birisi: "Ebû Ya'lâ'nın ne dediğine bakın!" deyince, Şeddâd şöyle dedi: "Yeğenim! Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettikten sonra konuştuğum her sözü ölçüp biçerek konuştum. Sadece bu sözü düşünmeden söyledim. Gelin de size hadis anlatayım, daha önce söylediğim sözü bırakıp bunu alın: "Allahım! Senden işlerde sebat ve doğru yolda kararlılık isteriz. Nimetine şükretmek, ibadetlerimizi güzel yapmak ve temiz bir kalbe, doğru söyleyen bir dile sahip olmayı istiyoruz. Senin hayır bildiğini istiyor, şer bildiğinden

kaçınıp sana sığınıyoruz." Bu duayı alınız, daha önce söylediğim sözü bırakınız."[1]

٤١٨٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي حَسَّانُ بْنُ عَطِيَّةَ، قَالَ: نَزَلَ شَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ مَنْزِلا، فَقَالَ: ائْتُونَا بِالسُّفْرَةِ نَعْبَثْ بِهَا، قِيلَ: يَا أَبَا يَعْلَى، مَا هَذِهِ؟ فَأُنْكِرَتْ عَلَيْهِ، قَالَ: مَا تَكَلَّمْتُ بِكَلِمَةٍ مُنْذُ أَسْلَمْتُ إِلا وَأَنَا أَخْطِمُهَا ثُمَّ أَزِمُّهَا غَيْرَ هَذِهِ، فَلا تَحْفَظُوهَا عَلَيَّ وَاحْفَظُوا عَنِّي مَا أَقُولُ لَكُمْ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا كَنَزَ النَّاسُ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ، فَاكْنِزُوا هَؤُلاءِ الْكَلِمَاتِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الأَمْرِ، وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرُّشْدِ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ وَزَادَ: " وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا تَعْلَمُ، إِنَّكَ أَنْتَ عَلامُ الْغُيُوبِ "، هَكَذَا رَوَاهُ يَحْيَى وَعَامَّةُ أَصْحَابِ الأَوْزَاعِيِّ عَنْهُ مُرْسَلا، وَجَوَّدَهُ عَنْهُ سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ [١/٢٦٦] [٦/٧٧]

4189- Hassân b. Atiyye der ki: Şeddâd b. Evs bir seferdeyken bir yerde konakladı ve: "Bize, sofrayı getirin de onunla oyalanalım" dedi. Söylediği söz garipsendi ve kendisine: "Ey Ebû Ya'lâ! Bu da ne!" denildi. Bunun üzerine Şeddâd şöyle dedi: "Müslüman olduktan sonra konuştuğum her sözü ölçüp biçerek konuştum. Sadece bu sözü düşünmeden söyledim. Bunu değil, size söyleyeceğim şu sözleri aklınızda tutunuz. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İnsanlar altın ve gümüşü biriktirmeye başlayınca siz de şu kelimeleri çokça söyleyin: Allahım! Senden işlerimde sebat ve doğru yolda kararlılık dilerim..."* önceki hadisin devamını aktarıp şöyle devam etti: *"Bildiğin şeylerden (hatalarımdan) Sana sığınırım. Şüphesiz ki Sen gaybı bilensin."*

٤١٩٠- حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَنْجُوَيْهِ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي عُبَيْدِ اللَّهِ مُسْلِمِ بْنِ مِشْكَمٍ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ فَنَزَلْنَا مَرْجَ الصُّفْرِ، فَقَالَ: ائْتُونَا بِالسُّفْرَةِ نَعْبَثْ بِهَا، فَكَأَنَّ الْقَوْمَ تَحَفَّظُوهَا عَنْهُ، فَقَالَ: يَا بَنِي أَخِي، لا تَحْفَظُوهَا عَنِّي، وَلَكِنِ احْفَظُوا مِنِّي مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا كَنَزَ النَّاسُ الدَّنَانِيرَ وَالدَّرَاهِمَ

[1] Ahmed (4/123).

فَاكْنِزُوا هَؤُلاءِ الْكَلِمَاتِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الأَمْرِ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ أَبُو الأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيُّ عَنْ شَدَّادٍ مَرْفُوعًا، [١/٢٦٦]

4190- Ebû Ubeydullah Müslim b. Mişkem der ki: Şeddâd b. Evs ile yola çıkıp, (Şam yolu üzerinde bir yer olan) Sufr otlağında konaklayınca: "Bize, sofrayı getirin de onunla oyalanalım" dedi. Halk onun bu sözünü unutmayınca, Şeddâd şöyle dedi: "Yeğenlerim! Bunu değil, size söyleyeceğim şu sözleri aklınızda tutunuz. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İnsanlar dinar ve dirhemleri biriktirmeye başlayınca siz de şu kelimeleri çokça söyleyin: Allahım! Senden işlerimde sebat ve doğru yolda kararlılık dilerim..."* ve hadisin devamını aktardı.[1]

٤١٩١- حَدَّثَنَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ حَذْلَمٍ، قَالا: حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الرَّحَبِيُّ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيِّ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ، قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَا شَدَّادُ، إِذَا رَأَيْتَ النَّاسَ قَدِ اكْتَنَزُوا الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ فَاكْنِزُوا هَؤُلاءِ الْكَلِمَاتِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الأَمْرِ، وَالْعَزِيمَةَ عَلَى الرُّشْدِ، وَأَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ، وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي الْعَلاءِ بْنِ الشِّخِّيرِ عَنِ الْحَنْظَلِيِّ عَنْ شَدَّادٍ مَرْفُوعًا، [١/٢٦٦]

4191- Şeddâd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle dedi: *"Ey Şeddâd! İnsanların altın ve gümüşü biriktirmeye başladığını görünce, siz de şu kelimeleri çokça söyleyin: Allahım! Senden işlerimde sebat ve doğru yolda kararlılık, rahmetini gerektiren ameller yapmayı ve mağfiretini celbedecek işleri dilerim..."* ve önceki hadisin devamını aktardı.[2]

٤١٩٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ أَبِي الْعَلاءِ، عَنِ الْحَنْظَلِيِّ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الأَمْرِ "، فَذَكَرَ مِثْلَهُ، وَرَوَاهُ الثَّوْرِيُّ وَبِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ وَعَدِيُّ بْنُ الْفَضْلِ وَحَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/345).

[2] Hâkim (1/508).

عَلَى اخْتِلافٍ بَيْنَهُمْ فِيمَنْ بَيْنَ شَدَّادٍ وَأَبِي الْعَلاءِ وَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي مَعْشَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الشَّعِيثِيِّ عَنْ شَدَّادٍ نَحْوَهُ [٢٦٧/١]

4192- Bu hadis başka bir kanalla Şeddâd'dan: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Senden işlerimde sebat dilerim.."* şeklinde rivayet edilmiştir.[1]

٤١٩٣- حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبُو مَعْشَرٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الشَّعِيثِيُّ، قَالَ: شَيَّعَ شَدَّادٌ غَزَاةً فَدَعَوْهُ إِلَى سُفْرَتِهِمْ، فَقَالَ: لَوْ كُنْتُ أَكَلْتُ طَعَامًا مُنْذُ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ حَتَّى أَعْلَمَ مِنْ أَيْنَ هَؤُلاءِ لأَكَلْتُ، وَلَكِنْ عِنْدِي هَدِيَّةٌ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " إِذَا رَأَيْتَ النَّاسَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ، فَقُلِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الثَّبَاتَ فِي الأَمْرِ، وَعَزِيمَةَ الرُّشْدِ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ نِعْمَتِكَ وَحُسْنَ عِبَادَتِكَ، وَأَسْأَلُكَ قَلْبًا تَقِيًّا، وَلِسَانًا صَادِقًا نَقِيًّا "، كَذَا رَوَاهُ الشَّعِيثِيُّ، وَخَالَفَ الْجَمَاعَةَ فِي قِصَّةِ السُّفْرَةِ [٢٦٧/١]

4193- Muhammed b. Abdillah eş-Şaîsî der ki: Şeddâd, gazveye çıkan grubu ziyaret edince, onu sofraya davet ettiler. Şeddâd onlara şöyle dedi: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettikten sonra nereden geldiğini sormadığım yemeği yeseydim, gelip yerdim. Ancak yanımda size bir armağanım var. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"İnsanlar altın ve gümüşü biriktirmeye başlayınca sen de şu kelimeleri söyle: Allahım! Senden işlerimde sebat ve doğru yolda kararlılık dilerim. Nimetine şükretmeyi ve sana güzelce ibadet etmeyi dilerim. Senden takvalı bir kalp, doğru söyleyen temiz bir dil isterim."*

٤١٩٤- أَبُو عُمَرَ بْنُ حَمْدَانَ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شِيرَوَيْهِ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ، قَالَ: قَالَ شَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ يَوْمًا لِرَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِهِ: " هَاتِ السُّفْرَةَ نَتَعَلَّلْ بِهَا "، قَالَ: فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ: مَا سَمِعْتُ مِنْكَ مِثْلَ هَذِهِ الْكَلِمَةِ مُنْذُ صَحِبْتُكَ، فَقَالَ: " مَا أَفْلَتَتْ مِنِّي كَلِمَةٌ مُنْذُ فَارَقْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ إِلا مَزْمُومَةً مَخْطُومَةً، وَايْمُ اللَّهِ لا تَنْفَلِتُ غَيْرُ هَذِهِ " [٢٦٥/١]

---

[1] Tirmizî (3407) ve Ahmed (4/125).

4194- Sâbit el-Bunânî der ki: Bir gün Şeddâd b. Evs bir adama: "Şu yemeği getir de biraz oyalanalım!" deyince, arkadaşlarından biri: "Seninle arkadaş oldum olalı böylesi bir lafı senden duymuş değilim!" diye çıkıştı. Bunun üzerine Şeddâd: "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) ayrılalı ağzımdan dengeli ve ölçülü olmayan böylesi bir söz kaçırmış değilim! Allah'a yemin olsun ki bundan sonra da böylesi bir söz bir daha çıkmayacak!" dedi.

٤١٩٥- حَدَّثَنَا الْقَاضِي أَبُو أَحْمَدَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ النُّعْمَانِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَامِرٍ، ثَنَا أَبِي، عَنِ النُّعْمَانِ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ، رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ، عَنْ عِمْرَانَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيمَانًا دَائِمًا، وَهَدْيًا قَيِّمًا وَعِلْمًا نَافِعًا " [١٧٩/٦]

4195- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Senden daimi bir iman, dosdoğru bir yol ve faydalı ilim isterim"* diye dua ederdi.

٤١٩٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا أَبُو مَسْعُودٍ أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاقَةَ، عَنْ عَمِّهِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدْعُو بِهَؤُلاءِ الْكَلِمَاتِ: " اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي مُنْكَرَاتِ الأَخْلاقِ، وَالأَهْوَاءِ، وَالأَدْوَاءِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَبُو أُسَامَةَ، رَوَاهُ الأَئِمَّةُ، عَنْ أَبِي أُسَامَةَ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ، وَابْنَيْ أَبِي شَيْبَةَ وَابْنَيْ أَبِي شَيْبَةَ، فِي آخَرِينَ، وَعَمُّ زِيَادٍ اسْمُهُ قُطْبَةُ بْنُ مَالِكٍ [٢٣٧/٧]

4196- Ziyâd b. İlâka'nın, amcasından bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Kötü ahlâktan, nefsânî arzulardan, kötü işlerden ve ayıp şeylerden beni uzaklaştır."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٩٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قُرَيْشٍ، قَالَ: وَجَدْتُ فِي كِتَابِ الْفَرَجِ بْنِ يَمَانٍ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَزِيدَ الأَصَمُّ صَاحِبُ السُّدِّيِّ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاقَةَ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ لا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَلا تَنْزِعْ مِنِّي صَالِحَ مَا أَعْطَيْتَنِي إِذَا أَعْطَيْتَنِيهِ، فَإِنَّهُ لا نَازِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ،

---

[1] Hâkim (1/532), İbn Hibbân (2422) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (19/19).

وَلا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ الْفَرَجِ [٢٣٧/٧]

4197- Muğîre b. Şu'be'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Bir an bile olsa beni nefsime bırakma ve bana verdiğin güzel şeyleri çekip alma. Çünkü senin verdiklerini (senden başka) çekip alacak yoktur. Senin inayetin olmadıktan sonra kimsenin varlığı kendisine bir fayda getiremez."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤١٩٨- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ صَالِحٍ، ثنا أَبُو شِهَابٍ الْحَنَّاطُ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ أَبِي مُصْعَبٍ الأَسْلَمِيِّ، حَدَّثَنِي ثَلاثَةُ نَفَرٍ: مِنْهُمُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَدْعُو، يَقُولُ: " اللَّهُمَّ أَقِلْنِي عَثْرَتِي، وَآمِنْ رَوْعَتِي، وَاسْتُرْ عَوْرَتِي، وَانْصُرْنِي عَلَى مَنْ بَغَى عَلَيَّ، وَأَرِنِي فِيهِ ثَأْرِي "، أَبُو مُصْعَبٍ اسْمُهُ عَطَاءُ بْنُ أَبِي مَرْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو شِهَابٍ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٥٠/٧]

4198- Hasan b. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Kusurlarımı ört, korkumu gider, Ayıbımı ört, zulmedene karşı bana yardım et ve bunda intikam ve galibiyetimi bana göster."*[1]

٤١٩٨/أ- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُرَيْحٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا أَبُو مِسْهَرٍ، حَدَّثَنِي عَبَّادُ الْخَوَّاصُ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ مَالِكٍ الطَّائِيِّ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ يَدْعُو: " اللَّهُمَّ اجْعَلْ حُبَّكَ أَحَبَّ الأَشْيَاءِ إِلَيَّ، وَاجْعَلْ خَوْفَكَ أَخْوَفَ الأَشْيَاءِ إِلَيَّ، وَاقْطَعْ عَنِّي حَاجَاتِ الدُّنْيَا بِالشَّوْقِ إِلَى لِقَائِكَ، وَإِذَا أَقْرَرْتَ أَعْيُنَ أَهْلِ الدُّنْيَا مِنْ دُنْيَاهُمْ فَأَقِرَّ عَيْنِي مِنْ عِبَادَتِكَ " [٢٨٢/٨]

4198/a- Heysem b. Mâlik et-Tâî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Sevgini bana her şeyden daha sevimli kıl ve korkunu bana her şeyden daha korkulur kıl. Sana kavuşma arzusuyla benden dünya ihtiyaçlarını gider. Dünya ehlinin gözlerini dünyalarında aydınlattığında, benim gözlerimi de Senin ibadetinde aydınlat."*

---

[1] İbn Ebî Şeybe (10/283).

٤١٩٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ الدُّورِيُّ.ح وثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ.ح وثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ، ثنا حَاجِبُ بْنُ الْوَلِيدِ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُقَاتِلِ بْنِ حَيَّانَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ كَثِيرًا مَا يَقُولُ: " اللَّهُمَّ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ "، زَادَ سُلَيْمَانُ، بغية وَرِوَقَالَ: " إِنَّ الْقُلُوبَ بَيْنَ أُصْبُعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ مَا شَاءَ أَزَاغَ، وَمَا شَاءَ أَقَامَ "، هَذَا مِمَّا تَفَرَّدَ بِهِ حَاجِبٌ، عَنْ بَقِيَّةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، وَمَا كَتَبْتُهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ مَنْصُورٍ

4199- Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Kalbimi dininde sâbit (sağlam) kıl"* diye dua ederdi. Süleyman rivâyetinde şu ilave yer almıştır: *"Kalpler, Rahman'ın iki parmağı arasındadır. Onlardan dilediğini saptırır, dilediğini doğrultur."*[1]

٤٢٠٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ: " يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قُلُوبَنَا عَلَى دِينِكَ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَخَافُ عَلَيْنَا وَقَدْ آمَنَّا بِكَ؟ قَالَ: " مَا مِنْ قَلْبٍ إِلا وَهُوَ بَيْنَ أُصْبُعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ، فَإِنْ شَاءَ أَقَامَهُ وَإِنْ شَاءَ أَزَاغَهُ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، مِثْلَهُ [١٢٢/٨]

4200- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu duayı çok yapardı: *"Ey kalpleri evirip çeviren (Allahım)! Kalplerimizi dininde sarsılmaz kıl."* Sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Sana iman etmemize rağmen hâlâ bizim için korkuyor musun?" diye sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bütün kalpler, Rahman'ın iki parmağı arasındadır. Onlardan dilediğini doğrultur, dilediğini saptırır"* buyurdu.[2]

---

[1] Tirmizî (3522), Ahmed (6/302, 315) ve Hâkim (4/321).

[2] İbn Mâce (3834) ve Hâkim (2/288).

٤٢٠١- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا أَبُو هِشَامٍ، ثنا الْحُسَيْنُ الْجُعْفِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ الثَّقَفِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ النَّضْرِ الْحَارِثِيِّ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ، قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ التَّوْفِيقَ لِمَحَابِكَ مِنَ الأَعْمَالِ، وَصِدْقَ التَّوَكُّلِ عَلَيْكَ وَحُسْنَ الظَّنِّ بِكَ "، لَمْ يَرْوِهُمَا عَنِ الأَوْزَاعِيِّ بِهَذَا اللَّفْظِ فِيمَا أَعْلَمُ إِلا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ، وَلا عَنْهُ إِلا يَحْيَى، تَفَرَّدَ بِهِ الْحُسَيْنُ [٨/٢٢٤]

4201- Evzâî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu duayı yapardı: *"Allahım! Sevdiğin amelleri yapmaya beni muvaffak kılmanı, sana hakkıyla tevekkül etmeyi ve hakkında (bana yapacağın muamele konusunda) iyi şeyler düşünmeyi dilerim."*

٤٢٠٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ نَصْرِ بْنِ مَنْصُورٍ الْمُقْرِي، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْمُقْرِي دُبَيْسٌ، ثنا نَصْرُ بْنُ دَاوُدَ الْخَلِيجِيُّ، ثنا خَلَفٌ الْمُقْرِي، قَالَ: كُنْتُ أَسْمَعُ مَعْرُوفًا الْكَرْخِيَّ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ كَثِيرًا، يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنَّ قُلُوبَنَا وَجَوَارِحَنَا بِيَدِكَ، لَمْ تُمَلِّكْنَا مِنْهَا شَيْئًا، فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ بِهِمَا فَكُنْ أَنْتَ وَلِيُّهُمَا "، فَقُلْتُ: يَا أَبَا مَحْفُوظٍ، أَسْمَعُكَ تَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ كَثِيرًا هَلْ سَمِعْتَ فِيهِ حَدِيثًا؟، قَالَ: نَعَمْ، حَدَّثَنِي بِكْرُ بْنُ خُنَيْسٍ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ.

4202- Halef el-Mukrî der ki: Mârûf el-Kerhî'nin şu duayı çok yaptığını işitirdim: "Allahım! Kalplerimiz ve organlarımız senin elindedir. Onlardan hiç birine bizi malik kılmadın. Onlara bir şey yaptığında velileri sen ol." Ben: "Ey Ebû Mahfûz! Bu duayı çok söylediğini işitiyorum. Bu konuda bir hadis işittin mi?" diye sorunca: "Evet. Bikr b. Huneys, Süfyân es-Sevrî'den bana bir hadis nakletti" cevabını verdi.

٤٢٠٣- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو خَلِيفَةَ، قَالَ: ثنا عَبَّاسُ بْنُ الْفَرَجِ، قَالَ: ثنا سَهْلُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، وَأَخْبَرَنَا خَيْثَمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ فِي كِتَابِهِ، وَحَدَّثَنِي عَنْهُ عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ هَاشِمٍ الأَنْطَاكِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ صَالِحٍ أَبُو الصَّلْتِ، قَالَ: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: ثنا ثَابِتُ بْنُ سَرْجٍ أَبُو سَلَمَةَ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: " اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي عَيْنَيْنِ هَطَّالَتَيْنِ تَشْفِيَانِ الْقَلْبَ بِذَرْفِ الدَّمْعِ مِنْ خَشْيَتِكَ

قَبْلَ أَنْ يَكُونَ الدَّمْعُ دَمًا وَالأَضْرَاسُ جَمْرًا "، وَقَالَ خَيْثَمَةُ: تَشْفِيَانِ بِذُرُوفِ الدُّمُوعِ مِنْ خَشْيَتِكَ. رَوَاهُ دُحَيْمٌ، عَنِ الْوَلِيدِ، وَلَمْ يُجَاوِزْهُ سَالِمًا [٢/١٩٦]

4203- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şu duayı yapardı: *"Allahım! Bana çok ağlayan iki göz ver. Bunlar, yaş yerine kan akıtmadan ve azı dişleri köz olmadan önce Senin korkundan yaşlar akıtmakla rahatlasın."*

٤٢٠٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ، قَالا: ثنا أَبُو الْجُمَاهِرِ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " اللَّهُمَّ ضَعْ فِي أَرْضِنَا زِينَتَهَا وَسَكَنَهَا "، لَمْ يَرْوِ هَذِهِ اللَّفْظَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ إِلا سَمُرَةُ، وَهُوَ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَطَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ [٣/٧٧]

4204- Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Yeryüzünün bereketini, güzelliğini ve sükûnetini toprağımızda bırak"* diye dua etti.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٠٥- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ بْنُ أَبِي حُصَيْنٍ، وَأَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الأَزْدِيُّ، قَالَ: ثنا شَرِيكٌ، عَنْ جَامِعِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعَلِّمُنَا هَذَا الْكَلامَ: " اللَّهُمَّ أَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا، وَأَلِّفْ بَيْنَ قُلُوبِنَا، وَاهْدِنَا سُبُلَ السَّلامِ، وَنَجِّنَا مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ، وَجَنِّبْنَا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي أَسْمَاعِنَا، وَأَبْصَارِنَا، وَقُلُوبِنَا، وَأَزْوَاجِنَا، وَذُرِّيَّاتِنَا، وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ، وَاجْعَلْنَا شَاكِرِينَ لِنِعْمَتِكَ، مُثْنِينَ بِهَا، قَابِلِيهَا، وَأَتِمَّهَا عَلَيْنَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ جَامِعٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ شَرِيكٍ [٤/١١٠]

4205- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize şu duayı öğretirdi: *"Allahım! Aramızı ıslah et, kalplerimizi birleştir, bizleri selamet yollarına çıkar, bizi karanlıktan kurtarıp nura çıkar. Kötülüklerin*

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (7/270) ve *M. el-Evsat* (4693).

açığından ve gizlisinden uzak durmamızı sağla. Allahım! Kulaklarımızı, gözlerimizi, kalplerimizi, eşlerimizi ve zürriyetimizi bizim için mübarek kıl. Tövbemizi kabul et, Sen tövbeleri kabul edensin ve merhametlisin. Bizleri, nimetlerine şükreden, onları ikrar edip, o nimetlerden dolayı seni yücelten kişilerden eyle ve nimetini bize tamamla."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٠٦- حَدَّثَنَا محمد بن أحمد بن الحسن وسليمان بن أحمد قالا: ثنابشر بن موسى ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، أنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ النَّبِيِّ ﷺ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى وَالْعِفَّةَ وَالْغِنَى "

4206- Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Senden hidayet, takva, iffet (başkalarına el avuç açmamak) ve zenginlik istiyorum."*[2]

٤٢٠٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالا: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ ثَابِتٍ الْكُوفِيُّ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ، يَقُولُ فِي دُعَائِهِ: " اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا مِنْ فَضْلِكَ، وَلا تَحْرِمْنَا رِزْقَكَ، وَبَارِكْ لَنَا فِيمَا رَزَقْتَنَا، وَاجْعَلْ غِنَانَا فِي أَنْفُسِنَا، وَاجْعَلْ رَغْبَتَنَا فِيمَا عِنْدَكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ وَكِيعٌ [٦٦/٥]

4207- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Bize fazlından ver ve rızkından mahrum etme. Verdiğin rızkı bize bereketli kıl ve gönül zenginliği ver, katında olanlara rağbet etmemizi nasib et."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٠٨- حَدَّثَنَا أَبُو الْقَاسِمِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ بَالَوَيْهِ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَيِّعُ الحافظ، قَالا: ثنا أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ دَاوَدَ الْبَلْخِيُّ، ثنا شَقِيقُ بْنُ

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/236).

[2] Ahmed (1/389, 416, 434), Müslim (2721), Tirmizî (3489), İbn Mâce (3832), İbn Ebî Şeybe (10/208) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (10/127). Bu hadis Hilye'de yoktur!

[3] İbn Ebî Şeybe (10/283).

إِبْرَاهِيمَ الْبَلْخِيُّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَدْهَمَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أُوَيْسٍ الْقَرَنِيُّ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ دَعَا بِهَذِهِ الأَسْمَاءِ اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ "، ثُمَّ قَالَ ﷺ: " وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ مَنْ دَعَا بِهَا ثُمَّ نَامَ بَعَثَ اللَّهُ بِكُلِّ حَرْفٍ مِنْهَا سَبْعَ مِائَةِ أَلْفٍ مِنَ الرَّوْحَانِيِّينَ وَوُجُوهُهُمْ أَحْسَنُ مِنَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ، سَبْعُونَ أَلْفًا يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ وَيَدْعُونَ لَهُ، وَيَكْتُبُونَ لَهُ الْحَسَنَاتِ، وَيَمْحُونَ عَنْهُ السَّيِّئَاتِ، وَيَرْفَعُونَ لَهُ الدَّرَجَاتِ، وَالدُّعَاءُ: اللَّهُمَّ إِنَّكَ حَيٌّ لا تَمُوتُ، وَخَالِقٌ لا تُغْلَبُ، وَبَصِيرٌ لا تَرْتَابُ، وَمُجِيبٌ لا تَسْأَمُ، وَجَبَّارٌ لا تُظْلَمُ، وَعَظِيمٌ لا تُرَامُ، وَعَالِمٌ لا تُعَلَّمُ، وَقَوِيٌّ لا تَضْعُفُ، وَعَظِيمٌ لا تُوصَفُ، وَوَفِيٌّ لا تَخْلِفُ، وَعَدْلٌ لا تَحِيفُ، وَحَكِيمٌ لا تَجُورُ، وَمَنِيعٌ لا تُقْهَرُ، وَمَعْرُوفٌ لا تُنْكَرُ، وَوَكِيلٌ لا تُخَالِفُ، وَغَالِبٌ لا تُغْلَبُ، وَوَلِيٌّ لا تُسَامُ، وَفَرْدٌ لا تَسْتَشِيرُ، وَوَهَّابٌ لا تَمَلُ، وَسَرِيعٌ لا تَذْهَلُ، وَجَوَّادٌ لا تَبْخَلُ، وَعَزِيزٌ لا تَذِلُّ، وَحَافِظٌ لا تَغْفَلُ، وَدَائِمٌ لا تَفْنَى، وَبَاقٍ لا تَبْلَى، وَوَاحِدٌ لا تُشَبَّهُ، وَغَنِيٌّ لا تُنَازَعُ، يَا كَرِيمُ، يَا كَرِيمُ، يَا كَرِيمُ، الْجَوَادُ الْمُكْرِمُ، يَا قَدِيرُ، الْمُجِيبُ الْمُتَعَالِ، يَا جَلِيلُ، الْجَلِيلُ الْمُتَجَلِّلُ، يَا سَلامَ، الْمُؤْمِنُ، الْمُهَيْمِنُ، الْعَزِيزُ، الْوَهَّابُ، الْجَبَّارُ، المتجبرُ، يَا طَاهِرُ، الْطُهْرُ، الْمُتَطَهِّرُ، يَا قَادِرُ، الْقَادِرُ الْمُقْتَدِرُ، يَا عَزِيزُ، الْمُعْزُ، الْمُتَعَزِّزُ، سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ، ثُمَّ ادْعُ بِمَا شِئْتَ يستَجَبْ لَكَ "، كَذَا رَوَاهُ الْحُسَيْنُ عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، وَرَوَاهُ سُلَيْمَانُ بْنُ عِيسَى، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، بِزِيَادَةِ أَلْفَاظٍ وَخِلافٍ فِي الإِسْنَادِ. [٨/٥٥]

4208- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah'a şu isimleriyle dua ederse, duasına icabet edilir"* buyurduktan sonra şöyle devam etti: *"Beni hak olarak gönderene yemin ederim ki; bu duayı yapıp uyuyana Allah, yüzleri Güneş ve Ay'dan daha güzel olan yedi yüz bin melek gönderir. Bunların bini onun için bağışlanma diler ve dua ederler, ona sevapları yazıp günahlarını silerler ve derecesini yükseltirler. Dua şudur: «Allahım! Sen ölmeyen dirisin, mağlup olmayan yaratansın, kuşku duyulmayan görücüsün, duaya icabet etmekten usanmayansın, Zulmedilemeyen Cebbâr'sın, kendisinden uzaklaşılamayan Azim'sin, öğretilemeyen âlimsin, zayıflamayan kuvvetlisin, vasfedilemeyen yücesin, sözünden dönmeyensin, zulmetmeyen âdilsin, haksızlık yapmayan Hakîm'sin, güç yetirilemeyen erişilmezsin, iyilikleri inkar edilemeyensin, sözünden dönmeyen vekilsin, mağlup edilemeyen galipsin, usanmayan velisin, istişare etmeyen teksin, uzanmayan verensin, şaşırmayan*

süratlisin, cimrilik yapmayan cömertsin, güçten düşmeyen Aziz'sin, dalgınlığı olmayan hafizsin, yok olmayan dâimsin, eskimeyen bâkisin, benzeri olmayan teksin, tartışılmaz müstağnisin, ey Kerîm, ey Kerîm, ey Kerîm, cömert ve ikramda bulunan, ey Kadir, ey Mucîb, ey Müteâl, ey Celîl, Celîl ve erişilmez olan, ey Selâm, Mümin, Müheymin, Aziz, Vehhâb, Cebbâr, Mütecebbir, ey Tâhir, Tuhr, Mutetahhir, ey Kadir, Kadirul-Muktedir, ey Aziz, Muizz, Müteazziz! Sen bütün noksanlıklardan münezzehsin. Ben zalimlerden oldum.» Sonra dilediğin duayı yap, duana icabet eder."

٤٢٠٩- وَحَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْمُفِيدُ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانِ الثَّقَفِيُّ الْكُوفِيُّ، ثنا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْوَزَّانُ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ عِمْرَانُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عِيسَى، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُوسَى بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أُوَيْسٍ الْقَرَنِيِّ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ دَعَا بِهَذِهِ الأَسْمَاءِ اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ دُعَاءَهُ، وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ لَوْ دَعَا بِهَذِهِ الأَسْمَاءِ عَلَى صَفَائِحَ مِنَ الْحَدِيدِ لَذَابَتْ بِإِذْنِ اللَّهِ، وَلَوْ دَعَا بِهَا عَلَى مَاءٍ جَارٍ لَسَكَنَ بِإِذْنِ اللَّهِ، وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ إِنَّهُ مَنْ بَلَغَ إِلَيْهِ الْجُوعُ وَالْعَطَشُ ثُمَّ دَعَا بِهَذِهِ الأَسْمَاءِ أَطْعَمَهُ اللَّهُ وَسَقَاهُ، وَلَوْ دَعَا بِهَذِهِ الأَسْمَاءِ عَلَى جَبَلٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَوْضِعِ الَّذِي يُرِيدُهُ أَلانَ اللَّهُ لَهُ شِعْبُ الْجَبَلِ حَتَّى يَسْلُكَ فِيهِ إِلَى الْمَوْضِعِ الَّذِي يُرِيدُهُ، وَإِنْ دَعَا بِهِ عَلَى مَجْنُونٍ أَفَاقَ مِنْ جُنُونِهِ، وَإِنْ دَعَا بِهِ عَلَى امْرَأَةٍ قَدْ عَسُرَ عَلَيْهَا وَلَدُهَا هَوَّنَ اللَّهُ عَلَيْهَا، وَلَوْ أَنَّ رَجُلا دَعَا بِهِ وَالْمَدِينَةُ تُحْرَقُ وَفِيهَا مَنْزِلُهُ أَنْجَاهُ اللَّهُ وَلَمْ يَحْتَرِقْ مَنْزِلُهُ، وَإِنْ دَعَا أَرْبَعِينَ لَيْلَةً مِنْ لَيَالِي الْجُمُعَةِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ كُلَّ ذَنْبٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ ﷻ وَلَوْ أَنَّ رَجُلا دَعَا عَلَى سُلْطَانٍ جَائِرٍ لَخَلَّصَهُ اللَّهُ مِنْ جَوْرِهِ، وَمَنْ دَعَا بِهَا عِنْدَ مَنَامِهِ بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ بِكُلِّ اسْمٍ مِنْهَا سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ، مَرَّةً يَكْتُبُونَ لَهُ الْحَسَنَاتِ، وَمَرَّةً يَمْحُونَ عَنْهُ السَّيِّئَاتِ وَيَرْفَعُونَ لَهُ الدَّرَجَاتِ، إِلَى يَوْمِ يُنْفَخُ فِي الصُّوَرِ "، فَقَالَ سَلْمَانُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَكُلُّ هَذَا الثَّوَابِ يُعْطِيهِ اللَّهُ؟ قَالَ: " نَعَمْ يَا سَلْمَانُ، وَلَوْلا أَنِّي أَخْشَى أَنْ تَتْرُكُوا الْعَمَلَ وَتَقْتَصِرُوا عَلَى ذَلِكَ لأَخْبَرْتُكَ بِأَعْجَبَ مِنْ هَذَا "، قَالَ سَلْمَانُ: عَلِّمْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: " نَعَمْ، قُلِ: اللَّهُمَّ إِنَّكَ حَيٌّ لا تَمُوتَ، وغالبٌ لا تُغْلَبُ، وَبَصِيرٌ لا تَرْتَابُ، وَسَمِيعٌ لا تَشُكُّ، وَقَهَّارٌ لا تُقْهَرُ، وَأَبَدِيٌّ لا تَنْفَدُ، وَقَرِيبٌ لا تَبْعُدُ، وَشَاهِدٌ لا يَغِيبُ، وَإِلَهٌ لا تُضَادُّ، وَقَاهِرٌ لا تُظْلَمُ، وَصَمَدٌ لا تُطْعَمُ، وَقَيُّومٌ لا تَنَامُ، وَمُحْتَجِبٌ لا تُرَى، وَجَبَّارٌ لا تُضَامُ، وَعَظِيمٌ لا تُرَامُ، وَعَالِمٌ لا تُعَلَّمُ، وَقَوِيٌّ

لا تَضْعُفُ، وَجَبَّارٌ لا تُوصَفُ، وَوَفِيٌّ لا تُخْلِفُ، وَعَدْلٌ لا تَحِيفُ، وَغَنِيٌّ لا تَفْتَقِرُ، وَكَنْزٌ لا تَنْفَدُ، وَحَكَمٌ لا تَجُورُ، وَمَنِيعٌ لا تُقْهَرُ، وَمَعْرُوفٌ لا تُنْكَرُ، وَوَكِيلٌ لا تَحْقِرَ، وَوَتْرٌ لا تُسْتَشَارُ، وفردٌ لا يَسْتَشِيرَ، وَوَهَّابٌ لا تُرَدُّ، وَسَرِيعٌ لا تَذْهَلُ، وَجَوَادٌ لا تَبْخَلُ، وَعَزِيزٌ لا تُذَلُ، وَعَلِيمٌ لا تَجْهَلُ، وَحَافِظٌ لا تَغْفَلُ، وَقَيُّومٌ لا تَنَامُ، وَمُجِيبٌ لا تَسْأَمُ، وَدَائِمٌ لا تَفْنَى، وَبَاقٍ لا تَبْلَى، وَوَاجِدٌ لا تُشَبَّهُ، وَمُقْتَدِرٌ لا تُنَازَعُ "، هَذَا حَدِيثٌ لا يُعْرَفُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ، وَمُوسَى بْنُ يَزِيدَ وَمَنْ دُونَ إِبْرَاهِيمَ وَسُفْيَانَ فِيهِمْ جَهَالَةٌ، وَمَنْ دَعَا اللَّهَ بِدُونَ هَذِهِ الأَسْمَاءِ بِخَالِصٍ مِنْ قَلْبِهِ وَثَابِتِ مَعْرِفَتِهِ وَيَقِينِهِ، يُسْرِعُ لَهُ الإِجَابَةَ فِيمَا دَعَا بِهِ مِنْ عَظِيمِ حَوَائِجِهِ [٨/٥٦]

4209- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam): *"Kim Allah'a şu isimleriyle dua ederse, Allah duasına icabet eder. Beni hak olarak gönderene yemin ederim ki; Kişi bu duayı demir levhalara yapsa Allah'ın izniyle erirler. Akan suya yapsa Allah'ın izniyle su durur. Beni hak olarak gönderene yemin ederim ki; acıkan ve susayan bu isimlerle dua etse Allah ona yedirir ve içirir. Kişi bu duayı gideceği yerle arasındaki bir dağa yapsa, dağdan gideceği yere yol açılır. Bir deliye bu duayı yapsa aklı başına gelir. Bu duayı doğumda zorlanan bir kadına yapsa, Allah o kadının doğumunu kolaylaştırır. Kişi bu duayı yanmakta olan bulunduğu şehirde yapsa, Allah onu ve evini yanmaktan kurtarır. Kırk cuma gecesi bu duayı yaparsa, Allah onun kul hakkı dışındaki günahlarını bağışlar. Bu duayı zalim bir sultana yapsa, Allah o kişiyi sultanın zulmünden kurtarır. Uyuyacağı zaman bu duayı yaparsa, Allah her isme karşılık yetmiş bin melek gönderir ve bu melekler Sûr'a üfleninceye kadar bazen onun sevaplarını yazarlar, bazen günahlarını silerler, bazen de derecesini yükseltirler."* Selmân: "Ey Allah'ın Resûlü! Allah bütün bu mükafatları verir mi?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam): *"Evet ey Selmân! Eğer ameli terk etmenizden ve bu duayla yetinmenizden korkmasaydım, sana bundan daha hayret edilecek şeyi de öğretirdim"* cevabını verdi. Selmân: "Öğret, ey Allah'ın Resûlü!" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellam) şöyle buyurdu: *"Tamam. Şöyle de: "Allahım! Sen dirisin ve ölmezsin. Galipsin ve mağlup olmazsın. Her şeyi görensin, şüphe götürmezsin. Her şeyi işitensin, şüphe götürmezsin. Kahhâr'sın, sana kimsenin gücü yetmez. Ebedisin, yok olmazsın. Yakınsın, uzak olmazsın. Şahitsin, kaybolmazsın. İlahsın, sana muhalefet edilemez, Kahredensin, sana zulmedilemez. Samed'sin, yemeğe ihtiyacın yoktur.*

Kayyûm'sun uyumazsın. Muhtecib'sin görülemezsin. Cebbâr'sın, sana haksızlık yapılamaz, Azim'sin, sana yetişilemez. Hakem'sin, zulmetmezsin. Herşeyi bilensin, sana bir şey öğretilemez. Kuvvet sahibisin sana güç yetirilemez. Bilinensin, inkar edilemezsin. Vekil'sin, küçük görmezsin. Teksin ve kimseye bir şeyi danışmazsın. Vehhâb'sın, verdiğin geri çevrilmez. Süratli olansın şaşırmazsın. Cömertsin, cimri olmazsın. Aziz'sin, zelil olmazsın. Alim'sin, her şeyden haberin olur. Hafız'sın hiçbir şeyden gafil değilsin. Kayyûm'sun uyumazsın. İcabet edensin, usanmazsın. Daim'sin yok olmazsın. Bakisin eskimezsin. Teksin, benzerin yoktur. Her şeye gücün yeter, bu konuda kimse seninle yarışamaz."

٤٢١٠- وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مُوسَى، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ عَلِيٍّ السَّيَّارِيُّ، ثنا خَالِي أَبُو الْعَبَّاسِ الْقَاسِمُ بْنُ الْقَاسِمِ السَّيَّارِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبَّادِ بْنِ سَلْمٍ وَكَانَ مِنَ الزُّهَّادِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدَةَ النَّافِقَانِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدَةَ الْعَامِرِيُّ، ثنا سُورَةُ بْنُ شَدَّادٍ الزَّاهِدُ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَدْهَمَ، عَنْ مُوسَى بْنِ يَزِيدَ، عَنْ أُوَيْسٍ الْقَرَنِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً غَيْرَ وَاحِدٍ، مَا مِنْ عَبْدٍ يَدْعُو بِهَذِهِ الأَسْمَاءِ إِلا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، إِنَّهُ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ، هُوَ اللَّهُ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلامُ "، إِلَى قَوْلِهِ " الرَّشِيدُ الصَّبُورُ "، مِثْلُ حَدِيثِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، حدِيثُ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، وَحَدِيثُ الثَّوْرِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ فِيهِ نَظَرٌ لا صِحَّةَ لَهُ [١٠/٣٨٠]

4210- Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Bu duayı yapan kula cennet vacip olur. Allah tektir ve teki sever. "O Allah ki Ondan başka gerçek ilah yoktur ancak o vardır. O Rahmân'dır, Rahîm'dir, Melik'tir. Kuddûs'tür, Selâm'dır... Reşîd'dir, Sabur'dur."*[1]

Ebû Hureyre kanalıyla Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٢١٠/أ- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَرَّاقُ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقَطِيُّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ. وَأَخْبَرَنَا

---

[1] Buhârî (2736), Müslim (2677), Tirmizî (3507), İbn Mâce (3860), Ahmed (2/258, 499) ve İbn Hibbân (2384).

مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً غَيْرَ وَاحِدَةٍ، مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ، إِنَّهُ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ " [٦/٢٧٤]

4210/a- Ayrı kanallarla Ebû Hureyre ve Ebû Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Bu isimleri öğrenen cennete girer. Allah tektir ve teki sever."*

٤٢١٠/ب- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ ثَوْرٍ الْجُذَامِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا، مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ "، هذا غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، وَالثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ الْفِرْيَابِيُّ [٣/١٢٢]

4210-b- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Bu isimleri ezberleyen cennete girer."*

Tek kanallı bir hadistir.

Afiyet İçin Dua Etmek

٤٢١١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَعْقُوبَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّقْطِيُّ الْوَاسِطِيُّ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَنْبَأَنَا الْجُرَيْرِيُّ، عَنْ أَبِي الْوَرْدِ بْنِ ثُمَامَةَ، عَنِ اللَّجْلاجِ، أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ، حَدَّثَهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَتَى عَلَى رَجُلٍ، وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الصَّبْرَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " سَأَلْتَ اللَّهَ الْبَلاءَ فَاسْأَلِ اللَّهَ الْعَافِيَةَ " وَأَتَى عَلَى رَجُلٍ، يَقُولُ: اللَّهُمَّ أَنِّي أَسْأَلُكَ تَمَامَ نِعْمَتِكَ، فَقَالَ: " يَا ابْنَ آدَمَ، أَتَدْرِي مَا تَمَامُ النِّعْمَةِ؟ "، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، دَعْوَةٌ دَعَوْتُ بِهَا أَرْجُو بِهَا الْخَيْرَ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " تَمَامُ النِّعْمَةِ دُخُولُ الْجَنَّةِ وَالْعَوْذُ مِنَ النَّارِ " وَأَتَى عَلَى رَجُلٍ وَهُوَ، يَقُولُ: يَا ذَا الْجَلالِ وَالإِكْرَامِ، فَقَالَ: " قَدِ اسْتُجِيبَ لَكَ فَسَلْ "، تَفَرَّدَ بِهِ عَنِ اللَّجْلاجِ، أَبُو الْوَرْدِ، وَحَدَّثَ بِهِ الأَكَابِرُ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ، مِنْهُمْ إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ، وَيَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ، وَعَنْهُمَا الإِمَامَانِ عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ، وَأَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ [٦/٢٠٤]

4211- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Allahım! Senden sabır diliyorum" diyen bir adamın yanına gitti ve şöyle buyurdu: *"Allah'tan bela istedin. Allah'tan afiyet dile."* Yine Resûlullah (sallallahu

aleyhi vesellem): "Allahım! senden nimetin tamamını isterim" diyen bir adamın yanına gitti ve: *"Ey Âdemoğlu! Nimetin tamamının ne olduğunu biliyor musun?"* diye sordu. Adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Bir dua ettim ve bu dua sebebiyle hayır ümid etmekteyim" karşılığını verince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nimetin tamamı, Cennete giriş ve Cehennem'den kurtuluştur"* buyurdu. Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Celal ve ikram sahibi!" diyerek dua eden birinin yanına gitti ve: *"Duana icabet edildi. Allah'tan iste"* buyurdu.[1]

٤٢١٢- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو حَمْدَانُ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، قَالَ: ثنا أَبِي، عَنْ أَبِي خَالِدٍ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، قَالَ: قَامَ أَبُو بَكْرٍ بِالْمَدِينَةِ إِلَى جَانِبِ مِنْبَرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَوْ عَلَيْهِ، فَذَكَرَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَبَكَى، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَامَ فِي مَقَامِي هَذَا عَامَ أَوَّلَ، فَقَالَ: " أَيُّهَا النَّاسُ، سَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ، فَإِنَّهُ لَمْ يُؤْتَ أَحَدٌ مِثْلَ الْعَافِيَةِ بَعْدَ يَقِينٍ ".رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوَحَاظِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ مِثْلَهُ، حَدَّثَنَاهُ أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي عَاصِمٍ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوَحَاظِيُّ بِهِ [٥/١٣٤]

4212- Cubeyr b. Nufeyr der ki: Hz. Ebû Bekr, Medine'de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) minberinin yanında -veya minberde- durup Allah'ın Resûlü'nden bahsederek ağladı. Sonra şöyle dedi: "Geçen yıl Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) durduğum yerde durdu ve şöyle buyurdu: *"Ey insanlar! Allah'tan afiyet isteyin, Allah'tan afiyet isteyin, Allah'tan afiyet isteyin. Çünkü yakînden sonra kişiye afiyet gibisi verilmemiştir."*[2]

٤٢١٣- ثنا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ بْنِ بَكْرٍ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ، عَنْ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَا مِنْ دَعْوَةٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَنْ يَدْعُوَ بِهَا أَحَدٌ مِنْ أَنْ يَقُولَ: أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَفْوَ وَالْمُعَافَاةَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ "، لَمْ يُتَابِعْ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِ قَتَادَةَ عِمْرَانَ الْقَطَّانَ عَلَيْهِ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، وَرَوَاهُ هَمَّامٌ، وَغَيْرُهُ، عَنْ

---

[1] Ahmed (5/231, 235), Tirmizî (3527) ve İbn Ebî Şeybe (10/270).

[2] Ahmed (1/3, 8) ve Hâkim (1/529).

قَتَادَةَ، عَنِ الْعَلاءِ مُرْسَلا، وَرَوَاهُ وَكِيعٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْعَلاءِ مُرْسَلا، وَرَوَاهُ وَكِيعٌ، عَنْ هِشَامٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنِ الْعَلاءِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ

4213- Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hiçbir dua Allah katında kişinin: «Allah'tan dünyada hem âhirette bağışlanma, sıhhat ve afiyet dilerim» demesi kadar değerli değildir."*

٤٢١٤- حَدَّثَنَا شَافِعُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَوَانَةَ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ الزَّعْفَرَانِيُّ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ هَانِئٍ، ثَنَا مالك، عَنْ يَعْلَى بْنُ عَطَاءٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الرَّشِيدِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: نَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى قَوْمٍ مَجْذُومِينَ، فَقَالَ: " أَمَا كَانَ هَؤُلاءِ يَسْأَلُونَ اللَّهَ الْعَافِيَةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَالِكٍ، عَنْ يَعْلَى لَمْ نَكْتُبْهُ، إِلا مِنْ حَدِيثِ رَوْحٍ [٦/٣٥٥]

4214- Amr b. er-Reşîd, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cüzamlı bir topluluğa bakıp: *"Bunlar neden Allah'tan afiyet istememişler"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢١٥- مَا حَدَّثَنَاهُ أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ السَّهْمِيِّ، قَالَ: ثنا حُمَيْدٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ: أَنّ النَّبِيَّ ﷺ عَادَ رَجُلا مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَدْ صَارَ مِثْلَ الْفَرْخِ، فَقَالَ: " هَلْ كُنْتَ تَدْعُو اللَّهَ بِشَيْءٍ أَوْ تَسْأَلُهُ إِيَّاهُ؟ " قَالَ: كُنْتُ أَقُولُ: اللَّهُمَّ مَا كُنْتَ مُعَاقِبِي بِهِ فِي الآخِرَةِ فَعَجِّلْهُ لِي فِي الدُّنْيَا، قَالَ: " سُبْحَانَ اللَّهِ، لا تَسْتَطِيعُهُ أَوْ لا تُطِيقُهُ هَلا، قُلْتَ: اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ "، هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ ثَابِتٌ، حَدَّثَ بِهِ الإِمَامُ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ، عَنِ ابْنِ أَبِي عَدِيٍّ، وَعَنْ عَاصِمِ بْنِ النَّضْرِ، وَعَنْ خَالِدِ بْنِ الْحَارِثِ جَمِيعًا، عَنْ حُمَيْدٍ، وَمِمَّنْ رَوَاهُ عَنْ حُمَيْدٍ مِنَ الأَعْلامِ: بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ، وَمُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ، وَسَهْلُ بْنُ يُوسُفَ، وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسٍ، وَرَوَاهُ قَتَادَةُ، عَنْ أَنَسٍ الدُّعَاءَ مِنْ غَيْرِ قِصَّةِ الْعِيَادَةِ

4215- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Müslümanlardan, küçülüp civciv kadar kalmış bir hastayı ziyaret etti ve ona: *"Sen, Allah'a bir şeyler dua ediyor veya ondan bir şey diliyor muydun?"* diye

sordu. Adam: "Evet, diliyordum ve diyordum ki: Ey Allahım! Âhirette beni ne ile cezalandıracaksan dünyadayken onu bana hemen ver." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Sübhanallah! Senin buna gücün yetmez ve tahammül edemezsin. Bunun yerine: «Ey Allahım! Sen bize dünyada da iyilik ver, âhirette de iyilik ver ve sen bizi, cehennem azabından koru» deseydin ya."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٢١٥/أ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شِبْلٍ، قَالَ: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالَ: ثنا وَكِيعٌ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ، عَنْ زِيَادِ بْنِ الْجَرَّاحِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ لِرَجُلٍ: " اغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ: حَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ، وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغُلِكَ، وَغِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ، وَشَبَابَكَ قَبْلَ هِرَمِكَ، وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ "

4215/a- Amr b. Meymûn'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir adama şöyle buyurdu: *"Şu beş şeyden önce beş şeyin değerini bil: Ölümünden önce hayatının, meşgul olmadan önce boş vaktinin, fakir olmadan önce zenginliğin, ihtiyarlamadan önce gençliğin ve hastalanmadan önce sıhhatinin."*

٤٢١٥/ب- أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ أَبِي الْعَقِبِ الدِّمَشْقِيُّ فِي كِتَابِهِ، وَحَدَّثَنِي عَنْهُ عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُثْمَانِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَاصِمٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الْقَاصُّ، أَنْبَأَنَا مُوسَى الْخَيَّاطُ، عَنِ الأَعْمَشِ، قَالَ: " كَانَ شَابٌّ مِنْ شَبَابِ أَهْلِ الْكُوفَةِ مِنَ التَّابِعِينَ ذَبُلَ مِنْ غَيْرِ سَقَمٍ، وَانْحَنَى مِنْ غَيْرِ كِبَرٍ، وَقَرِحَتِ الْجَبْهَةُ مِنَ السُّجُودِ، وَصَارَ لِلدُّمُوعِ فِي خَدِّهِ أُخْدُودٌ، قَالَ: فَدَخَلَتْ عَلَيْهِ وَالِدَتُهُ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي، فَقَالَتْ لَهُ: يَا بُنَيَّ، إِنَّ الْقَلِيلَ مِنَ الْعَمَلِ الدَّائِمِ لا يُمَلُّ، خَيْرٌ مِنَ الْكَثِيرِ يُمَلُّ، وَإِنِّي أَتَخَوَّفُ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ قَدْ رَآكَ عَلَى وَجْهٍ مِنْ وُجُوهِ عِبَادَتِهِ ثُمَّ يَرَاكَ بَعْدَ هَذِهِ قَدْ مَلِلْتَ وَفَتَرْتَ فَيَمْقُتُكَ، يَا بُنَيَّ، مَا لِي أَرَى النَّاسَ يَفْرَحُونَ وَأَرَاكَ حَزِينًا لا تَفْرَحُ، وَأَرَاهُمْ يَهْدَءُونَ وَيَنَامُونَ وَأَرَاكَ صَائِمًا لا تَأْكُلُ وَلا تَشْرَبُ، قَالَ لَهَا: يَا وَالِدَتِي، ادْنِي مِنِّي جُزِيتِ عَنِّي الْحُسْنَى، إِنِّي تَفَكَّرْتُ فِي الْمَوْتِ فَرَأَيْتُ الْمَوْتَ لا يَتْرُكُ الْكَبِيرَ وَلا يَرْحَمُ الصَّغِيرَ، يَا أُمَّاهُ، جُزِيتِ

---

[1] Müslim (2688) ve Ahmed (3/107).

عَنِّي الْحُسْنَى إِنَّ لابْنِكِ غَدًا فِي الْقَبْرِ نَوْمًا طَوِيلا، وَإِنَّ لابْنِكِ غَدًا فِي الْبَرْزَخِ لَحَبْسًا طَوِيلا، وَإِنَّ لابْنِكِ غَدًا فِي الْبِلَى ذُلا كَثِيرًا، يَا أُمَّتَاهُ، إِنِّي أُمِرْتُ بِالسِّبَاقِ وَغَايَةُ السِّبَاقِ الْجَنَّةُ إِنْ بَلَغْتُ الْغَايَةَ فَلَحْتُ وَإِنْ قَصُرْتُ عَنِ الْغَايَةِ هَلَكْتُ، يَا أُمَّتَاهُ، إِنِّي فِي طَلَبِ مَنْزِلٍ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنِيَ وَيَنْفَعَكِ يَوْمًا، قَالَ: فَانْصَرَفَتْ فَرَقَدَتْ، فَلَمَّا أَصْبَحَتْ أَتَتْ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ صَاحِبَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَتْ: يَا صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ، إِنَّ لِي ابْنًا قَدْ ذَبُلَ مِنْ غَيْرِ سَقَمٍ، وَانْحَنَى مِنْ غَيْرِ كِبَرٍ، وَقَرِحَتْ جَبْهَتُهُ مِنَ السُّجُودِ، وَصَارَتْ دُمُوعُهُ فِي خَدِّهِ أُخْدُودًا، يَا صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ، إِنَّ النَّاسَ يَنَامُونَ، وَابْنِي لا يَهْدَأُ وَلا يَنَامُ، وَالنَّاسُ يَأْكُلُونَ، وَابْنِي صَائِمٌ لا يَأْكُلُ وَلا يَشْرَبُ، وَيَفْرَحُ النَّاسُ وَيَضْحَكُونَ، وَابْنِي حَزِينٌ لا يَفْرَحُ وَلا يَضْحَكُ، وَأَنْتَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ ﷺ قَدْ جَرَّبْتَ مِنَ الأُمُورِ مَا لَمْ نُجَرِّبْ، وَرَأَيْتَ مِنْهَا مَا لَمْ نَرَ، فَهَلْ لَكَ أَنْ تَمْشِيَ مَعِي لَعَلَّكَ تَرَى أَثَرَ ذَلِكَ عَلَيْهِ؟ قَالَ: فَمَشَى مَعَهَا فَلَمَّا دَخَلَ إِلَى ابْنِهَا نَظَرَ إِلَى نُورِ الْعِبَادَةِ يَتَّقِدُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ، فَقَالَ لَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا خَاطِبَ الْحُورِ الْعِينِ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا طَالِبَ دَارِ السَّلامِ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا مَنِ قَدِ اشْتَاقَ إِلَى أَبِي الْقَاسِمِ ﷺ وَأَصْحَابِهِ، قَالَ: فَحَدِّثْنِي، قَالَ: شَعَرْتُ يَا حَبِيبِي، أَنَّهُ مَنْ دَخَلَ النَّارَ جَرِيحًا لا يُدَاوَى جُرْحُهُ أَبَدًا، وَشَعَرْتُ يَا حَبِيبِي، أَنَّهُ مَنْ دَخَلَ النَّارَ كَسِيرًا لا يُجْبَرُ كَسْرُهُ أَبَدًا، حَبِيبِي إِنَّ أَهْلَ النَّارِ مِنْهَا يَأْكُلُونَ وَمِنْهَا يَشْرَبُونَ وَفِي أَدْرَاكِهَا يَتَقَلَّبُونَ وَبِمَقَامِعِ الْحَدِيدِ إِلَى قَعْرِهَا يَضْرِبُونَ وَيُرَدُّونَ، قَالَ: فَصَعِقَ الْفَتَى صَعْقَةً خَرَّ مِنْهَا مَغْشِيًّا عَلَيْهِ، قَالَ: فَأَتَتْ أُمُّهُ فَوَضَعَتْ يَدَهَا عَلَى رَأْسِهِ، ثُمَّ قَالَتْ: يَا صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ، إِنَّمَا جِئْتُ بِكَ إِلَى ابْنِي لِتَعِظَهُ، لَمْ أَجِئْ بِكَ لِتَقْتُلَهُ، قَالَ: فَصَبَّ عَلَى وَجْهِهِ مِنَ الْمَاءِ فَأَفَاقَ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ: يَا هَذَا إِنَّ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَلِبَدَنِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ، قَالَ: يَا صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ، مَا رَأَيْتَ الْخَيْلَ وَهِيَ فِي الْمَيْدَانِ؟ قَالَ: بَلَى، قَدْ رَأَيْتُهَا، قَالَ: فَأَيُّهَا رَأَيْتَ الْمُبَادِرَ؟ قَالَ: الْمُضْمَرُ الْمُخِفُّ، قَالَ: فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أُضْمِرَ نَفْسِي لَعَلَّ اللَّهَ يَبْلُغُ بِي غَايَةَ الْمُتَّقِينَ، فَقَالَ لَهُ: وَفَّقَكَ اللَّهُ وَأَرْشَدَكَ " [٣٢/١٠]

4215/b- A'meş bildiriyor: Tabiûn döneminde Kûfe gençlerinden bir genç vardı. Hasta olmadan solmuş, yaşlanmadan beli bükülmüş, secde etmekten yüzü yıpranmış ve gözyaşları ark olup yanaklarında sel olmuştu.

Bir gece annesi yanına girip dedi ki: "Yavrum! Devamlı, az ve bıktırmayan amel, çok ve bıktıran amelden daha hayırlıdır. Allah'ın seni böyle güzel

ibadet ederken gördükten sonra, ibadetten bıkmış ve usanmış bir halde görmesinden, sonra da buğz etmesinden korkuyorum. Neden insanlar sevinç içindeyken senin üzgün ve mutsuz olduğunu görüyorum? Onların huzur içinde uyuduklarını, senin yemeden içmeden oruç tuttuğunu görüyorum?"

Delikanlı annesine şöyle cevap verdi: "Anneciğim! Yaklaş, güzellikler bulasın. Ben ölüm üzerinde tefekkür ettim, baktım ki ölüm; ne büyüğü bırakıyor ne de küçüğe merhamet ediyor. Anneciğim! Benden dolayı Allah iyiliğini versin. Oğlun yarın kabirde uzun uzun yatacaktır. Oğlun yarın berzahta uzun uzun hapsedilecektir. Oğlun yarın hesapta çok zelil olacaktır. Anneciğim! Ben yarışla emrolundum. Yarışın sonunda Cennet var. Hedefime ulaşırsam kurtulurum, hedefe ulaşamazsam helak olurum. Anneciğim! Ben öyle bir derecenin peşindeyim ki, bir gün bana da sana da fayda sağlayacaktır."

Kadın çocuğunu bırakıp uyumaya gitti. Sabah olunca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından Abdullah b. Mes'ûd'un yanına gitti. Ona dedi ki: "Ey Resûlullah'ın sahabisi! Benim bir oğlum var; hastalanmadan soldu, yaşlanmadan beli büküldü, secde etmekten yüzü yıprandı, gözyaşları yanaklarında hendek hendek sel oldu. Ey Resûlullah'ın sahabisi! İnsanlar uyuyor, oğlum sakinleşip uyumuyor. İnsanlar yemek yiyor, oğlum yemeden içmeden oruç tutuyor. İnsanlar gülüp eğleniyor, oğlum üzgün ne güler ne sevinir. Sen Peygamber'in dostlarından birisin, birçok tecrübe yaşamış, görmediğimiz birçok olay görmüşsün. Benimle birlikte gelip nasıl olduğunu görmek ister misin?"

Abdullah b. Mes'ûd kadınla birlikte gitti. Onunla birlikte delikanlının yanına girince, onun gözlerinde ibadetin nurunu fark etti. Abdullah b. Mes'ûd delikanlıya: "Anam babam feda olsun ey hurileri isteyen. Anam babam feda olsun ey selam yurdunu isteyen. Anam babam feda olsun ey Ebû'l-Kâsım'ı (sallallahu aleyhi vesellem) ve arkadaşlarını özleyen" diye seslendi. Delikanlı ona: "Bana nasihat et" deyince, Abdullah b. Mes'ûd şöyle devam etti: "Canım benim, anladım ki; Cehenneme yaralı giren kesinlikle iyileşmez. Bir yeri kırık girenin kırığı kesinlikle düzelmez. Canım benim, Cehennem ehli, cehennemden yerler, ondan içerler, dibinde yuvarlanırlar, demir zincirlerle kenarlarına girmeye çalışıp geri itilirler."

Abdullah b. Mes'ûd bunu söyleyince delikanlı kendinc
baygın düştü. Annesi gelip elini alnına koydu ve "Ey Resûlul
Seni oğluma nasihat edesin diye getirdim öldüresin diy
Abdullah b. Mes'ûd, delikanlının yüzüne su serpip uyandırc

Mes'ûd ona dedi ki: "Delikanlı, kendi şahsının senin üzerinde hakkı vardır, bedeninin de senin üzerinde hakkı vardır, herkese hakkını ver." Delikanlı: "Ey Resûlullah'ın sahabisi! Sen meydanlarda atları görmedin mi?" deyince, Abdullah b. Mes'ûd: "Evet gördüm" dedi. "Sence hangisi kazanıyor?" deyince, Abdullah b. Mes'ûd, "Asil ve hızlı olan" dedi. Delikanlı: "Ben kendimi zorlamak istiyorum, belki Allah beni muttakiler derecesine ulaştırır" deyince, Abdullah b. Mes'ûd: "Allah seni muvaffak etsin ve doğruyu göstersin" dedi.

Sıkıntılı Zamanlarda Yapılacak Dua

٤٢١٦- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ الْعَطَّارُ، قَالَ: ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ، وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ، قَالَ: ثنا هِشَامٌ، قَالَ: ثنا قَتَادَةُ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَدْعُو عِنْدَ الْكَرْبِ: " لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لا إِلَهَ إِلا رَبُّ الْعَالَمِينَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ، لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ "، لَفْظُ سَعِيدٍ، عَنْ قَتَادَةَ، وَرَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ نَحْوَهُ

4216- İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üzüntülü olduğu zaman şöyle dua ederdi: *"Yüce ve Halîm olan Allah'tan başka ilah yoktur. Büyük Arş'ın sahibi olan Allah'tan başka ilah yoktur. Göklerin ve yerin Rabbi ve büyük Arş'ın rabbi olan Allah'tan başka ilah yoktur."*[1]

٤٢١٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ، ثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ الْحَافِظُ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، ثنا مِسْعَرٌ، حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ رَاشِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، دَخَلَ عَلَى ابْنٍ لَهُ مَرِيضٍ، يُقَالُ لَهُ صَالِحٌ، قَالَ: " قُلْ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي، اللَّهُمَّ تَجَاوَزْ عَنِّي، اللَّهُمَّ اعْفُ عَنِّي، فَإِنَّكَ عَفُوٌّ غَفُورٌ "، ثُمَّ قَالَ: هَؤُلاءِ

---

[1] Buhârî (6345, 7426), Müslim (2093), Tirmizî (3435), İbn Mâce (3083) ve Ahmed (1/222, 254, 259, 268, 284, 456).

الْكَلِمَاتُ عَلَّمَنِيهِنَّ عَمِّي عَلَى، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَلَّمَهُنَّ إِيَّاهُ، لَمْ أَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ [٧/٢٣٠]

4217- Abdullah b. el-Hasan'ın bildirdiğine göre Abdullah b. Câfer b. Ebî Tâlib, hasta olan Sâlih adındaki bir oğlunun yanına girip dedi ki: "Şöyle de: "Halîm ve Kerîm olan Allah'tan başka ilah yoktur. Büyük Arş'ın sahibi olan, noksanlıklardan münezzehtir. Allahım! Bana merhamet et. Allahım! Beni cezalandırmaktan vazgeç. Allahım! Beni affet. Şüphesiz ki sen affeden ve bağışlayansın." Sonra: "Bu sözleri bana amcam Hz. Ali öğretti ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ona öğrettiğini söyledi" dedi.[1]

٤٢١٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، حدثنا أَحْمَدُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْوَزَّانُ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ هِلالٍ مَوْلَى عُمَرَ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: عَلَّمَتْنِي أُمِّي أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ شَيْئًا أَمَرَهَا بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ تَقُولَهُ عِنْدَ الْكَرْبِ: " اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي لا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عُمَرَ، تَفَرَّدَ بِهِ ابْنُهُ، عَنْ هِلالٍ مَوْلاهُ عَنْهُ.رَوَاهُ وَكِيعٌ، وَمُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ، وَمَرْوَانُ الْفَزَارِيُّ، في آخرين عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ [٥/٣٦٠]

4218- Abdullah b. Câfer b. Ebî Tâlib der ki: Annem Esmâ binti Umeys bana bir şey öğretti. Allah'ın Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem) ona bu sözleri sıkıntılı anlarında söylemesini emretmiş. Sözler şudur: *"Rabbim Allah'tır Allah! Ona hiçbir şeyi ortak koşmam."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ، ثنا أَبِي، ثنا سَهْلُ بْنُ هَاشِمٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ ثَوْبَانَ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا رَاعَهُ شَيْءٌ، قَالَ: " اللَّهُ رَبِّي، لا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ خَالِدٍ وَثَوْرٍ، لَمْ يَرْوِهِ عَنِ الثَّوْرِيِّ إِلا سَهْلُ بْنُ هَاشِمٍ [٥/٢١٩]

4219- Sevbân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir şeyden korkunca: *"Rabbim Allah'tır. Ona hiçbir şeyi ortak koşmam"* derdi.

---

[1] Ahmed (1/94) ve Hâkim (1/508).

[2] Ebû Dâvud (1530), İbn Mâce (3882) ve Ahmed (6/369).

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٢٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ السَّمَيْدَعِ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، حدَّثَنَا بَقِيَّةُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعْدٍ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، عَنْ سَيْفٍ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ " قَضَى بَيْنَ رَجُلَيْنِ فَقَالَ الْمَقْضِيُّ عَلَيْهِ لَمَّا أَدْبَرَ: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ يَلُومُ عَلَى الْعَجْزِ، وَلَكِنْ عَلَيْكَ بِالْكَيْسِ، فَإِذَا غَلَبَكَ أَمْرٌ، فَقُلْ: حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ " [٩/٣٠٩]

4220- Avf b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki adamın arasındaki anlaşmazlık konusunda hüküm verince, aleyhine hüküm verilen kişi giderken: "Hasbunallahi ve ni'mel-vekîl (=Allah bize yeter. O ne güzel vekildir)" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah acziyeti ayıplar. Fakat sizin üzerinize düşen akıllı düşünmektir. Bir işte elinden bir şey gelmezse: «Allah bana yeter. O ne güzel vekildir» de."*[1]

Borçlunun Yapacağı Dua

٤٢٢١-حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي شُعَيْبُ بْنُ رُزَيْقٍ وَغَيْرُهُ، عَنْ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ: أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ، قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ آيَاتٍ مِنَ الْقُرْآنِ وَكَلِمَاتٍ، مَا فِي الأَرْضِ مُسْلِمٌ يَدْعُو بِهِنَّ وَهُوَ مَكْرُوبٌ أَوْ غَارِمٌ أَوْ ذُو دَيْنٍ إِلا قَضَى اللَّهُ عَنْهُ وَفَرَّجَ عَنْهُ، احْتَبَسْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا لَمْ أُصَلِّ مَعَهُ الْجُمُعَةَ، فَقَالَ: " مَا مَنَعَكَ يَا مُعَاذُ مِنْ صَلاةِ الْجُمُعَةِ؟ " قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَانَ لِيُوَحَنَّا بْنِ مَارِيَةَ الْيَهُودِيِّ عَلَيَّ أُوقِيَّةٌ مِنْ تِبْرٍ، وَكَانَ عَلَى بَابِي يَرْصُدُنِي، فَأَشْفَقْتُ أَنْ يَحْبِسَنِي دُونَكَ، وَيَشْغَلَنِي عَنْ ضَيْعَتِي، قَالَ: " أَتُحِبُّ يَا مُعَاذُ أَنْ يَقْضِيَ اللَّهُ دَيْنَكَ؟ " فَقُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ: " ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ﴾ إِلَى قَوْلِهِ: ﴿وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا، تُعْطَى مِنْهُمَا مَا تَشَاءُ، وَتَمْنَعُ مِنْهُمَا مَا تَشَاءُ، اقْضِ عَنِّي الدَّيْنَ، فَلَوْ كَانَ عَلَيْكَ مِلْءُ الأَرْضِ ذَهَبًا لأَدَّاهُ اللَّهُ عَنْكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَطَاءٍ، أَرْسَلَهُ عَنْ مُعَاذٍ [٥/٢٠٤]

---

[1] Ahmed (6/25), Ebû Dâvud (3627), İbn Mâce (1367) ve Taberânî, *M. el-Kebîr* (18/76).

4221- Atâ el-Horasânî'nin bildirdiğine göre Muâz b. Cebel anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana Kur'ân'dan öyle âyetler ve öyle dualar öğretti ki, derdi, alacaklısı veya borcu olan her kim bunlarla dua ederse Allah onun borcunu ödeyip sıkıntısını giderir. Bir defasında evden çıkamadım ve Cuma namazını Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte kılamadım. Beni gördüğünde: *"Ey Muâz! Cuma namazına neden gelmedin?"* diye sordu. Ben de: "Ey Allah'ın Resûlü! Yuhanna b. Mâriye adındaki Yahudiye bir ûkiyye altın borcum vardı. Adam da kapımda çıkmamı bekliyordu. Beni senden veya işimden alıkoyar endişesiyle de evden çıkamadım!" dedim. Bana: *"Ey Muâz! Allah'ın, borcunu ödemesini ister misin?"* diye sorunca: "Evet! İsterim!" dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"De ki:* **«Mülkün gerçek sahibi olan Allahım! Sen mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden geri alırsın. Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltırsın. Her türlü iyilik senin elindedir. Gerçekten sen her şeye kadirsin. Geceyi gündüze katar, gündüzü de geceye katarsın. Ölüden diriyi çıkarır, diriden de ölüyü çıkarırsın. Dilediğine de sayısız rızık verirsin.»**[1] *Dünya ve âhiretin Rahmân'ı ve Rahîm'isin. Bu ikisinden dilediğine verir, dilediğine ise bir şey vermezsin. Borcumu ödememi kolaylaştır!» Bu şekilde dua edersen dünya kadar borcun olsa dahi Allah bu borcunu ödemeni kolaylaştırır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٢١/أ- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ سَلْمٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، قَالا: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ ثَابِتٍ الْكُوفِيُّ الْحَرِيرِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَوْدِيُّ، ثنا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يَقُولُ فِي دُعَائِهِ: " اللَّهُمَّ آتِنَا مِنْ فَضْلِكَ، وَلا تَحْرِمْنَا رِزْقَكَ، وَبَارِكْ لَنَا فِيمَا رَزَقْتَنَا، وَاجْعَلْ غِنَانَا فِي أَنْفُسِنَا، وَاجْعَلْ رَغْبَتَنَا فِيمَا عِنْدَكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ وَكِيعٌ [٧/٢٣٥]

4221/a- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua ederdi: *"Allahım! Bize fazlından ver ve rızkından mahrum etme. Bize verdiğin rızka bereket ver ve gönül zenginliği ihsan et, senin katında olana rağbet etmemizi nasib eyle."*

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 26-27

Yolculuk Duası

٤٢٢٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْمَاسَرْجِسِيُّ ، قَالَ: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ، عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا سَافَرَ قَالَ: " اللَّهُمَّ بَلِّغْنَا بَلاغَ خَيْرٍ وَمَغْفِرَةٍ "، ثُمَّ يَقُولُ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ، وَالْحَوْرِ بَعْدَ الْكَوْرِ، وَدَعْوَةِ الْمَظْلُومِ، وَسُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الأَهْلِ وَالْمَالِ "، هَذَا مَشْهُورٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ عَاصِمٍ، رَوَاهُ عَنْ عَاصِمٍ: مَعْمَرٌ، وَعِمْرَانُ الْقَصِيرُ، وَحَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، وَحَرْبُ بْنُ خَلِيلٍ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ، وَحَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ [٣/١٢١]

4222- Abdullah b. Sercis der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuğa çıkınca: *"Allahım! Bizi hayırlı ve bağışlanmaya vesile olacak hedefe vardır"* dedikten sonra şöyle dua ederdi: *"Allahım! yolculuğun sıkıntılarından sana sığınırım. Dönüşün zorluklarından, kemalden sonra ki noksanlıktan, mazlumun bedduasından ve çoluk çocuk ve ailede kötü bir hale düşmekten sana sığınırım."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٢٢٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِسْحَاقَ السَّرَّاجُ.ح حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَاجِيَةَ، قَالا: ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَرْوَانَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ كَعْبًا حَلَفَ لَهُ بِالَّذِي فَلَقَ الْبَحْرَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ، أَنَّ صُهَيْبًا حَدَّثَهُ، أَنَّ مُحَمَّدًا ﷺ لَمْ يَرَ قَرْيَةً يُرِيدُ دُخُولَهَا إِلا قَالَ حِينَ يَرَاهَا: " اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظْلَلْنَ وَرَبَّ الأَرَضِينَ السَّبْعِ وَمَا أَقْلَلْنَ وَرَبَّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَضْلَلْنَ وَرَبَّ الرِّيَاحِ وَمَا أَذْرَيْنَ إِنَّا نَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ وَخَيْرَ أَهْلِهَا وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ أَهْلِهَا وَشَرِّ مَنْ فِيهَا "، هَذَا حَدِيثٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْ عَطَاءٍ رَوَاهُ عَنْهُ ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ وَغَيْرُهُ [٦/٤٦]

4223- Atâ b. Ebî Mervân, babasından bildiriyor: Ka'b'ın, Hz. Mûsa'ya denizi yaran Allah adına yemin ederek, Suheyb'den aktardığına göre

---

[1] Müslim (1343), Tirmizî (3439), Nesâî (8/272), İbn Mâce (3888), Ahmed (5/82) ve Abdurrezzak (9231).

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kasabaya gireceği zaman o kasabayı görünce şöyle derdi: *"Yedi kat göklerin ve gölgesi altında bulunan her şeyin ve yedi kat yerin ve içinde bulunanların, şeytanların ve saptırdıklarının, rüzgarın ve taşıdığı zerrelerin Rabbi olan Allahım! Senden şu köyün ve ahalisinin hayrını dileriz. Onun, ehlinin şerrinden ve içinde bulunan diğer kötülüklerin şerrinden de sana sığınırız."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

Yolculuktan Dönenin Duası

٤٢٢٤- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرٍو، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا سَعْدُ بْنُ يَزِيدَ الْفَرَّاءُ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلا يَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِفُلانٍ، قَالَ: مَنْ فُلانٌ؟ قَالَ: جَارٌ لِي أَمَرَنِي أَنْ أَسْتَغْفِرَ لَهُ، قَالَ: غُفِرَ لَكَ وَلَهُ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سَمِعَ رَجُلا يَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِفُلانٍ، قَالَ: " مَنْ فُلانٌ؟ " قَالَ: جَارٌ لِي أَمَرَنِي أَنْ أَسْتَغْفِرَ لَهُ، قَالَ: " قَدْ غُفِرَ لَكَ وَلَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرٍو، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ، وَزَادَ بِهِ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلا بِالْمُلْتَزَمِ يَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، فَذَكَرَ نَحْوَهُ [٣/٣٥٢]

224- Amr b. Dînâr'ın bildirdiğine göre İbn Abbâs bir adamın: "Allahım! Beni ve falanı bağışla" dediğini işitince: "Falan kim?" diye sordu. Adam: "Kendisi için bağışlanma dilememi isteyen bir komşum" cevabını verince, İbn Abbâs şöyle dedi: "Hem sen, hem o bağışlandınız. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adamın: "Allahım! Beni ve falanı bağışla" dediğini işitince: *"Falan kim?"* diye sordu. Adam: "Kendisi için bağışlanma dilememi isteyen bir komşum" cevabını verince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): «*Hem sen, hem o bağışlandınız*» buyurdu."

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٢٥- ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْقَاضِي، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمِ بْنِ يَحْيَى الْكَاتِبُ، نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَاسِمِ الْقَطَّانُ الْكُوفِيُّ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ عِمْرَانَ الْجَعْفَرِيُّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: نَظَرَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَى رَجُلٍ بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ أَوِ الْبَابِ وَالْمَقَامِ وَهُوَ يَدْعُو، يَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِفُلانِ بْنِ فُلانٍ،

---

[1] Nesâî (3/72), Hâkim (1/446), Taberânî, *M. el-Kebîr* (8/39) ve Beyhakî (5/252).

فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا هَذَا؟ " فَقَالَ: رَجُلٌ اسْتَوْدَعَنِي أَنْ أَدْعُوَ لَهُ فِي هَذَا الْمَقَامِ، فَقَالَ: " ارْجِعْ فَقَدْ غُفِرَ لِصَاحِبِكَ "، كَذَا رَوَاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، عَنِ الْحَارِثِ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ جَابِرٍ، وَإِنَّمَا يُعْرَفُ مِنْ حَدِيثِ الْحَارِثِ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ [١٢/٥]

4225- Câbir der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Rükn ile Makam veya kapıyla Makam arasında dua ederek: "Allahım! Beni ve falan oğlu falanı bağışla" dediğini işitince: *"Bu nedir?"* diye sordu. Adam: "O kişi burada kendisi için dua etmemi istedi" cevabını verince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dön; arkadaşın bağışlandı"* buyurdu.

Zalimlere Dua Etmenin Yasaklanması

٤٢٢٦- حَدَّثَنَا أَبُو الْفَضْلِ نَصْرُ بْنُ أَبِي نَصْرٍ الطُّوسِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَخْلَدٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَيُّوبَ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ، ثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَدْعُو فِيهِ الْمُؤْمِنُ لِلْعَامَّةِ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: ادْعُ لِخَاصَّةِ نَفْسِكَ أَسْتَجِبْ لَكَ، فَأَمَّا الْعَامَّةُ فَإِنِّي عَلَيْهِمْ سَاخِطٌ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَالِحٍ تَفَرَّدَ بِهِ دَاوُدَ

4226- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Öyle bir gün gelir ki, mümin herkesin hayrı için dua edince, Allah: «Kendin için dua et, sana icabet edeyim. Zira ben toplumun geneline karşı öfkeliyim» buyurur."*

Tek kanallı bir hadistir.

Belaya Maruz Kalanı Görenin Duası

٤٢٢٧- ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الْمَعْمَرِيِّ، ثنا هَارُونُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بَكَّارٍ. ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثنا جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَكَّارٍ. ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْقُرَشِيُّ، قَالُوا: ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الطَّاطَرِيُّ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " مَنْ

رَأَى مُبْتَلًى، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَى بِهِ هَذَا وَفَضَّلَنِي عَلَيْهِ وَعَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلا، عَافَاهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ الْبَلاءِ كَائِنًا مَا كَانَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مَرْوَانُ، عَنِ الْوَلِيدِ [١٣/٥]

4227- İbn Ömer der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kim belaya maruz kalan birini görünce: «Buna verdiği beladan beni afiyette kılan ve beni ondan ve diğer yaratıklarından üstün kılan Allah'a hamd olsun» derse, Allah onu o bela ne olursa olsun afiyette kılar."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٢٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ أَيُّوبَ، ثَنَا جَعْفَرٌ الْفِرْيَابِيُّ، ثَنَا الْمُقَدَّمِيُّ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ، قَهْرَمَانُ آلِ الزُّبَيْرِ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " مَنْ رَأَى مُبْتَلًى، فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَيْكَ وَعَلَى كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِهِ تَفْضِيلا، إِلا صَرَفَ اللَّهُ عَنْهُ ذَلِكَ الدَّاءَ كَائِنًا مَا كَانَ " [٢٦٥/٦]

4228- İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim belaya maruz kalan birini görünce: «Sana verdiği beladan beni afiyette kılan ve beni senden ve diğer yaratıklarından üstün kılan Allah'a hamd olsun» derse, Allah onu o hastalık ne olursa olsun afiyette kılar."*[2]

Tek kanallı bir hadistir.

Çok Dua Etmenin Fazileti

٤٢٢٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الأَنْطَاكِيُّ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارِ بْنِ هَارُونَ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ لِلَّهِ عُتَقَاءَ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ عَبِيدًا وَإِمَاءً يَعْتَقُهُمْ مِنَ النَّارِ، وَإِنَّ لِكُلِّ عَبْدٍ مُسْلِمٍ دَعْوَةً مُسْتَجَابَةً يَدْعُوهَا فَتُسْتَجَابُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفَزَارِيِّ، وَالأَعْمَشِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٥٧/٨] [٣١٩/٩]

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (4600).

[2] Tirmizî (3431).

4229- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın, her gündüz ve gecede cehennemden azad ettiği erkek ve kadın kulları vardır. Her müslüman kulun da ettiği takdirde kabul edilecek duası vardır."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٣٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ ذَرٍّ، عَنْ سُبَيْعٍ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ لأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ: ﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ "، لا يُعْرَفُ هَذَا الْحَدِيثُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ذَرٍّ، وَهُوَ ذَرُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَمْدَانِيُّ أَبُو عُمَرَ بْنُ ذَرٍّ يُعْرَفُ بِسُبَيْعٍ الْحَضْرَمِيِّ رَوَاهُ عَنْ ذَرٍّ الأَعْمَشُ وَمَنْصُورٍ، وَرَوَاهُ عَنِ الأَعْمَشِ جَمَاعَةٌ، وَعَنْ مَنْصُورٍ الثَّوْرِيِّ، وَشُعْبَةَ، وَشَيْبَانَ، وَجَرِيرٍ، وَغَيْرِهِمْ [٨/١٢٠]

4230- Nu'mân b. Beşîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dua ibadetin özüdür. Çünkü Allah:* **«Bana dua edin ki duanıza icabet edeyim»**[1] *buyurur."*[2]

٤٢٣٠/ج- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ حَفْصٍ الْمُعَدِّلُ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ سَوَادَةَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ، ثَنَا سَيَّارٌ، ثَنَا أَبُو عَاصِمٍ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ عِيسَى، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قَالَ لِي جِبْرِيلُ: يَا مُحَمَّدُ إِنَّ رَبَّكَ لَيُخَاطِبُنِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَيَقُولُ: يَا جِبْرِيلُ مَا لِي أَرَى فُلانَ بْنَ فُلانٍ فِي صُفُوفِ النَّارِ؟ فَأَقُولُ: يَا رَبِّ إِنَّهُ لَمْ تُوجَدْ لَهُ حَسَنَةٌ يَعُودُ عَلَيْهِ خَيْرُهَا، فَيَقُولُ: يَا جِبْرِيلُ فَإِنِّي سَمِعْتُهُ، يَقُولُ فِي دَارِ الدُّنْيَا: يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ، فَأْتِهِ فَاسْأَلْهُ مَا أَرَادَ بِقَوْلِهِ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ؟ قَالَ: فَآتِيهِ فَأَسْأَلُهُ، فَيَقُولُ هَلْ مِنْ حَنَّانٍ أَوْ مَنَّانٍ غَيْرُ اللَّهِ؟ فَآخُذُ بِيَدِهِ مِنْ صُفُوفِ أَهْلِ النَّارِ، فَأُدْخِلُهُ فِي صُفُوفِ أَهْلِ الْجَنَّةِ " [٦/٢١٠]

4230/a- Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cibrîl bana şöyle dedi: Ey Muhammed! Kıyamet günü Allah bana hitab eder ve: «Ey Cibrîl! Neden falan oğlu falanı cehennemliklerin safında*

---

[1] Mümin Sur. 60

görüyorum?» buyurur. Ben: «Ey Rabbim! Kendisine hayır olarak dönecek bir iyiliği yok» cevabını verince, Allah şöyle buyurur: «Ey Cibrîl! Ben onun dünyada: "Ey Hannân (çok merhametli olan), ey Mennân (ihsanı bol olan)" dediğini işittim. Git ve bu sözleriyle ne istediğini sor.» Ben gidip sorunca: «Allah'tan başka Hannân veya Mennân var mı ki!» der. Bunun üzerine onu elinden tutup cehennemliklerin safından çekip cennetliklerin safına koyarım."

٤٢٣١- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ عِيسَى بْنِ مُوسَى بْنِ إِيَاسِ بْنِ الْبُكَيْرِ، عَنْ صَفْوَانَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " تَعَلَّمُوا الْخَيْرَ دَهْرَكُمْ وَتَعَرَّضُوا لِنَفَحَاتِ رَحْمَةِ اللَّهِ، فَإِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى نَفَحَاتٍ مِنْ رَحْمَتِهِ يُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ، وَاسْأَلُوا اللَّهَ أَنْ يَسْتُرَ عَوْرَاتِكُمْ، وَأَنْ يُؤَمِّنَ رَوْعَاتِكُمْ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ صَفْوَانَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَمْرٌو، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ [٣/١٦٢]

4231- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Zamanınızı hayır yapmakla geçirin ve Rabbinizin rahmet esintilerinden elde etmeye çalışın. Allah'ın, dilediği kullarına isabet ettirdiği rahmet esintileri vardır. Allah'tan, ayıplarınızı örtmesini ve korkularınızı gidermesini isteyin."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٣٢- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ بُرْقَانَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ الأَصَمِّ، وَغَيْرُهُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ ﷻ: " عَبْدِي عِنْدَ ظَنِّهِ بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا دَعَانِي " [٤/٩٨]

4232- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben kulumun bana olan zannına göre ona muamele ederim o beni andığı sürece kendisiyle beraberim"* **buyurdu.**[2]

٤٢٣٣- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ الأَنْبَارِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيُّ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّاءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: " كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا دَعَا دَعَا ثَلاثًا وَإِذَا سَأَلَ سَأَلَ ثَلاثًا "، رَوَاهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، وَزُهَيْرٌ، وَإِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ نَحْوَهُ [٤/١٥٣] [٤/٣٤٧]

4233- Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dua ederken duasını üç defa tekrar ederdi. Bir şey isteyince de bunu üç defa tekrar ederdi."[1]

٤٢٣٤- أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ، ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُعْجِبُهُ أَنْ يَدْعُوَ ثَلاثًا وَيَسْتَغْفِرُ ثَلاثًا " [٤/٣٤٧]

4234- Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dua ederken duasını üç defa tekrar etmeyi ve üç defa istiğfar etmeyi severdi."

Duanın Kabul Edildiği Vakitler

٤٢٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْحَافِظُ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَبَّاسِ الْبَزَّازُ بِأَنْطَاكِيَةَ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ خُرَّزَاذَ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَلاءِ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ السَّكْسَكِيِّ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " إِذَا فَاءَتِ الأَفْيَاءُ، وَهَبَّتِ الأَرْيَاحُ، فَارْفَعُوا إِلَى اللَّهِ [حَوَائِجَكُمْ، فَإِنَّهَا سَاعَةُ الأَوَّابِينَ ﴿فَإِنَّهُ كَانَ لِلأَوَّابِينَ غَفُورًا﴾ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا عَنْهُ [٧/٢٢٧]

4235- İbn Ebî Evfâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gölgeler döndüğü (zeval vakti) ve rüzgar estiği zaman, ihtiyaçlarınızı Allah'a arz edin. Çünkü bu vakitler, tövbe edenlerin vaktidir ve Allah,* **«kötülükten yüz çevirerek tövbeye yönelenleri son derece bağışlayıcıdır».**"[2]

---

[1] Ahmed (1/394, 397) ve Ebû Dâvud (1524).

[2] İsra Sur. 25

٤٢٣٦- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَرَكَةَ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ السِّمْطِ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدٍ الأَيْلِيِّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي الرِّجَاءِ، عَنْ أُمِّهِ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " ثَلاثُ سَاعَاتٍ لِلْمَرْءِ الْمُسْلِمِ مَا دَعَا فِيهِنَّ إِلا اسْتُجِيبَ لَهُ مَا لَمْ يَسْأَلْ قَطِيعَةَ رَحِمٍ أَوْ مَأْثَمًا "، قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَيَّةُ سَاعَةٍ، قَالَ: " حِينَ يُؤَذِّنُ الْمُؤَذِّنُ بِالصَّلاةِ حَتَّى يَسْكُتَ، وَحِينَ يَلْتَقِي الصَّفَّانِ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَهُمَا، وَحِينَ يَنْزِلُ الْمَطَرُ حَتَّى يَسْكُنَ "، قَالَتْ: قُلْتُ: كَيْفَ أَقُولُ يَا رَسُولَ اللَّهِ حِينَ أَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ؟ عَلِّمْنِي مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ وَأَجْهَدَ، قَالَ: " تَقُولِينَ كَمَا يَقُولُ: اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَكُفْرِي مَنْ لَمْ يَشْهَدْ ثُمَّ صَلِّي عَلَيَّ وَسَلِّمِي ثُمَّ اذْكُرِي حَاجَتَكِ "، قَالَتْ: يَا عَمْرَةُ، إِنَّ دَعْوَةَ الْمُؤْمِنِ لا تَذْهَبُ عَنْ ثَلاثٍ، مَا لَمْ يَسْأَلْ قَطِيعَةَ رَحِمٍ أَوْ مَأْثَمًا، إِمَّا أَنْ يُجْعَلَ لَهُ فَيُعْطَى، وَإِمَّا أَنْ يُكَفَّرَ عَنْهُ وَإِمَّا أَنْ يُدَّخَرَ لَهُ [٩/٣٢٠]

4236- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç vakit vardır ki, müslüman kişinin, akrabalık bağlarını kesmeye yönelik veya günah olan bir şey istemedikten sonra ettiği dualar kabul edilir"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Bunlar hangi vakitlerdir?" diye sorduğumda, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzin namaz için ezana başlayıp bitirene kadar, iki ordu karşılaşıp savaş bitene kadar ve yağmur yağınca dinene kadar olan vakitlerdir"* buyurdu. "Ey Allah'ın Resûlü! Müezzini işittiğimde ne diyeyim. Allah'ın sana öğrettiğinden ve benim bilmediğim şeyleri bana da öğret" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Müezzinin dediklerini tekrar edersin. Onun gibi «Allahu Ekber! Allahu Ekber! Eşhedu en lâ ilâhe illallah! Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah...» dersin. Zira bu şahadetleri getirmeyen kişi, beni inkar etmiş olur. Sonra bana salât selam edersin. Ardından duanda istediğini dile getirirsin."*

Ravi Amre der ki: Sonrasında Hz. Âişe bana şöyle dedi: "Ey Amre! Kişi akrabalık bağlarını kesmeye yönelik veya günah olan bir şey istemedikten sonra ettiği dualar boşa gitmez. Allah ya istediğini hemen verir, ya da istediğine karşılık günahlarından bazılarını bağışlar, ya da istediğini âhirette vermek üzere bekletir."

٤٢٣٧- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ حَدَّثَهُمْ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا عَلَى الأَرْضِ مِنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَدْعُو اللَّهَ بِدَعْوَةٍ إِلا آتَاهُ اللَّهُ إِيَّاهَا، وَكَفَّ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا، مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ "، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِذًا نُكْثِرُ؟ قَالَ: " اللَّهُ أَكْثَرُ ".رَوَاهُ زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ، وَهِشَامُ بْنُ الْغَازِ، عَنْ مَكْحُولٍ، مِثْلَهُ [٥/١٣٧]

4237- Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yeryüzünde hiçbir müslüman kul yoktur ki; kötülük ve akrabayla alakayı kesme dışında, Allah onun dua yaparak istediği şeyi vermesin ve onun yerine bir kötülüğü kendisinden uzaklaştırmasın."* Bir adam: "O zaman çok dua yapıp isteriz" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın ikramı daha da çoktur buyurdu"* buyurdu.[1]

٤٢٣٨- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ذَكْوَانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: " دَعْوَةُ الْمُسْلِمِ مُسْتَجَابَةٌ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ، أَوْ قَطِيعَةِ رَحِمٍ أَوْ يَسْتَعْجِلَ، فَيَقُولَ: قَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي "، تَفَرَّدَ بِرَفْعِهِ يَزِيدُ، وَجَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ، وَرَوَاهُ أَصْحَابُ مِسْعَرٍ عَنْهُ مَوْقُوفًا [٧/٢٤٩]

4238- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Müslümanın, günah işlemeyi, akrabayla alakayı kesmeyi bırakmadıkça ve aceleci davranarak: «Dua ettim, ama kabul edilmedi" demedikçe duası kabul edilir.*[2]

٤٢٣٨/أ- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سَعِيدٍ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفُرَاتِ الزُّبَيْدِيُّ، مِنْ حِفْظِهِ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " لا يَقُولُ أَحَدُكُمْ: قَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي "، لا أَعْلَمُ رَفَعَهُ أَحَدٌ عَنْ مِسْعَرٍ، غَيْرَ وَكِيعٍ [٧/٢٦٠]

---

[1] Tirmizî (3568).

[2] Buhârî (6340), Müslim (2735), Ebû Dâvud (1484), Tirmizî (3387), İbn Mâce (3853), Ahmed (2/396, 487) ve Abdurrezzak (19643).

4238/a- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden hiç kimse: «Dua ettim, ama kabul edilmedi» demesin"* buyurdu.

٤٢٣٩- حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْبَسْتِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ الأَرْغِيَانِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ، حَدَّثَنِي غُطَيْفُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ غَالِبٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَنَسٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " مَا يَبْسُطُ رَجُلٌ مِنْكُمْ يَدَهُ إِلَى اللَّهِ يَسْأَلُهُ خَيْرًا وَيَرُدَّهَا، حَتَّى يَضَعَ فِيهَا خَيْرًا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ تَفَرَّدَ بِهِ هِشَامٌ، عَنْ غَالِبٍ

4239- Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri elini açıp Allah'tan hayır isteyince, Allah o ele hayır koymadan geri çevirmez"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٤٠- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِصْنٍ الأَلُوسِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زُنْبُورٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِنَّ اللَّهَ كَرِيمٌ حَيِيٌّ، يَكْرَهُ إِذَا بَسَطَ الرَّجُلُ يَدَهُ أَنْ يَرُدَّهَا صَفْرًا لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ "، كَذَا رَوَاهُ فُضَيْلٌ، عَنْ أَبَانَ وَهُوَ غَرِيبٌ مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ، عَنْ سُلَيْمَانَ [٨/١٣١]

4240- Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah, cömert ve hayâ sahibidir. Kişi kendisine el açınca onu boş çevirmeyi sevmez."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٤١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يوسُفَ بْنِ خَلادٍ، حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى أَبِي قُرَّةَ مُوسَى بْنِ طَارِقٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ، وَعَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ أو أحدهما، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: " أَتُحِبُّونَ أَنْ تَجْتَهِدُوا فِي الدُّعَاءِ؟ قُولُوا: اللَّهُمَّ أَعِنَّا عَلَى شُكْرِكَ وَذِكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو قُرَّةَ مُوسَى بْنُ طَارِقٍ [٩/٢٢٣]

4241- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Duada ısrarcı olmak istiyor musunuz? O zaman; «Allahım!*

Seni zikretmek, sana şükretmek ve güzelce ibadet etmek için bana yardım et» deyiniz."[1]

Tek kanallı bir hadistir.

Yatmadan Önce Okunacak Dua

٤٢٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زِيَادِ بْنِ خَالِدٍ، ثنا يَمَانُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا أَرَادَ النَّوْمَ جَمَعَ يَدَيْهِ فَتَفَلَ فِيهِمَا بِالْمُعَوِّذَاتِ، فَمَسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ يَمَانٌ، عَنْ خَالِدٍ [١٣٩/٧]

4242- Hz. Âişe der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatmak istediği zaman avuçlarını bir araya getirir ve onlara üfürerek o ikisi içerisine Felak ve Nas sûrelerini okur; sonra o avuç içleriyle yüzünü sıvazlardı."[2]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٤٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الأَهْوَازِيُّ الْقَاضِي، ثنا عَلِيُّ بْنُ رُوحَانِ الْعَسْكَرِيُّ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ الْبَرَاءِ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ أَوْصَى رَجُلا قَالَ: " إِذَا أَخَذْتَ مَضْجَعَكَ، فَقُلِ: اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، لا مَنْجَا مِنْكَ إِلا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَلِيُّ بْنُ الْعَبَّاسِ، عَنْ مُحَمَّدٍ، عَنْ مِسْعَرٍ [٢٤٧/٧]

4243- Berâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir adama şöyle tavsiyede bulundu: *"Yatağına girdiğin zaman şöyle de: "Allahım! Yüzümü sana teslim ettim, Senin azabından korunmak, ancak sana sığınmakla mümkündür. İndirdiğin Kitab'ına ve gönderdiğin Peygamber'e iman ettim."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Ahmed (2/299).

[2] Buhârî (2/299), Ebû Dâvud (5056), Tirmizî (3402) ve İbn Mâce (3875).

[3] Buhârî (6311), Müslim (2710), Ebû Dâvud (5047), Tirmizî (3574) ve Ahmed (4/290, 292, 296, 300).

٤٢٤٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيِّ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ أَقُولَ إِذَا أَخَذْتُ مَضْجَعِي عِنْدَ النَّوْمِ: " أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، رَهْبَةً مِنْكَ وَرَغْبَةً إِلَيْكَ، لا مَلْجَأَ مِنْكَ إِلا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِالرَّسُولِ الَّذِي أَرْسَلْتَ ".صَحِيحٌ ثَابِتٌ، رَوَاهُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عِدَّةٌ مِنَ التَّابِعِينَ وَالأَئِمَّةُ مِنْهُمْ: إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ، وَأَبَانُ بْنُ ثَعْلَبٍ، وَمِنَ الأَئِمَّةِ: الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ، وَمِسْعَرٌ، وَابْنُ عُيَيْنَةَ، وَمَعْمَرٌ، وَابْنُ إِسْحَاقَ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُخْتَارِ، وَشَرِيكٌ، وَزُهَيْرٌ، وَأَبُو الأَحْوَصِ، وَإِسْرَائِيلُ، وَحَبِيبُ بْنُ الشَّهِيدِ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ، وَرَوَاهُ عَنِ الْبَرَاءِ، سَعْدُ بْنُ عُبَيْدَةَ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَالْمُسَيَّبُ بْنُ رَافِعٍ [٥/١٠٤]

4244- Berâ b. Âzib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatmak için yatağıma girdiğim zaman şöyle dememi öğretti: *"Kendimi sana teslim ettim, sırtımı sana dayadım, yüzümü sana çevirdim, senin azabından korkarak ve Cennetini ümid ederek işlerimi sana havale ettim. Senin azabından korunmak ancak sana sığınmakla mümkündür. İndirdiğin Kitab'a ve gönderdiğin Peygamber'e iman ettim."*[1]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٢٤٥- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ النُّعْمَانِ، ثَنَا أَبُو رَبِيعَةَ زَيْدُ بْنُ عَوْفٍ، ثَنَا حَمَّادٌ، عَنِ الْحَجَّاجِ الصَّوَّافِ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ، أَنّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " إِذَا أَوَى الرَّجُلُ إِلَى فِرَاشِهِ ابْتَدَرَهُ مَلَكٌ وَشَيْطَانٌ، فَيَقُولُ الْمَلَكُ اخْتِمْ بِخَيْرٍ، وَيَقُولُ الشَّيْطَانُ اخْتِمْ بِشَرٍّ، فَإِنْ ذَكَرَ اللَّهَ ﷻ وَنَامَ بَاتَ الْمَلَكُ يَكْلَؤُهُ، فَإِنِ اسْتَيْقَظَ، قَالَ الْمَلَكُ: افْتَحْ بِخَيْرٍ، وَقَالَ الشَّيْطَانُ: افْتَحْ بِشَرٍّ، فَإِنْ قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَدَّ إِلَيَّ نَفْسِي وَلَمْ يُمِتْهَا فِي مَنَامِهَا، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي ﴿يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ، أَنْ تَزُولا﴾ إِلَى آخِرِ الآيَةِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي ﴿يُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الأَرْضِ إِلا بِإِذْنِهِ﴾ الآيَةَ، فَإِنْ وَقَعَ مِنْ سَرِيرِهِ فَمَاتَ

---

[1] Buhârî (6313, 7488), Müslim (2710), Tirmizî (3294), İbn Mâce (3876) ve Ahmed (4/285, 300, 301, 302).

دَخَلَ الْجَنَّةَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَجَّاجِ وَهُوَ الْحَجَّاجُ بْنُ أَبِي عُثْمَانَ الصَّوَّافُ بَصْرِيٌّ [٦/٢٦١]

4245- Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişi yatağına girince bir melek ve bir şeytan onu kapar. Melek: "Gününü hayırla kapat» der. Şeytan: «Gününü şerle kapat» der. Eğer Allah'ı zikredip öyle yatarsa, gece boyu onu melek korur. O kişi uyandığında, melek ona: «Gününe hayırla başla» Şeytan ise: «Gününe şerle başla» der. Kişi eğer uyandığında: «Nefsimi uyurken öldürmeyip onu bana geri veren Allah'a hamd olsun. Allah'a hamd olsun ki;* **"Doğrusu, zeval bulmasın diye gökleri ve yeri tutan Allah'tır. Eğer onlar zevale uğrarsa O'ndan başka, and olsun ki onları kimse tutamaz. O, şüphesiz Halim'dir, bağışlayandır."**[1] *Allah'a hamd olsun ki;* **"Buyruğu olmaksızın yere düşmemesi için göğü tutar."**[2] *derse ve yatağından düşüp ölürse Cennete girer."*[3]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٤٦- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ نُصَيْرٍ الطَّبَرِيُّ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْبَلْخِيُّ، ثَنَا أَبُو هَمَّامٍ الأَهْوَازِيُّ، عَنْ ثَوْرٍ، عَنْ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي زُهَيْرٍ الأَنْمَارِيِّ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ، قَالَ: " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي، وَاخْسَأْ شَيْطَانِي، وَفُكَّ رِهَانِي، وَثَقِّلْ مِيزَانِي وَاجْعَلْنِي فِي النَّدَاءِ الأَعْلَى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَوْرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ أَبُو هَمَّامٍ [٦/٩٨]

4246- Ebû Zuheyr el-Enmârî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatağına girince: *"Allahım! Günahımı bağışla, şeytanımı benden uzaklaştır, rehinlerimi çöz, (sevap) terazimi ağırlaştır ve beni yüce meclislerde eyle"* derdi.[4]

Tek kanallı bir hadistir.

---

[1] Fâtır Sur. 41

[2] Hac Sur. 65

[3] İbn Hibbân (2362).

[4] Ebû Dâvud (5054) ve Hâkim (1/540, 549).

٤٢٤٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ، قَالَ: ثنا حَمَّادٌ، عَنْ ثَابِتٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ، قَالَ: " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَآوَانَا فَكَمْ مَنْ لا كَافِيَ لَهُ وَلا مَأْوَى "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ حَمَّادٍ رَوَاهُ عَنْهُ الأَكَابِرُ وَالْقُدَمَاءُ [٦/٢٦٠]

4247- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatağına girince: *"Bizi yediren, içiren, barındıran Allah'a hamdolsun. İhtiyaçlarını karşılayacak kimsesi olmayan ve barınak yeri olmayan nice kimseler vardır"* derdi.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٤٨- حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْغِطْرِيفِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ صُبَيْحٍ، وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي، حَدَّثَنَا ابْنُ السَّمَّاكِ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ وَضَعَ يَدَهُ الْيُمْنَى تَحْتَ الأُذُنِ، ثُمَّ قَالَ: " اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ "، صَحِيحٌ ثَابِتٌ مِنْ حَدِيثِ الْبَرَاءِ، لَمْ نَكْتُبْهُ مِنْ حَدِيثِ ابْنِ السَّمَّاكِ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٨/٢١٥]

4248- Berâ der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatağına girince sağ elini kulağının altına koyar ve sonra: *"Allahım! Kullarını dirilteceğin gün beni azabından koru"* derdi.[2]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٢٤٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ، قَالَ: ثنا أَبُو الْجُمَاهِرِ، قَالَ: ثنا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا نَامَ تَوَسَّدَ يَمِينَهُ، ثُمَّ قَالَ: " رَبِّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ "، تَفَرَّدَ بِهِ سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ [٢/٣٤٤]

4249- Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uyuyacağı zaman sağ tarafına yaslanır ve sonra: *"Ey Rabbim! Kullarını dirilteceğin gün beni azabından koru"* derdi.

---

[1] Müslim (2715), Ebû Dâvud (5053), Tirmizî (3396) ve Ahmed (3/153, 167, 253).

[2] Ahmed (4/289, 290, 303) ve İbn Hibbân (2350).

٤٢٥٠- حَدَّثَنَا محمد بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبِي الأَحْوَصِ.ح وثنا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالا: ثنا مُسْلِمُ بْنُ سَلامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ مُوسَى، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ " إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ وَضَعَ كَفَّهُ الْيُمْنَى تَحْتَ خَدِّهِ الأَيْمَنِ، وَقَالَ: اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ " [٣١١/٨]

4250- Berâ b. Âzib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatağına girince sağ elini sağ yanağının altına koyar ve: *"Allahım! Kullarını dirilteceğin gün beni azabından koru"* derdi.

٤٢٥١- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بنُ مِلْحَانَ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْهَادِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيُّ، عَنْ شَبَثِ بْنِ رِبْعِيٍّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلامُ، أَنَّهُ قَالَ: قُدِمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِسَبْيٍ، فَقَالَ عَلِيٌّ لِفَاطِمَةَ: ائْتِي أَبَاكِ فَسَلِيهِ خَادِمًا تَقِي بِهِ الْعَمَلَ، فَأَتَتْ أَبَاهَا حِينَ أَمْسَتْ، فَقَالَ لَهَا: " مَا لَكِ يَا بُنَيَّةُ؟ "، قَالَتْ: لا شَيْءَ، جِئْتُ لأُسَلِّمَ عَلَيْكَ، وَاسْتَحْيَتْ أَنْ تَسْأَلَ شَيْئًا، فَلَمَّا رَجَعَتْ، قَالَ لَهَا عَلِيٌّ: مَا فَعَلْتِ؟ قَالَتْ: لَمْ أَسْأَلْهُ شَيْئًا وَاسْتَحْيَيْتُ مِنْهُ حَتَّى إِذَا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الْقَابِلَةُ، قَالَ لَهَا: ائْتِي أَبَاكِ فَسَلِيهِ خَادِمًا تَتَّقِينَ بِهِ الْعَمَلَ، فَأَتَتْ أَبَاهَا فَاسْتَحْيَتْ أَنْ تَسْأَلَهُ شَيْئًا، حَتَّى إِذَا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الثَّالِثَةُ مَسَاءً خَرَجْنَا جَمِيعًا حَتَّى أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " مَا أَتَى بِكُمَا؟ "، فَقَالَ عَلِيٌّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ شَقَّ عَلَيْنَا الْعَمَلُ، فَأَرَدْنَا أَنْ تُعْطِيَنَا خَادِمًا نَتَّقِي بِهِ الْعَمَلَ، فَقَالَ لَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " هَلْ أَدُلُّكُمَا عَلَى خَيْرٍ لَكُمَا مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ؟ "، قَالَ عَلِيٌّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، نَعَمْ، قَالَ: " تَكْبِيرَاتٌ وَتَسْبِيحَاتٌ وَتَحْمِيدَاتٌ مِائَةٌ حِينَ تُرِيدَانِ تَنَامَانِ فَتِبيتَانِ عَلَى أَلْفِ حَسَنَةٍ، وَمِثْلُهَا حِينَ تُصْبِحَانِ فَتَقُومَانِ عَلَى أَلْفِ حَسَنَةٍ "، فَقَالَ عَلِيٌّ: فَمَا فَاتَتْنِي مُنْذُ سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلا لَيْلَةَ صِفِّينَ، فَإِنِّي نُسِّيتُهَا حَتَّى ذَكَرْتُهَا مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَقُلْتُهَا [٦٩/١]

4251- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Bir defasında Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) esirler getirildi. Fâtıma'ya: "Babanın yanına gidip esirlerden kendine bir hizmetçi iste ki şu işlerden kurtulursun" dedim. Fâtıma, akşam vakti babasının yanına gitti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Kızcağızım! Neyin var?"* diye sorunca, Fâtıma: "Bir şey yok! Seni görüp hatırını sormak için geldim" dedi ve utandığı için ondan bir şey isteyemedi. Dönünce

kendisine: "Ne yaptın?" diye sordum. "Utandım ve ondan bir şey isteyemedim!" dedi. İkinci günün akşamı yine: "Babanın yanına gidip esirlerden kendine bir hizmetçi iste ki, şu işlerden kurtulasın" dedim. Fâtıma gitti, ama yine utanıp bir şey isteyemeden geri döndü.

Üçüncü günü akşamı ikimiz birlikte kalkıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldik. Bize: *"Neden geldiniz?"* diye sorunca şöyle dedim: "Ey Allah'ın Resûlü! İşler bize güç gelmeye başladı. İşlerimize yardımcı olmak için bize bir hizmetçi (köle) vermen için gelmiştik." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size, kızıl genç develerden daha hayırlı olan bir şeyi söyleyeyim mi?"* diye sorunca, ben: "Söyle ey Allah'ın Resûlü!" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yatağa girdiğiniz zaman yüzer defa Allahu Ekber, Sübhânallah ve Elhamdu lillah deyin. Bu şekilde geceyi bin iyilik yapmış gibi geçirirsiniz. Sabah kalktığınız zaman da aynı şekilde bunu tekrar ederseniz bin iyilik yapmış gibi sabahı bulursunuz."* Bunları Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğimden beri bir gün dahi olsa aksatmış değilim. Sadece Sıffîn savaşı gecesi unutmuştum da gece sonunda aklıma geldi ve söyledim.

٤٢٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَلِيٍّ، قَالَ: أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى وَضَعَ رِجْلَيْهِ بَيْنِي وَبَيْنَ فَاطِمَةَ، فَعَلَّمَنَا مَا نَقُولُ إِذَا أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا: " ثَلاثًا وَثَلاثِينَ تَسْبِيحَةً، وَثَلاثًا وَثَلاثِينَ تَحْمِيدَةً، وَأَرْبَعًا وَثَلاثِينَ تَكْبِيرَةً "، قَالَ عَلِيٌّ: فَمَا تَرَكْتُهَا بَعْدُ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَلا لَيْلَةَ صِفِّينَ؟ قَالَ: وَلا لَيْلَةَ صِفِّينَ "، رَوَاهُ الْحَكَمُ وَمُجَاهِدٌ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى نَحْوَهُ [١/٦٩] [٥/٩٧]

4252- Abdurrahmân b. Ebî Leylâ, Hz. Ali'nin şöyle dediğini nakleder: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza gelip ayaklarını benimle Fâtıma arasına koydu ve yatağımıza girdiğimiz zaman otuz üç defa tesbih, otuz üç tahmîd, otuz dört tekbir getirmemizi öğretti."

٤٢٥٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ الله بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا يُونُسُ بْنُ حَبِيبٍ، قَالَ: ثنا أَبُو دَاوُدَ. ح وَحَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا يُوسُفُ الْقَاضِي، قَالَ: ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالا: ثنا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنِي الْحَكَمُ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: ثنا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ: إِنَّ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا اشْتَكَتْ مَا تَلْقَى مِنْ أَثَرِ الرَّحَى فِي يَدِهَا، فَأُتِيَ النَّبِيَّ ﷺ بِسَبْيٍ، فَانْطَلَقَتْ فَلَمْ تَجِدْهُ، وَلَقِيَتْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، فَأَخْبَرَتْهَا،

فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ ﷺ أَخْبَرَتْهُ عَائِشَةُ بِمَجِيءِ فَاطِمَةَ إِلَيْهِ فَجَاءَ النَّبِيُّ ﷺ وَقَدْ أَخَذْنَا مَضَاجِعَنَا، فَذَهَبْنَا نَقُومُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: " مَكَانَكُمَا "، فَقَعَدَ بَيْنَنَا حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ قَدَمَيْهِ عَلَى صَدْرِي، فَقَالَ: " أَلا أُعَلِّمُكُمَا خَيْرًا مِمَّا سَأَلْتُمَانِي: إِذَا أَخَذْتُمَا مَضْجَعَكُمَا أَنْ تُكَبِّرَا اللَّهَ أَرْبَعًا وَثَلاثِينَ، وَتُسَبِّحَا لَهُ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَتَحْمَدَانِهِ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، رَوَاهُ ابْنُ الْمُبَارَكِ، وَالنَّاسُ وَيَحْيَى الْقَطَّانُ عَنْ شُعْبَةَ، وَرَوَاهُ مُجَاهِدٌ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى [٤/٣٥٤]

4253- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Fâtıma, değirmen taşının elinde bıraktığı izden rahatsızlanmıştı. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) esirler getirilince, Fâtıma Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gitti, ama onu bulamadı. Âişe'yi bulup ona (Kendisine bir hizmetçi verilmesini istediğini) söyledi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gelince Âişe, Fâtıma'nın geldiğini söyledi. Biz yatağımıza girdikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza gelince kalkmak istedik, ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yerinizde kalın!"* buyurup aramızda oturdu. Hatta onun ayaklarının serinliğini göğsümde hissettim. Bize şöyle dedi: *"Size, benden istediğiniz şeyden daha hayırlısını öğreteyim mi? Yatağınıza girdiğiniz zaman otuz dört defa tekbir, otuz üç defa tesbih ve otuz üç defa hamd edin. Bu sizin için hizmetçiden daha hayırlıdır."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٢٥٤- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، قَالَ: ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: ثنا الْحُمَيْدِيُّ. ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، قَالا: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، قَالَ: ثنا سُفْيَانُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَزِيدَ، أَنَّهُ سَمِعَ مُجَاهِدًا، يَقُولُ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى يُحَدِّثُ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: أَنَّ فَاطِمَةَ ابْنَةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ تَسْأَلُهُ خَادِمًا، فَقَالَ: " أَلا أُخْبِرُكِ بِمَا هُوَ خَيْرٌ لَكِ مِنْهُ، تُسَبِّحِينَ اللَّهَ عِنْدَ مَنَامِكِ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَتَحْمَدِينَ اللَّهَ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَتُكَبِّرِينَ اللَّهَ أَرْبَعًا وَثَلاثِينَ "، قَالَ سُفْيَانُ: إِحْدَاهُنَّ أَرْبَعًا وَثَلاثِينَ، قَالَ عَلِيٌّ: فَمَا تَرَكْتُهَا مُنْذُ سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا لَهُ: وَلا لَيْلَةَ صِفِّينَ، قَالَ: وَلا لَيْلَةَ صِفِّينَ، رَوَاهُ عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ، وَحَبِيبُ بْنُ حِبَّانَ، عَنْ مُجَاهِدٍ، وَرَوَاهُ عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ

---

[1] Buhârî (3705, 5361, 6318), Müslim (2727) ve Ahmed (1/136).

الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى حَدَّثَنَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْعَوَّامِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، قَالَ: أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى وَضَعَ رِجْلَهُ بَيْنِي وَبَيْنَ فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا فَذَكَرَ نَحْوَهُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ، تَفَرَّدَ بِهِ الْعَوَّامُ بْنُ حَوْشَبٍ [٤/٣٥٥]

4254- Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı Fâtıma, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip bir hizmetçi isteyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sana bundan daha hayırlısını söyleyeyim mi? Yatacağın zaman Allah'ı otuz üç defa tesbih, otuz üç defa hamd ve otuz dört defa tekbir et."* Süfyân: "Bunlardan biri otuz dörttür" demiştir. Hz. Ali: "Bunları Allah'ın Resûlü'nden duyduğum zamandan bu yana hiç terk etmedim" deyince, ona: "Sıffin gecesi de mi?" diye sordular. Hz. Ali: "Sıffin gecesi de" cevabını verdi.

Aynı manada bir hadis başka bir kanalla "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza geldi ve ayaklarını benimle Fâtıma'nın arasına koydu...." şeklinde nakledilmiştir. [1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٥٤/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ قَالَ: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْعَبْدِيُّ قَالَ: ثنا فُدَيْكُ بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ: ثنا خَلِيفَةُ بْنُ حُمَيْدٍ، عَنْ إِيَاسِ بْنِ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ كَبَّرَ تَكْبِيرَةً عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ رَافِعًا بِهَا صَوْتَهُ أَعْطَاهُ اللهُ مِنَ الْأَجْرِ بِعَدَدِ كُلِّ قَطْرَةٍ فِي الْبَحْرِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ، وَمَحَا عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ، وَرَفَعَ لَهُ عَشْرَ دَرَجَاتٍ، مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ مَسِيرَةُ مِائَةِ عَامٍ بِالْفَرَسِ الْمُسْرِعِ» غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ إِيَاسٍ وَلَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلَّا خَلِيفَةُ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ فُدَيْكٌ

4254/a- İyâs b. Muâviye babasından, o da dedesinden, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dediğini naklediyor: *"Kim, güneş batarken, deniz kenarında, yüksek sesle tekbir getirirse; Allah, denizdeki her damlaya karşılık on*

[1] Müslim (2728).

sevap verir, on günahını siler, derecesini on kat yükseltir. Her iki derece arası, hızlı bir atla yapılan yüz yıllık yol mesafesi kadardır."[1]

٤٢٥٥- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا جُبَارَةُ بْنُ الْمُغَلِّسِ، ثنا الْحَجَّاجُ بْنُ تَمِيمٍ الْجَزَرِيُّ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " أَلا أَدُلُّكُمْ عَلَى كَلِمَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنَ الإِشْرَاكِ بِاللَّهِ؟ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ عِنْدَ مَنَامِكُمْ " [٤/٩٦]

4255- İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizlere, sizi Allah'a ortak koşmaktan kurtaracak bir söz öğreteyim mi? Yatacağınız zaman Kâfirun Sûresini okuyunuz."*[2]

٤٢٥٦- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَعْبَدٍ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّازُ، قَالَ: ثنا عُمَرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُجَالِدٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ مُجَالِدٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ جَابِرٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ لأَصْحَابِهِ: " مَا تَقُولُونَ عِنْدَ النَّوْمِ؟ " فَقَالُوا حَتَّى انْتَهَى إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ، فَسَأَلَهُ، فَقَالَ: أَقُولُ: أَنْتَ خَلَقْتَ هَذِهِ النَّفْسَ، لَكَ مَحْيَاهَا وَمَمَاتُهَا فَإِنْ تَوَفَّيْتَهَا، فَعَافِهَا وَاعْفُ عَنْهَا، وَإِنْ رَدَدْتَهَا، فَاحْفَظْهَا وَاهْدِهَا، قَالَ: فَعَجِبَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنْ قَوْلِهِ، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الشَّعْبِيِّ، تَفَرَّدَ بِهِ عُمَرُ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ [٤/٣٣٥]

4256- Câbir b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ashâbına: *"Yatacağınız zaman ne diyorsunuz?"* diye sordu. Sahabe tek tek cevap verdi ve sıra Abdullah b. Revâha'ya gelince, Abdullah: "«Bu canı sen yarattın. Onun yaşamı ve ölümü senin içindir. Eğer öldürürsen ona afiyet ver ve affet. Eğer yaşatırsan onu muhafaza eyle ve doğru yola ilet» derim" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözü beğendi.

Tek kanallı bir hadistir.

Sabah ve Akşam Okunacak Dualar

٤٢٥٧- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ النَّخَعِيِّ،

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/241).

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr* (12/241).

ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُوَيْدٍ النَّخَعِيُّ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَمْسَى، قَالَ: " أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ "، قَالَ الْحَسَنُ: فَحَدَّثَنِي زُبَيْدٌ، أَنَّهُ حَفِظَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ فِي هَذَا: " لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَرَوَاهُ شَرِيكٌ وَزَائِدَةُ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ زُبَيْدٍ، وَرَوَاهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُهَاجِرٍ، عَنْ زُبَيْدٍ عَقِبَ حَدِيثِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سُوَيْدٍ [٣٩/٥]

4257- Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) akşamlayınca şöyle derdi: *"Biz ve mülk, Allah'a ait olarak akşamladık. Allah'a hamd olsun. Allah'tan başka ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur."* Hasan'ın bildirdiğine göre Zubeyd, İbrâhîm'den şu sözleri de işitmiştir: *"Mülk onundur, hamd ona mahsustur ve onun her şeye gücü yeter. Allahım! Senden bu gecenin ve bu geceden sonrasının hayrını isterim. Bu gecenin ve bu geceden sonrasının şerrinden de sana sığınırım. Allahım! Tembellikten ve ihtiyarlayıp kocamanın kötülüğünden sana sığınırım. Allahım! Cehennemin ve kabrin azabından sana sığınırım."*[1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٢٥٨- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى النَّيْسَابُورِيُّ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقَطَّانُ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ.ح وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ الرَّازِيُّ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُسَافِرٍ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي فُدَيْكٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حُمَيْدٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ الْغَازِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ مَكْحُولٍ الدِّمَشْقِيِّ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ أَوْ يُمْسِي: إِنِّي أُشْهِدُكَ، وَأُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ، وَمَلائِكَتَكَ، وَجَمِيعَ خَلْقِكَ، أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ، وَحْدَكَ لا شَرِيكَ لَكَ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ، أَعْتَقَ اللَّهُ رُبُعَهُ مِنَ النَّارِ، وَمَنْ قَالَهَا مَرَّتَيْنِ أَعْتَقَ اللَّهُ نِصْفَهُ مِنَ النَّارِ، وَمَنْ قَالَهَا ثَلاثًا أَعْتَقَ اللَّهُ ثَلاثَةَ أَرْبَاعِهِ مِنَ النَّارِ، فَإِنْ قَالَهَا أَرْبَعًا أَعْتَقَهُ

---

[1] Müslim (2723), Ebû Dâvud (5071), Tirmizî (3390) ve Ahmed (1/440).

اللَّهُ مِنَ النَّارِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مَكْحُولٍ وَهِشَامٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي فُدَيْكٍ [١٨٤/٥]

4258- Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim sabahlayınca veya akşamlayınca şöyle derse Allah onu cehennemden azad eder: «Ey Allahım! Senin, Arş'ını taşıyan meleklerini ve diğer meleklerini bütün yarattıklarını şahit tutarım ki; Senden başka ilah yoktur. Sen teksin ve ortağın yoktur. Muhammed de kulun ve Resûlündür.» Bunu iki defa söyleyenin yarısını, üç defa söyleyenin dörtte üçünü cehennemden azad eder. Dört defa söyleyenin ise tamamını azad eder."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٥٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مَخْلَدٍ، قَالَ: ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، قَالَ: ثنا يَحْيَى بْنُ هَاشِمٍ، قَالَ: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: ثنا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ، قَالَ: ثنا هِشَامُ بْنُ زِيَادٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ، قَالَ: " اللَّهُمَّ مَتِّعْنِي بِسَمْعِي وَبَصَرِي وَعَقْلِي وَاجْعَلْهُمَا الْوَارِثَ مِنِّي، وَانْصُرْنِي عَلَى عَدُوِّي وَأَرِنِي فِيهِ ثَأْرِي "، زَادَ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ فِي حَدِيثِهِ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ، وَمَنَ الْجُوعِ فَإِنَّهُ بِئْسَ الضَّجِيعُ "، هَذَا حَدِيثٌ رَوَاهُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عِدَّةٌ، وَلَمْ يَسُقْهُ هَذَا السِّيَاقَ إِلا هِشَامُ بْنُ زِيَادٍ، وَتَفَرَّدَ بِهِ بِقَوْلِهِ " وَعَقْلِي "، عَنْهُ عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ [١٨١/٢]

4259- Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatağına girince şöyle derdi: *"Allahım! Kulağım, gözüm ve aklımdan beni faydalandır ve ölünceye kadar onları afiyette kıl. Düşmanıma karşı bana yardımcı ol ve bunda intikam ve galibiyetimi bana göster."* Osmân b. el-Heysem rivâyetinde şu ilave yer almıştır: *"Allahım! Borç altında ezilmekten ve açlıktan sana sığınırım. Şüphesiz ki açlık kötü bir yatak arkadaşıdır."*

٤٢٦٠- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَزِيزٍ الْمَوْصِلِيُّ، ثنا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ، ثَنَا أَبُو إِسْرَائِيلَ الْمُلائِيُّ، عَنْ طَلْحَةَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْسَجَةَ، عَنِ الْبَرَاءِ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَصْبَحَ، قَالَ: " أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ،

---

[1] Ebû Dâvud (5069) ve Tirmizî (3501).

وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذَا الْيَوْمِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذَا الْيَوْمِ، وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْكِبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ طَلْحَةَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ [٢٧/٥]

4260- Berâ b. Âzib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), sabahladığında ve akşamladığında şöyle derdi: *"Biz ve mülk, Allah'a âit olarak akşamladık. Allah'tan başka ilah yoktur ve ortağı yoktur. Allahım! Senden bu günün ve sonrakinin hayrını istiyorum. Bu günün ve sonrakinin şerrinden sana sığınıyorum. Allahım! Tembellikten, kibirden ve cehennem azabından sana sığınırım."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٦١- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ بَهْرَامَ الْكُوفِيُّ، ثنا الأَشْجَعِيُّ، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ سُهَيْلٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: لَدَغَتْ عَقْرَبٌ رَجُلا فَلَمْ يَنَمْ لَيْلَتَهُ، فَقِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ فُلانًا لَدَغَتْهُ عَقْرَبٌ فَلَمْ يَنَمْ لَيْلَتَهُ، فَقَالَ: " أَمَا إِنَّهُ لَوْ قَالَ حِينَ أَمْسَى: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ، مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، مَا ضَرَّتْهُ لَدْغَةُ عَقْرَبٍ حَتَّى يُصْبِحَ "، تَفَرَّدَ بِهِ الأَشْجَعِيُّ، عَنِ الثَّوْرِيِّ [١٤٣/٧]

4261- Ebû Hureyre der ki: Bir adamı akrep sokunca o gece uyuyamadı. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Falan kişiyi akrep soktuğu için gece boyu uyuyamadı" denilince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Eğer akşamlayınca: «Yarattıklarının şerrinden Allah'ın tam ve eksiksiz olan kelimelerine sığınırım» deseydi, sabaha kadar akrep sokması ona zarar vermezdi."*[2]

٤٢٦٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنُ الْحَسَنِ، ثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ إِمْلاءً عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثَنَا أَبُو مَوْدُودٍ، حدَّثَنِي رَجُلٌ، عَنْ رَجُلٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَانَ بْنَ عُثْمَانَ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: "

---

[1] Taberânî, *M. el-Kebîr* (2/9).

[2] Ahmed (2/375), Ebû Dâvud (3898), Tirmizî (3605) ve İbn Mâce (3518).

مَنْ قَالَ إِذَا أَصْبَحَ: بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الأَرْضِ وَلا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ثَلاثَ مَرَّاتٍ لَمْ يَفْجَأْهُ بَلاءٌ حَتَّى يُمْسِي، وَإِذَا قَالَهَا حِينَ يُمْسِي مِثْلَهُ " [٤٢/٩]

4262- Osmân b. Affan'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sabahladığı zaman, şu duayı söyleyene ansızın bir musibet isabet etmez: «İsminin anılması ile yerde ve gökte olan hiçbir şeyin zarar veremediği Allah'ın ismi ile korunuyorum.» Bu sözü akşamlayınca söylerse, aynı şey geçerlidir."*[1]

٤٢٦٣- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُجَاشِعٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَمْسَى، قَالَ: " أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ " [٤٣/٩]

4263- Abdullah b. Mes'ûd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) akşamlayınca: *"Biz ve mülk, Allah'a âit olarak akşamladık. Allah'a hamd olsun. Allah'tan başka ilah yoktur ve ortağı yoktur"* derdi.

Gece Uyanınca Okunacak Dua

٤٢٦٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ.ح وَحَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ بْنُ حَمْزَةَ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ، قَالا: ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، نا الأَوْزَاعِيُّ، ثنا عُمَيْرُ بْنُ هَانِئٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي جُنَادَةُ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ، حَدَّثَنِي عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَنْ تَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ، فَقَالَ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ للَّهِ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: رَبِّ اغْفِرْ لِي، غُفِرَ لَهُ أَوْ قَالَ فَدَعَا اسْتُجِيبَ لَهُ، فَإِنْ هُوَ عَزَمَ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى قُبِلَتْ صَلاتُهُ "، صَحِيحٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ، مِنْ حَدِيثِ عُمَيْرِ بْنِ هَانِئٍ وَالأَوْزَاعِيِّ [١٥٩/٥]

---

[1] Ahmed (1/62) ve Ebû Dâvud (5088).

4264- Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gece uyandığında: «Allah'tan başka ilah yoktur. Sadece o vardır, O'nun ortağı yoktur. Mülk onundur. Hamd ona mahsustur, hayat veren ve öldüren O'dur ve her şeye güç yetirendir. Allah'ı noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur ve en büyüktür. Güç ve kuvvet, sadece Yüce ve Büyük olan Allah'ın yardımıyla elde edilir» dedikten sonra: «Ey Rabbim! Beni bağışla» derse Allah onu bağışlar. –veya:*

Dua ederse duasını kabul eder- Eğer azmedip abdest alarak namaz kılarsa, namazı kabul edilir." [1]

Buhârî ile Müslim'in ittifak ettikleri sahih bir hadistir.

٤٢٦٥- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي حَصِينٍ، حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، حدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَكَّارٍ أَبُو الْحَسَنِ الْمِصِّيصِيُّ، حدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الْفَزَارِيُّ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ شِمْرِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ، عَنْ أَبِي عَطِيَّةَ، قَالَ الْحَضْرَمِيُّ: كَذَا، قَالَ: وَإِنَّمَا هُوَ أَبُو ظَبْيَة، عَنْ عَمْرِو بْنَ عَبَسَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَبِيتُ طَاهِرًا عَلَى ذِكْرٍ فَيَتَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ فَيَقُومُ فَيَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنَ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ إِلا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ " [٣١٩/٩]

4265- Amr b. Abese'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Temiz (abdestli) ve Allah'ı zikrederek geceleyen kişi, gece uyanınca kalkıp Allah'tan dünya ve âhiret hayrı isterse, muhakkak Allah istediğini verir."* [2]

Namazdan Sonra Okunacak Dua

٤٢٦٦- حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، قَالَ: ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَصْرٍ الضُّبَعِيُّ، قَالَ: ثنا مَطَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الضَّحَّاكُ، قَالَ: ثنا عَبْدُ الْمُؤْمِنِ بْنُ سَالِمٍ، قَالَ: ثنا سُلَيْمَانُ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لأَنْ أَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللَّهَ

---

[1] Buhârî (1154), Ebû Dâvud (5060), Tirmizî (3474) ve İbn Mâce (5/313).

[2] Ahmed (5/235, 244).

بَعْدَ صَلاةِ الْغَدَاةِ إِلَى أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُحَرِّرَ أَرْبَعَةَ مُحَرَّرِينَ مِنَ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سُلَيْمَانَ تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ عَبْدُ الْمُؤْمِنِ [٣/٣٥]

4266- Enes der ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Sabah namazından sonra Allah'ı zikredenlerle güneş doğana kadar oturmam; benim için İsmail oğullarından dört kişiyi azad etmekten daha üstündür."*[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٦٧- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الطَّلْحِيُّ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ، عَنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنِ ابْنِ عُجْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مُعَقِّبَاتٌ لا يَخِيبُ قَائِلُهُنَّ: تُسَبِّحُ اللَّهَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاةٍ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَتَحْمَدُهُ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَتُكَبِّرُهُ أَرْبَعًا وَأَرْبَعِينَ "، ثَابِتٌ صَحِيحٌ رَوَاهُ عَنِ الْحَكَمِ، مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ، وَالأَعْمَشُ، وَمَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ، وَشُعْبَةُ، وَابْنُ أَبِي لَيْلَى، وَحَمْزَةُ، وَسُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ، وَأَبُو شَيْبَةَ [٥/١٠٤]

4267- (Ka'b) İbn Ukri'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Farz namazların sonunda söylenmesi gereken bazı tesbihat vardır ki onları yapanlar zararda değillerdir. Her namazın arkasında otuz üç sefer «Sübhânallah» otuzüç sefer «Elhamdu lillah» otuz dört sefer «Allahu ekber» demek."*[2]

Sahih sabit bir hadistir.

٤٢٦٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ، ثنا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ، عَنْ رَوَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ، أَنَّ مُعَاوِيَةَ كَتَبَ إِلَى الْمُغِيرَةِ: هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا فَرَغَ مِنَ الصَّلاةِ يَتَكَلَّمُ بِشَيْءٍ بَعْدَ الصَّلاةِ الْمَكْتُوبَةِ؟ فَكَتَبَ إِلَيْهِ الْمُغِيرَةُ: إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ، يَقُولُ إِذَا فَرَغَ مِنَ الصَّلاةِ: " لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ، وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ

---

[1] Ebû Dâvud (3667).

[2] Müslim (596), Tirmizî (3412), Nesâî (3/75) ve Abdurrezzak (3193).

قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ ".رَوَاهُ الْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ، في آخرين، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ [١٧٦/٥]

4268- Muğîre'nin kâtibi Revvâd'ın bildirdiğine göre Muâviye, Muğîre'ye mektup yazıp: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) farz namazı bitirince hemen ardından bir şey söyler miydi?" diye sorunca, Muğîre şöyle cevap yazdı: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirince şöyle derdi: *"Allah'tan başka ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk ona aittir ve hamd Allah'a mahsustur. Onun her şeye gücü yeter. Allahım! Senin verdiğini engelleyecek, engellediğini verecek yoktur. Makam sahibinin sahip olduğu şeyler, senin yanında kendisine hiçbir fayda sağlamaz."*[1]

٤٢٦٩- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ، ثَنَا أَبِي، ثَنَا شُعْبَةُ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ وَرَّادٍ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ: كَانَ إِذَا قَضَى صَلاتَهُ، فَسَلَّمَ، قَالَ: " لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ " [٨٤/٦]

4269- Muğîre b. Şu'be der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirip selam verince şöyle derdi: *"Allah'tan başka ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk ona aittir ve hamd Allah'a mahsustur. Onun her şeye gücü yeter. Allahım! Senin verdiğini engelleyecek, engellediğini verecek yoktur. Makam sahibinin sahip olduğu şeyler, senin yanında kendisine hiçbir fayda sağlamaz."*

٤٢٧٠- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ أَبِي أُسَامَةَ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ.ح وَثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالا: ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ وَرَّادٍ، كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ، قَالَ: كَتَبَ الْمُغِيرَةُ، إِلَى مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاةٍ: " لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ "، لَفْظُ حَدِيثِ يَزِيدَ، وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ آدَمَ، عَنْ مِسْعَرٍ، مِثْلَهُ [٢٤٤/٧]

---

[1] Buhârî (844, 1477, 2408, 5975), Müslim (593) ve Ebû Dâvud (1505).

4270- Muğîre'nin katibi Verrâd'ın bildirdiğine göre Muğîre, Muâviye b. Ebî Süfyân'a şöyle yazdı: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) işittim, her namazdan sonra şöyle derdi: *"Allah'tan başka ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk ona aittir ve hamd Allah'a mahsustur. Onun her şeye gücü yeter. Allahım! Senin verdiğini engelleyecek, engellediğini verecek yoktur. Makam sahibinin sahip olduğu şeyler, senin yanında kendisine hiçbir fayda sağlamaz."*

٤٢٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَخْلَدٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْهَيْثَمِ الْبَلَدِيُّ، حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَنْ قَالَ خَلْفَ كُلِّ صَلاةٍ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ تَكْبِيرَةً، وَثَلاثًا وَثَلاثِينَ تَحْمِيدَةً، وَثَلاثًا وَثَلاثِينَ تَسْبِيحَةً، وَيَقُولُ: لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ مَرَّةً وَاحِدَةً غُفِرَ لَهُ خَطَايَاهُ، وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ "، مَشْهُورٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي صَالِحٍ، رَوَاهُ عَنْهُ سُمَيٌّ، وَسُهَيْلٌ، وَغَيْرُهُمَا، عَزِيزٌ مِنْ حَدِيثِ اللَّيْثِ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْهُ [٣٢٦/٧]

4271- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim her namazdan sonra otuz üç defa tekbir, otuz üç defa hamd ve otuz üç defa tesbih ettikten sonra bir defa: «Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir ve ortağı yoktur. Mülk, ona aittir ve hamd Allah'a mahsustur. Onun her şeye gücü yeter» derse günahları deniz köpüğü kadar olsalar bile bağışlanır."*

٤٢٧٢- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ فُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ: رَأَى رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ، قَالَ: قِيلَ: بِأَيِّ شَيْءٍ أَمَرَكُمْ بِهِ نَبِيُّكُمْ ﷺ قَالَ: أَمَرَنَا أَنْ نُسَبِّحَ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَنَحْمَدَ ثَلاثًا وَثَلاثِينَ، وَنُكَبِّرَ أَرْبَعًا وَثَلاثِينَ، فَذَلِكَ مِائَةٌ، قَالَ: فَسَبِّحُوا خَمْسًا وَعِشْرِينَ، وَاحْمَدُوا خَمْسًا وَعِشْرِينَ، وَكَبِّرُوا خَمْسًا وَعِشْرِينَ، وَهَلِّلُوا خَمْسًا وَعِشْرِينَ، فَتِلْكَ مِائَةٌ، فَلَمَّا أَصْبَحَ ذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: " افْعَلُوا كَمَا قَالَ الأَنْصَارِيُّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ عَلِيٍّ، وَعَبْدِ الْعَزِيزِ، تَفَرَّدَ بِهِ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ

4272- İbn Ömer der ki: Ensâr'dan bir kişi rüyasında kendisine: "Peygamber'iniz (sallallahu aleyhi vesellem) size neyi emretti?" diye sorulunca: "Otuz

üç defa tesbih, otuz üç defa hamd ve otuz dört defa tekbir getirmemizi emretti. Bu da (toplamda) yüz eder" cevabını verdi. Rüyadaki kişi: "Siz yirmi beş defa tesbih, yirmi beş defa hamd, yirmi beş defa tekbir ve yirmi beş defa tehlil getirin. Bu da yüz eder" dedi. Sabah olunca Ensârî bu rüyayı Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) anlattı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ensârî'nin dediği gibi yapınız"* buyurdu.[1]

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٧٣- حَدَّثَنَا فَارُوقٌ الْخَطَّابِيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ، حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، أَنَّ ثَابِتًا الْبُنَانِيَّ، أَخْبَرَهُمْ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ صُهَيْبٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُحَرِّكُ شَفَتَيْهِ بِشَيْءٍ فِي أَيَّامِ حُنَيْنَ إِذَا صَلَّى الْغَدَاةَ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لا تَزَالُ تُحَرِّكُ شَفَتَيْكَ بِشَيْءٍ بَعْدَ صَلاةِ الْغَدَاةِ وَكُنْتَ لا تَفْعَلُهُ، قَالَ: " إِنَّ نَبِيًّا كَانَ قَبْلَنَا أَعْجَبَتْهُ كَثْرَةُ أُمَّتِهِ، فَقَالَ: لا يَرُومُ هَؤُلاءِ، أَحْسَبُهُ قَالَ شَيْءٌ فَأَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ أَنْ خَيِّرْ أُمَّتَكَ بَيْنَ ثَلاثٍ، إِمَّا أَنْ أُسَلِّطَ عَلَيْهِمُ الْمَوْتَ، أَوِ الْعَدُوَّ، أَوِ الْجُوعَ، فَعَرَضَ عَلَيْهِمْ ذَلِكَ، فَقَالُوا: أَمَّا الْجُوعُ فَلا طَاقَةَ لَنَا بِهِ، وَلا طَاقَةَ لَنَا بِالْعَدُوِّ، وَلَكِنِ الْمَوْتُ، فَمَاتَ مِنْهُمْ فِي ثَلاثَةِ أَيَّامٍ سَبْعُونَ أَلْفًا، فَأَنَا الْيَوْمَ أَقُولُ: اللَّهُمَّ بِكَ أُحَاوِلُ، وَبِكَ أُصَاوِلُ، وَبِكَ أُقَاتِلُ " [١/١٥٥]

4273- Suheyb der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Huneyn savaşı sırasında sabah namazını kıldıktan sonra dudaklarının kıpırdadığını görünce: "Ey Allah'ın Resûlü! Sabah namazından sonra, daha önce yapmadığın şekilde dudaklarını oynatıp bir şeyler söyledin" dedik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bizden önceki bir peygamberin ümmetinin çokluğu hoşuna gitmiş ve: «Bunlara hiçbir bela erişmez» demişti. Allah ona şöyle vahyetti: «Ümmetine söyle, üç şeyden birini seçsinler. Ya ölüm, ya savaş ya da açlık.» Peygamber bunu ümmetine bildirince onlar: «Açlığa dayanamayız. Düşmana karşı duramayız. Ölüm en iyisidir» dediler ve üç günde yetmiş bin kişi öldü. İşte ben de bu gün şöyle dua ediyorum: «Allahım! Senin ihsanınla darbeleri savabilirim. Senin yardımınla ayakta kalabilirim. Senin verdiğin güçle savaşabilirim."*[2]

---

[1] Nesâî (3/76).

[2] Ahmed (4/332), Tirmizî (3340), Dârimî (2/216) ve Abdurrezzak (9751).

٤٢٧٤- حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ مَالِكٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَنْدَلٍ، ثنا ابْنُ السَّمَّاكِ.ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُظَفَّرِ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ ثَابِتٍ، وَجَدْتُ فِي كِتَابِ جَدِّي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صُبَيْحِ بْنِ السَّمَّاكِ، عَنْ جُبَيْرٍ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِيمَا يَذْكُرُ عَنْ رَبِّهِ ﷻ: " ابْنَ آدَمَ، اذْكُرْنِي بَعْدَ الْفَجْرِ وَبَعْدَ الْعَصْرِ سَاعَةً أَكْفِكَ مَا بَيْنَهُمَا ".غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا جُبَيْرٌ، وَحَدِيثُ ابْنُ السَّمَّاكِ لَمْ يَرْوِهِ عَنْهُ إِلا ابْنُ صَنْدَلٍ

4274- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Allah şöyle buyurur: "Ey Âdemoğlu! Fecirden sonra ve ikindiden sonra beni bir saat zikret, ben sana bunlar arasında geçenler için yeteyim."*

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٧٥- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَاجِيَةَ، ثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَرْوَانَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ كَعْبًا حَلَفَ لَهُ بِالَّذِي فَلَقَ الْبَحْرَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلامُ أَنَّ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلامُ كَانَ إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلاتِهِ، قَالَ: " اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي جَعَلْتَهُ عِصْمَةَ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّذِي جَعَلْتَ فِيهَا مَعَاشِي، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَأَعُوذُ بِعَفْوِكَ مِنْ نِقْمَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ جَدُّهُ "، قَالَ كَعْبُ الأَحْبَارِ: وَأَخْبَرَنِي صُهَيْبٌ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ كَانَ " يَنْصَرِفُ بِهَذَا الدُّعَاءِ مِنْ صَلاتِهِ "، وَهَذَا الْحَدِيثُ مِنْ جِيَادِ الأَحَادِيثِ تَفَرَّدَ بِهِ مُوسَى عَنْ عَطَاءٍ [٦/٤٦]

4275- Atâ b. Ebî Mervân, babasından bildiriyor: Ka'b, Hz. Mûsa'ya denizi yaran Allah adına yemin ederek şöyle dedi: Hz. Dâvud namazını bitirince şöyle derdi: *"Allahım! İşimin ismeti (günahsızlığı) olan dinimi ıslah et. Yaşantımın içinde olduğu dünyamı ıslah et. Allahım! Gazabından rızana, intikamından affına, senden yine sana sığınırım. Senin verdiğini engelleyecek, engellediğini de verecek yoktur. Makam sahibinin sahip olduğu şeyler, senin yanında kendisine hiçbir fayda sağlamaz."* Ka'bu'l-Ahbar der ki: Suheyb'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirince bu duayı okurdu.[1]

---

[1] Nesâî (3/72).

٤٢٧٦- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ الدِّمَشْقِيُّ، ثَنَا بَقِيَّةُ، ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَيْسَرَةَ الْحَضْرَمِيِّ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " مَا تَسْتَقِلُّ الشَّمْسُ فَيَبْقَى شَيْءٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ إِلا سَبَّحَ اللَّهَ بِحَمْدِهِ، إِلا مَا كَانَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَأَغْبِيَاءِ بَنِي آدَمَ "، قَالَ: فَسَأَلْتُهُ، عَنْ أَغْبِيَاءِ بَنِي آدَمَ، قَالَ: " الْكُفَّارُ شِرَارُ الْخَلْقِ أَوْ شِرَارُ خَلْقِ اللَّهِ " [١١١/٦]

4276- Amr b. Abese'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Güneş yükselince, şeytan ve Âdem oğullarının kıt akıllıları dışında, Allah'ı tesbih edip hamd etmeyen mahlukat kalmaz."* Ona kıt akıllıların ne demek olduğunu sorunca: "Kâfirler ve Allah'ın yarattıklarından şerli olanlardır" cevabını verdi.

Evden Çıkanın Okuyacağı Dua

٤٢٧٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْيَقْطِينِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، ثنا جَرِيرٌ، عَنْ مِسْعَرٍ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " إِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ، فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ، قَالَ لَهُ الْمَلَكُ: كُفِيتَ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ، عَنْ جَرِيرٍ [٢٥٤/٧]

4277- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi evinden çıkarken: «Bismillah» derse, melek ona: «Sana yeterli gelindi» der"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٧٨- حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ، ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْحُمَيْدِيُّ.ح وثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ خَلادٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الإِسْحَاقِيُّ الْحَارِثِيُّ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ، قَالا: ثنا الْفُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ، قَالَ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَزِلَّ أَوْ أَضِلَّ أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ "، رَوَاهُ الثَّوْرِيُّ، وَشُعْبَةُ بْنُ مَنْصُورٍ، مثله [١٢٥/٨]

4278- Ümmü Seleme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evinden çıkarken: *"Allahım! Ayağımın kaymasından veya sapmaktan ya da*

zulmetmekten veya zulme uğramaktan ya da cahillik etmekten veya bana karşı cahillik yapılmasından sana sığınırım" derdi.[1]

٤٢٧٩- حَدَّثَنَا أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ حَيَّانَ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ رَوْحٍ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ الأَشَجُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ بِشْرٍ، ثنا مِسْعَرٌ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا خَرَجَ، قَالَ: " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَّ، أَوْ أَذِلَّ أَوْ أُذَلَّ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ مِسْعَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ أَحْمَدُ بْنُ بَشِيرٍ [٧/٢٦٤]

4279- Ümmü Seleme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evinden çıkarken: *"Allahım! Ayağımın kaymasından veya kaydırılmasından, hor görmekten veya hor görülmekten, cahillik etmekten veya bana karşı cahillik yapılmasından sana sığınırım"* derdi.

Su İçerken Yapılacak Dua

٤٢٧٩/أ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ أَبِي جَعْفَرٍ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ " إِذَا شَرِبَ الْمَاءَ، قَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي سَقَانَا عَذْبًا فُرَاتًا بِرَحْمَتِهِ وَلَمْ يَجْعَلْهُ مِلْحًا أُجَاجًا بِذُنُوبِنَا "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْفُضَيْلِ، وَجَابِرٍ وَهُوَ يَزِيدُ الْجُعْفِيُّ الْكُوفِيُّ، وَأَبُو جَعْفَرٍ هُوَ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَذَا رَوَاهُ مُرْسَلا [٨/١٣٦]

4279/a- Ebû Câfer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) su içince şöyle derdi: *"Bize rahmetiyle tatlı su içiren ve günahlarımız sebebiyle bu suyu tuzlu yapmayan Allah'a hamd olsun."*

Tek kanallı bir hadistir.

Mescide Girerken Yapılacak Dua

٤٢٧٩/ب- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْخُزَاعِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زُنْبُورٍ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: أَخَذَ كَعْبٌ بِيَدَيَّ، فَقَالَ: " خُذْ مِنِّي اثْنَتَيْنِ، إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ،

---

[1] Ahmed (6/306, 318, 322), Ebû Dâvud (5094), Tirmizî (3427), Nesâî (8/268), İbn Mâce (3994) ve Beyhakî (5/251).

فَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقُلِ: اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ الرَّحْمَةِ، وَإِذَا خَرَجْتَ فَصَلِّ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ وَقُلِ: اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ فُضَيْلٍ، لَمْ نَكْتُبْهُ إِلا مِنْ حَدِيثِ مُحَمَّدِ بْنِ زُنْبُورٍ، وَرَوَاهُ الضَّحَّاكُ بْنُ عُثْمَانَ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ، مَرْفُوعًا، وَرَوَاهُ ابْنُ أَبِي ذيبٍ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنِ أَبِيهِ، عَنِ أَبِي هُرَيْرَةَ، مَوْقُوفًا [١٣٩/٨]

4279/b- Ebû Hureyre der ki: Ka'b ellerimden tutup şöyle dedi: "Benden şu iki şeyi al. Mescide girince Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) salâvat getir ve: «Allahım! Bana rahmet kapılarını aç» de. Mescidden çıkarken yine Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) salâvat getir ve: «Allahım! Beni şeytandan koru» de."

Tek kanallı bir hadistir.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Öğrettiği Bir Dua

٤٢٧٩/ج- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حُبَيْشٍ، حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَبْسِيُّ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ، حَدَّثَنِي رَجُلٌ، مِنْ قُرَيْشٍ، عَنِ ابْنِ عُكَيْمٍ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " قُلِ: اللَّهُمَّ اجْعَلْ سَرِيرَتِي خَيْرًا مِنْ عَلانِيَتِي، وَاجْعَلْ عَلانِيَتِي حَسَنَةً " [٥٣/١]

4279/c- Hz. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Allahım! Gizlimi açığımdan daha hayırlı yap ve açığımı da güzel eyle" de"* buyurdu.

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Konakladığı Zaman Yaptığı

٤٢٧٩/ح- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ الأَهْوَازِيُّ، قَالَ: ثنا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو الرَّبَالِيُّ، قَالَ: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ، ثنا حَارِثَةُ، قَالَ: ثنا ابْنُ أَبِي عِمْرَانَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا نَزَلَ مَنْزِلا فِي سَفَرٍ أَوْ دَخَلَ بَيْتَهُ لَمْ يَجْلِسْ حَتَّى يَرْكَعَ رَكْعَتَيْنِ " [١٤٨/٥]

4279/d- Fadâle b. Ubeyd der ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuktayken bir yerde konaklayınca veya evine girince iki rekat namaz kılmadan oturmazdı."

İstihâre Duası

٤٢٧٩/خ- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا سَلامَةُ بْنُ نَاهِضٍ، وَعَلِيُّ بْنُ سَعِيدِ بْنِ بَشِيرٍ الرَّازِيُّ، قَالا: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَانِئِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ، حَدَّثَنِي أَبِي، ثنا عَمِّي إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالا: " كُنَّا نَتَعَلَّمُ الاسْتِخَارَةَ كَمَا يَتَعَلَّمُ أَحَدُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلا أَقْدِرُ، وَتَعْلَمُ وَلا أَعْلَمُ، وَأَنْتَ عَلامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ مَا قَضَيْتَ عَلَيَّ مِنْ قَضَاءٍ، فَاجْعَلْ عَاقِبَتَهُ إِلَى خَيْرٍ " [٥/٢٤٨]

4279/hı- Abdullah b. Ömer ile Abdullah b. Abbâs dediler ki: "İstihâre duasını, Kur'ân'daki bir sûreyi öğrenir gibi öğrenirdik. Dua şudur: "Allahım! İlminle Senden hayırlısını istiyorum ve Senin kudretinle beni kudretlendirmeni diliyorum Kuşkusuz ki Sen takdir edersin, ben ise takdir edemem. Sen her şeyi bilirsin, ben ise bilmem. Sen bütün gaybları en iyi bilensin! Allahım! Benim hakkımda takdir ettiğin şeyin sonunu hayır eyle."

DİRİLİŞ VE KIYAMET KİTABI

Sûr'a Üflenmesi

٤٢٨٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو بْنُ حَمْدَانَ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سُفْيَانَ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَصَمِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " مَا طَرَفَ صَاحِبُ الصُّورِ مُنْذُ وُكِّلَ بِهِ، مُسْتَعِدًّا، يَنْظُرُ نَحْوَ الْعَرْشِ مَخَافَةَ أَنْ يُؤْمَرَ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْهِ طَرْفُهُ، كَأَنَّ عَيْنَيْهِ كَوْكَبَانِ دُرِّيَّانِ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ يَزِيدَ، تَفَرَّدَ بِهِ عَنْهُ ابْنُ أَخِيهِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ [٤/٩٩]

4280- Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sûr'a üflemekle görevli melek, bu işte görevlendirildiği zamandan sonra gözünü kırpmadı ve Sûr'a üflemeye hazır bekleyerek yıldız gibi parlayan gözlerini kırpmadan kendisine üfleme emri verilmesinden korkarak*

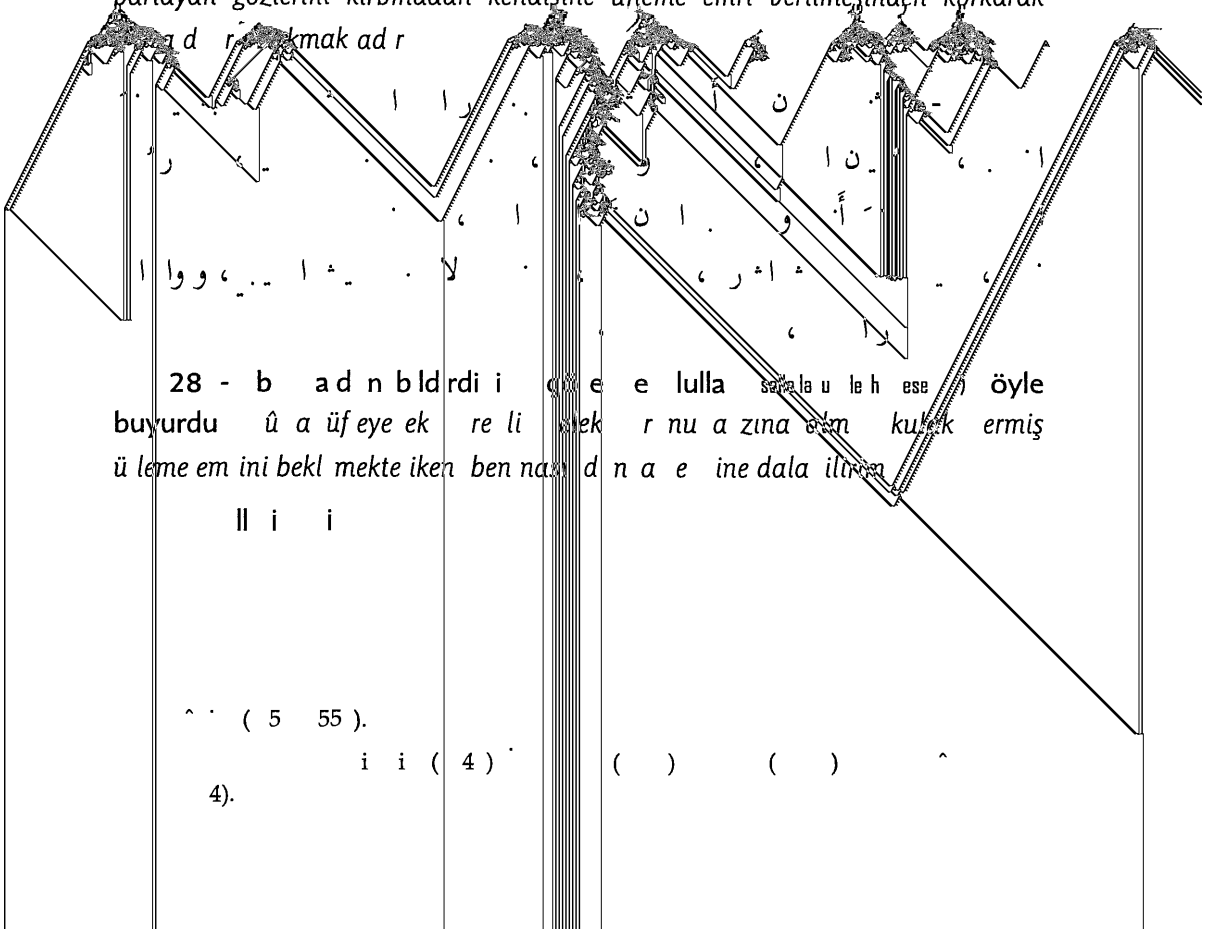

28 - b ad n bld rdi i (e e lulla sallallahu aleyhi vesellem) **öyle buyurdu** *û a üf eye ek re li ilek r nu a zına e m kul k ermiş ü leme em ini bekl mekte iken ben nas d n a e ine dala illiy m*

ll i i

^ · (5 55).

i i (4) · ( ) ( ) ^

4).

٤٢٨٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا، ثنا أَبُو حُذَيْفَةَ، ثنا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: " كَيْفَ أَنْعَمُ وَصَاحِبُ الصُّورِ قَدِ الْتَقَمَهُ وَأَصْغَى بِسَمْعِهِ، وَحَنَى جَبْهَتَهُ يَنْتَظِرُ مَتَى يُؤْمَرُ؟ " فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَكَيْفَ تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: " قُولُوا: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ "، غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، لا أَعْلَمُهُ رَوَاهُ غَيْرُ أَبِي حُذَيْفَةَ [٧/١٣٠]

4282- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sûr'a üfleyecek görevli melek surunu ağzına almış, kulak vermiş, alnını eğmiş, üfleme emrini beklemekte iken ben nasıl dünya zevkine dalabilirim?"* Sahabe: "O zaman ne yapmamızı emredersin?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bize yeter ne güzel vekildir" deyiniz"* buyurdu.

Tek kanallı bir hadistir.

٤٢٨٣- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ، ثنا بِشْرٌ، ثنا الْحُمَيْدِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، ثنا مُطَرِّفٌ، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَيْفَ أَنْعَمُ، وَقَدِ الْتَقَمَ صَاحِبُ الْقَرْنِ الْقَرْنَ، وَحَنَى جَبْهَتَهُ، وَأَصْغَى سَمْعَهُ، يَنْتَظِرُ مَتَى يُؤْمَرُ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ: " قُولُوا: حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ، عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا " [٧/٣١٢]

4283- Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sûr'a üfleyecek görevli melek surunu ağzına almış, alnını eğmiş, kulak vermiş, üfleme emrini beklemekte iken, ben nasıl dünya zevkine dalabilirim?"* Sahabe: "O zaman ne yapmamızı emredersin?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bize yeter ne güzel vekildir. Allah'a tevekkül ettik" deyiniz"* buyurdu.

٤٢٨٤- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ، حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الرَّمْلِيُّ، حَدَّثَنَا الْفِرْيَابِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: " كَيْفَ أَنْعَمُ وَصَاحِبُ الْقَرْنِ قَدِ الْتَقَمَهُ، وَحَنَى جَبْهَتَهُ، وَأَصْغَى بِسَمْعِهِ يَنْتَظِرُ مَتَى يُؤْمَرُ فَيَنْفُخُ "، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: " قُولُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ "، هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الثَّوْرِيِّ، عَنْ جَعْفَرٍ، تَفَرَّدَ بِهِ